Elif Şafak günümüzün en önemli yazarlarından biri.
HANIF KUREISHI

ELİF ŞAFAK

ON DAKİKA OTUZ SEKİZ SANİYE

100.000 adet

DK

Kalbi durmuştu ama beyni değil... henüz değil.
Hatırlamaya başladı Leyla... tüm yaşadıklarını.

Türk Edebiyatı / Roman

Strasbourg doğumlu **Elif Şafak**, çocukluğunu ve gençliğini Ankara, Madrid, Amman, Köln, İstanbul, Boston, Michigan ve Arizona'da geçirdi. ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü bitirdi, yüksek lisansını aynı üniversitede Kadın Çalışmaları Bölümü'nde, doktorasını ise Siyaset Bilimi alanında tamamladı. Türkiye, ABD ve İngiltere'de [üniversitelerde] öğretim üyesi olarak dersler verdi. 2018 yılında Oxford Üniversitesi'nde Karşılaştırmalı Avrupa Edebiyatı Weidenfeld Kürsüsü'ne misafir öğretim üyesi olarak edebiyat ve sanat seminerleri vermek üzere seçildi. Oxford/St. Anne's College onursal üyesi oldu.

İlk kitabı *Kem Gözlere Anadolu* (öykü) 1994'te yayımlandı. İlk romanı *Pinhan*'la 1998 Mevlânâ Büyük Ödülü'nü aldı. Bunu, *Şehrin Aynaları* (1999) ve Türkiye Yazarlar Birliği Ödülü'nü kazandığı *Mahrem* izledi (2000). Ardından her ikisi de çok satan ve geniş bir okur kitlesine ulaşan *Bit Palas* (2002) ve *Araf* (2004) yayımlandı. *Med-Cezir*'de (2005) kadınlık, kimlik, kültürel bölünme, dil ve edebiyat konulu yazılarını topladı. 2006'da senenin en çok okunan kitabı olan *Baba ve Piç* yayımlandı. Ardından aylarca satış listelerinden inmeyen ilk otobiyografik kitabı *Siyah Süt*'ü yazdı. Doğan Kitap tarafından 2009 Martı'nda yayımlanan *Aşk*, Türk yayıncılık dünyasında önemli bir rekora imza atarak, en kısa sürede en çok satan roman oldu, yayımlandığı günden bu yana 1 milyona yakın sattı.

Tüm eserlerinden seçkiler niteliğinde olan *Kâğıt Helva* (2009), gazete yazılarından derlediği *Firarperest* (2010), İngiltere'ye göç etmiş Türkiyeli bir ailenin dramını anlattığı *İskender* (2011), yine gazete yazılarından derlediği *Şemspare* (2012), 16. yüzyıl İstanbulu'nu kaleme aldığı *Ustam ve Ben* (2013) ve *Havva'nın Üç Kızı* (2016) romanları Doğan Kitap tarafından yayımlandı, *Havva'nın Üç Kızı* yılın en çok okunan romanı oldu. 2018'de denemelerden oluşan *Sanma ki Yalnızsın* yayımlandı.

2010 yılında Fransa'nın Sanat ve Edebiyat Şövalyesi nişanına layık görülen, eserleri elli dile çevrilen ve *The New York Times, The Washington Times, The Financial Times, The Guardian, Le Figaro* gibi önde gelen yayın organlarında hakkında çok sayıda edebi inceleme yazısı çıkan; aynı zamanda uluslararası basında makaleler yazan Elif Şafak'ın romanları, Penguin, Random House, Rizzoli, Flammarion, Kein&Aber gibi dünyanın en önemli yayınevleri tarafından yayımlanmaktadır.

Şafak, Margaret Atwood ile birlikte, Norveç merkezli Future Library'ye (Geleceğin Kütüphanesi) 100 yıl sonra okunmak üzere eser bırakacak yazarlar arasında seçilmiştir. 2017'de Amerika'nın etkili yayın organlarından Politico tarafından dünyayı daha iyi bir yer yapacak 12 kişiden biri olarak belirlenmiştir. Londra ve İstanbul'da yaşamaktadır. Eserlerini İngilizce ve Türkçe yazmaktadır.

On Dakika
Otuz Sekiz Saniye

ON DAKİKA OTUZ SEKİZ SANİYE

Yazan: Elif Şafak
Çeviren: Omca A. Korugan
Editör: Handan Akdemir

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Mayıs 2019 / ISBN 978-605-09-6309-0
Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Holly Ovenden / Penguin Books UK.
Kapak uygulama: Feyza Filiz
Harita çizim: Emir Vahedi
Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi. A Blok Kat: 2
34310 Haramidere-İstanbul
Tel. (212) 412 17 00
Sertifika no: 12026

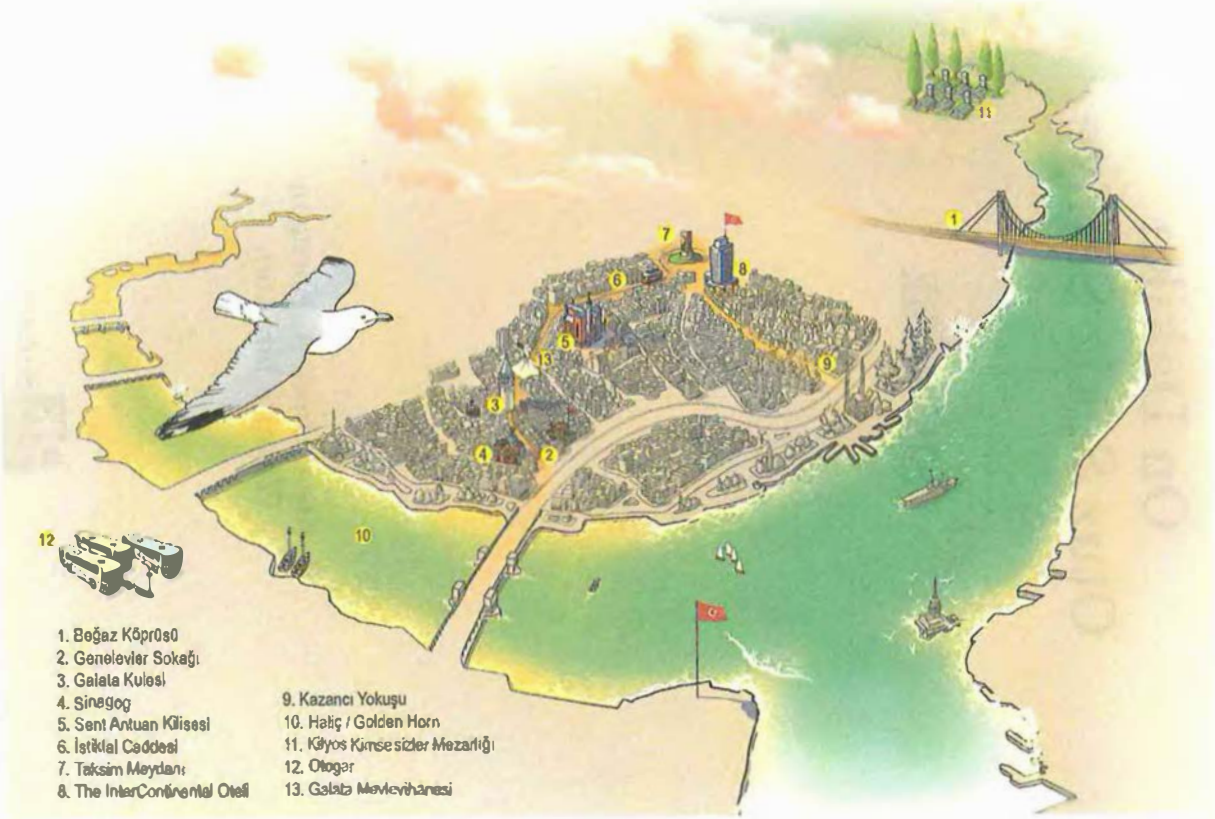
Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

On Dakika Otuz Sekiz Saniye

Elif Şafak

Çeviren: Omca A. Korugan
(Yazarla birlikte)

DK DOĞAN KİTAP

Harita: Emir Vahedi

İstanbullu kadınlara ve ezelden beridir
dişi bir şehir olan İstanbul'a...

Son

Adı Leyla'ydı. Tekila Leyla.

Öyle derdi ona arkadaşları, ahbapları ve müşterileri. Evde ve işyerinde –rıhtımın yakınlarında, lambacılarla kebapçıların ortasında, bir kiliseyle bir sinagoğun arasına sığışmış arnavutkaldırımlı çıkmazda, yani İstanbul'un en eski genelevlerini barındıran o meşum sokakta yer alan gülkurusu renkli evde– bilinen adıyla Tekila Leyla.

Yine de böyle dediğinizi duyacak olsa vallahi bozulabilir ve ayakkabısını –yüksek topuklu pabuçlarından birini– şaka yollu kafanıza fırlatabilirdi. Benden söylemesi.

"Bi dakka. 'Adı Leyla' diyeceksin canikom, 'adı Leyla'ydı' değil, tamam mı?.. Geçmiş zamana konulacak kadın mıyım ben yahu!"

Hiç istemezdi kendisinden geçmiş zaman diliminde söz edilmesini, tüm hayatı ve varlığı adeta bir masalmışçasına ondan bahsedilmesini. Zinhar razı olmazdı buna. Böyle bir şeyin düşüncesi bile kendini önemsiz ve bitik ve yenik hissetmesine neden olurdu muhtemelen ve şu garip dünyada istediği en son şeydi böyle hissetmek. Ne yenikti o, ne bitik, ne de önemsiz.

Ama işte şu an itibariyle, ne kadar ısrar ederse etsin şimdiki zamana sımsıkı tutunmakta, Tekila Leyla'nın kalbi daha az evvel durmuş, soluk alıp verişi ise hepten kesilmişti. Nasıl inkâr edebilirdi ki öldüğünü?

12

Arkadaşlarının hiçbirinin haberi yoktu henüz. Sabahın bu erken saatinde hepsi horul horul uykuda olmalıydı. Her biri kendi rüyalar labirentinin çıkış yolunu arıyordu muhtemelen.

"Keşke ben de evimde olsaydım" diye düşündü Tekila Leyla, "yorganımın sıcağıyla sarmalanmış halde, ayakucumda kıvrılmış, mahmur bir mutlulukla mırıldanan kedimle birlikte."

Kedisi, sağ olsun, hem yaşlı hem duvar gibi sağırdı. Patilerinin birindeki kar beyazı leke dışında da simsiyahtı. Tıpkı erken dönem sinema kahramanları gibi kendine ait sessiz bir evrende yaşıyordu. Zaten bu yüzden ona, Charlie Chaplin'den esinlenerek Çapkın Çarli ismini koymuştu Tekila Leyla.

Şu an evinde olmak için neler vermezdi ki. Ama orada değil, buradaydı işte; İstanbul'un kenar mahallelerinden birinde, karanlık ve nemli bir futbol sahasının karşısında, tutamaçları paslanmış, boyası dökülen, metal bir çöp kutusunun içinde. Tekerlekli bir çöp kutusuydu bu; yaklaşık 1,20 metre yüksekliğinde, eni de onun yarısı kadar. Leyla'nın kendisi 1,70 boyundaydı – üstüne bir on beş santim de hâlâ ayaklarında olan arkası açık, mor parıltılı stilettoları eklemek gerek.

Merak ettiği öyle çok şey vardı ki. Hayatının son anlarını tekrar tekrar düşünmekten alamıyordu kendini. Zihninde son saniyelerini yeniden kurguluyor, nerede neyin ters gittiğini sorgulayıp duruyordu – halbuki beyhude bir çabaydı bu, zira zaman dediğin çözülmüş bir yün yumağı gibi geriye sarılamazdı. Son nefesini verdikten sonra insan, işlerin nerede tökezlediğini sormanın ne yararı vardı!

Teni donuk, soluk gri-beyaz bir renge dönmeye başlamıştı bile. Ama ne ilginçtir ki hücreleri hummalı bir faaliyet içindeydi hâlâ. Bir koşuşturma ki sormayın. Organ ve uzuvlarında hayat enerjisi kesilmemişti henüz. Ne gariptir; cesetlerin devrilmiş bir ağaç ya da içi boş bir kütük kadar cansız olduğu varsayılır. "Halbuki hakikat böyle değilmiş" diye düşündü Leyla. Fırsatı olsa, sanılanın aksine, cesetlerin enerji dolu olduğunu anlatırdı bizlere.

Bir fani olarak varoluşunun sonuna gelmiş olduğuna inanamıyordu. Daha dün akşam Beyoğlu'ndan salınarak geçmiş, adlarını ya askeri liderlerden ya milli kahramanlardan –hep ama hep erkeklerden– alan sokaklarda gezdirmişti gölgesini. Daha bu hafta, Galata ve Kurtuluş'un alçak tavanlı tavernalarında, Tophane'nin basık, boğucu batakhanelerinde, yani turist rehberlerinde katiyen yer almayan mekânlarda kahkahası yankılanmıştı doya doya. Tekila Leyla'nın bildiği ve yaşadığı ve sırtlandığı İstanbul, Turizm ve Kültür Bakanlığı'nın yabancılara göstermek istediği İstanbul değildi zaten.

Dün gece, lüks bir otelin en üst katındaki süitte, bir viski bardağının etrafında bırakmıştı parmak izlerini. Parfüm kokusu da yabancı bir adamın yatağının üstüne atıverdiği ipek fularda kalmıştı. Beş can dostunun yaş günü hediyesiydi ona bu parfüm – Paloma Picasso. Gökyüzünde, ta yukarılarda, geceden kalma ayın silueti görünüyordu hâlâ; incecik bir dilim şeklinde ve mutlu bir anın yadigârı gibi parlak ve ulaşılmazdı.

Madem hâlâ bu dünyanın bir parçasıydı Tekila Leyla ve madem içinde hâlâ hayat vardı, enerji vardı, o halde nasıl yitip gitmiş olabilirdi? Günün ilk ışıklarıyla silinen bir rüya değildi ki "var" iken "yok" olsun böyle birdenbire? Daha birkaç saat önce şarkı söylüyor, sigara içiyor, yürüyor, küfrediyor, düşünüyordu... gerçi hâlâ düşünüyordu ya. İlginç! Zihninin gene de tıkır tıkır çalışıyor olması fevkalade bir şeydi – tabii bunun ne kadar süreceği belli değildi. "Keşke geri gidebilsem de herkese ölülerin hemen ölmediğini, hiç değilse bir süre daha birtakım şeylere kafa yorabildiklerini anlatabilsem..." diye geçirdi aklından. Ama bunu bilseler kesin korkarlardı. Kendisi de hayattayken ürkerdi muhtemelen böyle bir bilgiden. Ama bu hakikatin bilinmesinin önemli olduğuna kanaat getirdi. Ah keşke yaşayanlara bunu anlatabilseydi.

Âdemoğulları Havvakızları nedense varoluşlarının dönüm noktalarıyla ilgili bitimsiz bir sabırsızlık içindelerdi. Mesela

zannediyorlardı ki evlilik defterine imza atar atmaz insan hemen "koca" olur, "eş" olur. Oysa işin aslı şuydu ki, evlilik denilen müesseseyi anlamak uzun yıllar sürüyordu. Benzer şekilde, herkes zannediyordu ki insanın çocuğu doğduğu an anne olunur ya da baba olunur. Gerçekteyse, ebeveyn olmayı öğrenmek hayli zaman alıyordu. Keza anneanne babaanne olmayı öğrenmek de öyle. Aynısı emeklilik ve yaşlılık için de geçerliydi. Hayatının yarısını geçirip uğruna hayallerinin çoğunu heba ettiğin bir ofisten çıktığın anda nasıl birdenbire vites değiştirebilirdin ki? O kadar kolay değildi değişime ayak uydurmak, bir sonraki aşamaya geçiş yapmak. Hâlâ saat yedide kalkıp duşunu alan, tıraş olup düzgünce giyinen ama kahvaltı masasına oturunca gidecek bir vazifeleri olmadığını hatırlayarak oracığa çöküveren emekli öğretmenler tanıyordu mesela. Alışmaya çalışıyorlardı hayatlarının bu yeni safhasına. Velhasıl hayat birbirinden kopuk ve kesik kategorilerden değil, birbirine iplik iplik dolanan süreçlerden örülüydü.

İş ölüme gelince de durum pek farklı değildi belki. İnsanlar sanıyordu ki, son nefesini verdiğin an otomatik olarak bir cesede dönüşürsün. Vallahi o kadar mekanik değildi bu dönüşüm. Nasıl kömür karasıyla pırıl pırıl beyazın arasında sayısız renk tonu mevcutsa, "hayat" ve "daimi istirahat" denilen mertebeler arasında da birtakım farklı geçişlilikler vardı.

Güneşin doğmasını bekliyordu sabırla. O zaman birileri onu görüp bu pis çöp kutusundan çıkaracaktı muhakkak. Kimliğini aydınlatmak yetkililerin fazla zamanını almazdı herhalde. Bütün yapmaları gereken Tekila Leyla'nın bir hayli kabarık dosyasını bulup çıkarmaktı tozlu arşivlerinden. Yıllar içinde haddinden fazla kere durdurulmuş, aranmış, fotoğraflanmış, parmak izi vermiş ve gözaltına alınmıştı. Arka sokaklardaki polis karakollarının kendilerine has kokusu ne kadar da tanıdıktı ona: bir gün önceden kalma izmaritlerle tepeleme dolu küllükler, kenarı kırık fincanlarda kahve telveleri, ekşi ne-

fesler, ıslak bezler ve ne kadar çamaşır suyu kullanılsa da bastırılamayan o keskin tuvalet kokusu. Polis memurları ile sabıkalı suçlular daracık mekânları paylaşırlardı eninde sonunda. Saçları, ölü deri hücreleri aynı zemine dökülürdü. İnsan gözünün göremediği bir boyutta, zıt unsurlar en beklenmedik şekillerde birbirine karışabiliyordu. Ne tuhaf!

Yetkililer kimliğini tespit edince ilk iş ailesine haber verirlerdi herhalde. Annesiyle babası bin altı yüz küsur kilometre uzakta, Van'da yaşıyorlardı. Ama onu çok zaman önce reddettikleri düşünülürse, kalkıp cenazesini almaya gelecekleri ne ihtimal vermiyordu Leyla.

Bizi rezil rüsva ettin cümle âleme. Herkes arkamızdan konuşuyor.

O nedenle polis, ailesi yerine arkadaşlarına gitmek zorunda kalacaktı. Beş can dostu vardı Tekila Leyla'nın: Sabotaj Sinan, Nostalji Nalan, Cemile, Zeynep122 ve Hollywood Hümeyra.

Arkadaşlarının her şeyi bırakıp koşa koşa geleceklerinden hiç kuşkusu yoktu. Gözleri şoktan kocaman açılmış, yüreklerinde ağır bir üzüntü ve henüz tam olarak büyüklüğünü kavrayamadıkları bir matemle, telaşlı ve müteredditadımlarla ona doğru koşarken görebiliyordu neredeyse onları. Arkadaşlarını üzeceği için kötü hissetti kendini. İstemezdi onları böyle yaralamak. Ama biliyordu ki beş dostu ona harika bir cenaze töreni yapacaklardı. Bunu düşünmek içini rahatlattı. Mademki gidiyordu bu âlemden, tantanayla, aşkla gitmeliydi. Ona da bu yakışırdı! Kâfuru ve tütsü. Müzik ve çiçekler – bilhassa güller. Ateş kırmızısı, canlı sarı, koyu bordo... Klasik, zamana meydan okuyan, rakipsiz. Lale fazla ihtişamlı, nergis fazla narindi, zambaksa oldum olası Leyla'yı hapşırtırdı. En iyisi güldü her zaman; albenisi ve sivri dikenleriyle gül kadar bir kadına yakışan çiçek var mıydı?

Usul usul şafak söküyordu. Rengârenk ışık huzmeleri –şeftalili belliniler, portakallı martiniler, çilekli margaritalar, buzlu negroniler– ufkun üstünde uzanıyorlardı doğudan batıya.

16

Çevredeki camilerden yükselen birbiriyle senkronize olmayan ezan sesleri çoktan dağılmıştı. Turkuaz uykusundan uyanan İstanbul Boğazı esniyordu. Duman tıksıran motoruyla bir balıkçı teknesi limana dönüyordu. Ağır bir dalga kıyıya vurdu nazlı nazlı. Zamanında buraları bezeyen zeytinlikler ve incir bahçeleri daha fazla binaya ve otoparka yer açmak için buldozerlerce dümdüz edilmişti. Yarı karanlığın içinde bir yerlerde, bir köpek havladı – bitimsiz bir sadakat ve görev duygusuyla. Yakınlarda bir kuş öttü yüksek sesle ve bir başkası da ona yanıt verdi, kim bilir neler diyerek. Bir şafak korosu. Delik deşik yolda bir çukurdan çıkıp diğerine düşen bir sevkıyat kamyonunun gümbürtüsünü duyuyordu şimdi Leyla. Birazdan, sabah trafiğinin uğultusu kulakları sağır eder hale gelecekti. Yaşam tüm gücüyle bastıracaktı her gün olduğu gibi.

Tekila Leyla hayattayken, ha bire dünyanın sonu hakkında atıp tutanlara bir türlü akıl sır erdiremezdi. Kıyametle ilgili tahminlerde bulunmaktan adeta zevk alan bu tiplere şaşırır, hatta onları tedirgin edici bulurdu. İlk bakışta aklı başında görünen insanlar nasıl oluyordu da gezegeni tarumar eden göktaşları, ateş topları ve kuyrukluyıldızlar hakkındaki bütün o çılgın senaryolara kafayı takabiliyorlardı öyle? Leyla'ya kalsa, insanlığın başına gelebilecek en kötü şey kıyamet değildi. Medeniyetin bir anda toptan silinip gitmesi ihtimali ürkütücüydü, doğru. Ama çok daha ürkütücü olan bir şey vardı: tek tek bizim kendi bireysel ölümlerimizin dünyanın düzenine zerre kadar etkisi olmadığını ve hayatın bizle ya da bizsiz ertesi sabah aynı şekilde devam edeceğini kavramak. En korkutucu olan bu değil miydi?

Meltemin yönü değişti birden, futbol sahasının kuzeyinden esmeye başladı.

Ve derken, ayak sesleri. Yaklaşmakta olan dört gölge. Dört ergen oğlan. Çöpleri karıştırıp bir şeyler bulmak için erkenden yola düşmüş yoksul, yoksun çocuklar. İkisi plastik şişeler ve ezilmiş teneke kutularla dolu bir el arabasını itiyordu. Omuzları düşmüş, dizleri bükülmüş bir başka oğlan, ağır mı ağır pis bir çuvalı sırtlamış, arkalarından geliyordu. Besbelli elebaşları olan dördüncü ise, kemikli göğsünü bir dövüş horozu gibi şişirmiş, kendisine özgü bir çalımla kasıla kasıla yürüyordu önlerinden. Aralarında şakalaşarak, itişerek Tekila Leyla'nın içinde bulunduğu çöp kutusuna doğru yaklaşıyorlardı.

Yürümeye devam edin.

Yolun karşı tarafındaki bir çöp kutusunun önünde durup içini karıştırmaya giriştiler. Şampuan şişeleri, meyve suyu kutuları, salça kavanozları, yoğurt kâseleri, yumurta kartonları... ganimetlerini bir bir seçip el arabasına yığmaya başladılar. Hareketleri becerikli, ustacaydı. İçlerinden biri eski bir deri şapka buldu. Gülerek başına taktı ve muhtemelen bir filmde gördüğü bir gangsteri taklit ederek ellerini arka ceplerine sokup, abartılı, mağrur bir edayla yürümeye başladı. Elebaşı, ceberut bir havayla anında şapkayı çocuktan kaptığı gibi kendi başına taktı. Kimse itiraz etmedi. Kimse ona diklenmedi.

Çöpü yeterince temizlemiş, gitmeye hazırdılar şimdi. Tekila Leyla, çocukların geriye dönüp ters yöne yürümeye başladıklarını fark etti dehşetle.

Şşt, baksanıza, buradayım ben! Hey!

Elebaşı, sanki Leyla'nın yalvarışını duymuş gibi, çenesini ağır ağır kaldırıp gözlerini kıstı ve yükselen güneşe baktı. Değişen ışığın altında, bakışları ufku taradı. Derken birdenbire durdu. Kaşları kalktı, dudakları hafifçe titredi.

Lütfen kaçma.

Kaçmadı. Onun yerine, diğerlerine dönüp duyulmayan bir şeyler söyledi. Şimdi onlar da yüzlerinde aynı afallamış ifadeyle Leyla'ya bakıyorlardı. Ne kadar genç olduklarını fark

etti Leyla. Büyük adam gibi davranmaya çalışsalar da daha ufacık, ana kuzusu veletlerdi aslında.

Elebaşı, atılabilecek en küçük adımlarla ona doğru ilerledi. Bir fare yere düşmüş bir elmaya nasıl yaklaşırsa –ürkek ve tedirgin ama bir o kadar da kararlı ve hızlı– öyle yürüyordu çocuk Leyla'ya doğru. Yaklaşıp da Leyla'nın halini görünce çehresi karardı oğlanın.

Korkma ne olur.

Çocuk biraz daha sokuldu ve durdu. O kadar yakındaydı ki şimdi kanlanmış gözlerinin sarıya çalan aklarını görebiliyordu Leyla. Bali kokluyordu besbelli. İstanbul'un kucak açıp bağrına basar gibi yaptığı ama en beklenmedik anda eski bir bez bebek gibi fırlatıp kenara atacağı yüzlerce, binlerce gariban çocuktan biriydi o da; taş çatlasa on beş yaşındaydı daha.

Polisi ara oğlum.

Polisi ara ki sevgili arkadaşlarıma haber verebilsinler.

Kimsenin onu izlemediğinden emin olmak için sağa sola bakındı oğlan. İleri doğru atılarak Leyla'nın kolyesine uzandı – ortasında minicik bir zümrüt taş olan kapaklı, altın kaplama bir madalyondu bu. Elinde patlayacağından korkuyormuş gibi dikkatle dokundu kolyeye, metalin serinliğini hissetti avucunda. Madalyonu açtı. İçinde bir fotoğraf vardı. Fotoğrafı çıkarıp bir an dikkatle inceledi. Kadını –daha genç halini– tanıdı hemen; kadının yanında ise saçları eski moda uzun ve bambaşka bir devrin tarzında taranmış, yeşil gözlü, yumuşak gülüşlü bir adam vardı. Mutlu görünüyorlardı beraber, birbirlerine âşık görünüyorlardı.

Fotoğrafın arkasında bir yazı vardı: *D/Ali ve ben... 1976 baharında.*

Oğlan ilgisizce burnunu çekti. Fotoğraf değildi derdi. Hızlıca asılıp kopardı kolyeyi ve ganimetini cebine sokuşturdu. Şayet arkasında sessizce duran diğerleri onun ne yaptı-

ğını fark ettilerse bile görmezden gelmeyi tercih ettiler. Henüz küçüktüler belki ama ne zaman uyanıklık edip ne zaman aptal taklidi yapmaları gerektiğini bilecek kadar deneyimleri vardı bu zor şehirde.

Oğlanlardan en ufağı bir adım öne gelip, ancak bir fısıltı kadar çıkan sesiyle sormaya cesaret edebildi:

"Sence şey mi?"

"Ney mi?"

"Yani yaşıyor mu?"

"Saçmalama" dedi elebaşı. "Çoktan nalları dikmiş karı, baksana."

"Zavallı, yazık. Kimmiş acaba?"

Elebaşı kafasını yana eğip sanki ilk kez fark ediyormuş gibi dikkatle inceledi Tekila Leyla'yı. Onu baştan aşağı süzerken, tıpkı dökülen mürekkebin sayfaya yayılması gibi pis bir sırıtış yüzüne yayıldı.

"Görmüyor musun ulan geri zekâlı? Orospunun teki."

"Öyle mi dersin?" diye sordu en genç oğlan – böyle bir kelimeyi ağzına almayacak kadar utangaç ve masumdu.

"Ben demiyorum salak. Ortada işte."

Elebaşı gruba doğru dönerek yüksek ve kesin bir sesle konuştu ardından:

"Bütün gazetelere çıkar bu valla. Televizyonlara da! Meşhur olacağız! Gazeteciler gelince onlarla konuşma işini bana bırakın, tamam mı?"

Uzakta bir yerlerde, ara gazını alan bir araba çevre yoluna doğru kükrercesine atıldı ve virajda patinajlar yaparak uzaklaştı. Egzoz kokusu tuzlu rüzgârın yakıcılığına karıştı. Gün ışığının minarelere, çatılara ve erguvan ağaçlarının en üst dallarına ancak dokunmaya başladığı bu erken saatte, körpe demde bile insanların acelesi vardı bu şehirde, sanki daha şimdiden gecikmişlerdi bir yerlere.

Birinci bölüm

Akıl

Bir dakika

Öleli henüz bir dakika olmuştu. Sadece altmış saniye. Bu süre içinde, Tekila Leyla'nın bilinci tıpkı meddücezirle kıyıdan uzaklaşan deniz suları gibi yavaş ama kararlı bir şekilde çekilmeye başladı. Kansız kalan beyin hücreleri artık tamamen oksijenden yoksundu. Ama durmadılar. Henüz değil. Kalan son bir enerjiyle sayısız nöron harekete geçti, baş döndürücü bir hızla birbirine bağlandı. Kalbinin atışı çoktan durmuş olsa da zihni direniyordu, sonuna dek savaşacaktı. Yepyeni bir farkındalıkla bedenin ölümünü izliyordu beyin; izliyor ve anlıyordu ama kendi sonunu kabullenmeye hazır değildi daha. Hafızası atağa kalkmış, müthiş bir gayretle sona ulaşmış hayatının parçalarını toparlamaya başlamıştı. Öyle ki çoktan unuttuğunu varsaydığı, sonsuza dek kaybolduğunu zannettiği hatıraları anımsamaya başladı. Zaman adeta sıvılaştı; anıların birbirinin içine sızdığı, geçmişle bugünün birbirinden ayrılamaz hale geldiği taşkın bir akışa dönüştü.

Aklına gelen ilk hatıra tuzla ilgiliydi – tuzun tenindeki hissi ve dilindeki tadı.

Bir bebek olarak gördü kendini – çıplak, ürkek, kırmızı. Daha saniyeler önce, annesinin rahminden çıkmış ve ilk kez hissettiği bir korkunun pençesinde, ıslak, kaygan bir geçitten dışarı kaymıştı. Şimdi de sesler, renkler ve bilinmeyen cisimlerle dolu bir odadaydı. Soğuk bir ocak günü olduğu halde vitraylı pencerelerden giren gün ışığı yatağın üstündeki örtü-

ye vuruyor, porselen leğenin içindeki sudan yansıyordu. Hazan yapraklarının tonlarında giysiler kuşanmış yaşlıca bir kadın vardı odada: Ebe Nine.

Ebe Nine bir havlu daldırdı suya ve dikkatlice sıktı. Kolundan aşağı bir damla kan sızdı.

"Maşallah, maşallah. Nur topu gibi bir kız."

Ebe Nine, sutyeninin içine sakladığı bir parça çakmaktaşını çıkarıp bebeğin göbek bağını maharetle kesiverdi. Katiyen makas ya da bıçak kullanmazdı bu işi yaparken. Soğuk keskinliğini sevmezdi metalin. Çakmaktaşını yeğlerdi daima. Yaşlı kadın hem mahalledeki herkesten saygı görür, hem de kimselere benzemez huyları ve münzeviliği sebebiyle "tekinsizler"den sayılırdı. Tekinsizler. Hani şu havaya atılan madeni para misali, kişiliklerinin iki yanı, iki apayrı yüzü olan insanlar: bir dünyevi, bir uhrevi. Ne zaman hangi yanlarını göstereceklerini kestirmek mümkün değildi.

Bu arada yatakta yatan genç anne zorlukla doğruldu. Bal rengi saçları terden keçeleşmiş, ağzının içi kuruyup kum gibi olmuştu. "Kız, öyle mi?" diye sordu çekinerek.

Bunun böyle olacağından endişeleniyordu zaten. Birkaç hafta evvel bahçede yürüyüşe çıkıp, ağaç dallarında örümcek ağları aramıştı. Nihayet bir ağ bulunca işaretparmağını dikkatlice içinden geçirmişti. Takip eden günlerde sık sık gelip durumu kontrol etmişti. Eğer örümcek, yırtılan ağı tamir etmiş olsaydı, bu bebeğin oğlan olduğu anlamına gelecekti. Ama ağ yırtık kalmıştı. O zaman anlamıştı karnında kız taşıdığını.

Adı Binnaz'dı genç annenin. On dokuz yaşındaydı ama bu yıl kendini çok daha yaşlı hissediyordu. Dolgun, biçimli dudakları, bu yörede az rastlanan türden, hem küçük hem ucu kalkık bir burnu, uzunca bir yüzü ve mavi hareleriyle sığırcık yumurtalarını andıran iri gözleri vardı. Her zaman zayıf ve ince yapılı olmuştu ama sırtındaki açık kahverengi keten

gecelikle daha da narin görünüyordu şu an. Yanaklarında birkaç belli belirsiz suçiçeği izi göze çarpıyordu. Seneler evvel, daha ufak bir çocukken, uykusunda mışıl mışıl uyurken, pencereden sızan ay ışığı tarafından okşanmış olduğuna alamet-ti bu izler; öyle söylemişti annesi. Nasıl da özlemişti anacığını. Birkaç saat mesafedeki bir köyde yaşıyorlardı: anası, babası ve dokuz kardeşi. Çok fakirdi ailesi – bu eve yeni gelin geldiği günden beri Binnaz'a sık sık hatırlatılıyordu bu mesele zaten:

Şükret, kız duydun mu? Yat kalk haline şükret! Buraya geldiğinde hiçbir şeyin yoktu. Ne sırtında bir hırka, ne ayağında pabuç. Geçmişini unutma! Buraya geldin de ağzına doğru dürüst yemek girdi, bitin kanlandı sayemizde.

"Hâlâ hiçbir şeyim yok ki" diye düşünürdü Binnaz sık sık; sahip olduğu her şey karahindiba tohumları kadar gelip geçici ve köksüzdü. Ani bir esinti, şiddetli bir yağmur yeterdi kaybolup gidivermelerine. Günün birinde bu evden yaka paça kapı dışarı edilebilirdi. Bu ihtimal kafasını hep meşgul ediyordu – nereye giderdi öyle bir şey olursa? Doyuracak onca boğaz varken, bir de onu geri almayı zinhar kabul etmezdi babası. Yeniden evlenmesi gerekirdi – ama bir sonraki evliliğinin bundan daha mutlu ya da yeni kocasının bundan daha iyi olacağının garantisi yoktu; hem zaten kim alırdı ki onun gibi boşanmış, *kullanılmış* bir kadını? Omuzlarına yük gibi binerdi bu evhamlar, kuşkular. Davetsiz bir konuk misali dolanır dururdu evde, mutfakta, yatak odasında, hatta kendi zihninde, orada bile istenmediğinden şüphe ederdi.

Ama işte bundan böyle hayatı değişecekti. Bundan emindi. Bu bebeğin doğumuyla her şey bambaşka olacaktı. Bu anı beklemişti kaç zamandır. Artık huzursuz hissetmeyecekti kendini, ne de bu kadar güvensiz.

Neredeyse istemsizce dönüp kapıya baktı Binnaz. Orada, bir eli kalçasında bir eli kapı kolunda, sanki kalsa mı gitse mi karar veremezmiş gibi duran, sağlam yapılı, köşeli çeneli

bir kadın duruyordu. Kırklarının başındaydı ama ellerindeki lekeler ve bıçak gibi incecik ağzının etrafındaki kırışıklar onu olduğundan daha yaşlı gösteriyordu. Eğri büğrü çizgilerin derin derin kat ettiği alnı sürülmüş bir tarlayı andırıyordu. Kırışıklarının çoğu ya kaş çatmaktan ya da sigara tüttürmekten olmuştu. Bütün gün, İran'dan gelen kaçak tütünden nefes çekip durur, yanında da Suriye'den gelen kaçak çaydan içerdi. Bol bol kullandığı Mısır kınası sayesinde kiremit kırmızısına bürünen uzun saçlarını ortadan ayırıp neredeyse beline kadar inen kusursuz bir örgü yapmıştı. Ela gözlerini sürmelerin en koyusuyla özenle sürmelemişti. Binnaz'ın kocasının öteki karısıydı bu – yani ilk karısı. Suzan.

Bir an için iki kadının bakışları birbirine kilitlendi. Odanın içindeki hava ağırlaştı. Tepside kabaran hamur gibi ekşimsi bir koku vardı etrafta. On iki saatten fazla bir süredir aynı mekânı paylaşmış olsalar da iki farklı dünyaya savrulmuşlardı şimdi adeta. Bu çocuğun doğumuyla birlikte aile içindeki konumlarının sonsuza dek değiştiğini ikisi de biliyordu. İkinci eş, gençliğine ve fakirliğine ve sonradan gelmiş olmasına rağmen, bundan gayrı daha üst mertebeye terfi edecekti.

Suzan bakışlarını kaçırdı ama sadece kısa bir süre için. Yüzünü tekrar çevirdiğinde, daha önce orada olmayan bir sertlik gelmişti çehresine. Başıyla bebeği işaret etti. "Niye sesi çıkmıyor? Sakat mı yoksa?"

Binnaz'ın benzi kül gibi oldu. "Sahi, bir şey mi var?"

"Hiçbir şey yok" dedi Ebe Nine, Suzan'a soğuk bir bakış atarak. "Az biraz sabır."

Ebe, sonbaharda hacdan dönen birinin getirdiği zemzem suyuyla dikkatlice yıkadı, ovaladı bebeği. Bu arada ufaklık rahatsız bir şekilde kıvranıyordu; kendi kendiyle –üç kilo yedi yüz gramlık bedeniyle– kavga ediyordu sanki.

"Kucağıma alabilir miyim?" diye sordu Binnaz. Bir tutam saçını parmağına dolamıştı. Ne zaman endişelense tekrarlardı bu hareketi. "Ebe Nine, niye ağlamı... ağlamıyor?"

"Meraklanma sen. Ağlayacak elbet bu kız!" dedi Ebe Nine, kesin bir ses tonuyla. Birden rahatsız oldu söylediği şeyden; dilini ısırdı hemen. Söyledikleri uğursuz bir kehanet gibi geldi kendi kulağına. Hızla üç kez yere tükürüp sağ ayağıyla sol ayağına bastı. İçine doğan kötü hissin önünü almak için.

Odadaki herkes –ilk eş, ikinci eş, ebe ve iki komşu– bebeğe beklenti dolu gözlerle bakarken gergin bir sessizlik kapladı etrafı.

"Ne var? Doğruyu söyleyin, nesi var bebemin?" dedi Binnaz. Kırılgan ve titrekti sesi, korkuyla dolu.

Son birkaç yıl içinde, her biri bir öncekinden daha zorlu altı hamilelik yaşamış ve altı kez düşük yapmıştı. O kadar genç evlendirmişlerdi ki onu, ne vücudu ne ruhu hazırdı yaşadıklarına. Ama kimse halinden anlamamıştı. Tam tersine her seferinde onu suçlamışlardı, sanki düşük yapmak onun kabahatiymiş gibi. Bu yüzden bu kez her zamankinden de dikkatli davranmıştı. Duyduğu her hurafeye inanmış, her yolu denemişti. Bebeğin teni tüylerle kaplı olmasın diye tek bir şeftaliye bile el sürmemişti mesela; bebeğin çilleri ya da benleri olmasın diye mutfakta hiç baharat ya da ot kullanmamıştı; bebekte doğum lekeleri olmasın diye hiç gül koklamamıştı. Şansları kısalır diye korkusundan saçını bir kez bile kesmemişti. İyi saatte olsunlardan birinin başına isabet eder diye duvarlara çivi çakamaz olmuştu. Cin taifesinin tuvaletlerin etrafında düğün yaptığını bildiğinden hava kararıktan sonra odasından çıkmamış, lazımlıkla idare etmişti. Tavşanlar, yarasalar, sıçanlar, kediler, akbabalar, kirpiler, sokak köpekleri... tam dokuz ay boyunca bunların hiçbirine bakmamayı başarmıştı. Hatta mahalleye bir ayı oynatıcı geldiğinde ve bütün ahali gösteriyi seyretmek için dışarılara döküldüğünde bile, o, maazallah bebek kıllı doğar diye korkup, onlara katılmamıştı. Ve ne zaman bir dilenci ya da cüzamlıyla karşılaşsa ya da bir cenaze arabası görse hemen arkasını dö-

nüp ters yöne kaçmıştı. Bebeğin gamzeleri olsun diye her sabah bir bütün ayva yemiş ve kötü ruhları uzak tutmak için her gece yastığının altında bir bıçakla uyumuştu. Bu arada kocasının ilk karısının kudretini azaltmak için her gün güneş battıktan sonra gizlice Suzan'ın saç fırçasındaki saçları toplayıp, ocakta çatır çatır yakmıştı.

Doğum sancıları başlar başlamaz, güneşte olgunlaşmış bir kırmızı elmayı ısırmıştı Binnaz. Yatağın yanındaki masanın üstünde yavaş yavaş kararıyordu şimdi elma. Âdetlere göre aynı meyve daha sonra birkaç dilime bölünecek ve mahallenin hamile kalamayan kadınlarına verilecekti. Ayrıca, kocasının ayakkabısının sağ tekine nar suyu doldurup içmiş, odanın dört köşesine rezene tohumu serpmiş ve kapının eşiğinde –şeytanı evlerden ırak tutan o tekinsiz hudutta– yere bir süpürge koyup üstünden defalarca atlamıştı. Sancılar arttıkça, doğum kolaylaşsın diye, kafeste tutulan bütün hayvanlar salıverilmişti. Kanaryalar, ispinozlar... En son salıverilen de cam fanustaki gururlu ve yalnız mavi balık olmuştu. Safir mavisi yüzgeçlerini dalgalandırarak yakınlardaki bir derede yüzüyor olmalıydı şimdi. Şayet bu Doğu Anadolu şehrinin meşhur sodalı gölüne ulaştıysa, o tuzlu, karbonatlı sularda hayatta kalma şansı pek yoktu küçücük balığın. Ama eğer diğer yöne giderse Zap Suyu'na ulaşabilir, hatta daha ileride bir noktada Dicle'ye, Cennet Bahçeleri'nden çıktığına inanılan o efsanevi nehre bile katılabilirdi, kim bilir.

Bütün bunlar, sırf bebek sağ salim gelsin diyeydi.

"Kızımı getirin, yüzünü göreyim."

Binnaz tam bunu söylediği sırada, bir hareket dikkatini çekti. Suzan, insanın zihninden gelip geçen bir düşünce gibi sessizce kapıyı açıp dışarı süzülmüştü; kocasına *–her ikisinin* kocasına– haber verecekti muhakkak. Binnaz'ın bütün vücudu kaskatı kesildi.

Bir kadının kocasını düşündüğünde aşk değil, sevgi değil korku hissetmesi ne acıydı.

Enteresan zıtlıkların adamıydı Harun. Bir gün gayet cömert ve müşfikken ertesi gün alabildiğine bencil ve ilgisiz olabiliyordu. Bir tarafı merhametliyken, bir tarafı katı ve duyarsızdı. Üç kardeşin en büyüğüydü. Dünyalarını yerle bir eden bir trafik kazasında ana babalarını kaybedince iki kardeşini büyütmek ona kalmıştı. Bu trajedi Harun'un kişiliğini derinden şekillendirmiş; onu aile fertlerine karşı aşırı korumacı, kollayıcı, dış dünyaya karşı ise itimatsız kılmıştı. Çelişkilerle doluydu. Arızaları boldu. Alkolü sevdiği kadar dinden imandan da dem vururdu. Ne zaman gereğinden fazla içip içip kafayı bulsa, meyhane arkadaşlarına kallavi sözler verirdi. Sonra ayılınca suçluluk duygusuyla ezilir ve bu sefer de Yaradan'a kallavi sözler verirdi. Belki çenesini kontrol etmekte zorlanıyordu ama esas bedeniydi ona daha büyük dert çıkaran. Binnaz her hamile kaldığında Harun'un karnı da karısınınkine paralel olarak şişmişti. Öyle ki komşuları arkasından kıs kıs güler olmuştu.

"Yine karnı burnunda seninkinin! Yazık ki kendisi doğuramıyor."

Bir erkek evlat sahibi olmak Harun'un dünyada en çok istediği şeydi. Takıntısı, arzusu, hırsı buydu. Sadece bir de yetmezdi. Dört oğlan istiyordu. İsimlerini de kararlaştırmıştı çoktan: Tarkan, Tolga, Tufan ve Tarık. Senelerdir bunun hayalini kurar, anlatıp dururdu. Suzan'la uzun yıllar süren evliliğinden çocuğu olmamıştı. Sülalenin büyükleri de on beş, taş çatlasa on altı yaşında olan (tam yaş gününü kendi de bilmiyordu) Binnaz'ı bulmuşlardı. Aileler arasında haftalar süren pazarlıklardan sonra Harun'la Binnaz imam nikâhıyla evlendirilmişti. Nikâhın herhangi bir resmiyeti yoktu ve ileride herhangi bir şey ters gidecek olsa laik mahkemelerce tanınmayacaktı ama bu kimsenin sözünü etmediği bir detaydı yalnızca.

İmam nikâhının olduğu gün, nedense Türkçe konuşurken sesi daha kısık, Arapça okurken daha gürül çıkan şaşı

bir imamın karşısında, şahitlerin önünde yere oturmuşlardı. Binnaz bütün süreç boyunca gözlerini halıdan ayırmasa da arada imamın ayaklarına kaçamak bakışlar atmadan edememişti. Kurumuş çamuru andıran soluk kahverengi çoraplarının örselenmiş ve yıpranmıştı. Adam ne zaman hareket etse, başparmaklarından biri incele incele zara dönmüş yün dokumayı delip dışarı çıkacak gibi oluyordu. Belki o parmak da tıpkı Binnaz gibi buradan kaçmak istiyordu.

Binnaz düğünden kısa süre sonra hamile kalmıştı ama onu neredeyse öldüren bir düşükle sonuçlanmıştı bu gebelik. Gece yarısı yaşanan panik, cam kırıkları gibi bedenine saplanan sancılar, kasığını kavrayan soğuk bir el, kan kokusu, sanki düşüyor, düşüyor, düşüyormuş gibi bir şeylere tutunma ihtiyacı. Sonraki hamileliklerin hepsinde aynı hal nüksetmişti. Üstelik her seferinde daha keskin, daha beter. Kimselere söyleyemiyordu ama sanki kaybettiği her bebekle beraber dış dünyayla arasında uzanan halat köprünün bir parçası daha kopuyor gibi geliyordu Binnaz'a – incecik, çürük bir iplikten başka bir şey kalmamıştı sanki artık onu o dünyaya bağlayan, aklını başında tutan.

Üç yıl bekledikten sonra, aile büyükleri bir kez daha baskı yapmaya başlamışlardı Harun'a. Kuran'a göre, bir adamın dörde kadar karı almasının caiz olduğunu hatırlatıp durmuşlardı. Bu sefer dul bir köylü kadını, hatta kendi çocukları da olan birini bulmasını telkin etmişlerdi ha bire. Bu evlilik de resmi olmayacaktı ama bir dini nikâh daha kolayca kıyılırdı nasılsa, tıpkı bir önceki gibi sessizce ve çarçabuk. Yahut Binnaz'ı, bu *işe yaramaz acemi ve genç hatunu* boşayıp tekrar evlenebilirdi. Harun şimdiye dek her iki tavsiyeyi de geri çevirmişti. İki karıya bakmak yeterince zordu zaten; bir üçüncüsü de gelirse maddi olarak çökerdi. Suzan ya da Binnaz'ı boşamaya da hiç niyeti yoktu, çünkü farklı sebeplerden dolayı da olsa her ikisine de hayli düşkündü.

Yastıklardan destek alarak yatakta doğrulan Binnaz, şu anda Harun'un ne yaptığını hayal etmeye çalıştı. Yandaki odada divana uzanmış, bir eli alnında, bir eli karnında, bir bebek sesi bekliyor olmalıydı. Ardından, Suzan'ın ölçülü ve kontrollü adımlarla ona doğru yürüdüğünü hayal etti. İkisini birlikte getirdi gözünün önüne, fısıldaşıyorlardı; bir yastıkta değilse de aynı çatı altında yıllar geçirmiş olmanın şekillendirdiği hareketlerinde bir akıcılık, bir kolaylık vardı. Aklından geçenlerden huzursuz olan Binnaz, daha ziyade kendi kendine konuşur gibi, "Suzan kesin ona söylüyordur şimdi" dedi.

"Rahat ol, ziyanı yok, bırak söylesin" dedi komşulardan biri yatıştırıcı bir sesle.

Öyle çok şey ima ediliyordu ki bu lafla. *Bırak da kocasının kucağına kendi veremediği bebeğin haberini versin bari kadın.* Söylenmemiş kelimeler, evden eve gerilmiş çamaşır ipleri gibi gider gelirdi bu şehrin kadınları arasında.

İçinde karanlık bir şeyin –o hiç dışa vuramadığı öfkesinin– kaynamaya başladığını hissediyordu Binnaz. Gözlerini ebeye çevirip, "Bebek neden hâlâ hiç ses çıkarmadı?" diye sordu.

Ebe Nine yanıt vermedi. Tedirginlik bir yumru olup oturmuştu yaşlı kadının karnına. Bu bebekte bir tuhaflık vardı ve mesele sadece kaygı verici sessizliği de değildi sanki. Öne eğilerek bebeği kokladı. Tam kuşkulandığı gibiydi – bu dünyadan olmayan, pudramsı, miskimsi bir koku.

Yeni doğanı dizlerinin üstüne koyup yüzüstü çevirdi ve poposuna vurdu – bir kez, iki kez. Küçük surat şoku, acıyı algıladı. Ellerini sıkıp minik yumruklar yaptı, ağzını büzüp sımsıkı kapattı. Hâlâ ses yoktu.

"Nesi var?"

Ebe iç geçirdi. "Hiç. Sadece... hâlâ *onlarla* sanırım."

"Onlar da kim?" diye sordu Binnaz ama yanıtı duymak istediğinden emin değildi. Hemen ardından ekledi: "Bir şey yap o zaman!"

Ebe Nine düşündü. Her yeni doğan kendi yolunu kendi hızında bulsa doğrusu daha iyiydi. Bebeklerin çoğu çevrelerine hemencecik uyum sağlardı ama bazıları, sanki insanlığın geri kalanına katılıp katılmamak konusunda tereddüt eder gibi ağırdan alır, geri dururlardı. Yıllar içinde, hayatın dört bir yandan bastırıveren taşkınlığı karşısında gözü korkan, korkup da doğmadan saniyeler önce veya hemen sonra sessizce bu dünyadan ayrılmaya karar veren nice bebek görmüştü Ebe Nine. İnsanlar "kader" deyip geçerlerdi bu durumlarda, çünkü ürkütücü ve karmaşık şeylere basit isimler verilirdi hemen her zaman. Oysa Ebe Nine şöyle düşünüyordu: Bazı bebekler, sanki önlerindeki zorlukları sezercesine, hayatı denememeyi seçiyordu ta en baştan. Bu dünyaya ayak basmış olsalar bile burada kalmamaya kararlıydılar. Korkak mıydı bu bebekler, yoksa Hazreti Süleyman kadar bilge miydiler? Kim bilebilirdi?

"Tuz getirin bana" dedi ebe, komşu kadınlara.

Kar da kullanabilirdi – eğer dışarıda yeterince taze kar birikmiş olsaydı. Geçmişte bir sürü yeni doğmuş bebeği tertemiz kar yığınlarının içine daldırıp, sonra da tam doğru zamanda çekip çıkarmışlığı vardı. Soğuğun şoku ciğerlerini açar, kanlarının akışını hızlandırır, bağışıklıklarını güçlendirirdi. Bu bebeklerin istisnasız hepsi büyüyüp güçlü birer yetişkin olmuşlardı.

Kısa süre sonra plastik bir leğen ve bir torba kayatuzuyla geldi komşular. Ebe Nine bebeği dikkatlice leğenin ortasına koyup, tenini tuz taneleriyle ovmaya başladı. Bebek şu anda melekler gibi kokuyordu ama tuzlanınca bu koku kaybolacaktı. Şayet onlar gibi kokmazsa melekler de onu serbest bırakmak zorunda kalırlardı.

Dışarıda, kavak ağacının üst dallarında bir kuş şakıdı; bir alakarga olmalıydı sesine bakılırsa. Tek bir kırlangıç güneşe doğru uçtu. Rüzgâr, çayırlar, her şey kendi dilinde konuşuyordu adeta. Her şey ses çıkarıyordu. Şu bebek dışında.

"Belki de dilsizdir?" dedi Binnaz.

Ebe Nine kaşlarını kaldırdı. "Sabırlı ol."

Sanki işaret verilmiş gibi birden öksürmeye başladı bebek. Gırtlağından bir ses geldi. Biraz tuz yutmuş olmalıydı, keskin ve beklenmedik gelmişti muhtemelen tuzun tadı. Kıpkırmızı kesildi suratı. Dudaklarını şapırdatmaya ve yüzünü buruşturmaya başladı ama sanki hâlâ ağlamayı reddediyordu. Ne kadar inatçıydı. Tehlikeli bir asilik vardı ruhunda. Sadece tuzla ovalamak yeterli olmayacaktı. O anda bir karara vardı Ebe Nine.

"Daha tuz getirin bana."

Evde kayatuzu kalmamıştı, onun yerine sofra tuzuyla idare etmeleri gerekti. Ebe Nine tuz yığınının içinde bir minik çukur açtı. Bebeği çukurun içine yerleştirdi ve onu beyaz kristallerle tamamen kapladı. Önce vücudunu, sonra da başını.

"Ya boğulursa?" dedi Binnaz.

"Merak etme, bebekler nefeslerini bizden daha uzun tutabilirler."

"Peki ne zaman çıkaracağını nereden biliyorsun?"

"Şşş, dinle" dedi yaşlı kadın, parmağını çatlak dudaklarına götürerek.

Bu arada bebek, tuzdan örtünün altında gözlerini açtı ve hiçliğe baktı. Kendisini yapayalnız hissetti orada ama aldırmadı, ne de olsa yalnızlığa alışkındı. Aylardır yaptığı gibi büzüşüp dertop oldu.

"Sevdim ben burayı; bir daha çıkmam yukarı" diye mırıldandı zihni.

"Aptallık etme" diye itiraz etti yüreği. "Hiçbir şey olmayan bir yerde neden kalınır ki? Çok sıkıcı burası."

"Tam tersine. Hiçbir şey olmayan bir yer neden bırakılır ki?" diye karşılık verdi zihin. "Gayet güvenli. Hemencecik alıştım buraya."

Zihniyle yüreğinin kavgası karşısında şaşkınlığa düşen bebek durup bekledi. Bir tam dakika daha geçti.

"Velev ki alıştın... neye yarar? Güvenli de olsa, insan bir yere ait değilse eninde sonunda terk etmeli orayı" diye karşılık verdi yüreği. Ve dedi ki: *Bazen en alışkın hissettiğin yer aslında en az ait olduğun yerdir.*

Böyle böyle saniyeler geçti. Sonunda bir karara vardı bebek. Yüreğinin –ileride başına daha çok işler açacak olan yüreğinin– sesini dinleyecekti. Bütün tehlikelerine, bilinmezliklerine rağmen çıkıp dünyayı keşfedecekti. Hazırdı. Hevesle ağzını açtı, ses çıkarmaya çalıştı ama neredeyse anında tuzlar boğazına doldu, burnunu tıkadı.

Aynı anda Ebe Nine seri ve becerikli hareketlerle ellerini leğene daldırdı ve bebeği çekip çıkardı. Yüksek perdeden, korku ve panik ve dehşet dolu bir ağlama sesi odayı doldurdu. Nihayet bebek dünyaya giriş yapmıştı. Dört kadın da gülümsedi; rahatlamışlardı.

"Aferin sana kızım" dedi Ebe Nine. "Neden bekledin bakayım o kadar? Ağla canım! Hiç utanma gözyaşlarından. Ağla ki yaşadığını anlayasın."

Yaşlı kadın bebeği bir örtüye sarıp bir kez daha kokladı. O baştan çıkarıcı, efsunkâr, öteki dünyaya ait koku uçup gitmiş, ardında yalnızca hafif bir iz bırakmıştı. Zamanla o da silinip gidecekti. Gerçi yaşları ilerlemiş olduğu halde hâlâ üzerlerinde cennet kokusu esintisi taşıyan birkaç kişi tanıyordu. Ama bu bilgiyi paylaşmaya gerek görmedi. Parmaklarının ucunda yükselerek bebeği yatağa, annesinin yanına bıraktı.

Binnaz'ın yüzüne kocaman bir gülümseme yayıldı, yüreği pır pır ediyordu. İpeksi kumaşın üzerinden kızının el ve ayak parmaklarına dokundu – nasıl da mükemmel ve güzel ve korkutucu derecede kırılgandılar. Sanki avucunda kutsal su taşırmış gibi, bebeğin yumuşacık saç buklelerini ellerinin arasında tuttu. Bir an için mutlu, doygun hissetti kendisini.

"Gamzesi yok güzel kızımın" dedi ve kendi kendine kıkırdadı.

"Kocanı çağıralım mı?" diye sordu komşulardan biri.

Söylenmemiş imalarla yüklü bir cümleydi bu da. Suzan bebeğin doğduğunu haber vermiş olmalıydı şimdiye, neden koşa koşa gelmemişti Harun? Besbelli ilk karısıyla konuşup onun kaygılarını yatıştırmak için ağırdan alıyordu. Önceliği ona vermişti.

Bir gölge dolaştı Binnaz'ın yüzünde. "Evet, çağırın."

Gerek kalmadı. Bir iki saniye sonra Harun içeriye girdi. Kamburu hafiften çıkmış, omuzları biraz düşükçeydi. Ona dağınık bir düşünür havası veren kırlaşmış gür saçları, otoriter bir burnu, tertemiz tıraşlı genişçe bir yüzü vardı; aşağı sarkık koyu kahve gözleri gururla parlıyordu. Gülümseyerek yatağa yaklaştı. Bebeğe, ikinci karısına, ebeye, ilk karısına ve sonunda da yukarı, tavana, göremediği yedi kat semaya doğru baktı.

"Allahım, sana şükürler olsun. Dualarımı kabul ettin."

"Kız oldu" dedi Binnaz alçak sesle, belki kocası henüz farkında değildir diye.

"Biliyorum. Bir sonraki de oğlan olur. Adını Tarkan koyarız." İşaretparmağını bebeğin alnında gezdirdi, defalarca dokunulmuş bir muskanın yüzeyi kadar yumuşak ve sıcaktı teni bebeğin.

"Sağlığı yerinde ya, önemli olan o. Dua ettim hep. Yaradan'a dedim ki, eğer bu bebenin yaşamasına izin verirsen bir daha zinhar içmeyeceğim. Tek damla alkol bile koymam ağzıma! Allah yakarışımı duydu, merhametlidir benim Rabbim, affedicidir. Bu bebek benim değil; senin de değil. Adanmış çocuk bu."

Binnaz, yüzünde bir an belirip kaybolan bir şaşkınlık ifadesiyle baktı kocasına. O anda, tıpkı tuzağa düştüğünü –yazık ki çok geç– hisseden yırtıcı bir hayvan gibi kötü bir his doğdu içine. Girişte dikilen Suzan'a baktı. Kadının dudakları o kadar sıkıca büzülmüştü ki neredeyse bembeyaz olmuşlardı; ayağını sabırsızca yere vurması dışında sessiz ve hareket-

sizdi. Tavrındaki bir şeylerden heyecanlı, hatta sevinçli olduğu anlaşılıyordu.

"Allah'a ait bu yavru, bize değil" diyordu şimdi Harun.

"Bütün yavrular gibi" diye mırıldandı Ebe Nine.

Yapılan yoruma kulak asmayan Harun genç karısının elini tuttu ve gözlerinin tam içine baktı. "Bebeği Suzan'a vereceğiz. Tamam mı?"

"Ne? Nasıl? Ne diyorsun bey?" dedi Binnaz bir hırıltıyla; sesi, bir başkasınınmış gibi, yabancı ve uzak geldi kendi kulağına.

"Bırak Suzan büyütsün. Mükemmelen bakar bu yavruya, merak etme. Senle ben daha başka çocuklar yaparız nasıl olsa."

"O nasıl laf! Hayır!"

"Başka çocuk istemiyor musun?"

"O kadına vermem kızımı."

Harun derin bir soluk alıp, ağır ağır bıraktı. "Bencillik etme. Allah'ın gücüne gider valla. Sana bu bebeği O verdi, değil mi? Şükret, bak sana her zaman diyorum. Nankörlük etme. Yarı aç yarı tok geziyordun bu eve geldiğinde."

Binnaz başını iki yana salladı. Durduramadı bedenini, titriyordu. Harun öne doğru eğilip, ikinci karısını omuzlarından tuttu ve kendisine doğru çekti. Ancak o zaman durdu Binnaz, buzdan bir heykel gibi hareketsizdi. Gözlerindeki ışık sönmüştü.

"Bu kadar büyütecek ne var? Mantıklı düşünmüyorsun hanım. Hepimiz aynı evin içindeyiz. Kızını her gün göreceksin. Bir yere gittiği yok ki, Allah aşkına."

Eğer Harun bu sözleri teselli olsun diye söylediyse, yanılmıştı. Bağrını paralayan acıyı bastırmaya çabalayan Binnaz dudaklarını öyle sert ısırdı ki kanattı. Yüzünü avuç içleriyle kapattı.

"Peki kızım kime 'ana' diyecek?"

"Yahu takıldığın şeye bak. Ne fark eder? Suzan annesi

olur. Sen de teyzesi olursun. Büyüdüğü zaman söyleriz ona hakikati, şimdi küçükken kafasını karıştırmaya gerek yok. Başka çocuklarımız da olunca hepsi et ve tırnak kardeş olacaklar nasılsa. Evin altını üstüne getirecekler, bak göreceksin. Hangisi kimin, sen bile bilemeyeceksin. Hep beraber koskoca bir aile olacağız."

"Kim meme verecek peki bebeğe?" diye sordu Ebe Nine. "Annesi mi, teyzesi mi?"

Harun şöyle bir ters bakış attı ebeye, bedenindeki tüm kaslar yay gibi gerilmişti. Hürmet ediyordu yaşlı kadına ama onun imalarını, dokundurmalarını çekecek hali yoktu. Elini cebine daldırdı ve karmakarışık bir sürü şey çıkardı: içine bir çakmak sıkıştırılmış, azalmış bir sigara paketi, buruşmuş banknotlar, tadilat yaptığı giysileri işaretlemek için kullandığı bir tebeşir, mide rahatsızlığı için bir hap. Parayı ebeye uzattı. "Al bu senin – sağ olasın Ebe Hatun" dedi.

Ağzını açmadan parayı aldı kadın. Aile meselelerine karışmamakta fayda gören ürkek tırsak insanlardan değildi. Ama şu anda yapabileceği bir şey yoktu, onun da pekâlâ farkındaydı. "Gideyim ben artık" dedi isteksizce.

Ebeyle komşular eşyalarını toparlayıp kana bulanmış çarşaflarla havluları ortadan kaldırırlarken sessizlik sanki su olup bütün odayı doldurdu ve her köşeye sızdı.

"Biz gidiyoruz" dedi Ebe Nine, durgun ve düşünceli bir kararlılıkla. İki komşu iki yanında duruyordu çekingen çekingen. "Bebenin eşini kırmızı bir gül ağacının dibine gömelim. Ve bunu da..." Bebeğin göbek bağını işaret etti kemikli parmağıyla. "Düşünce okulun damına atarız isterseniz. Büyüyünce öğretmen olur kızınız. Ya da hastaneye de götürebiliriz. Hemşire olur, hatta belki de doktor."

Harun seçenekleri düşündü. "Okul olsun."

Kadınlar gittikten sonra, Binnaz kocasına bakmamak için başını komodinin üstündeki elmaya doğru çevirdi. Çürüyordu elma içten içe; sessiz, sakin bir bozulma, en yavaşından. Kararan rengi, onları evlendiren imamın çoraplarını hatırlattı Binnaz'a. Nikâhtan sonra kocası ve konuklar yan odadaki ziyafet sofrasında eğlenirken, kendisinin, yüzünde pırıltılı bir duvakla, nasıl bu yatağın üstünde bir başına oturup beklediğini anımsadı. Annesi düğün gecesi olabilecekler konusunda hiçbir şey anlatmamıştı Binnaz'a ama daha yaşlı – ve daha halden anlayan– bir teyze dilinin altına koyması için bir hap vermişti gizlice. *Al bunu, bir şeycik hissetmezsin. Sen daha ne olduğunu bile anlamadan olup bitiverir.*

Günün karmaşası içinde hapı kaybetmişti Binnaz ama zaten muhtemelen ilaç filan değil, basit bir pastildi. İçi rahat etsin diye eline tutuşturmuşlardı. Daha önce hiç çıplak bir adam görmemişti hayatında, hatta resmini bile görmemişti ve her ne kadar küçük erkek kardeşlerini sık sık yıkamışlığı olsa da yetişkin erkek bedeninin başka tür bir beden olacağını tahmin ediyordu. Kocasının odaya gelmesini bekledikçe kaygısı daha çok artmıştı. Harun'un ayak seslerini duyduğu anda gözleri kararmış, yere yığılmıştı. Gözlerini açtığında karşısında telaşla bileklerini ovalayan, alnını ıslatan, ayaklarına masaj yapan komşu kadınları bulmuştu. Havada kolonyayla sirke karışımı keskin bir koku ve bir kayganlaştırıcı tüpünden geldiğini daha sonra anlayacağı, tanımadığı, nahoş, başka bir koku vardı.

Daha sonra, ikisi yalnız kaldıklarında, Harun ona bir kolye takmıştı. Bir üçü-bir-yerde – altınların her biri Binnaz'ın bu haneye getirdiği erdemlerden birini simgeliyordu: gençlik, munislik, doğurganlık. Binnaz'ın ne kadar gergin olduğunu fark eden Harun ilk başta yumuşak konuşmuştu, karanlığa karışıp dağılan sesiyle. Sevecendi ama bir yandan da kapı-

nın dışında bekleyen insanlar olduğunun fena halde bilincindeydi. Belki de bir daha bayılır korkusuyla, çabucak soydu Binnaz'ı. "Yat yatağa" dedi.

Gözlerini kapadı Binnaz. Başından sonuna zaten hiç açmadı. Alnında boncuk boncuk ter damlaları vardı. Saymaya başladı – *Bir, iki, üç... on beş, on altı, on yedi...*

Harun, "Kes şu saçmalığı!" dedikten sonra bile Binnaz saymaya devam etti.

Lakin Binnaz'ın okuma yazması yoktu ve on dokuzdan öteye sayamıyordu. Son sayıya –o geçilmez sınıra– her vardığında bir soluk alıp, baştan başlıyordu. Hiç bitmeyecekmiş gibi gelen on dokuzlardan sonra Harun yataktan kalkıp dışarı çıktı, kapıyı da açık bırakmıştı. Sonra Suzan içeri dalmış ve Binnaz'ın çıplaklığına ya da havada asılı olan ter ve seks kokularına aldırmadan ışıkları yakmıştı. İlk eş, yatak çarşafını çekip almış, incelemiş ve besbelli tatmin olmuş vaziyette, tek kelime bile etmeden çıkıp gitmişti. Binnaz, akşamın geri kalanını, bir kar serpintisi gibi omuzlarına çöken incecik bir keder katmanı altında, tek başına geçirmişti.

Şimdi, seneler sonra, bütün bunları hatırlarken tuhaf bir ses çıktı dudaklarından. Acıyla dolu bir ses.

"Hadi ama" dedi Harun. "O kadar da felaket bir şey demedik sana. Hepimiz aynı evdeyiz..."

"Onun fikriydi bu, değil mi?" diyerek sözünü kesti Binnaz – daha önce hiç yapmadığı bir şeydi bu. "Şimdi mi düşündü bunu cadı? Yoksa ikiniz aylardır planlıyor muydunuz? Benden gizli kapılar ardında."

Harun afallayarak baktı genç karısına. Binnaz'ın söylediklerinden ziyade ses tonuydu sanki onu şaşırtan. Sağ eliyle sol elinin üstündeki tüyleri okşadı; gözleri donuklaşmış, dikkati dağılmıştı. "Bak dinle. Daha gençsin. Suzan yaşlandı artık garibim, kocadı baksana. Asla kendi çocuğu olmayacak. Sen daha bir düzine çocuk doğuracaksın, anlamıyor musun? Ne olur ona bir hediye versen."

"Peki ya ben? Bana kim hediye veriyor bu dünyada?"

"Allah tabii ki. Verdi bile, görmüyor musun? Minnet etmeyi bil biraz. Nankörleşme kadın."

"Minnet mi? Bunun için mi?" Elini savurdu usulca Binnaz.

"Yorgunsun" dedi Harun gözlerini kaçırarak.

Binnaz ağlamaya başladı. Öfke ya da keder gözyaşları değildi bunlar. Teslimiyetle, yenilgiyle gelen gözyaşlarıydı. Ciğerlerindeki hava kurşun gibi ağırlaşmıştı. Bu eve vardığında daha çocuktu, şimdiyse kendi çocuğu olmuştu ama onu yetiştirmesine ve onunla birlikte büyümesine izin verilmiyordu. Kollarını dizlerine doladı ve bir daha uzun zaman konuşmadı. Böylece konu, o an ve oracıkta, kapanmış oldu – ama aslında hayatlarının orta yerinde asla iyileşmeyen bir yara gibi hep açık kalacaktı.

Pencerenin dışında, arabasını iterek sokaktan geçmekte olan bir satıcı boğazını temizleyip kayısılarına övgüler düzmeye başladı: "Sulu sulu, şeker şerbet, baldan tatlı kayısılar!" Evin içinde, "Ne tuhaf" diye düşündü Binnaz, tatlı kayısıların değil buz gibi rüzgârların mevsimiydi bu. Sanki satıcının farkında bile olmadığı ayaz ve soğuk, duvarların içinden geçip onu bulmuş gibi ürperdi. Gözlerini kapattıysa da karanlık işe yaramadı. Tehditkâr piramitler şeklinde üst üste dizilmiş kartopları gördü. Şimdi de başına yağıyorlardı, içlerinde çakıl taşları saklıydı. Sert ve ıslaktılar. Kartoplarından biri burnuna çarptı ve ardından başkaları geldi uçarak; yoğun ve hızlıydılar. Bir başkası altdudağına isabet etti, dudağı yarıldı. Soluk soluğa gözlerini açtı. Gerçek miydi gördükleri, yoksa sadece bir rüya mıydı bu? Bir kâbus. Çekinerek burnuna dokundu. Kanıyordu. Çenesinden aşağıya da kan sızıyordu. "Ne tuhaf" diye düşündü Binnaz bir kez daha. Başka kimse göremi-

yor muydu canının nasıl da beter yandığını? Ve eğer başkaları kederini göremiyorsa, bu hüzün ve kederin görünmez olduğu anlamına mı geliyordu yoksa insanların, birbirlerinin hislerine kör ve kayıtsız olduğuna mı? Şakaklarını ovdu usulca. Beyninin içinde durduramadığı binlerce ses yankılandı.

Ağır depresyon ve paranoyayla ilk karşılaşması değildi bu Binnaz'ın, ama akıl sağlığından şüphe ettiği en canlı anısı bu olacaktı. Yıllar sonra bile, aklının ne zaman, karanlıkta pencereden dışarı sıvışan bir hırsız gibi kaçıp gittiğini merak etse, bu anı anımsayacaktı. Bundan sonra Binnaz bir daha asla tam olarak toparlanamayacak, ne hayata, ne diğerlerine, ne de gençliğine ayak uyduracaktı.

Aynı öğleden sonra, Harun kızını havaya kaldırıp kıbleye döndü ve bebeğin sağ kulağına ezan okudu.

"Sen, kızım, bu çatının altında doğacak daha nice çocuğun ilki olacaksın, Allah'ın izniyle; gece gibi kara gözlüm, adını Leyla koyuyorum. Ama öyle herhangi bir Leyla değil. Sana rahmetli anacığımın adlarını da vereceğim. Muhterem bir kadındı senin ninen; dini bütün insandı, ki eminim sen de bir gün öyle olacaksın. Adın Afife olacak – *iffetli, lekesiz*. Ve Kâmile olacak – *mükemmel*. Ağırbaşlı, saygın, su gibi saf olacaksın..."

Harun durakladı, her suyun saf olmadığını düşündü birden. Netleştirmek istercesine ekledi peşi sıra: "Kaynak suyu – temiz, duru, kirletilmemiş... Van'daki bütün anneler çocuklarını, 'Neden sen de Leyla gibi olamıyorsun?' diye azarlayacaklar. Ve kocalar da karılarına, 'Neden sen de Leyla gibi bir kız doğuramadın?' diyecekler."

Bu arada bebek yumruğunu ağzına sokuşturmaya çalışıp duruyordu; her başarısızlığında dudakları bir kez daha bükülüp, yüzü buruşuyordu.

"İftihar edeceğiz seninle" diye devam etti Harun. "Dinine bağlı, milletine bağlı, ananelerine bağlı.... babasına bağlı kızım benim."

Yumruğunu hâlâ ağzına sokamayan bebek bu arada kıpkırmızı oldu. Sanki baştaki sessizliğinin acısını çıkarmak istermiş gibi bir feryat kopardı. Bebek alelacele Binnaz'a teslim edildi ve o da bir an bile tereddüt etmeden emzirmeye başladı kızını; incecik bir sızı, tıpkı göklerde dönüp duran bir alıcı kuş gibi, halkalar çizdi meme uçlarının etrafında.

Daha sonra, bebecik uyuduğunda, kenarda sabırla beklemekte olan Suzan, gürültü yapmamaya dikkat ederek yatağa yaklaştı. Göz temasından kaçınarak bebeği annesinden aldı.

"Ağlayınca geri getiririm" dedi. Yutkundu. "Merak etme. İyi bakarım, incitmem, güzel yetiştiririm."

Binnaz hiçbir şey demedi. Yüzü eski bir porselen tabak gibi solgun ve yıpranmıştı. Soluklarının hafif ama belirgin sesi dışında hiç ses çıkarmıyordu. Rahmi, bedeni, zihni, bu koca ev... hatta birçok kalbi kırık âşığın boğulduğu rivayet edilen kadim Van Gölü... sanki her şey boşalmış, kurumuştu. Uçlarından süt derecikleri sızan, şişmiş, ağrılı memeleri hariç her şey.

Odada kocasıyla baş başa kalan Binnaz onun konuşmasını bekledi. Bir özürden ziyade, uğradığı haksızlığın ve bunun ona vereceği büyük acının teslim edilmesiydi duymak istediği. Ama Harun hiçbir şey demedi. Ve böylece, 6 Ocak 1947 günü "Doğunun İncisi" Van'da, bir koca ve iki karıdan mütevellit bir aileye doğan kız bebeğe Leyla Afife Kâmile adı verildi. Ne kadar kendinden emin isimlerdi bunlar; nasıl da şaşaalı ve kallavi ve kati. Doğrusu çok da isabetsizdiler, sonradan anlaşılacağı üzere. Zira her ne kadar çocuğun geceyi gözlerinde taşıdığı, yani Leyla ismiyle müsemma olduğu doğru olsa da diğer isimlerin hiç de ona uygun olmadığı kısa süre sonra belli olacaktı.

Bir kere, daha en başından kusursuz değildi. Kusurları ye-

raltı nehirleri gibi akıp geçecekti hep hayatının içinden. Saf ve temiz kalmak konusuna gelince, zaman gösterecekti ki bu da –elinde olmayan nedenlerden ötürü– ona has bir şey değildi.

Leyla Afife Kâmile – erdemle dolu, meziyetten yana zengin.

Oysa yıllar sonra, yapayalnız ve beş parasız ve kanadı kırık bir halde İstanbul'a geldikten; ilk kez denizi görüp o sınırsız maviliğin nasıl da ufka doğru uzanıp gittiğine hayretler ettikten; kıvırcık saçlarının nemli havada kabardığının farkına vardıktan; bir sabah, tanımadığı bir yatakta, daha önce hiç görmediği bir adamın yanında uyanıp göğsünde hissettiği ağırlık yüzünden bir daha hiç nefes alamayacağını zannettikten; içinde, her yağmurda tavandan akan suları toplasın diye yeşil plastik bir kova bulunan bir odada, günde on-on beş erkekle ilişkiye girmeye zorlandığı bir geneleve satıldıktan... tüm bunlardan seneler sonra, beş kadim dostu ve bir ebedi aşkı ile çok sayıdaki müşterisi tarafından Leyla Afife Kâmile olarak bilinmeyecekti. Onların gözünde sadece ve sadece Tekila Leyla idi.

Nihayetinde, 1990 senesinde, öldürülüşünü haber yapan günlük gazeteler için bunların hiçbirinin bir önemi olmayacaktı. Çoğu adını bile anmayıp yalnızca baş harfleriyle yetinecekti. Hemen tüm haberlere aynı fotoğraf –lise günlerinden kalma, şimdiki haliyle alakası olmayan bir kare– eşlik edecekti. Editörler daha yeni bir fotoğraf –hatta polis arşivlerinden alınmış bir sabıka fotoğrafı bile olabilirdi– seçebilirlerdi aslında ama Leyla'nın ağır makyajlı yüzü ve derin dekoltesinin milletimizin hassasiyetlerini incitebileceğinden endişelenmişlerdi muhtemelen.

Ölümü 29 Kasım 1990 akşamı televizyonda da konu edilecekti. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Irak'a askeri müdahaleye izin veren kararı üzerine uzun bir rapordan; Britanya'da Demir Leydi'nin istifasının artçı şokların-

dan; Batı Trakya'daki şiddet olaylarını ve Türk azınlığa ait dükkânların yağmalanmasını takiben Gümülcine'deki Türk konsolosu ile İstanbul'daki Yunan konsolosunun karşılıklı olarak sınır dışı edilmelerinden; iki Almanya'nın birleşmesini müteakip, Doğu Alman ve Batı Alman futbol takımlarının da tek takım haline getirilmesinden; evli kadınların çalışmak için kocalarının iznini alması gerektiğine dair anayasal zorunluluğun kaldırılmasından; ve ülke çapında yapılan ateşli protestolara karşın Türk Hava Yolları uçuşlarına getirilen sigara yasağından sonra gelecekti sırası.

Programın sonlarına doğru, ekranın alt tarafından sarı renkli bir bant geçecekti: *Hayat kadını çöp kutusunda ölü bulundu: bir ay içinde dördüncü cinayet vakası. İstanbul'un hayat kadınları arasında panik yayılıyor.*

İki dakika

Kalbi duralı iki dakika olmuştu. Tekila Leyla'nın zihni birdenbire iki zıt tadı hatırladı: limon ve şeker.

Haziran 1953. Altı yaşındaydı, çalı gibi sık, kestane rengi bukleleri ince, solgun yüzünü çevreliyordu. Olağanüstü iştahlı bir çocuktu; özellikle fıstıklı baklavaya, susamlı kıtır helvaya ve her türlü kurabiyeye bayılırdı. Gel gör ki yine de dal gibi incecikti. Tek çocuktu. Yalnızdı. Huzursuz, enerjik ve hep biraz kafası karışık halde, günlerini tek kişilik karmaşık oyunlar üretmeye çalışarak geçirir, yere düşmüş bir misket gibi oradan oraya yuvarlanıp dururdu.

Van'daki evleri o kadar büyüktü ki, fısıltılar bile yankılanırdı dört bir yanda. Gölgeler duvarlarda sanki devasa bir mağaranın içindeymiş gibi dans ederdi. Uzunca bir döner merdivenle oturma odasından birinci katın sahanlığına çıkılırdı. Girişi süsleyen karoların üzerlerine baş döndürücü sahneler resmedilmişti: rengârenk tüyleriyle hava atan tavus kuşları, şarap kadehlerinin yanında duran peynir tekerlekleri ve örgü ekmek somunları, tabakların içinde duran yakut gülüşlü narlar, asla arzu ettikleri şekilde sevilmeyeceklerini bilen âşıklar gibi boyunlarını özlemle güneşe doğru uzatan ayçiçekleri. Leyla'yı büyülerdi bu resimler. Kimi karolar çatlamış, kenarları kırılmıştı; kimileriyse kısmen sıvayla kaplanmıştı ama parlak renkli desenleri alttan görünüyordu hâlâ. Hepsi bir araya gelince kadim bir hikâye anlatıyor-

lar hissine kapılırdı çocuk ama kafasını ne kadar yorsa da bu hikâyenin ne olduğunu çıkaramazdı.

Koridor duvarlarındaki yaldızlı nişlerde gaz lambaları, gümüş şamdanlar, seramik kâseler ve bilumum dekoratif nesneler sergilenmekteydi. Püsküllü halılar –akla gelebilecek her renkteki Afgan, İran, Kürt ve Türk halıları– ahşap döşemeler boyunca uzanırdı yerlerde. Leyla, odadan odaya boş boş dolanır, objeleri tek tek kucağına alır, dokunmaya muhtaç kör biri gibi elini yüzeylerinde gezdirirdi. Evin çeşitli bölümleri tıka basa eşya doluydu ama tuhaftır, oralarda bile bir eksiklik hissederdi sanki Leyla. Ayaklı büyük saat salonda çınlar, pirinç sarkacı ileri geri sallanır, gongu yüksek ve neşeli sesiyle ortalığı gümbürdetirdi. Leyla bazen boğazında bir gıdıklanma hisseder, eski zamanlardan kalma tozları yuttuğundan endişe ederdi. Oysa her bir eşyanın titizlikle temizlenip cilalandığını da bilirdi. Köylü bir kadın her gün yardıma gelirdi ve haftada bir de "büyük temizlik" yapılırdı. Mevsimlerin başında ve sonunda daha da büyük temizlikler olurdu. Şayet gözden kaçacak bir kir kalıntısı olursa da Binnaz Teyze mutlaka yakalar ve karbonatla ovardı. Temizlik konusunda çok müşkülpesentti zira.

Annesi bu evin eskiden bir Ermeni hekimle karısına ait olduğunu anlatmıştı. Altı kızları varmış ailenin, altısı da şarkı söylemeye bayılırmış – en kalından en tize uzanan sesleriyle. Yörede çok sevilen biri olan hekim, zaman zaman hastalarının gelip yanlarında kalmasına izin verirmiş. Müziğin insan ruhundaki en derin, en saklı yaraları bile iyi edeceğine inanırmış. Bu sebepten, ister yetenekli olsun ister olmasın, tüm hastalarına bir enstrüman çaldırırmış. Onlar çalarken – ki kimileri hayli beceriksizmiş doğrusu– hekimin kızları da bir ağızdan şarkı söyler, koca konak dalgalı denizdeki bir sal gibi sallanırmış. Bütün bunlar Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden önceymiş. Savaşın başlamasının üzerinden çok geçmeden hepsi ortadan kaybolmuşlar, pat diye, her şeyi arkalarında bırakarak.

Bunları anlatırdı annesi. Leyla nereye gittiklerine, neden hâlâ geri dönmediklerine bir türlü akıl erdiremezdi. Ne olmuştu acaba onlara – o hekimle ailesine ve bir zamanlar görkemli ağaçlar olan bütün o müzik enstrümanlarına?

Hemen ardından, Harun'un nüfuzlu bir Kürt ağası olan dedesi Mahmut, ailesiyle birlikte yerleşmiş eve. Yöredeki Ermenilerin tehcirinde oynadığı rolden ötürü Osmanlı hükümeti tarafından ödül olarak verilmiş burası Mahmut'a. Bir an bile tereddüt etmeden, kararlılık ve sadakatle yerine getirmiş zira İstanbul'dan gelen emirleri. Madem devletin başındaki muktedirler bazı gayrimüslimlerin topunun birden 'vatan haini' olduğuna ve derdest edilip gönderilmeleri gerektiğine karar vermişler, o halde gönderilmeliymiş bütün o şahıslar – her ne kadar çok da iyi komşular ya da eski, kadim dostlar olsalar da. Devlete sadakatini bu şekilde ispatlayan Mahmut, hızla yükselmiş, mühim bir kişi olmuş; yöre halkı onun bıyıklarının mükemmel simetrisine, simsiyah deri çizmelerinin parlak cilasına, duruşunun heybetine bakar dururmuş. Ezelden beridir gaddar ve güçlü insanlara nasıl yaklaşırlarsa ona da öyle yaklaşırlarmış: çokça korku yüklü ama bir damlacık bile sevgi barındırmayan türden bir mesafeyle.

Mahmut önceleri evdeki her şeyin olduğu gibi korunmasını emretmiş. Ama bir süre sonra, kıymetli eşyalarını yanlarında götüremeyen Ermenilerin gitmeden önce kolay ulaşılır bir yerlere para dolu testiler ve yakut dolu sandıklar gizlediklerine dair dedikodular alıp yürümüş. Çok geçmeden Mahmut ve akrabaları kazmaya başlamışlar – bahçeyi, avluyu, bodrumu... Zeminde altüst edilmedik tek santim yer kalmamış. Bir şey bulunamayınca bu sefer de duvarları kırmaya başlamışlar. Tüm bunları yaparken bir kez bile şunu getirmemişler akıllarına: Velev ki bir hazine bulsalar bile kendilerine ait değilmiş ki içindekiler.

Nihayet aramaktan vazgeçtiklerinde, ev bir moloz yığınına

dönmüşmüş ve yeniden inşa edilmesi gerekmiş. Leyla biliyordu ki küçük bir oğlanken bu çılgınlığa tanıklık eden babası, hemen bir solukluk mesafede bir yerlerde bir altın sandığı ya da tarifsiz kıymette başka bir şeyler gizli olduğuna hâlâ inanıyordu. Bazı geceler, tam gözlerini kapatıp uykuya sürüklenmeye başladığı anlarda, uzaklarda, bir çayırın üstündeki ateşböcekleri gibi ışıldayan mücevherler girerdi çocuğun rüyasına.

O küçücük yaşında parayla bir işi olduğundan değil tabii. Cebinde paradansa bir paket fındıklı çikolata ya da kocaman küpeli zenci kadın resimli bir Zambo sakız olmasını tercih ederdi. Babası bu zor bulunur lezzetleri ta İstanbul'dan ısmarlardı onun için. Yeni ve ilginç olan her şey İstanbul'daymış gibi gelirdi küçük kıza, kıskanırdı biraz. Harikalar ve efsunlar şehriydi İstanbul. "Bir gün mutlaka gideceğim oraya" derdi kendi kendine – bir istiridyenin incisini kalbinde sakladığı gibi herkesten saklardı kendine verdiği bu sözü.

Oyuncak bebeklerine çay ikram etmeyi, alabalıkların soğuk sulu derelerde yüzüşünü seyretmeyi ve üstündeki şekiller canlanana (yani gözleri bulanıklaşana) dek halının desenlerine bakmayı severdi Leyla; ama en çok da dans etmeyi severdi. Bir gün ünlü bir dansöz olmayı arzu ediyordu. Babası Leyla'nın bu fantezisinin detaylarını nasıl eksiksizce hayal ettiğini bilse dehşete düşerdi: parıltılı pullar, eteklerine çil çil paralar dikilmiş giysiler, parmaklara takılan zillerin çın çın sesleri, darbukanın trak trakları eşliğinde titretip kıvırdığı kalçaları; büyülenmiş seyircilerin giderek yükselen coşkulu alkışları; döne kıvrıla oynak bir ezgiye eşlik ederek kimseye bakmadan saatlerce raks etmek! Bunları düşünmek bile yetiyordu Leyla'nın nabzını yükseltmeye. Oysa Harun dansın, Şeytan'ın insanları yoldan çıkarmak için kullandığı sayısız taktiklerden biri olduğunu söylerdi hep. Baş döndürücü parfümler ve parlak incik boncukla önce kadınları baştan çıkarırdı Şeytan –çünkü zayıf cinsti, cins-i latif– sonra da kadınlar aracılığıyla erkekleri düşürürdü tuzağına.

Çok beğenilen bir terzi olarak, hanımlara *alafranga* giysiler dikerdi babası – evaze elbiseler, dar elbiseler, kloş etekler, bebe yakalı bluzlar, boyundan bağlamalı üstler, kapri pantolonlar. Subayların, memurların, gümrük amirlerinin, demiryolu mühendislerinin ve baharat tacirlerinin eşleri vardı devamlı müşterilerinin arasında. Ayrıca çeşit çeşit şapkalar, eldivenler ve bereler de –kendi aile üyelerinin kullanmasına asla izin vermeyeceği birtakım çok havalı, ipekli tasarımlar– satardı.

Babası dansa karşı olduğu için annesi de karşıydı – gerçi etrafta kimse yokken o kadar da katı olmuyor, yumuşuyordu Suzan. Aslına bakılırsa, ikisi yalnızken bambaşka biri oluyordu annesi. Leyla'nın, kınalı kızıl saçlarının örgülerini açmasına, tarayıp yeniden örmesine, kırışık yüzünü kremlemesine ve kirpiklerini koyulaştırmak için kömür tozuyla karıştırılmış vazelin sürmesine izin verirdi. Leyla'yı sevgiye ve övgüye boğardı, ona gökkuşağı renklerinde cafcaflı ponponlar yapar, iplere atkestanesi dizer, onunla iskambil oynardı – ama başkalarının yanında asla yapmazdı bunları. Hele Binnaz Teyze etraftaysa iyice dikkatli davranırdı.

"Eğer teyzen bizi böyle eğlenip keyfederken görürse gönül koyar" derdi annesi. "Beni onun yanında öpme sakın."

"Neden?"

"Çünkü onun hiç çocuğu olmadı. Kalbi kırılsın istemeyiz, değil mi?"

"Ama olsun. İkinizi de öpebilirim."

Annesi sigarasından bir nefes çekerdi. "Unutma canımın içi. Teyzen kafadan hasta – anası da öyleymiş diyorlar. İrsî delilik, yedi düvel. Her nesilde çıkıyor anlaşılan. Onu üzmesek iyi olur."

Teyzesi Binnaz içine kapanık bir kadındı, üzüldüğünde kendi kendine zarar verme eğilimi vardı. Saçlarını avuç avuç yolar, yüzünü tırmalar, tenini kanatana kadar çimdiklerdi. Leyla doğduğu zaman, kapıda bekleyen Binnaz'ın, ya

kıskançlıktan ya başka bir sapkın nedenden ötürü durup dururken kendi yüzüne yumruk attığını anlatmıştı annesi. Niye böyle bir şey yaptığı sorulduğunda da sokaktan geçen kayısı satıcısının açık pencereden ona kartopu attığını iddia etmişti. Kayısı, ocak ayında! İler tutar yanı yoktu hiçbir söylediğinin. Ödleri kopmuştu aklını kaybetti kadın diye. Bu ve bunun gibi tekrar tekrar anlatılan başka birtakım hikâyeleri dehşetle karışık bir büyülenmeyle dinlerdi Leyla.

Ama teyzesinin kendi kendisine verdiği zararlar her zaman kasıtlıymış gibi görünmüyordu. Yürümeyi yeni öğrenen bir bebek kadar sakardı bir kere. Parmaklarını kızgın tavalarda yakar, dizlerini mobilyalara çarpar, uyurken yataktan düşer, kırık camlarla ellerini keserdi. Bedeninin her yanında hüzünlü morluklar ve yangılı, öfkeli yara izleri vardı.

Teyzesinin hisleri, büyük saatin sarkacı gibi ileri geri salınır dururdu. Kimi günler enerji dolar, yorulmak bilmez, bir işten diğerine koşuştururdu. Halıları hırsla süpürür, bütün yüzeylerin tozunu alır, daha bir gece önce yıkadığı çarşafları kaynatır, yerleri saatlerce ovar, her yere kötü kokulu bir dezenfektan sıkardı. Elleri hep kızarık ve çatlaktı ve düzenli olarak kuyruk yağıyla ovaladığı halde bir türlü yumuşamazlardı. Her zaman serttiler, çünkü onları gün boyunca onlarca kere yıkar, yine de yeterince temiz olmadıklarını düşünürdü. Hiçbir şey yeterince temiz değildi aslına bakılırsa. Kimi zaman da öyle bitkin görünürdü ki Binnaz hareket edecek hali olmazdı. Soluk almak bile zahmet gibi gelirdi ona.

Ama öyle günler de vardı ki, teyzesi şu âlemde hiçbir şeyi dert etmiyormuş gibi görünürdü. Sakin ve mutlu olur, Leyla'yla bahçede oynardı saatlerce. Çiçek açmış elma dallarına kumaş parçaları bağlayıp onları balerin yaparlardı; söğüt dallarından minik sepetler örerek ve papatyalardan taçlar yaparak saatler geçirirlerdi; gelecek Kurban Bayramı'nda kesilmeyi bekleyen koçun boynuzlarına kurdeleler sararlar-

dı. Bir keresinde, koçu sundurmaya bağlayan ipi gizlice kesmişlerdi. Ama planladıkları gibi olmamış, hayvan kaçıp gitmemişti. Taze ot peşinde sağda solda biraz dolandıktan sonra, esaretin aşinalığını özgürlüğün yabancı ve yabani çağrısına tercih edercesine gene aynı yere dönmüştü kendiliğinden.

Leyla'yla teyzesi masa örtülerinden gece elbiseleri yapmaya ve dergilerdeki modellere bakıp onların dik duruşlarını ve özgüvenli gülümseyişlerini taklit etmeye bayılırlardı. Yakinen inceledikleri modeller ve oyuncular içinde bir tanesi vardı ki en çok ona hayrandılar: Rita Hayworth. Kirpikleri ok, kaşları yay gibiydi; vücudu incecik beliyle çay bardağını andırıyordu, teni ipek kadar pürüzsüzdü. Osmanlı dönemi şairlerinin arayışlarına yanıt olabilirdi Rita ama tek bir sorun vardı: Hem yanlış zamanda hem de taa Amerika'da doğmuştu.

Rita Hayworth'ın hayatını ne kadar merak etseler de bütün yapabildikleri onun fotoğraflarına bakmaktan ibaretti, çünkü ikisinin de okuması yoktu. Leyla daha okula başlamamıştı, teyzesi ise hiç gitmemişti. Binnaz'ın büyüdüğü köyde okul yoktu ve babası da, her gün tekerlek izlerinin aşındırdığı yoldan yürüyerek erkek kardeşleriyle beraber kasabadaki okula gitmesine izin vermemişti. Hem evde yeterli sayıda ayakkabı yoktu, hem de Binnaz'ın küçük kardeşlerine bakması gerekiyordu zaten.

Teyzesinin aksine, annesi okuma yazma bilir ve bununla gurur duyardı. Yemek kitabındaki tarifleri okur, duvar takviminin sayfalarını karıştırır ve hatta gazete yazılarını takip ederdi. Dünya haberlerini onlara ileten kişiydi annesi: Mısır'da bir grup subay cumhuriyet ilan etmişlerdi; Amerika'da casuslukla suçlanan bir çift idam edilmişti; Doğu Almanya'da binlerce kişi hükümet politikalarını protesto etmek için yürümüş, protestolar Sovyet işgalciler tarafından bastırılmıştı; ve Türkiye'de –bazen onlara bambaşka bir ülkeymiş gibi gelen o uzak ve efsunlu İstanbul'da– bir güzellik

yarışması düzenlenmiş, genç kadınlar tek parça mayolarıyla poz vermişlerdi. Dinci gruplar bu gösteriyi ahlaksızlık ilan ederek sokaklara dökülmüşlerdi ama organizatörler vazgeçmeye niyetli değillerdi. "Milletler üç temel şekilde medenileşir" diyordu mayolu fotoğrafları basan gazetenin editörü: "bilimle, eğitimle ve güzellik yarışmalarıyla."

Ne zaman Suzan böyle haber okuyacak olsa Binnaz hemen gözlerini kaçırırdı. Şakağındaki bir damar sessiz ve kesintisiz bir alarm sinyali gibi atmaya başlardı. Leyla, teyzesinin halinden anlar, kadının bu kırılganlığında tanıdık, hatta neredeyse içini ısıtan bir hal bulurdu. Ama bu konuda teyzesi ile çok da uzun süre aynı tarafta olamayacağını da hissediyordu bir yandan. Yakında okula başlamak için sabırsızlanıyordu.

Yaklaşık üç ay önce, merdivenlerin tepesindeki sedir dolabın arkasında, çatıya açılan eğreti bir kapı bulmuştu Leyla. Birileri kapıyı aralık bırakmış olmalıydı; içeriye giren serin, hoş esinti yolun aşağısında yetişen yabani sarımsağın kokusunu eve taşıyordu. O günden beri Leyla hemen her gün çatıyı ziyaret ediyordu.

Oradan ne zaman önü sıra uzanan şehre baksa ve uzaktaki büyük, pırıl pırıl gölün üstünde uçan kızıl kuyruklu şahinin çığlığına, sığlarda yiyecek arayan flamingoların ötüşlerine ya da bir kızılağaçtan diğerine uçup duran kırlangıçların cıvıltılarına kulak kabartsa, denediği takdirde istese kendisi de kesin uçabilirmiş gibi bir his gelirdi içine. Sırtından bir çift kanat çıkarıp göklerde hafif ve tasasızca süzülebilmek için ne yapmalıydı acaba? Bölgede gri ve beyaz balıkçıllar, dikkuyruklar, uzunbacaklar, alamecekler, kamışçınlar, yalıçapkınları ve yöre halkının "sultan kuşu" dediği saz horozları yaşardı. Bir çift leylek, bacayı sahiplenmiş ve incecik dalları sabırla bir

bir taşıyarak müthiş bir yuva yapmıştı. Şimdi gitmişlerdi gerçi ama bir gün geri geleceklerini biliyordu Leyla. Teyzesi, –insanların aksine– leyleklerin anılarına sadık olduklarını söylemişti. Bir kere bir yeri kendilerine "yuva" yaptılar mı, kilometrelerce uzaklara da gitseler mutlaka geri dönerlerdi.

Her çatı ziyaretinden sonra, çocuk kimselere görünmemeye özen göstererek parmaklarının ucuna basa basa aşağıya inerdi. Annesine yakalanırsa yanardı çünkü, ona hiç şüphe yoktu.

Ama 1953 yılının o öğleden sonrasında, annesi ona dikkat edemeyecek kadar meşguldü. Evin içi, bir sürü misafirle –hepsi de kadın– doluydu. Her ay istisnasız iki kere tekrarlanırdı bu durum: bir mukabele günlerinde, bir de ağda günlerinde. İlkinde yaşlıca bir imam gelip bir vaaz verir, Kuran'dan ayetler okurdu. Mahallenin kadınları, başlarını örtüp, bacaklarını sıkıca kapatarak, sessiz ve saygılı bir şekilde oturur, düşüncelere dalarlardı. Ortalıkta dolaşan çocuklardan biri azıcık ses edecek olsa derhal susturulurdu.

Ağda günü geldiğinde işler bunun tam tersi oluyordu. Etrafta hiç erkek olmadığı için kadınlar en açık giysilerini giyerlerdi. Bacaklarını açar, çıplak kolları ve bastırılmış bir muzırlıkla parlayan gözleriyle sedire yayılırlardı. Durmaksızın çene çalar, laflarının arasına da öyle küfürler serpiştirirlerdi ki en gençleri utançtan Isparta gülü misali kızarırlardı. Leyla bu çılgın yaratıkların imamı pür dikkat dinleyenlerle aynı kişiler olduğuna inanmakta güçlük çekerdi.

Bugün yine ağda günüydü. Ellerinde pasta-börek tabakları ve çay bardakları, halıların, taburelerin ve koltukların üstüne çökmüş kadınlar oturma odasının her santimini kaplamışlardı. Ağdanın ocağın üstünde fokurdamakta olduğu mutfaktan doğru tatlı, yapış yapış bir koku geliyordu. Limon, şeker ve su. Karışım hazır olduğunda hepsi hızla ve ciddiyetle işe koyulacaklar, yapışkan bezleri tenlerine bir yapıştırıp bir çekeceklerdi yüzlerini buruştura buruştu-

ra. Ama can acısı faslı bekleyebilirdi biraz; doya doya dedikodu yapıp yemek yiyorlardı şimdi.

Koridordan kadınları seyreden Leyla, onların bu hallerinde kendi geleceğine dair ipuçları arayarak öylece bakakaldı bir an. Büyüdüğünde tıpkı onlar gibi olacağından emindi o zamanlar. Bacağına asılan bir ufaklık, kucağında bir bebek, itaat edeceği bir koca ve hep derli toplu tutacağı bir ev – böyle olacaktı hayatı. Annesi, Leyla doğduğu zaman, ebenin ileride öğretmen olsun diye göbek bağını okulun damına attığını söylemişti ama babası sıcak bakmıyordu bu fikre. Artık bakmıyordu yani. Bir süre önce tanıştığı bir şeyh, kadınların evde oturmalarının daha münasip olduğunu ve dışarı çıkmalarını gerektiren nadir durumlarda da örtünmeleri gerektiğini izah etmişti ona. Başkaları tarafından ellenmiş, mıncıklanmış ve kirletilmiş domatesleri kimse almak istemezdi sonuçta. Kadınlar için de aynı şey geçerli diyordu şeyh. Başörtüsü de onların ambalajıydı, manidar bakışlardan ve sarkıntılıklardan koruyan kalkanlarıydı.

Annesiyle teyzesi de böylece başlarını örtmeye başlamışlardı – oysa mahallelerindeki kadınların çoğu başını örtmez, Batı modasını yakından takip eder, saçlarına küt kesimli kabarık modeller, kıvır kıvır permalar ya da Audrey Hepburn'ünki gibi şık topuzlar yaptırırlardı. Bu durum onları etraflarından epey ayırmıştı.

Annesi kara çarşafta karar kılmıştı ama teyzesi parlak renkli eşarplar takıp çenesinin altından sıkıca bağlamayı tercih ediyordu. Her ikisi de saçlarının tek bir teli görünmesin diye büyük özen gösterirdi. Leyla bir gün kendisinin de onların izinden gideceğinden emindi. O gün geldiğinde birlikte çarşıya çıkıp Leyla'ya en güzel başörtüsünü ve onunla uyumlu bir de uzun pardösü seçeceklerini söylemişti annesi.

"Altına da dansöz kıyafetimi giyebilir miyim yine de?"

"Şapşal kız seni" demişti Suzan gülerek.

Düşüncelere dalmış halde, parmaklarının ucuna basarak oturma odasının yanından geçip mutfağa yöneldi Leyla. Annesi, sabahın köründen beri uğraşıp duruyordu orada – börek yapmış, çayı koymuş ve ağdayı hazırlamıştı. Leyla, kendisinin yaptığı gibi bayıla bayıla yemek varken, insanların bu şahane şekerli şeyi neden kıllı bacaklarına sürdüklerine bir türlü akıl sır erdiremezdi.

Mutfağa girip de orada başka birini bulunca şaşırdı. Binnaz Teyze tek başına tezgâhın yanında durmuştu, elinde de öğleden sonra güneşinde parıldayan tırtıklı bir bıçak vardı. Leyla onun kendi kendine zarar vereceğinden endişe etti. Teyzesi bugünlerde daha da fazla dikkat etmeliydi, çünkü bebek bekliyordu – yine. Nazar korkusundan, hiç kimse bu konuda konuşmuyordu. Leyla'nın deneyimlerine göre, ilerleyen aylarda, teyzesinin göbeği iyice belirginleştikçe etrafındaki büyükler sanki karnı, iştahı çok açıldığından ya da kronik hazımsızlıktan şişiyormuş gibi davranacaklardı ona. Şimdiye dek her seferinde böyle olmuştu: Karnı büyüdükçe daha da görünmez oluyordu teyzesi. İnsafsız bir güneşin altında asfaltın üstünde bırakılmış bir fotoğraf gibi gözlerinin önünde silinip gidiyordu sanki kadıncağız.

Dikkatle bir adım daha yaklaşıp bir süre seyretti Leyla.

Bir öbek kıvırcık salata gibi görünen bir şeyin üzerine doğru hafifçe eğilmiş olan teyzesi onun geldiğini fark etmemiş gibiydi. Teninin solukluğu yanında alev alev duran delici gözleriyle, tezgâha yayılmış olan gazeteye bakıyordu. İç geçirerek bir avuç yeşilliği alıp ritmik hareketlerle kesme tahtasının üstünde doğramaya başladı; bıçak kısa süre içinde öyle hızlandı ki net seçemez oldu Leyla.

"Teyze?"

El durdu. "Hımmmm."

"Neye bakıyorsun?"

"Askerlere. Geri geliyorlarmış diye duydum." Gazetedeki bir

fotoğrafı gösterdi kadın ve bir an ikisi de durup resmin altındaki yazıya baktılar; harflerden, piyade taburu gibi dizilmiş o siyah noktalarla sarmallardan bir anlam çıkarmaya çalıştılar.

"Aa, erkek kardeşin yakında evde olacak yani."

Teyzesinin erkek kardeşlerinden biri, Kore'ye gönderilen beş bin Türk askerinin arasındaydı. Amerikalılara yardım ediyor, kötü Korelilerle mücadele eden iyi Korelilere destek oluyorlardı. Her ülkede başka bir dil konuşulduğunu öğrendiğinde çok şaşırmıştı Leyla. Peki ama bütün bu tabancalı, tüfekli adamlar birbirleriyle nasıl iletişim kurabiliyorlar acaba diye merak ediyordu çocuk; iletişim kuramıyorlarsa nasıl anlaşıyorlardı acaba? Ama bu soruyu ortaya atmak için doğru zaman değildi bu. Onun yerine kocaman, ışıl ışıl gülümsedi teyzesine. "Heyecanlı mısın?"

Teyzesinin yüzü düştü. "Niye olayım ki? Kim bilir bir daha ne zaman görürüm onu – eğer görebilirsem tabii. O kadar uzun zaman oldu ki. Annem babam, kardeşlerim... hiçbirini görmedim. Onların buralara kadar gelecek parası yok ve ben de onlara gidemiyorum. Özledim ailemi, burnumda tütüyor her biri."

Leyla ne diyeceğini bilemedi. Teyzesinin ailesinin *kendileri* olduğunu varsaymıştı hep. Uyumlu bir çocuk olduğundan, konuyu değiştirmeyi, daha fazla deşmemeyi daha akıllıca buldu. "Misafirlere yemek mi hazırlıyorsun?"

Soruyu sorarken bir yandan da kesme tahtasının üstündeki kıvırcık salata yığınını inceliyordu Leyla. Yeşilliklerin arasında bir an öyle bir şey gördü ki şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı az kalsın.

Marullar arasında bazıları parçalanmış, bazıları hâlâ kıpırdaşan, pembe renkli solucanlar gördü.

"Iyy, o da ne?"

"Bebekler için. Bayılıyorlar buna."

"Bebekler mi?"

Leyla'nın içi burkuldu. Besbelli doğruydu annesinin söyledikleri: Binnaz Teyze kafadan hastaydı. Çocuğun bakışları aşağıya kaydı. Teyzesinin ayağında terlik olmadığını fark etti; sanki taa uzaklardan buraya kadar kilometrelerce yürüyüp gelmiş gibi ayak tabanları çatlamış, kenarları nasır bağlamıştı. Neden olabilir acaba, diye düşündü Leyla: Belki de teyzesi uyurgezerdi ve her gece ağaçların hışırtısından başka sesin duyulmadığı karanlığın içinde kaybolup, sonra da şafak sökerken, serin havada soluğu buğular halinde çıkarak, alelacele eve koşuyordu. Belki bahçe kapısından süzülüp, yağmur borusundan yukarı tırmanıyor, balkon demirlerinin üstünden atlayıp yatak odasına giriyordu gizlice, hem de bütün bunları yaparken gözlerini hiç açmadan! Ama ya bir gün yolu hatırlayamazsa ne olacaktı?

Teyzesinin uykusunda çıkıp sokaklarda gezip gezmediğini en iyi babası bilirdi. Yazık ki Leyla bunu ona soramazdı. Konuşulması yasak olan birçok şeyden biriydi bu da. Leyla ile annesi bir odada uyurken babasının üst kattaki bir başka odada Binnaz Teyzesiyle beraber kalması çocuğun canını sıkıyordu. Bunun neden böyle olduğunu sorduğunda annesi Binnaz Teyze'nin yalnız uyumaktan korktuğunu, çünkü uykusunda iblislerle savaştığını söylemişti.

"Yiyecek misin bu marulları yoksa?" diye sordu teyzesine. "Hasta olursun yersen."

"Ben mi? Hayır! Bebekler için dedim ya." Binnaz'ın çocuğa bakışı bir uğurböceğinin parmağa konuşu kadar beklenmedik, bir o kadar da yumuşaktı. "Görmedin mi sen onları? Çatıdalar. Sen hep oralarda dolaşıyorsun ya hani."

Leyla şaşkınlıkla kaşlarını kaldırdı. Teyzesinin onun gizli yerini biliyor olabileceği hiç aklına gelmemişti. Ama yine de kaygılanmadı. Hayalimsi, adeta hayaletimsi bir hali vardı teyzesinin; hiçbir şeyi sahiplenmez, sadece geçip giden bir gölge gibi süzülerek dolaşırdı aralarında. Hem zaten, çatıda bebek filan olmadığından da emindi çocuk.

"Bana inanmıyorsun, değil mi? Deli olduğumu düşünüyorsun. Herkes deli olduğumu düşünüyor."

Kadının sesinde öyle bir kırgınlık vardı, güzel gözlerine öyle bir keder dolmuştu ki bir an şaşaladı Leyla. Kendi düşüncelerinden utanarak gönlünü almaya çalıştı teyzesinin. "Hayır, öyle düşünmüyorum. Ben inanıyorum sana!"

"Emin misin? Birine inanmak ciddi meseledir. Öylesine söylenmez. Eğer gerçekten inanıyorsan, inandığın kişiyi her durumda desteklemen gerekir. Başkaları o kişi hakkında feci şeyler söylese bile. Bunu yapabilir misin?"

Çocuk evet der gibi salladı başını, seve seve kabul etmişti bu teklifi.

Teyzesi memnuniyetle gülümsedi. "O halde, sana bir sır vereceğim, büyük bir sır. Kimseye söylemeyeceğine söz veriyor musun?"

"Veriyorum" dedi Leyla hemen.

"Suzan senin annen değil."

Leyla'nın gözleri büyüdü.

"Gerçek annenin kim olduğunu bilmek istiyor musun?"

Sessizlik.

"Seni ben doğurdum. Soğuk bir gündü ama adamın biri sokakta kayısı satıyordu. Tuhaf, değil mi? Eğer sana söylediğimi öğrenirlerse beni köye geri yollarlar – ya da belki akıl hastanesine kapatırlar ve bir daha birbirimizi hiç göremeyiz. Anlıyor musun?"

Çocuk evet der gibi salladı başını yeniden, yüzü hareketsizdi.

"Güzel. Mühürle o zaman dudaklarını."

Yeniden işine koyuldu, bir ezgi mırıldanıyordu. Fokurdayan kazan, salondaki kadınların gevezelikleri, bardaklara çarpan çay kaşıklarının çınlaması... hatta bahçedeki koç bile koroya katılmaya heveslenmiş, kendi melodisiyle melemeye başlamıştı.

"Bak aklıma ne geldi" dedi Binnaz Teyze birden. "Bir daha eve misafir geldiğinde ağdalarının içine solucan koyalım. Bütün bu kadınların, bacaklarına yapışmış solucanlarla yarı çıplak sokağa fırladıklarını düşünsene!"

O kadar çok güldü ki, gözlerinden yaş geldi. Geriye doğru sendeleyip bir sepete takıldı, sepeti devirince içindeki patatesleri sağa sola saçıldı.

Leyla da elinden olmadan gülümsedi. Gevşemeye çalıştı. Bütün bunlar bir şaka olmalıydı. Başka ne olabilirdi ki? Ailede kimse teyzesini ciddiye almazdı zaten – o halde Leyla niye alsındı ki? Bir otun üstündeki çiy damlalarından ya da bir kelebeğin iç çekişinden daha anlamlı değildi teyzesinin söyledikleri.

O an ve orada karar verdi Leyla duyduklarını tamamen unutmaya. Başka ne yapabilirdi ki? Ama bir kuşku tohumu vardı yine de aklını kurcalayan. Bir yanı, geri kalanını öğrenmeye hazır olmadığı ve belki de asla hazır olmayacağı bir gerçeği ortaya çıkarmak istiyordu. Bir yanı ise hiçbir şey duymamış gibi yapmayı tercih ediyordu, suları bulandırmamayı. Böylece Binnaz Teyze ile aralarında, tıpkı eski bir radyonun kesik kesik, parazitli sesi ile iletilen karışık bir mesaj gibi tam çözümlenemeyen cümleler kaldığını hissediyordu – kelime zincirleri nakledilmişti edilmesine ama anlamlı bir bütün oluşturulamamıştı.

Yaklaşık yarım saat sonra, Leyla, elinde ağdaya daldırılmış bir kaşıkla, çatıda her zamanki yerine oturmuş, bacaklarını da bir çift küpe gibi kenardan aşağı sallandırmıştı. Haftalardır yağmur yağmadığı halde, kiremitler kaygan gibi gelmişti; o yüzden büyük bir dikkatle hareket ediyordu, zira biliyordu ki düşerse kemiklerini kırabilirdi, olur da o kırmazsa bile annesi kesin kırardı zaten.

Ağda şekerini yemeyi bitirince, çatının –nadiren gittiği– diğer ucuna doğru, bir ip cambazının konsantrasyonuyla milim milim ilerledi. Yarı yolda durdu; tam geri dönecekken kulağına bir ses ilişti – lambanın kenarına çarpan bir gece kelebeğinin çıkardığı ses gibi alçak ve kısık bir sesti bu. Derken ses yükseldi, katlanarak arttı. Bin tane gece kelebeği olmuştu. Merakla o tarafa doğru yürüdü. Ve orada, köşeye yığılmış kutuların arkasında, büyük bir tel kafesin içindeki güvercinleri gördü. Bir sürü, bir sürü güvercin. Kafesin her iki yanında, içlerinde temiz su ve yiyecek olan kaplar vardı. Birisi iyi bakıyordu kuşlara.

Çocuk gülerek ellerini çırptı. İçinde kabaran sevecenlik dalgası, çok sevdiği gazozun karbonlu kabarcıkları gibi gırtlağını okşadı. Tüm zaaflarına rağmen –ya da belki de tam da onlar nedeniyle– teyzesine karşı bir koruma hissi dolmuştu içine. Ama çok kısa süre sonra içine düştüğü kafa karışıklığı bu duyguyu bastırdı. Şayet Binnaz Teyze güvercinler konusunda doğru söylediyse başka konularda da doğruyu söylüyor olabilir miydi? Ya gerçekten annesiyse?

Her ikisinin de burunları küçük ve uçları kalkıktı; ikisini de sanki günün ilk ışıklarına alerjileri varmış gibi uyanır uyanmaz hapşırık tutardı. Ayrıca ekmeklerine tereyağı ve reçel sürerken ıslık çalmak, üzüm yerken çekirdeklerini çıkarmak, domates yerken kabuklarını soymak gibi tuhaf huyları vardı. Başka ne gibi ortak yönleri olduğunu düşünmeye çalıştı Leyla ama her seferinde dönüp dolaşıp aynı düşünceye takıldı: Bunca yıldır hep, küçük çocukları kaçırdıkları söylenen, kaçırıp da aç bitap sokaklarda dilendirdikleri iddia edilen Çingene taifesinden korkmuştu, oysa şimdi anlıyordu ki böyle safsatalara, yalanlara kapılmak yerine belki de asıl dikkat etmesi gereken kişiler kendi ailesinin içindeydi. Belki de onu annesinin kollarından çekip alan insanlar bizzat bu evdeydi.

Hayatında ilk kez durup, kendine ve ailesine belli bir zihinsel mesafeden bakmıştı ve keşfettiği şeyden son derece rahatsız olmuştu. Herkesinki gibi normal ve sıradan bir ailesi olduğunu varsaymıştı bunca zaman hep. Oysa şimdi o kadar emin değildi bundan. Ya başka ailelerden farklılarsa? Ya sadece farklı değil, bir de yanlış giden bir şeyler varsa bu çatının altında? Bunları düşünüyordu. Bilmiyordu ki çocuklar, ergenlikte bedenleri gelişmeye başlayınca değil, seneler boyu hiç sorgulamadıkları ailelerini adeta bir yabancının, başkalarının gözüyle dışarıdan görmeye başladıkları anda ve esas o noktadan sonra, büyürler.

Paniğe kapıldı Leyla. Annesini seviyordu ve onun hakkında kötü düşünmek istemiyordu. Babasından zaman zaman korksa da onu da seviyordu. Sakinleşmek için derin soluklar aldı peş peşe. İçinde bulunduğu durumu düşündü. Neye inanacağını, nereye gideceğini bilemiyordu; bir ormanda kaybolmuş gibiydi ve önündeki patikalar sanki sürekli yer değiştiriyor, gözünün önünde sayıları artıyordu. Ailede daha güvenilir olan yetişkin kimdi acaba – babası mı, annesi mi, yoksa teyzesi mi? Leyla bir yanıt arar gibi etrafına bakındı. Ama içini kaplayan huzursuzluk dağılmadı.

İlk bakışta her şey hâlâ aynıydı. Ama hiçbir şey aynı olmayacaktı bundan sonra.

Limonla şekerin tatları dilinde nasıl eridiyse, hisleri de aynı şekilde birbirine karıştı. Yıllar sonra tekrar tekrar hatırlayacaktı bu günü. Hadiselerin göründüğü gibi olmayabileceğini ilk kez fark ettiği andı bu. Bu dünya zıtlıklar âlemiydi bir bakıma. Ekşi ile tatlının birbirinin içine saklanabilmesi gibi, her akıllı insanın içinde bir delilik kalıntısı vardı ve her deliliğin derinliklerinde de bir aklıselim tohumu ışıldıyordu.

O güne dek teyzesi yanlarındayken annesine olan sevgisini göstermemeye dikkat etmişti. Şimdiden sonra teyzesine duyduğu sevgiyi de annesinden bir sır gibi saklaması gere-

kecekti. Leyla tüm bunlardan, sevgiye dair her şeyin her zaman gizli kapaklı kalması gerektiği sonucuna varmıştı – demek böyle şeyler yalnızca kapalı kapılar ardında yaşanabilirdi. Demek insan ilişkileri hep böyle sır olarak tutulur, sonrasında da asla konuşulmazdı. Yetişkinlerden öğrendiği tek sevgi gösterme biçimi buydu ve ne yazık ki öğrendiği bu yanlış bilginin vahim sonuçları olacaktı.

Üç dakika

Kalbi duralı üç dakika olmuştu ve Tekila Leyla şimdi de kakuleli kahveyi hatırladı – sert, yoğun, koyu. Zihninin her zaman İstanbul'daki genelevler sokağı ile ilişkilendirdiği bir tat. Bunun çocukluk anılarının hemen ardından gelmesi garipti. Ama insan hafızası, eğlenirken içkiyi biraz fazla kaçırmış birine benzerdi: Ne kadar gayret etse de dümdüz yürüyemezdi. Geri dönüşlerle dolu bir labirentin içinde düşe kalka ilerler, sık sık baş döndürücü zikzaklar yapardı. Velhasıl hafıza dediğin düz bir çizgide ilerlemezdi.

Dolayısıyla Leyla da Eylül 1967'yi hatırlıyordu şimdi. Rıhtımın orada, Haliç yakınlarında, Karaköy limanından bir taş atımı mesafede, sıra sıra dizilmiş ruhsatlı genelevlerin arasında uzanan bir çıkmaz – İstanbul'un en eski genelevlerini barındıran sokak. Bir Ermeni okulu, bir Rum kilisesi, bir Sefarat sinagoğu, bir Sufi tekkesi ve bir de Rus Ortodoks şapeli vardı yakınlarda – artık pek çoklarının hatırlamadığı bir geçmişin kalıntıları, kurumuş bir ekmeğin kırıntıları gibi serpiştirilmişlerdi civara. Bir vakitler ticaretle zenginleşmiş bir kıyı bölgesi olan, varlıklı Levanten ve Yahudi topluluklarına ev sahipliği yapan ve Osmanlı'nın bankacılık ve taşımacılık sektörlerine merkezlik eden mahalle, şimdilerde çok başka türden alışverişlere tanıklık ediyordu. Söze dökülmemiş mesajlar rüzgârla iletiliyor; para, kazanıldığı kadar hızlı el değiştiriyordu.

Limanın çevresindeki alan her zaman o kadar kalabalık olurdu ki yayalar yengeç gibi yan yan ilerlemek zorunda kalırlardı. Mini etekli genç kadınlar kol kola yürür; sürücüler araba camlarından laf atar; kahvehane çırakları, ellerinde çay tepsileriyle oradan oraya koşturup durur; sırt çantalarının ağırlığı altında belleri bükülmüş turistler sanki yeni uyanmış gibi etrafa şaşkınlıkla bakınırlar; boyacı çocuklar fırçalarını oyuncu fotolarıyla süslenmiş –namuslu pozlar önde, çıplak olanlar arkada olacak şekilde– pirinçten yapılma boya kutularına vururdu. Salatalık soyup tuzlayan, turşu suyu satan, leblebi kavuran satıcılar birbirlerinin sesini bastırmaya çalışarak bağırır, araç sürücüleriyse tamamen gereksiz yere kornalarını öttürürlerdi. Tütün, ter, parfüm, kızartma ve arada –her ne kadar yasadışı olsa da– esrar kokuları denizin tuzlu kokusuna karışırdı.

Yan sokaklar ve geçitlerin hepsi birer kâğıt nehrine dönmüştü nicedir. Duvarlara, işçileri ve köylüleri yaklaşmakta olan devrime katılmaya davet eden sosyalist, komünist ve anarşist posterler yapıştırılmıştı. Posterler yer yer yırtılıp aşırı sağcı sloganlarla tahrif edilmiş, boyayla üstlerine ülkücülerin amblemleri çizilmişti. Eski püskü süpürgeli, yorgun görünüşlü, düşük omuzlu çöpçüler, arkalarını döndükleri an yeni bildirilerin yağmur gibi yağacağını bilmenin getirdiği yılgınlıkla çöpleri toplarlardı.

Rıhtımdan birkaç dakikalık yürüme mesafesinde, dik bir yokuşa bağlanan sokaklardan biriydi genelevler sokağı. Boyanmayı beyhude bekleyen bir demir kapı burayı dışarıdaki dünyadan ayırırdı. Kapının önünde sekiz saatlik vardiyalarla çalışan birkaç polis memuru dururdu. Bu memurlardan bazıları işlerinden bariz şekilde nefret eder; bu adı kötüye çıkmış meşum sokağı da, sokağın eşiğinden geçen herkesi de –kadın olsun, erkek olsun– hor görürlerdi. Kaba tavırlarında dile dökülmemiş bir kınama olur, sert bakışlarını kapıya

yığılan ve içeri girmeye can atan ama sıra olmaya tenezzül etmeyen sabırsız müşterilere dikerlerdi. Bazı memurlar ise bunu herhangi bir vazifeden farksız görüp, kendilerine söylenen emirleri harfiyen yerine getirir, gerisine karışmazlardı. Ama bazı polis memurları da, müşterileri gizliden gizliye kıskanır, birkaç saat için bile olsa onlarla yer değiştirebilmeyi isterlerdi.

Leyla'nın çalıştığı genelev bölgenin en eskilerinden biriydi. Girişteki tek floresan lamba, birer birer tutuşup yanan bin kibrit gücünde titreşirdi. Hava ucuz parfüm kokusuyla ağırlaşmış; çeşmeler kireç tortusu bağlamış; tavan, yıllar yılı içilen sigaraların dumanları yüzünden yapış yapış, kahverengi katran ve nikotin lekeleriyle kaplanmıştı. Kanlanmış bir gözün damarları kadar incecik bir sürü çatlak, karmaşık bir dantel deseni gibi yayılırdı temel duvarları boyunca. Leyla'nın penceresinin hemen dışında, saçakların altından boş bir eşekarısı kovanı sarkıyordu – yuvarlak, kâğıt gibi ve esrarengiz. Bir gizli evren. Arada sırada, kovana dokunmak, açıp o mükemmel mimarisini ortaya çıkarmak gelirdi Leyla'nın içinden ama her seferinde, doğanın bir bütün olarak kalsın diye yarattığı bir şeyi bozmaya hakkı olmadığını söylerdi kendi kendine.

Burası Leyla'nın aynı sokak üzerindeki ikinci adresiydi. İlk başlarda başka bir evde çalışmıştı. Orası o kadar tahammül edilmezdi ki bir yılı bile dolmadan, daha önce hiç kimsenin yapmaya cesaret edemediği ve o günden beri de kimsenin yapamadığı bir şey yapmıştı: Az sayıdaki eşyasını toplamış, tek sağlam mantosunu sırtına geçirmiş ve yandaki geneleve sığınmak üzere çıkıp gitmişti. Bu haber çevre ahalisini iki uzlaşmaz kampa ayırmıştı: Kimileri onun derhal ilk geneleve geri verilmesi gerektiğini söylüyordu; yoksa her önüne gelen aynı şeyi yapmaya başlar, iş ahlakının yazılmamış kuralları ihlal edilir ve tüm meslek anarşi ve kaosa sürüklenir-

di; kimileriyse, sığınma talep edecek kadar çaresiz durumda olan herkese vicdan ve insanlık namına sığınma hakkı tanınmalıdır, diyordu. Nihayetinde, Leyla'nın gösterdiği cesaret ve metanet kadar, getireceği taze para ihtimalinden de hoşlanan ikinci genelevin maması olaya el koymuştu. Kanı kıza ısınmıştı, onu kendi evine kabul etti. Ama önce diğer evdeki meslektaşına yüklüce bir meblağ ödemesi, en içten özürlerini sunması ve böyle bir durumun tekrarlanmasına asla izin vermeyeceğine dair yemin billah sözler dökmesi gerekmişti.

Yeni mamanın dolgun bir vücudu ve kararlı bir yürüyüşü vardı; allıklı yanakları deri parçaları gibi yüzünün iki yanından sarkardı. Müdavimlerden olsun olmasın, içeri adım atan her adama "paşam" diye hitap etmek gibi garip bir huyu vardı. Birkaç haftada bir Kırık Uçlar adlı bir kuaföre gidip saçlarını sarının farklı bir tonuna boyatırdı. Fazlaca ayrık duran pörtlek gözleri ona daimi bir şaşkınlık ifadesi verse de aslında nadiren hayret ederdi dünyanın hallerine. Çatlak kılcal damarlardan oluşan bir ağ, yamaçtan aşağı kendisine yol açan dereler gibi yayılıyordu haşmetli burnunun kenarlarına. Gerçek adını kimse bilmezdi. Fahişeler de, müşteriler de yüzüne karşı "Şeker Ana", arkasından "Beter Ana" derlerdi kadına. Diğer mamalarla kıyaslanınca fena biri sayılmazdı ama her şeyi aşırıya kaçırma eğilimi vardı: Fazla sigara içer, fazla küfreder, fazla bağırır çağırırdı; kızınca da sevinince de ayarı yoktu; genel olarak "aşırıya kaçan" bir varlıktı velhasıl hayatlarında.

"Ta on dokuzuncu yüzyılda kurulmuşuz" diyerek övünmeyi severdi Beter Ana, sesine gururlu bir nağme vererek. "Hem de bizzat yüce padişahımız Sultan Abdülaziz tarafından."

Sultanın çerçeveli bir portresini çalışma masasının arkasına asmıştı – ta ki günün birinde aşırı milliyetçi eğilimlere sahip bir müşteri onu herkesin içinde azarlayana kadar.

"Bana bak kadın, ileri geri konuşma. Üç kıta beş denizin

fatihi bir sultan İstanbul'da böyle bir pislik yuvasının açılmasına ne diye izin versin ki?" diye sormuştu adam.

Beter Ana kaygıyla mendilini bükerek kekelemişti. "Valla bence..."

"Sence ne olduğu kimin umurunda? Tarihçi mi kesildin başımıza?"

Beter Ana yeni alınmış kaşlarını kaldırıp susmuştu.

"Ya da belki de profesörsündür!" Gülmüştü adam.

Beter Ana'nın omuzları çöküvermişti belli belirsiz.

"Şakası yok bu işin. Cahil kadın başına tarihimizi saptırmaya hakkın yok" demişti adam, aniden ciddileşerek. "Doğrusunu öğrensen iyi edersin. Tarihimizde genelev filan yoktu. Şayet mesleğini gizli saklı icra etmek isteyen birkaç hanım vardıysa, onlar da ya Hıristiyan ya Yahudi'ydiler muhakkak – ya da Allahsız Çingeneler. Çünkü, diyorum sana, hiçbir mazbut Müslüman kadın böyle bir ahlaksızlığa alet olmazdı eskiden. Şimdiye kadar yani. Modern çağ, namussuzluk çağı. Her şey bozuldu, her şey!"

Bu söylevin ardından Beter Ana sessiz sedasızca Sultan Abdülaziz'in portresini indirivermişti duvardan. Onun yerine sarı fulyalar ve narenciye çiçeklerinin resmedildiği bir natürmort asmıştı. Ama ikinci tablo ilkinden daha küçük olduğundan sultanın çerçevesinin, kuma çizilmiş bir haritayı andıran ince ve solgun izi duvarda öylece duruyordu hâlâ.

Müşteriye gelince, bir sonraki ziyaretinde mama onu yürekten bir tatlılıkla, gülücükler saçarak ve yerlere kadar eğilerek karşılamıştı. Gören de der ki unutmuş gitmiş hadiseyi. Adama fıstık gibi bir kız ikram etmişti o gün.

"Vallahi şanslısın. Çünkü bizi bırakıyor bu taze. Ne yazık ki öyle paşam. Yarın sabah köyüne dönüyor haspam. Borçlarını ödemeyi başardı. Elden ne gelir? Ömrünün kalan günlerini nedamet getirerek geçireceğini söylüyor. 'Aferin' dedim ben de sonunda. 'Bari bizim için de dua et.'"

Yalandı elbette; hem de gayet utanmazca bir yalan. Söz konusu kadın ayrılıyordu ayrılmasına ama bambaşka bir sebepten. Son hastane ziyaretinde hem belsoğukluğu hem de frengi testleri pozitif gelmişti. Çalışması yasaklanmıştı; bu enfeksiyonlardan tamamen kurtulana kadar işten uzak kalması gerekiyordu. Beter Ana adamın parasını alıp çekmeceye koyarken bu minik ayrıntıdan hiç söz etmemişti. Zira adamın kendisine ne kadar kaba davrandığını unutmamıştı. Kimse ama kimse onunla öyle konuşamazdı, hele de çalışanlarının yanında. İstanbul unutkanlıklar şehri olabilirdi ama bu büyük metropolün aksine, Beter Ana'nın hafızası gayet mükemmeldi. Kendisine yapılmış her ayıbı, her kusuru tek tek hatırlar ve zamanı geldiğinde intikamını mutlaka alırdı.

Genelevin içinde renkler soluk ve donuktu: ruhsuz bir kahverengi, bayat bir sarı ve bayatlamış yiyecekleri hatırlatan yavan bir yeşil. Akşam ezanı şehrin kurşun kubbeleri ile çatılarının üstünde yankılanmaya başlar başlamaz Beter Ana ışıkları –ipe dizilmiş çivit mavisi, koyu mor, leylak rengi ve yakut kırmızısı çıplak ampulleri– yakardı. İşte o zaman tüm mekân, sanki çılgın bir perinin sihirli değneğinden geçmiş gibi tuhaf bir ışık huzmesiyle yıkanırdı.

Girişin hemen yanında, içeri giren herkesin ilk gördüğü şey olan, üzeri elle karalanmış, büyük bir tabela vardı. Üstünde şöyle yazıyordu:

VATANDAŞ!

Şayet frengi ve benzeri zührevi hastalıklardan korunmak istiyorsan, şunları yapmalısın:

1- Bir kadınla odaya girmeden önce onun muayene cüzdanını görmeyi talep et. Sağlıklı olup olmadığını kontrol et!

2- Kaput kullan. Her seferinde mutlaka yeni bir tane kullan. Burada fazla para isterler diye düşünme; ev sahibesine sor, o sana uygun bir fiyat verecektir.

3- Eğer hastalık kaptığına dair herhangi bir şüphen varsa hiç buralarda durma, doğruca doktora git.

4- Zührevi hastalıkların önlemi alınabilir, aşırılıktan kaçınılabilir, yeter ki herkes kendisini, ailesini ve etrafını korumaya kararlı olsun!

Çalışma saatleri sabah ondan akşam on bire kadardı. Günde iki kez kahve molası vardı Leyla'nın: yarım saat öğleden sonra, on beş dakika da akşam. Beter Ana akşamları mola verilmesini uygun bulmazdı ama Leyla günlük kakuleli kahve dozunu almazsa çok fena migreninin tuttuğunu söyleyerek ayak diremişti.

Her sabah, kapılar açılır açılmaz kadınlar girişteki cam panelin arkasında, tahta sandalye ve taburelerin üstündeki yerlerini alırlardı. Geneleve yeni gelmiş olanlar yalnızca duruşlarıyla bile ayrılabilirlerdi eskilerden. Elleri kucaklarında otururlardı yeniler; aniden bilmedikleri bir yerde uyanmış gibi bakışlarını bir noktada odaklayamaz ve ekseriya uzaklara bakarlardı. Daha uzun zamandır buralarda olanlar ise daha gamsız ve rahat tavırlarla ortalıkta dolaşır, durmadan hareket ederlerdi – tırnaklarının içini temizler, sivrisinek ısırıklarını kaşır, yelpazelenir, aynada yüzlerini inceler, kaşlarını alır, birbirlerinin saçlarını örerlerdi. Göz teması kurmaktan korkmaz, ortalıkta gruplar halinde, çifter çifter ya da tek başına dolanan adamları ilgisiz gözlerle seyrederlerdi.

Kadınların birkaçı bu uzun bekleme saatlerinde nakış yapmayı ya da örgüye filan başlamayı istedilerse de Beter Ana'ya bunu kabul ettiremediler.

"Örgü örmek mi? Duyduğum en dangalakça fikir! Heriflere evdeki dırdır karılarını hatırlatmak mı niyetiniz? Ya da

daha kötüsü, annelerini? Tabii ki hayır! Biz onlara asla görmedikleri şeyleri sunarız burada."

Burası aynı çıkmaz sokağa dizilmiş on dört genelevden biri olduğundan, müşteriler biliyordu ki başka seçenekleri vardı. Bir aşağı bir yukarı yürür, durup bakar, sigara içip düşünür taşınır, seçeneklerini gözden geçirirlerdi. Eğer karar vermek için hâlâ zamana ihtiyaçları varsa bir sokak satıcısının yanında durup hıyar turşusu suyu içer ya da kerhane tatlısı yerlerdi. Leyla deneyimlerinden öğrenmişti ki eğer bir adam ilk üç dakikada kararını vermiyorsa asla vermezdi. Üç dakikanın sonunda dikkati bir başkasına kayardı.

Fahişelerin çoğu müşterilere seslenmekten kaçınır, arada sırada bir öpücük göndermek ya da göz kırpmakla, biraz dekolte göstermek ya da eteklerini hafif sıyırmakla yetinirlerdi. Beter Ana kızların fazla hevesli görünmelerini uygun bulmazdı. Böyle davranmanın malı ucuzlattığını söylerdi. Ama kendi kalitelerinden emin değillermiş gibi soğuk nevale de durmamalıydılar. "İnce, seviyeli bir denge" tutturulmalıydı – öyle diyordu Beter Ana, hoş kendisi pek de öyle ince, seviyeli, dengeli bir insan sayılmazdı ama belki de kendisinde olmayan özellikleri çalışanlarından bekliyordu.

Leyla'nın odası ikinci katta, sağdaki ilk odaydı. "Evin en iyi yeri" derdi herkes. Herhangi bir lüksü ya da Boğaz manzarası filan olduğundan değil, ezkaza bir şeyler ters giderse sesi aşağıdan kolayca duyulabileceği için. Koridorun diğer ucundaki odalar en kötüleriydi. Avazın çıktığı kadar bağırsan bile kimse koşup gelemezdi yardıma.

Adamlar ayakkabılarının altını silsinler diye kapısının önüne yarımay şeklinde bir paspas koymuştu Leyla. Oda çok az bir eşyayla döşenmişti: Üzerinde çiçekli yatak örtü-

sü ve onunla takım fırfırlı eteği olan iki kişilik yatak alanın çoğunu kaplıyordu. Yatağın yanında, Leyla'nın, mektuplarını ve parasal değeri olmasa da onun için manevi anlam taşıyan kimi küçük nesneleri sakladığı kilitli çekmeceli bir komodin vardı. Güneşten solmuş eski püskü perdeler, dilimlenmiş karpuz rengindeydi – karpuz çekirdeğine benzeyen siyah noktalar da sigara yanıklarıydı aslında. Köşede çatlak bir lavabo ile üzerinde pirinçten yapılmış bir cezvenin dengesizce durduğu bir gaz ocağı ve onun yanında da bir çift terlik – küçük saten güller ve boncuklarla süslenmiş mavi kadife terlikler. Leyla'nın sahip olduğu en güzel şeydi bunlar.

Sahip olduğu tek güzel şeydi bunlar.

Duvara yaslanmış duran ceviz gardırobun kapısı tam kapanmıyordu bir türlü. İçinde, askılardaki giysilerin altında bir yığın dergi, bir bisküvi kutusu dolusu prezervatif, uzun zamandır hiç kullanılmamış küf kokulu bir battaniye vardı. Karşı duvarda asılı olan aynanın çerçevesine fotoğraflar ve kartpostallar iliştirilmişti: incecik bir puro tüttüren Brigitte Bardot, hayvan postundan yapılma bir bikiniyle poz veren Raquel Welch, bir Hint yogisiyle birlikte bir halının üstünde oturmuş Beatles üyeleri ve sarışın kız arkadaşları ve Leyla'nın hiç görmediği ama bir gün keşfetmeyi çok istediği birtakım yerlerin –Berlin, Londra, Paris, Amsterdam, Roma, Tokyo...– fotoğrafları: bir başkentte sabah güneşinde ışıldayan bir nehir, hafif karla kaplanmış barok bir meydan, gecenin ışıklarını üstünde mücevher gibi taşıyan bir bulvar...

Odası birçok açıdan ayrıcalıklıydı; adeta Leyla'nın statüsünü gösteriyordu. Diğer kızların çoğunun ondan çok daha az konforu vardı. Beter Ana Leyla'yı severdi – kısmen dürüst ve çalışkan olduğu için, kısmen de Beter Ana'nın onlarca yıl önce Balkanlar'da bıraktığı kız kardeşine şaşırtıcı derecede benzediği için.

Bu sokağa ilk getirildiğinde –polisin gayet iyi tanıdığı, biri kadın biri erkek, iki sabıkalı sahtekâr tarafından ilk geneleve satıldığında– daha on yedi yaşındaydı Leyla. Yaklaşık üç yıl önceydi bu, ama daha şimdiden sanki bambaşka bir hayatmış gibi geliyordu ona. O eski günler hakkında hiç konuşmazdı, tıpkı evden neden kaçtığını ve kalacak bir yeri olmadan, cebinde sadece beş lira yirmi kuruşla İstanbul'a nasıl geldiğini hiç anlatmadığı gibi. Hafızasını bir mezarlık gibi görürdü; hayatının farklı bölümleri gömülüydü orada, hepsi ayrı ayrı mezarlarda yatıyorlardı ve Leyla'nın onları yeniden canlandırmaya hiç niyeti yoktu.

Bu sokaktaki ilk aylar öyle karanlıktı ve günler bir palamar gibi öyle bir umutsuzluğa bağlıyordu ki onu, çok kez intiharı geçirmişti aklından. Hızlı, sessiz bir ölüm pekâlâ olabilirdi. Kaç kez planlamıştı intiharı. O zamanlar her ayrıntı onu huzursuz eder, her ses gök gürültüsü gibi gelirdi kulaklarına. Nispeten daha güvenli bir yer olan Beter Ana'nın evine geldikten sonra bile daha fazla dayanabileceğini, yaşamaya devam edebileceğini düşünmüyordu. Tuvaletlerden gelen pis koku, mutfaktaki fare pislikleri, bodrumdaki karafatmalar, bir müşterinin ağzındaki uçuklar, diğer fahişelerden birinin elindeki siğiller, mamanın bluzundaki yemek lekeleri, orada burada uçuşan karasinekler... her şey kontrolsüzce kaşınmasına neden oluyordu. Geceleri başını yastığa koyduğunda burnuna gelen hafif, bakırımsı kokunun çürüyen et kokusu olduğuna karar vermişti ve mikropların tırnaklarının altında biriktiğinden, kanına karıştığından endişe ediyordu. Korkunç bir hastalık kaptığından emindi. Gözle görünmeyen parazitler teninin altında ve üstünde kaynaşıyordu. Fahişelerin haftada bir gittiği mahalle hamamında vücudu kıpkırmızı olana dek yıkanıp keselenir, döndüğünde de yatak çarşaflarıyla yastıklarını kaynatırdı. Ne yapsa nafileydi. Her seferinde geri geliyordu parazitler.

"*Pisikolocik* bence" derdi Beter Ana. "Daha önce de gördüm. Bak yavrum, ben temiz bir mekân işletiyorum burada. Beğenmiyorsan tıpış tıpış geri gidersin. Ama diyorum sana, hepsi senin kafanın içinde. Söyle bakayım, annen de temizlik hastası falan mıydı senin?"

Bu soru şak diye durdurmuştu Leyla'yı. Kaşıntı filan kalmamıştı. Hayatta istediği en son şey Binnaz Teyze'yi ve Van'daki o büyük, hüzünlü evi hatırlamaktı.

Leyla'nın odasındaki tek pencere arka tarafa bakıyordu: içinde tek bir huş ağacı olan küçük bir avluya ve giriş katındaki mobilya atölyesi haricinde tamamen boş duran yıkık dökük binaya. İçeride yaklaşık kırk tane adam, günün on üç saati boyunca toz ve cila ve adını bile bilmedikleri birtakım kimyasallar soluyarak harıl harıl çalışırlardı. Yarısı yasadışı göçmenlerdi. Hiçbirinin sigortası yoktu. Ve çoğunun yaşı yirmi beşin altındaydı. Uzun süre yapılabilecek bir iş değildi zaten bu. Reçine buharları akciğerlerini mahvediyordu.

İşçilerin başında, nadiren konuşan ve asla gülümsemeyen, sakallı bir ustabaşı vardı. Cuma günleri, ustabaşı, başında takkesi, elinde tespihiyle camiye gider gitmez adamlar camları açıp kafalarını dışarıya uzatarak fahişeleri dikizlemeye çalışırlardı. Genelevin perdeleri çoğunlukla kapalı tutulduğundan fazla bir şey göremezlerdi. Ama belki bir gün yuvarlak bir kalça ya da çıplak bir uyluk görebiliriz diye asla vazgeçmezlerdi. Yakaladıkları baştan çıkarıcı manzaralar hakkında birbirlerine hava atıp gülüşürlerdi; tepeden tırnağa her yerlerini kaplayan toz yüzlerini kırıştırır, saçlarını kırlaştırırdı ama bu halleriyle yaşlı adamlardan ziyade iki âlemin arasına sıkışıp kalmış hayaletler gibi görünürlerdi. Avlunun karşı tarafında, kadınlar genellikle onlara kayıtsız kalırlardı ama arada sırada

içlerinden biri ya meraktan ya da acıdığı için aniden camda belirip pervaza yaslanır, memeleri kollarının üstünde tombul tombul görünürken sessizce sigara içerdi.

İşçilerin birkaçının sesi pek güzeldi ve sözleri birbirlerinin ağzından ala ala türkü söylemeyi severlerdi. Ne para yetiştirebildikleri ne de başarılı olabildikleri, acımasız, haksız ve bunca eşitsiz bir dünyada, bedava olan tek keyif müzikti. Onlar da bol bol ve coşkuyla söylerlerdi. Pencerelerde siluetlerini gördükleri kadınlara, onların o etten ziyade uçucu gölgeden oluşan esrarengiz bedenlerine türküler yakarlardı – Kürtçe, Türkçe, Arapça, Farsça, Afganca, Gürcüce, Çerkezce, Urduca...

Bir keresinde, duyduğu sesin güzelliğinden etkilenen Leyla, o güne dek sıkı sıkıya kapalı tuttuğu perdesini açıp mobilya atölyesine doğru bakmıştı. Orada, genç bir adam başını kaldırıp gözlerini ona dikmiş, selde kaybolan âşıklarla ilgili bir türkü söylüyordu; Leyla'nın hayatında duyduğu en acıklı türküydü bu. Badem biçimli gözleri perdahlı demir rengindeydi adamın; dikkat çeken bir çene yapısı ve belirgin bir çene gamzesi vardı. Ama Leyla'yı asıl çarpan şey, adamın bakışlarındaki yumuşaklık olmuştu. Hırsın bulandırmadığı bakışlardı bunlar. Bembeyaz dişlerini göstererek mahçup bir edayla gülümsedi genç adam ve Leyla da ona gülümsedi elde olmadan. Bu şehir sürekli şaşırtıyordu Leyla'yı. Tüm bu curcunanın ve hengâmenin ve kötülüklerin içinde bile hiç beklenmedik masumiyet kırıntıları saklıydı. Öyle ki insan o anların gerçek ve duru olduklarını anlayıncaya kadar çoktan kaybolmuş oluyorlardı.

"Bacım adın ne?" diye seslendi genç adam.

Tereddüt etti önce söyleyip söylememekte. "Leyla. Ya senin?"

"Benim mi? Benim adım yok daha."

"Yok mu? Herkesin bir adı var."

"Valla ben ismimi sevmiyorum. İstersen 'Hiç' de bana."

"Hiç diye isim mi olur?"

"Olur, olur."

Bir sonraki cuma, Leyla yeniden baktığında, genç adam orada değildi. Sonraki hafta da yoktu. Gittiğini düşündü Leyla. Bir pencereden gördüğü o yabancının sonsuza dek ortadan kaybolduğunu varsaydı.

Ama İstanbul onu şaşırtmaya devam edecekti. Tam bir yıl sonra Leyla onu bir kez daha görecekti – şans eseri. Yalnız bu sefer "Hiç" bir kadın olarak çıkacaktı karşısına.

Beter Ana artık Leyla'yı hatırlı müşterilerine göndermeye de başlamıştı. Genelev devlet denetimindeydi ve tesis sınırları içinde yapılan her işlem yasaldı ama dışarıdakiler izinsizdi – ve dolayısıyla vergisizdi. Bu yeni girişimle ciddi risk alıyordu Beter Ana – ama kârlı bir riskti bu. Yakalanırsa başı belaya girebilir, mahkemeye çıkarılır ve büyük ihtimalle hapse atılırdı. Gerçi Leyla'ya güveniyor, yakalansa bile kimin için çalıştığını polise söylemeyeceğini biliyordu.

"Ağzın sıkıdır senin, değil mi yavrum? Aferin benim kızıma."

Bir gece, polis Boğaz'ın her iki yakasındaki düzinelerce gece kulübünü, barı ve ruhsatsız içki dükkânını bastı ve yaşı küçük müşteriler, uyuşturucu kullanıcıları ve seks işçileri gözaltına alındı. Leyla da kendisini uzun boylu, yapılı bir kadınla bir hücrede baş başa buldu. Kadın adının Nalan olduğunu söyledikten sonra kendisini bir köşeye attı ve dalgın dalgın bir türkü mırıldanıp tırnaklarıyla da tempo tutmaya başladı.

O tanıdık türküyü –daha önce de söylediği ağıtı– söylemese tanıyamazdı Leyla onu asla. Merakla bu yabancı kadını

inceledi evvela; parlak, sıcak, kahverengi gözlerine, köşeli çenesine ve çenesindeki gamzeye baktı.

"Hiç? Sen misin?" dedi Leyla büyük bir şaşkınlıkla. "Beni hatırladın mı?"

Kadın başını yana eğip belirsiz bir ifadeyle baktı bir an. Sonra yüzüne yayılan tatlı bir gülümsemeyle havaya sıçradı; neredeyse başını alçak tavana çarpıyordu.

"Genelevdeki kız! Ayol ne işin var senin burada?"

O gece, gözaltında, ikisi de pislik içindeki döşeklerde uyuyamadılar ve önce karanlıkta, sonra şafakla gelen alacakaranlıkta uzun uzun konuşup birbirlerine yoldaşlık ettiler. İlk karşılaştıkları sırada mobilya atölyesinde geçici olarak çalıştığını, cinsiyet değişimi tedavisi için para biriktirdiğini anlattı Nalan. Tedavi beklediğinden daha zorlu ve pahalı çıkmıştı ve plastik cerrahı da hıyarın tekiydi. Ama yakınmamaya –en azından bunu pek yüksek sesle yapmamaya– çalışıyordu, zira çıktığı bu yolculuğu ne olursa olsun tamamlamaya kararlıydı. Tüm yaşamı boyunca içine hapsolduğu o beden, bilmediği bir dildeki bir sözcük kadar yabancıydı ona. Orta Anadolu'da, çiftçilik ve küçükbaş hayvancılık yapan varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğmuş, İstanbul'a da yüce Allah'ın "kusura bakmasın, günah yazmasın" ama yaptığı bu bariz hatayı düzeltmek için gelmişti.

Sabah olduğunda, her ne kadar bütün gece oturmaktan sırtı ağrısa ve bacakları kütük gibi ağırlaşmış olsa da üzerinden bir yük kalkmış gibi hissetti Leyla – çoktandır unuttuğu bir hafiflik hissi kaplamıştı içini.

Canları fena halde çay isteyen iki kadın serbest kalır kalmaz hemen bir börekçiye oturup birer bardak çay ısmarladılar. O ilk bardağı bir sürü bardak izledi. O günden sonra bağlarını hiç kopartmadılar ve düzenli olarak aynı köşe dükkânda buluştular. Ayrı olduklarında bile, birbirlerine anlatacak çok şeyleri olduğunu fark ederek yazışmaya baş-

ladılar. Nalan Leyla'ya sık sık, arkasına tükenmezkalemle bir şeyler karalanmış, yazım hatasından geçilmeyen kartpostallar yollardı. Oysa Leyla mektup kâğıdını tercih eder, dolmakalem kullanarak, yıllar önce Van'daki okulda öğrendiği şekilde düzgün ve dikkatle yazardı. Arada sırada, tam yazarken durup Binnaz Teyze'yi düşünür, onun alfabe korkusunu hatırlardı. Leyla ailesine pek çok kere yazmış ama onlardan hiç haber almamıştı. Ne yapıyorlardı acaba mektuplarına – bir kutuya koyup gözlerden ırak bir köşede saklıyorlar mıydı, yoksa yırtıp atıyor ya da yakıyorlar mıydı? Postacı geri mi götürüyordu mektuplarını, götürüyorsa nereye, hangi adrese? İstenmeyen ve hatta açılıp okunmayan tüm mektupların saklandığı bir yer mi vardı bu dünyada?

Nalan, Taksim Meydanı yakınlarındaki Kazancı Yokuşu'nda, rutubetli bir bodrum katında oturuyordu – yer döşemeleri eğimli, pencere çerçeveleri çarpık, duvarlar yamuk yumuktu ve dairenin planı o kadar tuhaftı ki, mimar kafası güzelken çizmiş herhalde diye düşünmemek elde değildi. Nalan, dört diğer trans kadın ve sadece onun birbirinden ayırabildiği kaplumbağaları, Tutti ve Frutti ile paylaşıyordu bu alanı. Her sağanakta ya borular patlayacak ya da tuvaletler taşacak gibi oluyordu ama neyse ki Nalan'ın gördüğü kadarıyla Tutti ve Frutti iyi yüzücülerdi.

"Hiç", Nalan kadar kendisine güvenen bir kadın için uygun bir lakap olmadığından, Leyla ona "Hiç" yerine "Nostalji" demeye karar verecekti zamanla – geçmişe özlem duyduğundan değildi bu; aksine gayet memnundu Nalan geçmişini tamamen arkada bıraktığına ama şehirde derin bir memleket hasreti çekiyordu. Taşrayı, onun bin bir duru kokusunu ve cömert bir gökyüzünün altında açık havada uyuyabilmeyi, yıldızlarla sohbet etmeyi özlüyordu. Hem oralarda, sürekli arkasını kollamak zorunda değildi insan burada, İstanbul'da olduğu gibi.

Cesur ve hayat ve enerji dolu, düşmanlarına karşı yılmaz ve yırtıcı, sevdiklerine ise sonuna kadar sadık, sevecen ve korumacı: Nostalji Nalan, Leyla'nın İstanbul'da edindiği ikinci arkadaşı.

Nostalji Nalan. Beş kadim dostundan biri.

Nalan'ın hikâyesi

Bir zamanlar –ve çok uzun süre boyunca– Nalan değildi smi, Osman'dı. Anadolu'da, bir çiftçi ailesinin en küçük oğuydu Osman. Burcu burcu taze sürülmüş toprak kokuları ve abani otların soluklarıyla doluydu günleri: tarlaları sürer, avukları besler, inekleri sağar, balarıları kışı atlatsın diye lidinirdi durmadan. Bir arı, ömrü boyunca harıl harıl çalışıp ıepi topu bir tatlı kaşığının ucunu dolduracak kadar bal yaardı. Osman da kendi sınırlı ömründe ne yaratacağını meak ederdi – onu hem heyecanlandıran hem de iliklerine kalar korkutan bir soruydu bu. Gece erken düşerdi köye. Hava ararardığında, büyük kardeşleri uyur uyumaz Osman yatağında doğrulup hasır lambanın yanında otururdu. Elini ağır ığır, yalnızca kendisinin duyabildiği bir melodi eşliğinde sağa sola eğerek karşıdaki duvarda dans eden gölgeler oluştururdu. Uydurduğu hikâyelerde, başrolde her zaman kendisi olurdu – kâh İranlı bir kadın şair, kâh Çinli bir prenses, kâh bir Rus imparatoriçesi olarak. Hayal ettiği karakterler ılgınca değişirdi geceden geceye ama bir şey hep aynı kalırdı: Kendi zihninde hep bir kızdı o, hiçbir zaman kendini oğan olarak algılamıyordu.

Gel de anlat bunu okuldakilere. Ne mümkün! Okul, hayallerin ya da hikâyelerin değil, kuralların ve azarların nekânıydı. Üstüne üstlük öğrenme güçlükleri yaşıyordu Os-

ları ezberlemekte zorluk çektiği için diğer çocuklardan geride kalıyordu. Soğuk, sert bir adam olan sınıf öğretmeni yaramazlık eden öğrencileri dövmek için kullandığı tahta cetveliyle sınıfta bir aşağı bir yukarı yürürdü. Kendine bile tahammülü olmayan bu adam Osman gibi nadir ve narin bir çocuğa hiç sabır göstermezdi.

Her dönem canlandırdıkları vatansever oyunlarda, popüler öğrenciler savaş kahramanı rollerini kapmak için yarışır, sınıfın geri kalanı da mecburen Yunan ordusu olurdu. Osman tiyatro piyeslerinde Yunan askeri olmaya razıydı gerçi – bütün yapması gereken çabucak ölüp oyunun geri kalanı boyunca yerde hareketsiz yatmaktı. Hayat bir tiyatro oyunu olsa, istenmeyen bütün rolleri o üstlenebilirdi zaten, gam değil. Ama canını esas sıkan şey, her gün çekmek zorunda kaldığı bitmeyen alaylar ve zorbalıklardı. İşte onlara razı değildi.

Her şey oğlanlardan birinin onu yalınayak görüp ayak tırnaklarını kınayla boyadığını fark etmesiyle başlamıştı. *Kız Osmaaan! Kancık Osman!* Bir kez o lakabı edinmek, her sabah sınıfa alnında bir hedef tahtasıyla girmek demekti. Nefret ediyordu okuldan, eğitim sisteminin anlamsız ve bitimsiz kurallarından, yaşıtlarının acımasızlığından.

Öylesine yalnızdı ki Osman.

Ebeveyni para ve toprak sahibiydi, çocuklarını daha iyi okullara gönderebilirlerdi aslında. Ama babası ne şehre güvenirdi ne de şehrin insanlarına. İstiyordu ki burada kalsınlar daima, kuşak kuşak, nesil nesil, toprağa bağlı. Şehirdeki yaşıtları nasıl *alafranga* şarkıcılar ve film yıldızlarının adlarını bilirse, Osman da bitkilerin, otların adlarını bilirdi. Hayat, güvenilir bir sebep-sonuç zincirinde, öngörülebilir ve istikrarlıydı: İnsanların ruh hali kazandıkları paraya bağlıydı, kazanılan para mahsule bağlıydı, mahsul mevsimlere bağlıydı ve mevsimler de Allah'ın elindeydi ve Allah'ın kimseye ihtiyacı yoktu. Her şey bir zincirin parçasıydı. Osman,

bu döngünün dışına bir tek askerliğini yapınca çıkmıştı. Askerde toprağından kopmuş, uzaklarda nasıl tüfek temizlendiğini, nasıl silah doldurulduğunu, nasıl siper kazıldığını, çatıdan nasıl el bombası atıldığını öğrenmişti – bir daha asla ihtiyaç duymayacağını umduğu becerilerdi bunlar. Her gece, kırk üç erle paylaştığı yatakhanede gölge oyunlarını yeniden canlandırmak istese de ortada ne boş bir duvar vardı ne de bir gaz lambası.

Döndüğünde ailesini tıpkı bıraktığı gibi buldu. Oysa kendisi aynı değildi, içinde bir şeyler değişmişti. Bunca zaman erkek değil, bir kadın olduğunu hep sezinlemiş ve kabullenmişti ama bunu bir sır gibi kendine saklamıştı. Fakat ruhunu ezip geçen askerlik deneyimi tuhaf bir şekilde, kendi gerçeğini yaşamak konusunda cesaretlenmişti onu. Artık ilk defa birilerine bu hakikati söyleyebilmeye cesaret ediyordu. Ne yazık ki o tam bunları düşünürken, aşağı yukarı aynı dönemde annesi de onun artık evlenip onlara bir torun vermesi gerektiğine kanaat getirmişti. Böyleydi işte, evlatlar başka şey düşünürken anneleri kendi planlarını yaparlardı genelde. Kadıncağız Osman'ın itirazlarını dinlemedi. Yeterince torunu vardı ama illa da tutturdu, "Bana torun vereceksin" diye. Gelin adaylarını kendi gözden geçirdi, içlerinden birini de kendi seçti.

Düğün gecesi, davetliler el çırparak davulların ritmine eşlik eder ve genç gelin de üst kattaki bir odada, üzerinde kuşağı gevşekçe bağlanmış gelinliğiyle yapayalnız beklerken, Osman usulca evden çıktı. Başının üstünde bir puhukuşunun ötüşünü, bir kocagözün çığlığını duydu – yüreğinin atışı kadar tanıdık seslerdi bunlar. Yirmi kilometrelik zorlu bir yürüyüşle en yakın istasyona ulaştı ve bir daha asla geri dönmemek üzere, İstanbul'a giden ilk trene atladı. Kaçtı Osman; onu boğan, onu ezen, ona kendisi olma izni vermeyen törelerden, âdetlerden, cemiyetlerden kaçıverdi, kafesten kurtulan kuş gibi.

Başta, temizlik koşulları fena, şöhreti ondan da beter bir hamamda tellaklık yaparak geçinmeye çalıştı. O da olmadı sokaklarda yatıp kalktı. Uzunca bir müddet Haydarpaşa tren istasyonundaki tuvaletleri temizledi. Zaten insanlık hakkındaki görüşlerinin çoğuna da bu işi yaparken vardı. Evvela bir umumi tuvalette birkaç hafta çalışmadan hiç kimse insanlık hakkında atıp tutmamalıydı. Ancak o zaman anlamak mümkündü Âdemoğullarının Havvakızlarının gerçek karakterini. Osman hep hayret ederdi, nasıl olur da bu kadar kaba ve duyarsız olabilirdi insanlar, ne demeye kırarlardı musluk ları, pis bırakırlardı tuvaletleri, çirkin laflar ve resimlerle karalarlardı duvarları... üstelik bir başkasının bunları tek tek temizlemek zorunda kalacağını bilerek ve bundan haz alarak.

Hayalini kurduğu şehir bu değildi. Aynı caddeleri, sokakları, meydanları paylaşmak, aynı havayı teneffüs etmek istediği insanlar da bunlar değildi. Ama yine de kaçmadı Osman İstanbul'dan. Ancak burada, bu belalı ve çetrefil şehirde kalarak içindeki kadını nihayet dışarı çıkarabileceğini biliyordu.

Kaldı, direndi, savaştı. Canı yandığında kendi yarasını kendi sardı.

Osman yoktu artık.

Sadece Nalan vardı bundan böyle. Kendi hakikatini yaşayacaktı doya doya. Bundan dönüş yoktu.

Dört dakika

Kalbi durduktan dört dakika sonra, Leyla'nın zihninde bir anlığına beliriveren hatıra yanı sıra karpuz kokularını getirdi.

Ağustos 1953. Onyıllardır yaşanan en sıcak yaz! Annesi öyle demişti.

Leyla on yılın nasıl bir şey olduğunu tahayyül etmeye çalıştı, ne kadar uzundu acaba? Zaman kavramı ipek bir kurdele gibi kayıp gitti parmaklarının arasından. Bir ay önce Kore Savaşı bitmiş, teyzesinin erkek kardeşi sağ salim köyüne dönmüştü. Şimdi başka şeyler vardı teyzesini kaygılandıran. Geçen seferkinin aksine bu kez gebeliği iyi gidiyor gibiydi ama gece gündüz midesi bulanıyordu. Feci bulantı nöbetleri yüzünden yediği şeyleri içeride tutmakta zorlanıyordu. Sıcak da iyi gelmiyordu tabii.

O yüzden Harun, hep beraber tatile gitmeyi önerdi. Akdeniz kıyısında bir yerlere; hava değişikliği iyi olurdu. Erkek ve kız kardeşleriyle onların ailelerini de davet etti.

Bir minibüse doluşarak Doğu Akdeniz kıyısında bir kasabaya doğru yola çıktılar. Toplam on iki kişiydiler. Amcası sürücünün yanına oturmuştu, öğrencilik yıllarına dair komik hikâyeler anlattı yol boyunca. Anlatacak anısı kalmayınca bu sefer de marşlar söylemeye başladı ve herkesi de katılmaya teşvik etti. Harun bile katıldı sonunda.

Leyla'nın amcası ince yapılı, uzun boyluydu; kısacık kesilmiş saçları, biçimli bir burnu, mavimsi gri gözleri ve uçları

kıvrık uzunca kirpikleri vardı. Yakışıklıydı, herkes öyle söylerdi. Bu iltifatı tüm hayatı boyunca duymuş olmanın üzerindeki etkisi açıkça görülüyordu. Ailenin diğer üyelerinde rastlanmayan bir rahatlık vardı hareketlerinde, gülüşünde. Kim bilir belki de kendine âşıktı.

"Bakın hele bize, muhteşem Akarsu ailesi yollarda! Kendi futbol takımımızı kurabiliriz istesek!" dedi amcası.

Arkada, annesinin yanında oturan Leyla itiraz etti hemen: "On bir oyuncu gerekir ona, on iki değil."

"Öyle mi?" dedi amcası, omuzunun üstünden çocuğa bakarak. "O halde biz oyuncular oluruz, sen de teknik direktör. Sen komut verirsin; ne istersen yaparız. Emrinizdeyiz, han'fendi."

Leyla'nın yüzü ışıldadı, bir kerecik de olsa patron olmak hoşuna gitmişti. Seyahatin geri kalanı boyunca amcası keyifle devam ettirdi bu oyunu. Her molada Leyla'ya kapıyı açtı, ona içecekler ve bisküviler getirdi ve öğleden sonra yağan hafif yağmurun ardından ayakkabıları kirlenmesin diye yoldaki su birikintisinden kucağında geçirdi onu.

"Teknik direktör mü, Saba Kraliçesi mi bu yahu?" dedi yandan seyreden babası.

"Futbol takımımızın teknik direktörü" dedi amcası. "Ve benim kalbimin kraliçesi."

Herkes gülümsedi buna.

Uzun ve yavaş bir yolculuktu. Sürücü elde sarılmış sigaralar tüttürüyordu. Kıvrıla kıvrıla adamın etrafını saran incecik duman, havaya okunması imkânsız elyazısı mesajlar yazıyordu başının üstünde. Dışarıda güneş ortalığı yakıyordu. İçerideki havaysa ağır ve boğucuydu. Leyla, uyluklarının arkası sıcak suni deriden yanmasın diye ellerini bacaklarının altında tutuyordu ama bir süre sonra yorulup bıraktı. Pamuklu şort yerine uzun bir elbise ya da bol bir şalvar giyseydim keşke, diye düşündü. Allahtan, hasır şapkasını getirme-

yi akıl etmişti; üstelik şapkanın kenarındaki parlak kırmızı kirazlar da fazlasıyla iştah açıcı görünüyordu.

"Gel şapkaları değişelim" dedi amcası. Dar kenarlı beyaz bir fötr şapka vardı başında, biraz eskimiş olmakla birlikte yakışıyordu ona.

"Evet, değişelim!"

Hava kararıktan sonra, başında yeni şapkası, pencereden akan otoyolun bulanık görüntüsüne baktı Leyla, geçen arabaların ışıklarını bahçede sümüklüböceklerin bıraktığı gümüşi, yapışkan izlere benzetti. Otoyolun ötesinde küçük kasabaların sokak lambaları ışıldıyordu; oraya buraya toplanmış ev kümeleri, cami ve minarelerin siluetleri vardı. O evlerde nasıl ailelerin oturduğunu merak etti; şimdi onların minibüsüne bakıp nereye gittiklerini merak eden çocuklar var mıydı acaba, varsa nasıl çocuklardı? Akşamın geç bir saatinde varış yerine ulaştıklarında göğsüne bastırdığı fötr şapkaya sarılıp uyuyakalmıştı Leyla; penceredeki küçük, solgun yansıması yanından geçtikleri binaların üstüne vuruyordu.

Leyla nerede kalacaklarını görünce şaşırmış, hafifçe de düş kırıklığına uğramıştı. Bütün pencerelerde eski, yırtık sinek telleri, duvarlarda yukarıya tırmanan küf lekeleri, bahçedeki taşların arasında bir yolunu bulup başlarını çıkarmış ısırganlar ve dikenli otlar vardı. Ama avluda içine su pompalayabildikleri tahta bir küvet olmasına çok sevinmişti. Yolun yukarısında, dev bir dut ağacı tarlaların içinde boy gösteriyordu. Rüzgâr döne döne dağdan aşağı esip ağaca vurduğunda gökten mor dutlar yağar, giysilerini ve ellerini leke yapardı. Rahat, konforlu bir ev değildi belki ama farklıydı, maceralıydı.

Her biri benzer somurtkanlık nöbetleri geçiren ergenler

olan büyük kuzenleri Leyla'yı odalarına almak istemediler. *Sen küçüksün, anlamazsın.* Böyle diyorlardı. Annesine bavullarının bile zar zor sığdığı küçücük bir oda verildiği için onunla da kalamıyordu. Bu yüzden Leyla bazıları yatağını ıslatan ve rüyalarının içeriğine göre uykularında ağlayan ya da gülen bir iki yaşındaki kuzenleriyle birlikte yatmak zorunda kalmıştı.

Gecenin geç bir saatinde, yatağında uyanık yatıyordu Leyla; gözlerini kocaman açmış, her çıtırtıya, geçen her gölgeye dikkat kesilmişti. Vızıltılara bakılırsa sivrisinekler teldeki deliklerden içeri girmişlerdi besbelli. Leyla'nın başının üstünde dönüp duruyor, kulaklarında vızlıyorlardı. Karanlığın tamamen çökmesini bekleyip odaya aynı anda sızmışlardı – hem sivrisinekler hem de amcası.

"Uyuyor musun?" diye sordu ilk geldiğinde ve yatağın kenarına oturdu. Sesi alçaktı, fısıltıdan az yüksek; ufaklıkları uyandırmamaya çalışıyordu.

"Evet... yani hayır, uyumuyorum."

"Sıcak, değil mi? Ben de uyuyamadım."

Leyla onun mutfağa gidip kendisine bir bardak soğuk su almamış olmasını tuhaf buldu. Buzdolabındaki bir kâse karpuz gayet harika bir gece yarısı atıştırmalığı olurdu. Ferahlatıcı. Leyla bazı karpuzların, içinde bir bebeğin rahat rahat yatacağı kadar büyüdüğünü biliyordu. Ama bu bilgiyi kendine sakladı.

Amcası sanki onun düşüncelerini okumuş gibi başını salladı. "Fazla kalmayacağım, azıcık sadece – tabii majesteleri bana izin verirse?"

Leyla gülümsemeye çalıştı ama yüzü kaskatıydı. "Hımm, tamam."

Amcası Leyla'nın üzerindeki örtüyü hızla kaldırıp yanına yattı. Leyla kalp atışlarını duydu adamın – ne kadar da yüksek sesli ve hızlıydı.

"Tolga'ya bakmaya mı geldin?" diye sordu Leyla, huzursuz bir anın ardından.

Tolga, amcasının en küçük oğluydu; pencere önündeki beşikte uyuyordu.

"Evet, herkes iyi mi diye bakmaya geldim. Konuşmayalım ama, olur mu? Uyanmasınlar."

Leyla olur der gibi salladı başını. Mantıklı bulmuştu bu talebi.

Amcasının midesinden bir gurultu yükseldi. Adam mahcup bir şekilde gülümsedi. "Ah, biraz fazla yemişim galiba."

"Ben de" dedi Leyla, sırf bir şey söylemek için. Doğrusu pek fazla bir şey yememişti yemekte.

"Sahi mi? Bakayım ne kadar dolmuş göbeğin." Amcası Leyla'nın geceliğini yukarı sıyırdı. "Burada mı yemekler? Yoksa burada mı?"

Leyla bir şey demedi.

Adam çocuğun göbek deliğinin etrafında daireler çizmeye başladı. "Hımm. Gıdıklanıyor musun?"

Leyla başını iki yana salladı. Çoğu insan ayaklarından ya da koltukaltlarından gıdıklanırdı. Leyla ise boynundan; ama bunu söylemenin anlamı yoktu şimdi. İnsanlara en zayıf noktanı söylersen kesinlikle orayı hedef alıyorlardı, gördüğü kadarıyla. Hiç sesini çıkarmadı.

Başta daireler küçük ve hafifti ama giderek büyüyüp mahrem yerlerine ulaştılar. Leyla geri çekildi, utanmıştı. Amcası biraz daha yanaştı. Hoşuna gitmeyen şeyler kokuyordu adam – çiğnenmiş tütün, alkol, patlıcan kızartması.

"Sen benim en sevdiğim yeğenimsin" dedi, bir lütufta bulunurcasına. "Eminim farkındasındır."

En sevdiği miydi sahi? Onu futbol takımının teknik direk-

törü yapmıştı, evet ama yine de... Şaşkınlığını gören amcası diğer eliyle onun yanağını okşadı. "Neden en çok seni sevdiğimi biliyor musun?"

Leyla bekledi, yanıtı merak etmişti.

"Çünkü sen diğerleri gibi bencil değilsin. Akıllı, tatlı bir kızsın. Sakın değişme ama. Söz ver bana hiç değişmeyeceğine."

Leyla başını olur der gibi salladı; büyük kuzenleri amcasının ona böyle iltifat ettiğini duysalar nasıl bozulurlardı kim bilir. Şu an burada olmamaları büyük talihsizlikti.

"Bana güveniyor musun?" Adamın gözleri bir çift mavi akikti karanlıkta.

Ve işte yine sallıyordu başını Leyla. Hayatının çok sonraki zamanlarında, yaptığı bu hareketten tiksinecekti Leyla – yaş ve otorite karşısında koşulsuz itaat.

"Sen bi büyü" dedi adam, "bak seni oğlanlardan koruyacağım. Bilmezsin onların ne mal olduğunu. Sana yaklaşmalarına izin vermeyeceğim."

Alnından öptü Leyla'yı. Tıpkı her bayram ailece ziyarete geldiklerinde yaptığı gibi, sanki arkasından akideşekeri ve harçlık da verecekmiş gibi öptü. Sonra da gitti. O ilk gece.

Ertesi gece amcası gelmedi. Leyla da bütün olayı unutmaya hazırdı. Ama üçüncü gece yine geldi adam. Bu kez daha da çok gülümsüyordu, tavırları daha rahattı. Havaya baharlı bir koku yayıldı; tıraş losyonu sürmüş olabilir miydi? Yaklaştığını görür görmez gözlerini kapatmıştı Leyla, uyuyor gibi yapıyordu.

Adam sessizce örtüyü çekip Leyla'nın yanına sokuldu. Elini yine göbeğine koydu ama bu kez çizdiği daireler daha geniş, daha ısrarcıydı – zaten kendisine ait olduğuna inandığı bir şeyi arıyor, talep ediyor gibiydi.

"Dün gelemedim, yengen kendini pek iyi hissetmiyordu" dedi, sanki kaçırdığı randevu için özür diler gibi.

Leyla koridorun aşağısından annesinin horultusunu duya-

biliyordu. Babasıyla teyzesine yukarıda, banyoya yakın, büyük bir oda verilmişti. Teyzesi gece boyunca tuhaf tuhaf saatlerde uyandığı için evdeyken yalnız uyuması daha iyi olur dediklerini duymuştu Leyla. Bu onun artık iblislerle savaşmadığı anlamına mı geliyordu acaba? Yoksa iblislerin nihayet savaşı kazandığı anlamına mı?

"Tolga yatağa işiyor" deyiverdi Leyla, gözlerini açarak.

Bunu neden söylediğini kendi de bilmiyordu. Ufak oğlanın böyle bir şey yaptığına tanık olmamıştı doğrusu. Sırf bir şeyler söyleyip amcasının dikkatini başka yöne çekmek istemişti, beceriksizce.

Amcası şayet şaşırdıysa bile çaktırmadı. "Biliyorum canım. Geçer zamanla, sen dert etme."

Adamın soluğu boynuna vuruyordu sıcak sıcak. Sakalları hafifçe uzamıştı. Leyla'nın tenini acıtıyordu. Leyla, babasının yoldaki bebek için yaptığı tahta beşiği yaparken kullandığı zımpara kâğıdını hatırladı.

"Amca..."

"Şşş. Diğerlerini rahatsız etmeyelim."

Etmeyelim. Onlar bir takımdı artık.

"Tut" dedi ve Leyla'nın elini aşağıya, pijama şortunun önüne, bacaklarının arasındaki bir yere doğru itti. Çocuk irkilerek parmaklarını geri çekti. Bileğinden tutup elini yeniden aşağıya itti adam; öfkelenmiş gibiydi sesi. "Tut dedim!"

Avucunun altında adamın sertliğini hissetti Leyla. Amcası garip bir ses çıkardı birden, inildedi, dişlerini sıktı. İleri geri hareket etti, solukları hızlandı. Leyla korkudan taş kesilmiş, öylece yatıyordu. Artık adama dokunmuyordu bile ama onun bunu fark ettiğini sanmıyordu. Son bir kez daha inledi ve durdu amcası. Soluk soluğaydı. Havada keskin bir koku vardı ve çarşaf ıslanmıştı.

"Bak ne yaptın bana" dedi adam, yeniden konuşabildiğinde.

Leyla'nın kafası karıştı, tam olarak ne olduğunu anlama-

mıştı. Mahcup hissetti kendisini. Suçlu hissetti. İçgüdüsel olarak, bunun yanlış bir şey olduğunu ve aslında hiç yaşanmaması gerektiğini seziyordu. Hepsi kendi suçuydu.

"Ne yaramaz bir kızsın" dedi amcası. Ciddi, neredeyse kederli bir hali vardı. "Çok tatlı ve masum görünüyorsun ama hepsi bir maskeden ibaret, öyle değil mi? Alttan alta sen de diğerleri gibisin. Terbiyesiz. Nasıl da kandırdın beni."

Suçluluk duygusu keskin bir bıçak gibi saplandı Leyla'ya, hem de öyle bir acıttı ki yerinden bile kıpırdayamadı çocuk. Gözleri yaşardı. Kendini tutmaya çalıştı ama başaramadı. Hüngür hüngür ağlıyordu şimdi.

Adam bir an izledi Leyla'yı. "Tamam, tamam. Ağlama, bak dayanamam."

Neredeyse anında hafifledi Leyla'nın ağlaması, oysa daha iyi değil, daha kötü hissediyordu kendini.

"Seni sevmem mi sandın yoksa? Bak hâlâ seviyorum." Dudaklarını çocuğun ağzına bastırdı.

Daha önce kimse dudağından öpmemişti Leyla'yı. Bütün bedeni uyuştu bir anda.

"Merak etme, kimseye söylemeyeceğim" dedi adam, Leyla'nın sessizliğini itaat olarak algılayarak. "Ama sen de aynısını yaparsan ancak. Yoksa itimat edemem sana. Kendini ispatlaman gerek."

Ne kadar da uzun ve çapraşık bir sözdü o öyle. *İtimat etmek.* Ne demek olduğundan bile emin değildi Leyla.

"Kimseye bir şey söyleme, söylersen bacaklarını kırarım" dedi amcası. "Bu bizim sırrımız, anladın mı? Bir sen, bir ben. Başkasına söylersen ben de senin bana ne yaptığını anlatırım. Sır nedir biliyorsun, değil mi?"

Tabii ki biliyordu Leyla. Sakladığı haddinden fazla sır vardı zaten; bu da onlara eklenecekti işte.

Sonraları, büyürken, amcasının neden onu seçtiğini tekrar tekrar soracaktı kendi kendine Leyla. Büyük bir aileydi onlarınki. Etrafta başkaları da vardı. O en güzelleri değildi. En akıllıları da değildi. Aslına bakılırsa herhangi bir açıdan özel olduğunu düşünmüyordu kendisinin. Buna kafa yormaya bir süre devam etti Leyla, ta ki günün birinde bu sorduğunun ne kadar berbat bir soru olduğunu fark edene kadar. "Neden ben?" diye sormak, "Neden bir başkası değil?" demenin bir başka şekliydi; bunu yaptığı için kendisinden nefret etti.

Bahçe çiti çakıl taşlı sahilin başladığı yere kadar uzanan, yosun yeşili panjurlu bir yazlık ev. Kadınlar yemek pişirir, yerleri süpürür, çamaşır yıkarlar... erkekler iskambil, tavla, domino oynarlar... ve çocuklar da birbirlerine, değdikleri her şeye yapışan pıtraklardan atarak etrafta denetimsizce koşuştururlardı. Yerler ezilmiş dutlarla, döşemelik kumaşların her yanı karpuz lekeleriyle kaplıydı.

Deniz kenarında bir yazlık ev.

Leyla altı yaşındaydı; amcası ise kırk üç.

Van'a döndükleri gün ateşlenip yatağa düştü çocuk. Ağzına metalik bir tat, midesine de ağrılı bir yumru gelip yerleşmişti. Ateşi o kadar yüksekti ki Binnaz'la Suzan onu kucaklayıp beraber banyoya götürdüler ve soğuk suya daldırdılar – ama nafile. Yatağa yatırıp alnına sirkeye batırılmış bir bez, göğsüne soğan lapası, sırtına haşlanmış lahana yaprakları ve göbeğinin her yerine de patates dilimleri koydular. Birkaç dakikada bir ayaklarının altına yumurta akı sürüyorlardı. Balık çarşısı bir yaz gününün sonuna doğru nasıl kokarsa bütün ev öyle kokuyordu. Hiçbiri işe yaramadı. Çocuk sayıklıyor, dişlerini gıcırdatıyor, bilinci gidip geliyor, gözlerinin önünde kıvılcımlar dans ediyordu.

Harun mahallenin berberini çağırmaya gitti – diğer işlerinin yanında sünnet de yapar, diş de çeker, lavman da yapardı berber. Ama adam acil bir vaka için bir yere gitmişti o sırada. Bunun üzerine, Eczacı Hanım'ı çağırdı Harun çarnaçar – kolay bir karar olmadı bu, çünkü kadını hiç sevmezdi; tabii kadın da Harun'u.

Kimse kadının gerçek adının ne olduğundan emin değildi. Herkes onu Eczacı Hanım diye bilirdi; nereden baksan "tuhaf" bir kadındı ama bir yandan da bir ağırlığı vardı. Bu tıknaz ve oturaklı ve ciddi görünümlü dul kadın, saçlarını tıpkı gülümsemesi kadar gergin bir topuz halinde toplar, terzi elinden çıkma döpiyesler giyip minik, şık şapkalar takar ve sözünü dinletmeye alışık insanlara has bir özgüvenle konuşurdu. Laiklikten, modernlikten, eğitimden ve Batı'dan gelen bir sürü şeyden yanaydı. Çok eşliliğin sıkı bir muhalifi olarak, iki karılı bir adamdan hazzetmediğini hiç saklamazdı –bunun düşüncesi bile son derece irkiltici geliyordu ona. Onun gözünde, Harun ve ailesi, batıl inançları ve kendilerini akıl ve bilim çağına uydurmayı inatla reddedişleriyle, vahim bir hataydılar. Onlar, Eczacı Hanım'ın bu zıtlıklarla dolu ülkenin selameti için kafasında çizdiği geleceğin antiteziydiler. Tabii Harun da ondan hazzetmezdi hiç. Uzaktan uzağa diş bilerlerdi birbirlerine.

Yine de yardıma geldi kadın. Yanında oğlu Sinan da vardı. Leyla'yla aynı yaşlardaydı oğlan. Çalışan, yalnız bir annenin büyüttüğü bir tek çocuk: Duyulmuş şey değildi. Şehrin insanları sık sık onlar hakkında dedikodu yapar, onları bazen hor görür, bazen alaya alırlardı ama yine de söylediklerine hep dikkat ederlerdi. Bütün bu fısıldaşmalara karşın Eczacı Hanım'a çok saygılı davranıyorlardı ve beklenmedik anlarda kendilerini onun yardımına muhtaç buldukları çok oluyordu. Sonuç olarak, ana-oğul toplumun bir kıyıcığında yaşar, tam bir kabul değilse de tahammül görürlerdi.

"Ne zamandır devam ediyor bu?" diye sordu Eczacı Hanım, gelir gelmez.

"Dün geceden beri... Aklımıza gelen her şeyi yaptık" dedi Suzan.

Binnaz başını salladı yanında.

"Evet, görüyorum yaptıklarınızı – soğanlar, patatesler filan" dedi Eczacı Hanım, dalga geçer gibi.

Berberlerin sünnet düğünlerine giderken yanlarına aldığı çantaya benzeyen siyah deri çantasını açtı iç geçirerek. Bir sürü gümüş rengi kutu, bir şırınga, cam şişeler, ölçü kaşıkları çıkardı.

Bu arada, oğlan annesinin eteğinin arkasına saklanmış, oradan boynunu uzatarak yatakta titreyip terleyen kıza bakıyordu.

"Ölecek mi anne?"

"Şşş, saçmalama. Hiçbir şey olmayacak" dedi Eczacı Hanım.

Sesin nereden geldiğini anlamaya çalışan Leyla başını yana döndürüp kadına baktı, havada tuttuğu iğneyi gördü o an; ucundaki damla kırık bir elmas gibi ışıldıyordu. Ağlamaya başladı.

"Merak etme evladım, hiç acımayacak" dedi Eczacı Hanım.

Leyla bir şey demek istedi ama mecali yoktu. Gözkapakları kırpışmaya başladı, bilinci kayıp gitti.

"Pekâlâ, ikinizden biri bana yardım edebilir mi? Yan çevirmemiz lazım çocuğu" dedi Eczacı Hanım.

Binnaz derhal gönüllü oldu. Yardıma aynı derecede hevesli olan Suzan da yapacak manalı bir iş arandı ve sonunda başucu masasındaki kâseye biraz daha sirke eklemekte karar kıldı. Keskin bir koku doldurdu havayı.

"Söylemeyeceğim" diye sayıkladı Leyla, yatağın yanında beliren siluete. "Amca, tamam, söz."

"Ne diyor ya?" diye sordu Suzan, kaşları şaşkınlıkla çatılmıştı.

Eczacı Hanım başını iki yana salladı. "Hayal görüyor yavrucak, sayıklıyor. Ateştendir. İğneden sonra iyi olur."

Leyla daha çok ağlamaya başladı – derinden, hırıltılı çıkıyordu hıçkırıkları.

"Anne dur bi bekle" dedi oğlan; kaygılı bir ifade gelmişti yüzüne.

Çocuk yatağa yaklaştı, Leyla'nın kulağına eğilip alçak sesle konuştu. "İğne olurken bir şeyden cesaret alman lazım. Benim oyuncak bir baykuşum var. Bir de maymunum var ama baykuş en iyisi. Ama ikisi de evde."

Leyla'nın hıçkırıkları azalarak uzun ve yavaş bir iç çekişe dönüştü, sonra da sesi kesildi.

"Oyuncağın yoksa benim elimi sıkabilirsin. Hiç kızmam."

Kıza dokundu usulca. Hafif, neredeyse cansız gibiydi el. Ama hayrettir, tam iğne girdiği sırada Leyla parmaklarını oğlanınkilere geçirdi ve hiç bırakmadı.

Sonrasında, hemen uyuyakaldı. Derin, ağır bir uyku. Rüyasında bir gölün yanında gördü kendini, sık sazların arasında bata çıka yürüyordu tek başına. Sazlığın ötesinde uçsuz bucaksız bir deniz uzanıyor, sert ve çırpıntılı dalgalar birbiri ardınca kırılıyordu. Amcasının uzaktaki bir balıkçı sandalından seslendiğini gördü, havaya rağmen kolayca kürek çekerek hızla yaklaşıyordu adam. Leyla paniğe kapılarak geri dönmeye çalıştı ama yapış yapış balçığın içinde zar zor hareket edebiliyordu. O sırada huzur veren birinin varlığını hissetti yanında: Eczacı Hanım'ın oğluydu bu. Elinde büyük bir çanta, ta başından beri orada duruyor olmalıydı çocuk.

"Al bak" diyerek çantasından parlak folyoya sarılmış bir çikolata çıkardı. Çocuğun ikramını kabul ederken, içindeki huzursuzluğa rağmen rahatlamaya başladığını hissetti Leyla.

Ateşi düşüp de gözlerini açtığında ve nihayet biraz yayla çorbası içebildiğinde, hemen çocuğu sordu. Çok geçmeden yeniden karşılaşacaklarını, birlikte okula başlayacaklarını ve

bu yumuşak kalpli, aşırı utangaç oğlanın hayattaki ilk gerçek arkadaşı olacağını bilmiyordu.

Sinan, Leyla'nın esirgeyen ağacı, sakin sığınağı; geçtiği nice aşamaların ve çıktığı ama başaramadığı seyrüseferin birebir tanığı.

Sinan, beş kadim dostundan biri.

Sinan'ın hikâyesi

Evleri eczanenin üst katındaydı. Bir tarafı büyük ve küçükbaş hayvanların keyifle otladığı bir çayırlığa, diğer tarafı eski, bakımsız bir mezarlığa bakan minicik bir daire. Sinan'ın odası sabahları güneş ışığıyla yıkanır ama günbatımından sonra kasvete bürünürdü. O da tam o saatlerde dönerdi okuldan. Her gün kapıyı boynunda asılı duran anahtarıyla açar, annesinin işten dönmesini beklerdi. Mutfak tezgâhında yiyecek bir şeyler olurdu muhakkak onun için. Hafif şeyler hazırlardı annesi hep, zahmetli yemekler pişirecek zamanı yoktu. Beslenme çantasına da kolay atıştırmalıklar koyardı – peynirli tost, bir iki meyve ve Sinan'ın bütün itirazlarına rağmen, haşlanmış katı yumurta. Sınıftaki oğlanlar onunla dalga geçerlerdi bu sebepten, yumurta kokusundan şikâyet ederlerdi. Onlar hep leziz ev yapımı yemekler getirirlerdi okula – yaprak sarma, biber dolması, kıymalı börek... Onların anneleri ev kadınıydı. Bu şehirde herkesin annesi ev kadınıydı – ya da öyle geliyordu Sinan'a. Onunki hariç.

Diğer bütün çocukların kocaman aileleri vardı; durmadan kuzenlerinden, teyzelerinden, kız ve erkek kardeşlerinden, büyükanne ve büyükbabalarından söz ederlerdi. Oysa Sinan'ın evinde yalnızca o ve annesi vardı. Babası geçen baharda öldüğünden beri ikisi baş başa kalmışlardı. Ani bir kalp krizi. Annesi hâlâ aynı odada –senelerce kocasıyla paylaştığı yatak odasında– yatıyordu. Sinan bir keresinde kapı

aralığından içeriye bakınca, annesini sanki sokulmaya alışık olduğu o bedeni arar gibi bir eliyle yatağın diğer yanını okşar, diğer eliyle de boynuna ve göğüslerine dokunurken görmüştü. Nice sonra idrak edebilmişti annesinin ağladığını. Midesinde bir sızı hissetmiş, içi çaresizlikle titremişti. İlk kez görüyordu annesini ağlarken.

Babası askerdi, Türk ordusunun bir neferi. İlerlemeye, akla, Batılılaşmaya, aydınlanmaya inanırdı. Tüm bu kavramları, anlamlarına henüz aklı ermese de, duymaya alışkındı çocuk. Babası bu ülkenin günün birinde medeni ve aydınlık bir ülke olacağını –Avrupa ülkeleri seviyesine çıkacağını– söylerdi hep. *İnsan doğduğu coğrafyayı değiştiremez ama kaderini değiştirebilir*. Öyle derdi. Bu doğu şehrinde insanların çoğu, dinin ve katı geleneklerin ağırlığı altında ezilse de, ilerici ve doğru bir eğitimle geçmişin boyunduruğundan kurtarılabilirlerdi. Babası buna inanıyordu. Annesi de. Birlikte çalışıp didinirlerdi; parlak bir gelecek kurmaya kararlı, ideal bir Cumhuriyet çiftiydiler. İkisi de birbirinden güçlü iradeli, birbirinden cesur yürekli, bir asker ve bir eczacı. Ve onların tek evladıydı Sinan. Anne babasının en iyi yanlarını almış olmalıydı ama ne kişilik ne görüntü açısından aslında onlara pek de benzemediğinden korkuyordu.

Babası uzun boylu, ince yapılıydı; saçları cam gibi parlak ve düzgündü. Çocuk defalarca aynanın önünde dikilip birtakım şekil verici sıvılar ve tarakla kendi saçlarını babasınınki gibi yapmaya çalışmıştı. Zeytinyağı, limon suyu, ayakkabı cilası denemiş, hatta bir keresinde bir parça tereyağı kullanarak ortalığı berbat etmişti. Hiçbiri işe yaramamıştı. Bu tombik vücudu ve beceriksiz halleriyle, o mükemmel gülüşlü, mükemmel duruşlu askerin oğlu olduğuna kim inanırdı? Babası belki artık yoktu ama varlığı hâlâ her şeyde hissediliyordu. Kendisi ölecek olsa arkasında bu kadar büyük bir boşluk bırakacağını hiç sanmıyordu çocuk. Bazen annesini ona

bezgin ve düşünceli gözlerle bakarken yakalar, neden babamın yerine benim ölmediğimi mi merak ediyor acaba diye düşünürdü. Öyle anlarda kendisini o kadar yalnız ve öylesine çirkin hissederdi ki hareket bile edemez hale gelirdi. Sonra, tam en bedbin anında, annesi gelip sevgiyle sarılırdı ona ve Sinan aklından geçenlerden utanırdı. Hem utanır hem de içten içe sevinirdi. Yine de ne kadar uğraşırsa uğraşsın ve ne kadar değişirse değişsin annesini bir şekilde düş kırıklığına uğratacağı şüphesinden kurtulamazdı.

Pencereden dışarı bir bakış attı – hızlı, kaçamak bir bakış. Mezarlıktan korkuyordu. Tuhaf, ürpertici bir kokusu vardı; özellikle sonbaharda, tüm dünya toprak tonlarına büründüğünde iyice artıyordu koku. Ailesinde kuşaklar boyunca erkekler, zamanından çok erken ölüp gitmişlerdi. Babası, dedesi, büyük dedesi... Duygularını kontrol etmeye ne kadar uğraşırsa uğraşsın, bir gün kendisinin de buraya gömülme sırasının geleceği korkusundan bir türlü kurtulamıyordu çocuk. Ne zaman annesi, kocasının mezarını temizlemek, çiçek dikmek ya da hiçbir şey yapmadan orada öylece oturmak için mezarlığı ziyaret etse –ki bunu sık sık yapardı– Sinan penceresinden gizlice seyrederdi onu. Annesini asla makyajsız ya da saçı azıcık olsun dağılmış halde görmediği için onun o tozun toprağın üstünde oturmuş, giysilerine ölü yapraklar yapışmış halini seyrederken irkilir, sanki kadıncağız bir yabancıya dönüşmüş gibi ondan biraz ürkerdi.

Mahallede genç, yaşlı herkes eczaneye uğrardı. Bazen kara çarşaflı kadınlar gelirdi, çocuklarını arkalarında çekiştirerek. Bir keresinde bir kadının, ikide birde çocuğu olmasın diye bir çare sorduğunu duymuştu Sinan. Zaten on bir çocuğu vardı dediğine göre. Annesi küçük, kare bir paket verip göndermişti kadını. Bir hafta sonra kadın şiddetli karın ağrısından şikâyet ederek geri dönmüştü.

"Yuttun mu?" diye bağırmıştı annesi. "Prezervatifleri mi?"

Sinan, üst katta hiç kımıldamadan duruyordu, kulak kesilmişti.

"Senin için değildi ki onlar, kocan içindi!"

"Biliyorum" dedi kadın, yorgun bir sesle. "Ama herifimi ikna edemedim kullanmaya, bari kendim alayım dedim. Belki işe yarar diye düşündüm."

Annesi öyle öfkelenmişti ki kadın gittikten sonra bile kendi kendine söylenmeye devam etti.

"Cahil, ahmak köylüler! Tavşan gibi ürüyorlar! Eğitimsizlerin sayısı eğitimlilerden çoksa bu zavallı ülke nasıl modernleşecek? Biz bir çocuk yapıp özene bezene yetiştiriyoruz. Bunlar o arada on tane yapıyorlar. Bakamasalar da umurlarında mı? Saldım çayıra, Mevlam kayıra!"

Annesi ölülere karşı daha yumuşaktı da yaşayanlara karşı her zaman öyle değildi. Oysa oğlan asıl yaşayanlara yumuşak davranılması gerektiğini düşünürdü, çünkü şu dünyaya bir mana vermeye çabalayanlar onlardı ne de olsa, değil mi? Kafasına yapışmış tereyağı parçalarıyla kendisi, midesinde o prezervatif denen şeylerle o köylü kadın... Eğitimlisi de eğitimsizi de, moderni de modern olmayanı da, doğulusu da batılısı da, Türkü de Kürdü de, yetişkini de çocuğu da, herkes biraz kaybolmuş, herkes biraz arayış halinde, her insan bir parça kırılgan ve şaşkın görünüyordu. Böyle düşünüyordu çocuk. Ve mükemmel olmayan insanların yanında kendini daha rahat hissediyordu.

Beş dakika

Kalbi durduktan beş dakika sonra, erkek kardeşinin doğumunu hatırladı birdenbire Leyla. Bir koku geldi ve bir tat geldi beraberinde: keçi güveç – kimyon, rezene, karanfil, soğan, domates, kuyrukyağı ve keçi eti aromaları.

Bebek doğduğunda Leyla yedi yaşındaydı. Dört gözle beklenen oğlan, Tarkan. Babası mutluluktan uçuyordu. Bunca yıldır bu anı beklemişti. İkinci karısının doğum sancıları başlar başlamaz, tıpkı Leyla'nın doğduğu gün yaptığı gibi, önce bir duble rakı içmiş, sonra da kendini bir odaya kapatıp divana uzanarak altdudağını kemire kemire saatlerce tespihini çekmişti.

Doğum 1954 Martı'nda gerçekleşti. Sıra dışı ılıklıktaki bir günde, öğleden sonra. Ama akşamın geç saatlerine dek Leyla'nın bebeği görmesine izin verilmemişti.

Şimdi Leyla, usul adımlarla dikkatle yaklaştı beşiğe – mesafeli bir ifade vardı yüzünde. Bu oğlanı –hayatına giren bu davetsiz misafiri– sevmemeye nasıl da kararlıydı. Ama bakışları onun o gül pembesi yüzüne, tombik yanaklarına ve yumuşak kilden yapılmış gibi duran gamzeli dizlerine değdiği an, kardeşini sevmemesinin mümkün olmadığını anladı. Sanki bebekten bir selam sabah beklentisi varmış gibi öylece durup bekledi. Yüz hatlarında sıra dışı bir şey vardı bebeğin. Duyduğu tatlı bir melodiyle büyülenerek olduğu yerde kalan ve sesin kaynağını anlamak için dikkatle kulak kesilen bir yolcu gibi durmuş, bebeğe akıl erdirmeye çalışıyordu Ley-

la. Bebeğin ailedeki kimseye benzemediğini fark etti, burnu azıcık yassı görünüyordu ve gözleri de hafifçe çekikti. Buraya ulaşmak için çok uzaklardan kalkıp gelmiş gibi bir hali vardı. Leyla onu daha da çok sevdi bu yüzden.

"Dokunabilir miyim teyze?"

Sayvanlı ferforje yatakta doğrularak gülümsedi Binnaz. Gözlerinin altında koyu renkli torbalar vardı ve elmacıkkemiklerinin üstündeki ince, nazik cilt gerilmiş gibiydi. Bütün öğleden sonra boyunca ebeyle komşular vardı yanında. Artık hepsi gittiği için o da Leyla'yla ve oğluyla geçirdiği bu sakin anın tadını çıkarıyordu.

"Elbette canım."

Babasının vişne ağacından oyup safir mavisine boyadığı beşik, tutamacından sarkan nazar boncuklarıyla süslenmişti. Ne zaman dışarıdan camları titreterek bir kamyon geçse, boncuklar farların ışığını yakalıyor ve kendilerine ait bir güneş sistemindeki gezegenler gibi kendi etraflarında ağır ağır dönüyorlardı.

Leyla işaretparmağını bebeğe doğru uzattı ve bebek de parmağı anında yakalayarak o kadife ağzına götürdü.

"Teyze, bak nasıl da tuttu elimi."

"Gitmeni istemiyor da ondan."

"Sahi mi?"

"Sahi ya, seni seviyor."

"Ama beni tanımıyor ki."

Binnaz göz kırptı. "Cennetteki okulda resmini görmüştür."

"Ne?"

"Yukarıda, semanın yedinci katında koca bir okul var, bilmiyor musun? Yüzlerce sınıf var içinde."

Leyla gülümsedi. Düzgün bir eğitim alamadığına hep dertlenen teyzesi cennet denince böyle bir yer hayal ediyordu demek. Kendisi artık birinci sınıfa başladığı ve okulun nasıl bir şey olduğunu gördüğü için teyzesine kesinlikle katılmıyordu.

"O okulun öğrencileri doğmamış bebeklerdir" diye devam etti Binnaz, çocuğun aklından geçenlerden habersiz. "Sıra yerine, uzun bir karatahtaya karşı dizilmiş beşikleri vardır. Neden biliyor musun?"

Gözüne giren bir tel saçı üfleyerek uzaklaştıran Leyla başını iki yana salladı.

"Çünkü o tahtada birtakım adamların, kadınların, çocukların resimleri vardır... hem de bir sürü. Her bebek katılmak istediği aileyi seçer. Kardeşin senin yüzünü gördüğü an görevli meleğe, 'İşte bu!' demiş. 'Bu kızın ablam olmasını istiyorum ben! Lütfen beni Van'a gönderin.'"

Leyla'nın gülümsemesi genişledi. Gözünün ucuyla havada uçuşan bir kuştüyü gördü – belki çatıda saklanan bir güvercinindi tüy, belki de başlarının üstünde uçan bir meleğin. Okul konusundaki kuşkularına karşın teyzesinin anlattığı cenneti beğendiğine karar verdi.

"Artık hiç ayrılmayacağız" dedi Binnaz. "Sen, ben, bebek. Sırrımızı hatırlıyor musun?"

Leyla derin bir soluk aldı. Geçen yılki o ağda gününden beri ikisi de bu konuyu açmamışlardı.

"Kardeşine, annenin Suzan değil ben olduğumu söyleyeceğiz. Ve o zaman üçümüzün büyük bir sırrı olacak."

Leyla düşündü bunu. Onun deneyimlerine göre sır dediğin şey iki kişi arasında olurdu. Kapı zili evin her yerinde çınlayarak çaldığında hâlâ bu konuya kafa yoruyordu. Annesinin kapıyı açtığını duydu. Sesler çoğalarak koridora yayıldı. Tanıdık sesler. Amcası ve karısı, üç oğullarını da alıp tebrik etmeye gelmişlerdi.

Konuklar odaya girer girmez Leyla'nın yüzünde bir gölge dolaştı. Kendini kardeşinin ipeksi kavrayışından kurtararak bir adım geri gitti. Kaşları çatılmıştı. Bakışlarını İran halısının bordüründe, mükemmel bir düzen ve simetri içinde, saat yönünde yürüyen alageyiklere sabitledi. Kendisinin ve diğer

çocukların, her sabah, üzerlerinde siyah önlükleri, ellerinde çantalarıyla, tek sıra halinde, uygun adım sınıflarına gidişlerini hatırlattı bu geyikler ona.

Leyla sessizce yere oturup ayaklarını da altına topladı ve halıyı incelemeye başladı. Daha yakından bakınca, aslında bütün geyiklerin kurallara uymadığını fark etti. Bir tanesi kıpırdamadan duruyor muydu ne? Toynakları harekete hazır, başı özlemle arkaya çevrilmiş, tam ters yöne, bol söğütlü, ağaçlıklı bir vadiye doğru gitmeyi düşünüyordu sanki. Leyla, söz dinlemez yaratığa diktiği gözlerini görüşü bulanıklaşana kadar kıstı ve geyik sanki büyülenmiş gibi harekete geçip, muhteşem boynuzlarından gün ışığı saçarak ona doğru gelmeye başladı. Çayırların kokusunu içine çekerek elini hayvana doğru uzattı çocuk; keşke o geyiğin sırtına atlayıp şu odadan kaçabilseydi.

Bu arada kimse Leyla'yla ilgilenmiyordu. Hepsi bebeğin etrafına toplanmıştı.

"Tombik biraz, değil mi?" dedi amcası. Tarkan'ı beşikten alıp havaya kaldırdı.

Bebeğin kafası fazla gevşek duruyordu sanki, boynu epeyce kısaydı. Ama amcası fark etmemiş gibi yaptı. "Güreşçi olacak benim yeğenim."

Babası parmaklarını gür saçlarının arasından geçirdi. "Yok, güreşçi olmasını istemem. Benim oğlum bakan olacak!"

"Aman aman, politikacı olmasın" dedi annesi.

Güldüler.

"Valla ebeye düşünce göbek bağını belediyeye götürmesini söyledim. İçeri giremezse bahçeye gömeceğine söz verdi. Bizim oğlan bir gün bu şehrin belediye başkanı olursa şaşırmayın yani."

"Bakın, gülümsüyor. Sanırım o da aynı fikirde" dedi amcasının karısı, parlak pembe rujuyla.

Hepsi Tarkan'a övgüler yağdırıyor, agucuk bugucuk gibi,

kelime oldukları bile şüpheli birtakım tatlı şeyler söyleyerek onu kucaktan kucağa dolaştırıyorlardı.

Babasının gözü Leyla'ya takıldı. "Sen neden o kadar sessizsin?"

Amcası, yüzünde meraklı bir ifadeyle dönüp Leyla'ya baktı. "Evet, benim en sevdiğim yeğenim neden hiç konuşmuyor bugün?"

Leyla yanıt vermedi.

"Gelsene yanımıza." Parmağını çenesine götürdü amcası; Leyla onun bir fikir belirteceği ya da komik bir şey anlatacağı zaman bu hareketi yaptığını görmüştü daha önce de.

"İyiyim ben burada." Leyla'nın sesi giderek kısıldı cümlenin sonuna doğru.

Amcasının bakışındaki merak yerini kuşkuya bırakmıştı şimdi.

Adamın kendisini öyle dikkatle incelediğini gören Leyla'yı bir kaygı dalgası sardı. Midesi bulanıyordu. Yavaşça ayağa kalktı. Ağırlığını bir ayağından diğerine aktarıp kendisini toparladı. Eteğinin önünü düzelten elleri şimdi tamamen kıpırtısız duruyorlardı.

"Artık gidebilir miyim baba? Ödevim var."

Büyükler bilmiş bilmiş gülümsediler ona.

"Hadi git bakalım" dedi babası. "Git çalış yavrum."

Leyla, terk edilmiş, yalnız bir geyiğin öylece durduğu halının üstünde hiç ses çıkarmayan adımlarıyla odadan çıkarken amcasının, arkasından fısıldadığını duydu: "Ah canım! Nasıl da kıskanıyor bebeği, zavallıcık."

Ertesi sabah, babası bir cam ustasına giderek bir nazar boncuğu ısmarladı; göklerden daha mavi ve bir tepsiden daha büyük olacaktı boncuk. Tarkan kırk günlük olunca da üç

tane keçi kurban edip fakir fukaraya dağıttı. Ve bir süre için mutlu ve gururlu bir adam oldu.

Aylar sonra iki pirinç tanesi belirdi Tarkan'ın ağzında. Artık ilk dişleri de çıktığına göre, oğlanın gelecekteki mesleğinin ne olacağını tespit etme zamanı gelmiş demekti. Tüm komşu kadınlar davet edildi. Ne Kuran günündeki kadar mutaassıp ne de ağda günündeki kadar cesurca giyinmiş olarak geldiler. Bugün ikisinin arasında bir yerdeydi kıyafetleri; anneliğe, ev hayatına vurgu yapıyordu.

Tarkan'ın başının üzerine büyük, beyaz bir şemsiye açıldı ve üstünden bir tencere dolusu pişmiş buğday tanesi döküldü. Bebek üzerine yağan buğdayları seyrederken biraz irkilmiş göründü ama neyse ki ağlamadı. İlk sınavı geçmişti. Güçlü bir adam olacaktı.

Sonra Tarkan halının üstüne oturtuldu ve etrafına birtakım nesneler dizildi: bir tomar para, bir tespih, bir stetoskop, bir kravat, bir ayna, bir kitap, bir makas. Eğer parayı seçerse bankacı olacaktı; stetoskop doktor, kravat devlet memuru, ayna berber, tespih imam, kitapsa öğretmen demekti. Yok, eğer diğerlerine değil de makasa doğru hareket ederse, o zaman da babasının yolundan gidecek ve terzi olacaktı besbelli.

Bir yarım daire oluşturan kadınlar, çocuğa yaklaşarak soluklarını tutup beklediler. Teyzesinin yüzünde baştan aşağı konsantre olmuş birinin ifadesi vardı, hafifçe camlaşmış gözleriyse sinek öldürmek üzere olan bir insanınki gibi tek bir hedefe kilitlenmişti. Leyla gülmemek için zor tuttu kendisini. Kritik bir kavşakta bulunduğunu –kaderinin yönünü seçmek üzere olduğunu– bilmeden oturmuş, başparmağını emen kardeşine baktı şöyle bir.

"Bu tarafa gel tatlım" dedi teyzesi, kitaba doğru uzanarak. Oğlu öğretmen –hatta daha iyisi, okul müdürü– olsa hoş olmaz mıydı? Onu her hafta ziyaret eder, okulun kapısından

salına salına geçerdi gururla; çocukken ait olmak isteyip de mahrum bırakıldığı bir yerde kabul görürdü nihayet.

"Hayır, bu tarafa" dedi annesi, tespihi göstererek. Ona kalırsa, ailede bir imam bulunmasından daha prestijli bir şey olamazdı – hepsini Allah'a yakınlaştıracak hayırlı bir iş olurdu bu.

"Delirdiniz mi siz?" diye çınladı yaşlı bir komşunun sesi. "Doktor herkese lazım." Çenesiyle stetoskopu gösterirken, gözleri de bir yandan bebeği takip ediyor ve sesinden de bal damlıyordu. "Buraya doğru gel tatlı çocuk."

"Valla bana sorarsanız, avukatlar herkesten çok para kazanıyor" dedi onun yanında oturan kadın. "Ama siz bunu düşünmemişsiniz besbelli. Anayasanın bir nüshası yok burada."

Bu arada, Tarkan'ın şaşkın bakışları etrafındaki nesnelerin üzerinde geziniyordu. Hiçbiri ilgisini çekmeyince konuklara sırtını döndü. O zaman da arkasında sessizce durmakta olan Leyla'yı gördü. Bebeğin yüz ifadesi anında yumuşadı. Ablasına doğru uzandı; Leyla'nın, içinden mavi saten bir kurdele geçen örme deri bileziğini çekip çıkardı ve havaya kaldırdı.

"Hah! Öğretmen olmak istemiyor... imam da!" dedi Leyla kıkırdayarak. "Ben olmak istiyor!"

Kızın sevinci öyle saf ve öyle doğaldı ki, büyükler, düş kırıklıklarına karşın, kahkahalarıyla ona katılmadan edemediler.

Kas gücü ve kontrolü zayıf, narin bir çocuk olan Tarkan sık sık hastalanıyordu. En küçük fiziksel efor bile onu yorup bitiriyor gibiydi. Yaşına göre ufak tefekti; vücudu orantılı büyümüyordu sanki. Zaman geçtikçe onun farklı olduğunu herkes görüyordu ama kimse bundan açık açık bahsetmiyordu. Ancak iki buçuk yaşına geldiğinde razı oldu babası onu has-

taneye götürmeye. Leyla da onlarla gitme konusunda ısrar etti.

Doktorun kapısına vardıklarında dışarıda şiddetli bir yağmur yağıyordu. Babası Tarkan'ı üstüne çarşaf örtülmüş düz bir yatağa yatırdı. Bebeğin bakışları bir ona, bir Leyla'ya gidip geldi, altdudağı sarkmış, ağlamaya hazır görünüyordu ve Leyla, belki bininci kez, öyle güçlü ve öyle çaresiz bir sevgi hissetti ki ona karşı, içi acıdı neredeyse. Elini yumuşakça bebeğin sıcak, yuvarlak göbeğine koydu ve gülümsedi.

"Evet, bir sorununuz olduğu açık. Oğlunuzun durumu ortada – oluyor böyle şeyler" dedi doktor, Tarkan'ı muayene ettikten sonra. "Bu çocuklar bir şey öğrenemez, uğraşmanın da pek bir anlamı yok. Çok da uzun yaşamazlar zaten."

"Anlayamadım." Babası sesini dizginlemeye çalışıyordu.

"*Mongoloit* bu bebek. Hiç duymadınız mı?"

Babası, sanki soru soran oymuş da şimdi de yanıt bekliyormuş gibi, sessiz ve hareketsiz, uzaklara bakakaldı öylece.

Doktor gözlüğünü çıkarıp ışığa doğru tuttu. Camları yeterince temiz bulmuş olmalı ki gözlüğü burnunun üstüne geri koydu. "Oğlunuz normal değil. Herhalde siz de fark etmişsinizdir şimdiye kadar. O kadar bariz ki yani. Neden bu kadar şaşırdığınızı anlayamıyorum. Hem sorabilir miyim, karınız nerede?"

Babası gırtlağını temizledi. Ona üstünlük taslayan bu adama, genç karısının çok gerekli olmadıkça evden çıkmasını uygun bulmadığını söylemeyecekti. "Evde."

"O da sizinle gelmeliydi. Bu durumu net olarak anlaması önemli. Eşinizle konuşmanız lazım. Batı'da bu çocuklar için birtakım kurumlar var. Hayatları boyunca oralarda kalırlar, kimseye rahatsızlık vermezler. Ama bizim öyle bir desteğimiz yok burada. Karınızın bakması gerekecek. Kolay iş değil. Söyleyin, fazla bağlanmasın çocuğa. Ergenliğe erişmeden ölürler bunlar genelde."

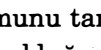
Söylenen her kelimeyi kalbi çarparak dinleyen Leyla, başını kaldırıp öfkeyle baktı adama. "Sussana pis adam! Niye böyle şeyler söylüyorsun?"

"Leyla... uslu ol" dedi babası afallamış halde – ama bunu başka bir zamanda söyleyebileceği kadar sert söylememişti sanki.

Doktor, sanki onun orada olduğunu unutmuş gibi şaşkın bir ifadeyle kıza doğru döndü. "Merak etme evladım, kardeşin bir şey anlamıyor."

"Anlıyor!" diye bağırdı Leyla, sesi kırılmış cam taneleri gibi saçılmıştı. "Her şeyi anlıyor benim kardeşim."

Leyla'nın feveranı karşısında afallayan doktor çocuğun başını okşamak için elini kaldırdı ama sonra bunun iyi bir fikir olmadığını fark etmiş olmalı ki hemen geri indirdi.

Babası Tarkan'ın durumunu tamamen kendi üstüne alındı; çok kötü şeyler yapmış olduğu için Allah'ın gazabını üzerine çektiğinden emindi. Yaradan ona gayet net bir mesaj yolluyordu işte ve eğer hâlâ mesajı almamakta ısrar ederse daha da kötü şeyler gelecekti arkasından. Bunca zaman boşa yaşamış, hep Yaradan'dan ne istediğiyle ilgilenmiş, Yaradan'ın *ondan* ne istediğini hiç düşünmemişti. Leyla'nın doğduğu gün bir daha içmeyeceğine yemin etmiş, sonra da yeminini bozmamış mıydı? Tüm hayatı tutulmamış sözler ve bitirilmemiş taslaklarla doluydu. Artık nefsinin, egosunun sesini susturmayı başardığına göre kendisini affettirmeye hazırdı. Şeyhine de danıştıktan sonra, onun tavsiyesiyle kadınlara *alafranga* kıyafetler dikmeyi bırakmaya karar verdi. Dar elbiseler yoktu artık, mini etekler yoktu. Becerilerini daha iyi amaçlar için kullanacaktı. Ne kadar ömrü kaldıysa tamamını çevresine Allah korkusu yaymaya adayacaktı, çünkü

O'ndan korkmayı bıraktıklarında insanlara nasıl felaket üstüne felaket yağdığına şahsen tanık olmuştu.

İki karısı bundan sonra iki çocuğuna bakabilirlerdi. O evlilik defterini kapatmıştı artık, seks defterini de kapatmıştı; seksin de para pul gibi işleri karmaşıklaştırdığını anlamıştı zira. Evin arka tarafındaki loş bir odaya taşındı; odadaki tüm mobilyayı çıkarttırdı – bir tane tek kişilik döşek, bir battaniye, bir gaz lambası, bir ahşap şifoniyer ve şeyhi tarafından özenle seçilmiş bir avuç kitaptan başka bir şey kalmadı odada. Giysileri, tespihleri ve aptesten sonra kullandığı havluları şifoniyerin içindeydi. Rahatlık verecek her şeyden, hatta yastıktan bile vazgeçilecekti. Birçok geç kalmış inanan gibi, Leyla'nın babası da kayıp yıllar olarak değerlendirdiği zamanı telafi etmeye hevesliydi. Etrafındaki herkesi Allah'a – *kendi* Allahına– ulaştırma arzusuyla yanıp tutuşuyor, müritleri, takipçileri olsun istiyordu – düzinelerce değilse bile hiç değilse birkaç kişi. Ya da tek bir sadık mürit. Ve hızla asi bir gence dönüşmekte olan, tavırları giderek kabalaşıp saygısızlaşan kızından daha uygun kim olabilirdi bu rol için?

Şayet Tarkan, adı yıllar sonra konulacağı üzere ağır Down sendromlu olarak doğmamış olsaydı, babası beklentilerini ve düş kırıklıklarını çocukları arasında daha düzgün şekilde paylaştırabilirdi belki ama şimdiki durumda hepsi Leyla'nın omuzlarındaydı. Ve yıllar geçtikçe o beklentiler ve düş kırıklıkları katlanarak arttı.

"Ben sana iyilik yapıyorum. Bir gün anlayacaksın kıymetini" derdi babası; ikisi, aralarında bir yığın dini kitapçıkla mutfak masasında otururlarken.

13 Nisan 1963. On altı yaşındaki Leyla yıllardır dünya haberlerini yakından takip ediyordu – hem başka yerlerde olan-

lar ilgisini çektiği için hem de onları takip edince kendi sınırlı hayatı hakkında çok fazla düşünmediği için. O öğleden sonra da gözlerini mutfak masasının üstüne yaydığı gazeteye dikmiş, teyzesine haberleri okuyordu yüksek sesle. Ta uzaklarda, Amerika'da, cesur bir siyahi adam kendi insanlarına yapılan kötü muameleyi protesto ettiği için tutuklanmıştı. Suçu: izinsiz yürüyüş yapmak. Adamın bir fotoğrafı vardı gazetede ve altında, "Martin Luther King hapse atıldı!" yazıyordu. Adamın üzerinde düzgün bir takım elbise vardı, koyu renk kravat takmıştı ve yüzü fotoğraf makinesine doğru eğilmişti. Leyla'nın ilgisini çeken şey, adamın elleri oldu. Ellerini zarifçe havaya kaldırıp avuçlarını birbirine doğru çevirmişti, billur bir top tutar gibi.

Leyla yavaşça sayfayı çevirip ülke haberlerine geçti. Anadolu'da yüzlerce köylü yoksulluk ve işsizlik karşıtı bir yürüyüş yapmıştı. Birçoğu tutuklanmıştı. Gazete, Ankara'daki hükümetin isyanı bastırmaya ve komşuda İran şahının yaptığı hatayı tekrarlamamaya kararlı olduğunu yazıyordu. Şah Pehlevi, sadakatlerini kazanmak için topraksız köylülere toprak dağıtıyordu ama planı işe yarıyor gibi görünmüyordu. Narların ve Hazar kaplanlarının ülkesi memnuniyetsizlikle içten içe kaynamaktaydı.

"Cık cık, dünya Afgan tazısı gibi hızla koşuyor bir yerlere" dedi teyzesi, Leyla haberleri ona okumayı bitirdiğinde. "Ne çok perişanlık, ne çok şiddet var her yerde."

Teyzesi camdan dışarıya baktı; uzaklardaki dünya gözünü korkutuyordu. Hayatının bitmeyen dertlerinden biri, bunca zamandan ve hatta iki çocuk doğurduktan sonra bile bu evden kapı dışarı edilme korkusunun biraz olsun azalmamış olmasıydı. Hâlâ güvende hissetmiyordu kendini.

Artık dokuz yaşına gelmiş olsa da ancak üç yaşındaki bir çocuğun iletişim becerilerine sahip olan Tarkan, kadının ayaklarının dibinde, halıya oturmuş, bir yün yumağıyla oynuyordu. Sivri bir yeri ya da tehlikeli parçaları olmadığından Tarkan için en iyi oyuncaktı bu. Bütün ay boyunca hasta gi-

biydi Tarkan, göğsü hırıl hırıldı, bir türlü geçmeyecekmiş gibi görünen grip yüzünden güçten düşmüştü. Son zamanlarda epeyce kilo aldığı halde bir deri bir kemik insanlarınki gibi solgun bir ışıltı vardı teninde. Kardeşini kaygılı bir tebessümle izleyen Leyla onun, asla diğer çocuklar gibi olamayacağının farkında olup olmadığını merak etti. İnşallah değildir, diye düşündü. Onun kendi iyiliği için. Farklı olmak ve bunu içten içe bilmek acı veren bir şey olmalıydı.

O sırada hiçbiri bunun Leyla'nın –ya da ailedeki herhangi başka birinin– son kez yüksek sesle gazete okuyuşu olacağının farkında değildi. Dünya değişiyorsa babası da değişiyordu. Harun, şeyhi öldükten sonra yeni bir ruhani rehber arayışına girmişti. Baharın başlarında, Van'ın kenar mahallelerinden birinde kurulmuş bir tarikatın zikir toplantılarına katılmaya başlamıştı. Oradaki vaiz, Harun'dan bir on yaş kadar gençti ve kuru ot rengi gözleriyle sert mizaçlı bir adamdı. Her ne kadar tarihsel kökleri kadim Sufi felsefelerine ve sevgi, tevekkül ve nefsini terbiye gibi mistik öğretilere uzansa da, şimdilerde bir katılık, bağnazlık ve kibir, koşulsuz biat ve sorgusuz itaat ekseni haline gelmişti tarikat. Bir vakitler insanın kendi nefsiyle ömür boyu süren mücadelesi olarak görülen cihat, artık yalnızca kâfirlerle savaşmak olarak algılanıyordu – ve kâfirler her yerdeydi. "İslam'da devlet ve din tek ve aynı şeyken nasıl ayrılacaklarmış birbirlerinden?" diye soruyordu vaiz. "Bu yapay ikilik belki içki içen, gevşek ahlaklı Batılılar için işler" diyordu – ve ekliyordu: "Doğu'nun, yaptıkları her şeyde Allah'ın rehberliğini arayan insanları için uygun değiller." Laiklik aleyhinde ileri geri laflar ediyor, "Şeytan'ın saltanatı" diyordu modernizme ve kadın-erkek eşitliğine. Tarikat üyeleri varlıklarının her damlasıyla savaşacaklardı bu düzene karşı ve bir gün bu insan icadı rejimi yıkıp yerine Allah'ın emri olan şeriatı getireceklerdi.

Bu amaçla, her üye, önce kendi şahsi hayatından başla-

malıydı. Öyle diyordu vaiz. Hepsi ailelerini –karılarını ve çocuklarını– kutsal öğretilere uygun şekilde yaşatmakla yükümlüydüler.

Ve işte Leyla'nın babası da böyle veriyordu evin içinde kutsal savaşını. Öncelikle, yeni birtakım kurallar koydu. Leyla'nın Eczacı Hanım'ın evine gitmesine izin yoktu artık. Bundan sonra herhangi bir yayın da okumayacak, hele o her ay kapağında başka bir sinema artistinin fotoğrafı olan popüler *Hayat* dergisi gibi *alafranga* yayınlardan kesinlikle uzak duracaktı. Şarkı yarışmaları, güzellik yarışmaları, spor müsabakaları... bunların hepsi ahlaksızlıktı. Dergilerde gördükleri o minicik etekli buz patencilerin hepsi günahkârdı. Yüzücüler ve jimnastikçiler de vücutlarına yapışan mayolarıyla mümin erkeklerin aklına şehvet düşünceleri sokuyorlardı.

"Havalarda çırılçıplak dönüp duran bütün o kızlar!"

"Ama eskiden severdin sporu" diye hatırlattı Leyla.

"Eskidendi!" dedi babası. "Gözlerim açıldı şimdi. Allah o yabanda kaybolmamı istemedi."

Leyla babasının hangi yabandan söz ettiğini bilmiyordu. Şehirde yaşıyorlardı. Belki çok büyük bir şehir sayılmazdı İstanbul gibi, ama şehirdi yine de.

Annesi birkaç günde bir, dua ederken kullandığı o yumuşak, ağlamaklı sesiyle, çoktan başını örtmeye başlamış olması gerektiğini hatırlatıyordu Leyla'ya. Zamanı gelmiş de geçmişti bile. Bir zamanlar anlaştıkları gibi, beraber çarşıya gidip en güzel eşarpları seçmeleri lazımdı bir an önce – yalnız, Leyla kendini bu anlaşmaya bağlı hissetmiyordu artık. Sadece başörtüsü kullanmak istememekle kalmıyor; bedenine de, gönlünce biçim verebileceği, giydirebileceği, boyayabileceği bir nesne muamelesi yapıyordu. Saçlarını ve kaşlarını limon ve papatya sularıyla açıyordu; mutfaktaki tüm limonlar ve papatyalar esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolunca bu sefer de annesinin kınasına dadandı. Madem sarışın olamıyor-

du, o zaman neden kızıl saçlı olmasındı? Annesi evdeki bütün kınaları da attı sessizce.

Leyla bir gün okula giderken, çenesinde geleneksel dövmesi olan bir Kürt kadını gördü ve ondan ilham alarak sonraki hafta sağ ayak bileğinin hemen üstüne siyah bir gül konduruttu. Dövmenin mürekkebi yerli aşiretlerce bilinen, yüzlerce yıllık bir formülle hazırlanmıştı: odun ateşi isi, dağkeçisi ödü, geyik içyağı ve birkaç damla anne ya da keçi sütü. Leyla iğnenin her batışıyla biraz yüzünü buruştursa da dişini sıkmış, teninin altına giren yüzlerce kıymıkla tuhaf bir şekilde canlı hissetmişti kendisini.

Leyla defterlerini meşhur şarkıcıların resimleriyle süslüyordu, halbuki babası müziğin haram olduğunu söylüyordu, hele Batı müziği iyice haramdı. O böyle dediği ve herhangi bir orta yol bulma imkânı da bırakmadığı için Leyla son zamanlarda sadece Batı müziği dinler olmuştu. Bu kadar ücra ve kapalı bir yerde Avrupa ve Amerika müzik listelerini takip etmek her zaman kolay olmuyordu ama Leyla ne bulursa dinliyordu. Koyu renk saçlarıyla Amerikalıdan çok Türk'e benzeyen ve insanda cana yakın bir aşinalık hissi uyandıran yakışıklı Elvis Presley'i özellikle çok seviyordu.

Bedeni hızla değişiyordu. Koltukaltlarında tüyler, bacaklarının arasında koyu bir bölge; yeni bir ten, yeni kokular, yeni hisler. Göğüsleri iki yabancıya dönüşmüş, burunlarını havaya diken iki züppe olmuşlardı. Her gün sanki bir başkasıyla karşılaşmayı bekliyormuş gibi huzursuz edici bir merakla bakıyordu Leyla aynaya. Her fırsatta makyaj yapıyor, saçlarını düzgünce öreceğine omuzlarına salıyor, giyebildiği her zaman dar etekler giyiyordu ve annesinin kesesinden çaldığı tütünlerle gizli gizli sigara içmeye başlamıştı. Sınıfta hiç arkadaşı yoktu. Diğer öğrenciler onu ya tuhaf ya ürkütücü buluyorlardı; hangisi olduğundan emin değildi Leyla. Onun duyabileceği kadar yüksek sesle hakkında dedikodu yapıyorlar,

pek sağlam ayakkabı olmadığını söylüyorlardı. Bunların hiçbiri umurunda değildi Leyla'nın: O zaten onlardan uzak duruyordu, özellikle de popüler kızlardan ve onların yargılayıcı bakışları ve sivri sözlerinden. Notları düşüktü. Babası bunu dert etmiyor gibiydi. Yakında nasılsa evlenip yuva kuracaktı. Babası ondan örnek bir öğrenci olmasını değil, iyi ve namuslu bir kız olmasını bekliyordu sadece.

Hâlâ okuldaki tek arkadaşı Eczacı Hanım'ın oğluydu. Arkadaşlıkları zamana yenik düşmemiş, bir zeytin ağacı gibi, yıllar geçtikçe güçlenmişti. Doğası itibariyle çekingen ve ketum olan Sinan'ın sayılarla arası çok iyiydi ve matematikte her zaman en yüksek notu alırdı. Akranlarının çoğundaki enerjiye ayak uyduramadığı için onun da başka arkadaşı yoktu. Baskın kişiliklerin –sınıf öğretmeninin, okul müdürünün ve en başta da annesinin– yanında genellikle sessiz durur, içine kapanırdı. Leyla'yla öyle değildi ama. İkisi birlikteyken durmadan konuşur, sesi heyecanla dolup taşardı. Okulda her teneffüste ve öğle yemeğinde birbirlerini bulurlardı. Cinsiyetlerin, kendi ayrı alanlarından pek dışarı çıkmadıkları bu şehirde, üzerlerine çevrilen kınayıcı bakışları hiç umursamadan bir köşede baş başa oturup bitmeyen sohbetlerine dalarlardı – bu arada diğer kızlar ya gruplar halinde toplanır ya ip atlar, diğer oğlanlarsa futbol ya da misket oynarlardı.

Sinan, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları hakkında ne bulursa okurdu – muharebelerin adları, bombalamaların tarihleri, direniş hareketinin kahramanları... Zeplinler ve onlara adını veren Alman kontu hakkında müthiş şeyler biliyordu. Leyla onun bu araçlar hakkında anlattıklarını dinlemeye bayılır, o tutkulu anlatışına kulak verirken bu hava gemilerinden birinin o devasa silindirik gölgesini minare ve kubbelere dokundurarak başlarının üstünden büyük göle doğru süzüldüğünü görürdü neredeyse.

"Bir gün sen de bir şey icat edeceksin" derdi Leyla.

"Ben mi?"

"Ve seninki Alman kontunun icadından daha iyi olacak, çünkü onunki insanları öldürmüş. Oysa seninki başkalarına yardım edecek. Ben inanıyorum ki sen bir gün kimsenin cesaret edemeyeceği müthiş bir şey yapacaksın."

Onun sıra dışı bir şeyler yapabileceğine inanan tek kişiydi Leyla.

Sinan özellikle şifrelere ve şifre çözümleme konusuna meraklıydı. Savaş zamanının gizli mesajlaşmaları ve direniş hareketince yapılan *sabotaj yayınları* hakkında konuşurken zevkten gözleri parlardı. Yayınların içeriği değildi gerçi ilgisini çeken; onu büyüleyen şey, radyonun gücüydü – mutlaka bir yerlerde bir dinleyen olduğu inancıyla karanlıkta boşluğa doğru konuşan o sesteki sarsılmaz iyimserlikti.

Babasından habersiz, Leyla'ya evde okumasına artık imkân olmayan kitapları, dergileri ve gazeteleri getirip duran kişiydi bu oğlan. İngiltere'de çok feci soğuklar yaşandığını, İran'da kadınların oy kullanma hakkı elde ettiğini ve Vietnam'daki savaşın Amerikalılar için pek iyi gitmediğini bu şekilde öğrenmişti Leyla.

"Bana anlatıp durduğun o gizli radyolar var ya" dedi Leyla, okulun bahçesindeki tek ağacın altında otururlarken. "Düşündüm de sen de onlar gibisin, değil mi? Sayende dünyada olup bitenleri takip edebiliyorum ben de."

Sinan'ın yüzü ışıldadı. "Senin sabotaj radyonum ben!"

Ders zili çaldı, sınıfa dönme vakti gelmişti. Leyla ayağa kalkıp üstünü silkelerken, "Belki de" dedi, "Sabotaj Sinan demeliyim sana."

"Sahi mi? Ne güzel olur!"

Ve işte, şehirdeki tek kadın eczacının tek çocuğu, böylece Sabotaj lakabını edinmiş oldu. Aynı oğlan Leyla evden kaçtıktan kısa süre sonra, Van'dan kalkıp onun peşinden ta İstanbul'a –tüm hoşnutsuzların ve huzursuzların ve hayalperestlerin eninde sonunda kendini bulduğu şehre– gidecekti.

Altı dakika

Kalbi durduktan altı dakika sonra, Tekila Leyla'nın hafızası odunlu kuzinenin kokusunu bulup çıkardı arşivinden.

2 Haziran 1963. Amcasının büyük oğlu evleniyordu. Gelin adayı, servetini bu coğrafyadaki kadim ticaret yolları üzerinde katlayarak elde etmiş bir aileden geliyordu. İpek Yolu denince ekseriya ipek ve baharat gelirdi insanların aklına. Oysa başka ticaret unsurları da mevcuttu aynı hat üzerinde. Yöredeki birçok kişinin bildiği ama yabancıların yanında sözünü etmek istemedikleri bir hakikatti bu. Anadolu'dan Pakistan'a, Afganistan'dan Burma'ya, sayısız yerde haşhaş yetiştirilir; esintiyle sallanan çiçeklerinin rengi çorak arazilerin üstünde isyankârca parlardı. Sütsü sıvı, tohum kapsüllerinden büyülü damlacıklar halinde sızarken, birileri katbekat kâr elde ederdi bu işten ve zengin olurdu fazlasıyla ama çiftçiler değil, onlar hep yoksul kalırdı.

Düğün Van'ın en lüks otelinde yapıldı. Tabii ki pahalı ve cümbüşlü eğlence esnasında kimse gelin hanımın ailesinin servetinin meşum kaynağını konuşmadı. Konuklar sabahın erken saatlerine dek eğlendiler. O kadar çok sigara dumanı vardı ki ortalıkta, bütün mekân ateş almış gibiydi. Leyla ara ara babasına bakıyordu göz ucuyla. Harun, dans pistine adım atanları, tasvip etmeyen bakışlarla izliyordu. Bilhassa da kol kola girip halay çeken, herkesin önünde kalça sallayan kadınlara ters ters bakıyordu. Ona kalsa, düpedüz ah-

laksızlıktı her türlü dans ve eğlence. Yine de bir şey demiyordu – erkek kardeşinin hatırı için. Düşkündü kardeşine.

Ertesi gün, her iki ailenin fertleri bir fotoğrafçı stüdyosunda buluştular erkenden. Yeni evliler, pahalı giysileri içinde ter dökseler de gülümsemeyi ihmal etmediler. Genç çift, bir seri resim önünde kol kola, yanak yanağa poz verdi – Eyfel Kulesi'nin, Big Ben Saat Kulesi'nin, Pisa Kulesi'nin ve bir karede de günbatımına doğru havalanan bir flamingo sürüsünün önünde. Arkadaki fon durmadan değişse de yüzlerine yapışmış tebessüm hep sabit kaldı, değişmeden.

Leyla bir kenardan mutlu çifti inceledi. İnci beyazı gelinlik, narin kemikli, koyu renk saçlı gelinin üstüne güzel oturmuştu; genç kadının elinde bir gardenya buketi ve belinde de bekâret sembolü olan kırmızı kuşak vardı. Leyla gelinin yanında dururken öyle derin bir keder hissetti ki, sanki göğsünde bir taş taşıyordu. Birden davetsiz bir düşünce geliverdi aklına. Bir sezgi daha ziyade: O asla böyle bir gelinlik giyemeyecekti. Hiçbir zaman böyle bir fotoğraf karesinde merkezde olamayacaktı.

Gerdek gecesinde bakire çıkmayan gelinler hakkında bin tane hikâye dinlemişti – nasıl kocaları tarafından muayene için hastaneye sürüklendiklerini, ayak sesleri karanlık sokaklarda yankılanırken komşuların dantel perdelerin arkasından onları gözetlediğini; nasıl sonunda baba evine geri gönderildiklerini ve orada ailelerinin uygun gördüğü şekilde cezalandırıldıklarını; bir daha asla tam olarak toplumun bir parçası olamadıklarını, hep hor görülüp aşağılandıklarını, gencecik yüzlerine nasıl bomboş bir ifade yerleştiğini, bunların hepsini biliyordu. Bildiklerinden korkuyordu. Zihnini susturmak için tırnaklarının etrafındaki etleri çekiştirmeye başladı ve kanatana kadar da durmadı. Sızı, ince bir sızı. Alışkındı artık. İçini hoplatan o tanıdık acıyla sakinleşti bir an. Kimse bilmese de bu huyunu, böyle yapıyordu bazen. Evde elma ya da portakal soymakta kullandığı bıçakla, kolla-

rını ya da bacaklarını, yani ailesinin kolay kolay göremeyeceği yerlerini kesiyordu.

Stüdyodan dönerken, hoş bir bahçesi ve gölgede masaları olan bir pastaneye uğradı Akarsular. Fırından yeni çıkmış böreklerin iştah açıcı kokusu pencereden dışarı süzülüyordu.

Amcası herkes adına sipariş verdi: büyükler için bir semaver çay, ufaklıklara buzlu limonata. Oğlu varlıklı bir ailenin kızıyla evlendi diye başka bir ağırlık, yeni bir afra tafra gelmişti tavırlarına.

"Garson! Yiyecek bir şeyler de getir bize, sallanma hadi!"

Birkaç dakika sonra, genç garson elinde tarçınlı çöreklerle cömertçe doldurulmuş bir tabak ve içecekleriyle geri geldi. Tarkan burada olsa hemen bir çörek kapardı, diye düşündü Leyla, yalan dolan bilmez gözleri sevinçle parlar, o saf ve saydam mutluluğu yüzünden apaçık okunurdu. O niye hiç olmuyordu böyle aile kutlamalarında? Tarkan'ın hiçbir yere seyahat etmesine müsaade yoktu, hatta sahte bir Eyfel Kulesi'ne bile. Küçükken doktora götürüldüğü zaman sayılmazsa, bahçe çitinin ötesindeki dünyayı hiç görmemişti. Komşular misafirliğe geldiklerinde alelacele bir odaya kapatılır, meraklı gözlerden uzak tutulurdu çocukcağız. Tarkan sürekli evde kaldığı için Binnaz da daima evdeydi. Leyla ile teyzesi pek yakın değillerdi artık, sanki her geçen yıl biraz daha uzaklaştırıyordu onları birbirlerinden.

Leyla bunları düşünürken, amcası çayını doldurup, bardağını ışığa tutmuştu. Bir yudum içtikten sonra başını iki yana salladı. Garsona işaret edip öne eğildi ve sanki her sözcük için ayrı bir emek sarf etmesi gerekiyormuş gibi ağır ağır konuştu: "Şunun rengine bak, görmüyor musun? Ne koydunuz bunun içine, ha? Ceviz kabuğu mu? Bulaşık suyu gibi."

Garson derhal özür dileyerek semaveri alıp götürdü. Telaşla giderken masa örtüsüne de birkaç damla çay döktü bu arada.

"Amma da sakar herif" diye söylendi Leyla'nın amcası. "Eli ayağına dolaştı."

Sonra Leyla'ya döndü. Tekrar konuştuğunda sesi farklı çıktı bu sefer, daha yumuşak, daha uzlaşmacı. "Ee? Okul nasıl bakalım? En sevdiğin ders hangisi?"

"Hiçbiri" diye mırıldandı Leyla omuz silkerek. Gözlerini masa örtüsüne yayılan çay lekelerinden ayırmamıştı.

Babasının kaşları çatıldı. "Kızım doğru dürüst cevap versene. Büyüklerinle böyle mi konuşuyorsun sen?"

"Zararı yok" dedi amca. "Genç daha."

"Genç diye diye şımarttık zaten. Anası onun yaşındayken çoktan evlenmiş, harıl harıl ev işi yapıyordu."

Suzan sırtını dikleştirdi, bir şey demese de.

"Yeni nesil bunlar" dedi amca.

"Vallahi şeyhim, Kıyamet Günü'nün yaklaştığını gösteren kırk alamet olduğunu söylüyor. Bir tanesi de gençlerin hizadan çıkması. Bugünlerde olan tam da bu, değil mi? Saçlarını çirkin çirkin kestiren oğlanlar. Utanmasalar kadın gibi uzatacaklar. Leyla'ya hep, aman dikkat et, diyorum. Ahlak diye bir şey kalmamış artık dünyada."

"Öbür alametler neymiş peki?" diye sordu amcanın karısı.

"Hepsi ezberimde değil şimdi. Otuz dokuz tane daha var işte. Büyük toprak kaymaları görecekmişiz mesela. Okyanuslar kabaracak. Hah, bir de dünyadaki kadınların sayısı erkeklerinkini geçecek. Ne vakit ki kadınlar sayıca daha fazla erkeklerden, o zaman anlayın yaklaştık Kıyamet'e. Bütün bunların izah edildiği bir kitap var bende, vereyim sana."

Bu arada Leyla göz ucuyla, amcasının dikkatle ona baktığını fark etti. Onunla göz göze gelmemek için, başını hızlıca diğer yana çevirdi. İşte o zaman başka bir ailenin yaklaşmakta olduğunu gördü. Mutlu bir aileye benziyorlardı: Gü-

lüşü Fırat Nehri kadar geniş bir kadın, yumuşak bakışlı bir adam ve saçlarında saten kurdeleler olan iki kız. Bir masa arayışıyla etrafa bakınıp, sonunda onların yanındakinde karar kıldılar. Leyla kadının küçük kızın yanağını okşadığını ve kulağına onu güldüren bir şeyler fısıldadığını gördü. Bu arada büyük kız da babasıyla birlikte mönüyü inceliyordu. Nasıl da sevecen görünüyorlardı; birbirine harçlanmış taşlar gibi yakın ve ayrılmaz. Leyla onları seyrederken öyle ani ve derin bir hüzün hissetti ki, kıskançlığı yüzünden okunur korkusuyla bakışlarını yere indirmek zorunda kaldı.

Bu arada garson elinde yeni bir semaver ve temiz bardaklarla geri gelmişti.

Amca yeni çaydan bir yudum içti ve memnuniyetsizlikle dudaklarını büktü. "Bu ne ya? Bu sefer de ılık lan bu, yeterince sıcak bile değil!" Sesini yükseltmişti yeniden.

Garson, efendi, ürkek bir adamcağızdı belli ki. Ve amca böyle birinin karşısında yeni bulduğu gücün tadını çıkarıyordu.

Bir kez daha garson yana yakıla özür diledi ve hemen geri koştu. Uzunca bir süre sonra üçüncü bir semaverle belirdi adam; bu seferki öyle sıcaktı ki, yoğun buhar halkaları salıyordu havaya.

Leyla beti benzi atmış garsonun yüzüne baktı; bardakları doldururken ne kadar da yorgun görünüyordu. O an bu eziyete bir son vermek için güçlü bir istek duydu. Ani bir dürtüyle kalkıp bir bardak kaptı. "Bir de ben bakayım tadına!"

Daha kimse bir şey diyemeden bir yudum aldı. Nasıl da sıcaktı! Diliyle damağını öyle bir yaktı ki gözlerinden yaş geldi. Yine de yutmayı başardı ve zorlukla da olsa garsona gülümsedi. "Harika olmuş, elinize sağlık!"

Adam endişeyle önce amcasına, ardından dönüp tekrar Leyla'ya baktı. Sonra çabucak bir "Teşekkür ederim" mırıldanıp ortadan kayboldu.

"Bana bak. Ne yaptığını sanıyorsun?" dedi amca, kızmaktan çok şaşırmış gibiydi.

Leyla'nın annesi ortamı yumuşatmaya çalıştı. "Şey, yardım etmeye çalıştı sadece..."

Babası araya girdi. "Savunma şunu. Şu tavırlarına bak. Kafayı yemiş gibi davranıyor."

Leyla yüreğinin sıkıştığını hissetti. Baştan beri içten içe farkında olduğu ama kendi kendine itiraf etmediği gerçek, gözlerinin önüne serilmişti işte. Demek ki bir tavır alması gerektiğinde, bir seçim yapması gerektiğinde, babası ondan değil, amcasından yanaydı. Bu her zaman böyle olacaktı, Leyla anlamıştı artık. Babasının ilk refleksi her zaman kardeşine destek çıkmak olacaktı. Yola yola yara yaptığı altdudağını ısırdı Leyla. Bu küçücük ve sıradan anın ileride yaşanacakların bir habercisi olduğunu sonra, çok sonra anlayacaktı.

Hayatında hiç bu kadar yalnız hissetmemişti kendisini.

Babası *alafranga* hanımlara kıyafet dikmeyi bıraktığından beri paraları kıttı. Önceki kış, o koca evin sadece birkaç odasını ısıtmaya yetmişti güçleri. Neyse ki mutfak her zaman sıcaktı. Yaz kış çok zaman geçirirlerdi orada: Annesi pirinç ayıklar, fasulyeleri ıslatır, kuzinenin üstünde yemek pişirirdi. Teyzesinin gözüyse sürekli Tarkan'ın üstündeydi, çünkü başıboş bırakıldığında giysilerini yırtıyor, düşüp canını yakıyor ya da ağzına onu boğma tehlikesi olan şeyler atıyordu.

"Bak bunu iyi belle" dedi babası, o ağustos günü, önünde kitaplarla, mutfak masasında oturan Leyla'ya. "Ölüp de mezarlarımızda tek başımıza kaldığımızda iki melek ziyaret edecek bizi: biri mavi, biri siyah. Adları Münker ve Nekir. Kuran'dan sureler okumanı isteyecekler senden – hem de satırı satırına. Üç kere hata yaparsan doğruca cehenneme gidersin."

Sanki cehennem raflarda dizili hıyar turşusu kavanozlarının arasındaymış gibi eliyle dolabı işaret etti.

Leyla'nın yüzüne bir gölge düştü. Sınavlarla arası iyi değildi. Okulda çoğundan kalıyordu zaten. Şimdi babasının söylediklerini dinlerken merak etmeden duramadı: Zamanı geldiğinde, o iki melek din bilgisini nasıl sınayacaklardı acaba? Sınav sözlü mü olacaktı, yazılı mı? Soru-cevap şeklinde mi, çoktan seçmeli mi? Sonuçları hemen öğrenecek miydi, yoksa tüm notların girilmesini mi beklemesi gerekecekti? Ne kadar çok soru vardı zihninde.

"Peki ya Kanada, Kore veya Fransa'dakiler?" diye sordu Leyla.

"Ne olmuş onlara?"

"Yani, işte... Müslüman değiller ya. Onlara ne olacak öldüklerinde? Melekler onlara da *bizim* dualarımızı soramazlar herhalde."

"Neden olmasın?" dedi babası. "Herkese aynı sorular sorulacak."

"Ama o insanlar Kuran'ı ezbere bilemezler ki."

"Aynen. Düzgün Müslüman olmayan herkes meleklerin sınavından çakacak. Çakanların hepsi de doğruca cehenneme. İşte bu yüzden Allah'ın kelamını olabildiğince çok insana yaymalıyız. Onların ruhlarını böyle kurtaracağız."

Bir an için, öylece durup kuzinede yanan odunların tıslama ve çıtırtılarını dinlediler; sanki onlara kendi dillerinde acil bir şeyler anlatıyor gibiydi odunlar.

"Baba..." Leyla oturduğu yerde sırtını dikleştirdi. "Cehennemin en feci yanı ne sence?"

Zannetti ki akrep ve yılan dolu çukurlar ya da sülfür kokan kaynar sular ya da zemherinin insanı ısıran soğuğu filan diyecek. Erimiş kurşun içmek ya da dallarında leziz meyveler yerine şeytanların başları büyüyen Zakkum Ağacı'ndan yemeye zorlanmak da diyebilirdi.

Oysa hafif bir duraksamadan sonra, "İlahi ses..." diye yanıt verdi babası. "Sabah akşam kızacak, azarlayacak, bir an bile susmayacak. Günahkârlara, onlara bir şans verildiğini ama bunu kullanamadıklarını ve şimdi de bedelini ödemeleri gerektiğini söyleyecek mütemadiyen."

Leyla bir an soluğunu tuttu. "Allah affetmez mi?"

Babası başını iki yana salladı. "Hayır – eğer bir gün affetmeye karar verse bile, ancak tüm günahkârların en beter işkenceleri çekmesinden sonra."

Leyla camdan dışarı baktı. Gökyüzü alacalı bir griye bürünüyordu. Yalnız bir kaz, tuhaf bir şekilde hiç ses çıkarmadan göle doğru uçuyordu.

"Peki ya..." Leyla ciğerlerini havayla doldurup, sonra nefesini yavaşça bıraktı. "Diyelim ki yanlış bir şey yaptın ve yanlış olduğunu da biliyordun ama istemeden yaptın, o zaman ne olacak?"

"Bir faydası yok. Allah yine de cezalandırır; ama eğer sadece bir kere olduysa, daha merhametli davranabilir."

Leyla bir şeytantırnağını kurcalıyordu, minik bir kan havuzu oluşmuştu başparmağının üstünde. "Peki ya bir kereden fazlaysa?"

Babası başını iki yana salladı, alnı çizgi çizgi olmuştu. "O zaman ebedi cehennemi boylarsın işte; hiç mazereti yok. Cehennemden kaçış olmaz. Söylediklerim şimdi sana sert geliyor olabilir ama bir gün bana minnet duyacaksın. Sana doğruyu yanlışı öğretmek benim görevim. Bütün bunları henüz daha genç ve günahsızken öğrenmen lazım. Yarın çok geç olabilir. Ağaç yaşken eğilir."

Leyla gözlerini kapattı, göğsünde bir sertlik oluşmaya başlıyordu. Gençti ama günahsız addetmiyordu kendini. Korkunç bir şey yapmıştı, hem de bir değil, iki değil, birçok kere. Amcası ona dokunmaya devam ediyordu. Ne zaman iki aile bir araya gelse, amcası ona yaklaşmanın bir yolunu bulu-

yordu. Ama birkaç ay önce –babası böbrek taşı ameliyatı olduğu ve annesi de bir hafta kadar hastanede, onun yanında kaldığı sırada– öyle ağza bile alınmayacak bir şey olmuştu ki şimdi bile hatırladıkça nefesi daralıyordu. Teyzesi Tarkan'la beraber kendi odasındaydı ve hiçbir şey duymamıştı. Bütün o hafta boyunca amcası her gün Leyla'nın yanına gelmişti hava karardıktan sonra. İlk seferden sonra bir daha kanamamıştı ama canı hep yanmıştı.

Ne kadar uzak durmaya çalışsa da adamdan, amcası onu korkutmanın bir yolunu buluyordu muhakkak. Bunu başlatanın Leyla olduğunu söylüyordu – yıllar önce, dilimlenmiş karpuz kokan o yazlık evde.

Eskiden hep kendi kendime derdim ki, aman ne de tatlı, ne masum bir kız bu Leyla. Öyle düşünürdüm senin hakkında, meğer erkeklerin akıllarıyla oyunlar oynamayı seviyormuşsun besbelli... Meğer hiç de masum değilmişsin. Hatırlıyor musun o gün minibüste nasıl davrandığını, ha? Dikkatimi çekmek için nasıl sürekli kıkırdadığını? Neden öyle kısacık bir şort giydin? Neden gece yatağına gelmeme izin verdin? Bana 'amca git' diyebilirdin, ben de giderdim ikiletmeden ama hiçbir şey demedin. Annenle babanın odasında uyuyabilirdin, onu da yapmadın. Her gece beni bekledin. Kendine hiç sordun mu neden diye? Ben biliyorum nedenini. Ve bence, sen de biliyorsun.

Böyle diyordu amcası. Eli ayağı titriyordu Leyla'nın bu lafları duyduğunda. Utanıyordu kendinden. Demek içinde kötü, pis bir şeyler vardı Leyla'nın, bundan emindi. Avucunun içindeki çizgiler gibi etine işlemiş, binlerce kez yıkasa bile çıkmayacak bir pislik.

Ve işte şimdi de babası, her şeyi bilen ve her şeyi gören Allah'ın onu asla affetmeyeceğini söylüyordu.

Utanç ve suçluluk hissi, asla peşini bırakmayan ikiz gölgeler gibi, Leyla'nın değişmez yol arkadaşları olmuşlardı ni-

cedir. Ama bu kez daha önce hiç deneyimlemediği türden bir öfke hissediyordu. Zihni tutuşmuş gibiydi; vücudundaki her bir kas, nasıl kontrol edeceğini bilemediği yakıcı bir öfkeyle gerilmişti. Kullarını yargılayıp cezalandırmak için bir sürü yol icat eden, ama kulları O'na ihtiyaç duyduklarında onları korumak için hiçbir şey yapmayan bir Yaradan'ı sevebileceğinden emin değildi artık. Bu öğretilen haliyle dinden de dindarlardan da soğumuştu farkında bile olmadan.

Sandalyesini karo kaplı zemine gürültüyle sürterek ayağa kalktı.

"Nereye gidiyorsun?" dedi babası – gözleri büyümüştü şaşkınlıktan.

"Tarkan'a bakmam lazım."

"İşimiz bitmedi daha burada. Çalışıyoruz."

Leyla omuz silkti "Tamam da ben artık istemiyorum. Sıkıldım bu safsatadan."

Babası afallamıştı. "Ne dedin?"

"Sııkııldııım dedim bütün bu abuk sabuk öğretilerden." Kelimeyi sakız gibi uzatmıştı ağzında.

"Abuk sabuk öyle mi?"

Ayağa fırladı babası. Hiddetten titriyordu. Sağ eli havaya kalktı bir an. Derken aynı şekilde, hızla geri çekti elini; gözlerinde düş kırıklığı vardı. Yüzü, adeta kuruyan kil gibi çatlamış, yeni çizgilerle dolmuştu. O da, Leyla da farkındaydı kızına az kalsın tokat atmak üzere olduğunun.

Halbuki Babası Leyla'ya asla vurmazdı – ne daha önce ne de daha sonra. Bir dolu kusuru olan bir adamdı belki ama kimseye fiziksel şiddet ya da kontrolsüz hiddet göstermezdi. O nedenle, böyle bir tepki vermesine sebep olduğu için, kendinden görmeye alışkın olmadığı cinsten karanlık ve zalim bir şeyi harekete geçirdiği için Leyla'ya kırgındı babası.

Bilmiyordu ki Leyla da kendisini suçluyordu – ve daha yıllarca suçlamaya devam edecekti. Hayatı boyunca devam ede-

cekti bu hal – ne yapsa, ne düşünse kesif bir suçluluk duygusuna kapılıyordu çok geçmeden.

O öğleden sonranın hatırası zihninde öyle derin bir iz bırakmıştı ki, şimdi, yıllar sonra, İstanbul'un kenar mahallelerinden birindeki bu metal çöp kutusunun içinde, kalbi durduktan sonra, beyni yavaş yavaş kapanırken bile, o odunlu kuzinenin kokusunu ta içine işleyen, yoğun bir kederle hatırlıyordu hâlâ.

Yedi dakika

Birkaç dakikası daha kalmıştı şunun şurasında. Beyni mücadeleye devam ederken, yeni bir tat geldi Leyla'nın aklına: toprak tadı – kuru, çorak, acımtırak.

Sabotaj Sinan'dan gizlice ödünç aldığı *Hayat* dergisinin eski bir sayısında, son moda bir mayo ve siyah stiletto ayakkabılar giymiş, plastik bir çemberi keyifle çeviren sarışın bir kadın görmüştü. Fotoğrafın altında şöyle yazıyordu: *Denver'da, Amerikalı model Fay Shott incecik belinin etrafında hulahup çeviriyor.*

Resim her iki çocuğun da ilgisini çekmişti – farklı nedenlerden ötürü. Sabotaj, bir insanın yemyeşil çimenlerin üstünde dikilmek için hangi akla hizmet topuklu ayakkabı ve mayo giymiş olabileceğini merak ediyordu. Oysa Leyla bunlarla ilgilenmiyordu. O çembere takılmıştı.

On yaşında olduğu yılın baharına gitmişti aklı. Annesiyle çarşıya giderken bir grup oğlanın yaşlı bir köylüyü kovaladığına tanık olmuştu. Adamı yakaladıklarında, bağırıp gülüşerek etrafına tebeşirle bir çember çizmişti çocuklar. Bu arada adam da hiçbir şey demeden, üzgün gözlerle bakmıştı onlara.

"Yezidi o" demişti annesi, Leyla'nın şaşkınlığını görünce. "Oradan kendi başına çıkamaz şimdi. Birinin çemberi silmesi lazım ki çıkabilsin."

"E, yardım edelim o zaman adama."

Annesinin çehresinden hoşnutsuzluktan ziyade şaşkınlık-

la dolu bir ifade geçmişti. "Niye ki? Beter olsun. Yezidiler kötü insanlar."

"Nereden biliyorsun?"

"Neyi nereden biliyorum?"

"Kötü olduklarını?"

Annesi elinden çekmişti Leyla'yı. "Şeytan'a tapanlardan kime ne yarar gelir?"

"Nereden biliyorsun?"

"Tuhaf tuhaf sorular sorma. Herkes bilir. Lanetli onlar."

"Kim lanetlemiş?"

"Allahuteala, anladın mı?"

"Ama Allah yaratmadı mı onları da?"

"Tabii ki O yarattı."

"Hem onları Yezidi yarattı, hem de Yezidi oldukları için lanetledi... saçma."

"E yeter artık! Yürü!"

Çarşıdan dönerken Leyla, yaşlı köylünün hâlâ orada olup olmadığını görmek için aynı sokaktan geçmek konusunda ısrar etmişti. Neyse ki adam ortalarda görünmüyordu. Belki bütün bu çember hikâyesi uydurmaydı ve kolayca çıkıp gitmişti Yezidi. Belki de birilerinin gelip onu oradan kurtarmasını beklemek zorunda kalmıştı. Şimdi, yıllar sonra, mecmuaya bakarken Amerikalı kadının belinin etrafındaki çemberi görünce o hadiseyi hatırlamıştı Leyla. Nasıl oluyordu da bir insanı hapseden bir şekil, bir başkası için özgürlük ve mutluluğun sembolü olabiliyordu?

"Şuna *çember* demeyi bırak yahu" dedi Sabotaj Sinan, Leyla aklından geçenleri onunla paylaştığında. "Bunun adı hulahup!"

"Hu-la-hup?"

"Aynen. İstanbul'dan bir tane getirtmesini istedim annemden. O kadar çok yalvardım ki sonunda iki tane ısmarladı: bir kendine, bir de sana. Yeni geldiler."

"Bana mı?"

"Aslında banaydı – ama ben kendiminkini sana vermek istiyorum! Rengi turuncu."

"Sağ ol... ama kabul edemem."

Sabotaj ısrarcıydı. "Lütfen... benden ufak bir armağan."

"Peki annene ne diyeceksin?"

"Bir şey dememe gerek yok. Seni ne kadar sevdiğimi biliyor." Sabotaj durdu, yutkundu. Boynundan yanaklarına kadar kızarmıştı bunu söylerken.

Öylesine içtendi ki hali, daha fazla itiraz edemedi Leyla. Babasının memnun olmayacağını bile bile razı oldu.

Kimseye fark ettirmeden eve bir hulahup sokmak kolay iş değildi. Ne çantasına sığıyordu ne de giysilerinin altına. Birkaç günlüğüne bahçedeki yaprakların altına gömmeyi düşündü ama bu da iyi bir plan değildi. Sonunda, içeride kimsenin olmadığı bir anı kollayarak, hulahupu mutfaktan yuvarlayıp geçirdi ve koşarak banyoya götürdü. Kapıyı kapadı, derin bir soluk aldı.

Orada, aynanın önünde tıpkı o Amerikalı modelin yaptığı gibi çevirmeyi denedi plastik çemberi. Düşündüğünden daha zordu. Çalışması gerekecekti.

Aklındaki müzik kutusundan, Elvis Presley'den bir şarkı seçti. Ona tamamen yabancı gelen bir dilde aşkını anlattığı bir şarkı. *Trit-me-nayz. Don-kiz-me-vans-kiz-me-tvayz.* İçinden dans etmek geldi. Madem Elvis pembe ceketi ve sarı pantolonuyla –bu şehirde erkekler böyle renkler giymezdi asla– onun için ta Amerikalardan kalkıp gelmişti, reddetmek olmazdı. Böylece başladı hayal etmeye. Bir yandan bedenini kıvırarak, kollarını sallayarak, şarkı söylemeye.

Lavabonun üstündeki dolabı açtı. İçinde, annesiyle teyze-

sinin az sayıdaki tuvalet malzemesi duruyordu. Orada, ilaç şişelerinin ve krem tüplerinin arasında bir hazine gizliydi: bir ruj. Parlak kiraz rengi. Dudaklarına ve yanaklarına cömertçe sürdü. Aynadaki kız, adeta buzlu bir camın arkasından bakar gibi, sanki bir yabancının gözleriyle inceliyordu onu. O yansımada, kısacık bir an için, gelecekteki halinden bir görüntü yakaladı. Hem tanıdık hem yabancı bir suret. Ondan çok daha yaşlı olan bu kadın mutlu muydu, anlamaya çalıştı. Ama ne yazık ki imge, bir sabah yaprağının üstündeki çiy damlası gibi, arkasında iz bırakmadan buharlaşıp gitti.

Bu arada teyzesi koridordaki yolluğu dövüyordu. O bunu yapıyor olmasaydı asla yakalanmazdı Leyla. Babasının ayak seslerini mutlaka duyardı. Seneler sonra bile banyoda dans ederken yakalanmasından teyzesini sorumlu tutacaktı.

Harun banyo kapısını açıp da Leyla'yı ayna önünde şarkı söyler, raks ederken bulunca öfkeden kıpkırmızı kesildi. Bağırdı kızına.

"Ne yaptığını sanıyorsun ha? Ne bu hal? Suratını boyamayı nerden öğrendin? Kim öğretiyor sana bu halleri?"

"Kimse" dedi Leyla, korkuyla bir adım geri attı.

"Bu halkayı nereden buldun, söyle!"

"Hediye."

"Kimden?"

"Bir arkadaşımdan baba. Kızma ne olur."

"Ulan nasıl kızmayayım. Baksana şu haline, dudağında cart renkli ruj! Bizim kızımız gitti bir yabancı geldi yerine. Tanıyamıyorum seni artık. Biz sana düzgün bir aile terbiyesi vermek için ne kadar uğraştık. Böyle... bir... bir... orospu gibi davrandığına inanamıyorum! Öyle mi olmak istiyorsun?"

Orospu... Ne ağır bir laftı. Babasının banyonun ortasına adeta bir taş gibi fırlatıp attığı kelimenin ağırlığını hissetti

Leyla omuzlarında. Bu kelimeyi ilk kez duyuyordu. Son duyuşu olmayacaktı ne yazık ki.

Babası hulahupu kaptığı gibi banyodan çıktı gitti. O günden sonra çemberi bir daha görmedi Leyla; zaman zaman babasının onunla ne yaptığını merak etse de hiçbir zaman cesaret edip soramadı. Çöpe mi atmıştı? Birine mi vermişti?

Böylece, çember –yaşlı bir Yezidi için esaretin, genç bir Amerikalı model için özgürlüğün sembolü olan o kadim ve evrensel geometrik şekil– Türkiye'nin doğusunda yaşamakta olan bir genç kız için kırık bir hatıraya dönüşecekti.

Eylül 1963. Babası, şeyhine bu konuyu uzun uzun danıştıktan sonra, artık iyice kontrolden çıkmak üzere olduğuna inandığı Leyla'nın evlenene dek evde oturmasına karar vermişti. Leyla ne kadar yalvarıp yakarsa da, bin dereden bin su getirip itiraz etse de karar verilmişti bir kere. Yeni dönemin başıydı daha ve mezuniyetine de aslında pek bir şey kalmamıştı ama yine de okuldan alınıyordu Leyla. Daha fazla okumasına müsaade yoktu.

Perşembe öğleden sonra, Leyla ile Sabotaj son kez beraber yürüdüler okuldan eve. Oğlan, yüzünde ağır bir mağlubiyet ifadesi, elleri ceplerinde, birkaç adım geriden takip ediyordu Leyla'yı. Yoluna çıkan çakıl taşlarını tekmeleyip duruyor, okul çantası omuzlarının üstünde sağa sola savruluyordu.

Leyla'nın evine vardıklarında bahçe kapısının yanında durdular. Bir an ikisi de konuşmadı.

"Artık vedalaşmamız lazım" dedi Leyla.

Yazın biraz kilo almıştı; yanakları hafifçe yuvarlaklaşmıştı.

Sabotaj alnını ovuşturdu. "Veda meda etmiyorum. Annemden babanla konuşmasını isteyeceğim."

"Yapma lütfen. Babamın hiç hoşuna gitmez böyle bir şey. Çok kızar."

"Ama bir şey yapmamız gerek. Seni böyle okuldan pat diye çekip almaya hakları yok." Sesi çatladı bir an.

Leyla yüzünü çevirdi, sevgili arkadaşının ağladığını görmeye dayanamıyordu. Yeniden bir sessizlik çöktü aralarına.

"Madem sen artık okula gitmiyorsun, o zaman ben de gitmem" dedi Sabotaj burnunu çekerek.

"Saçmalama. Hem lütfen annenle konuşma bu konuyu. Babam pek sevmez anneni, biliyorsun. Hiç anlaşamıyorlar zaten."

"Peki ben konuşsam babanla? Olmaz mı?"

Gülümsedi Leyla. Çekingen ve ürkek arkadaşı için böyle bir teklifte bulunmanın ne kadar büyük bir irade gücü gerektirdiğini çok iyi biliyordu. "Hiçbir şeyi değiştirmez, inan bana. Daha da sinirlenir eminim. Yine de teşekkür ederim... Hakikaten, sen olmasaydın... " Bir yumru gelip oturdu midesine. Sanki onu sabahtan beri ayakta tutan azminden eser kalmamış gibi kendini fiziksel olarak hasta ve çökmüş hissetti bir an. Ne zaman kendisini duygusal olarak köşeye sıkışmış hissetse hep yaptığı gibi, kaçmak istedi bir an evvel bulunduğu ortamdan, uzaklaşmak istedi.

"Artık gitmeliyim. Hoşça kal Sabotaj. İyi bak kendine."

Arkadaşı başını iki yana salladı. Bundan böyle birbirlerini kolay kolay görebileceklerini sanmıyordu. Okul, karşı cinsten iki genç insanın sosyalleşebileceği tek mekândı. Başkaca bir yer yoktu.

"Bir yolunu buluruz" dedi Leyla, onun ne hissettiğini gayet iyi anlıyordu. Yanağına hafif bir öpücük kondurdu. "Hadi somurtma ama. İyi ol sen. Mutlu ol. Hoşça kal!"

Hiç ardına bakmadan hızla koşarak uzaklaştı.

Son aylarda hızla boy atmış olan ve yeni cüssesine uyum sağlamakta zorlanan Sabotaj bir an öylece kalakaldı. Sonra nedenini kendi de bilmeksizin ceplerini önce çakıllar, sonra

daha iri taşlarla doldurmaya başladı. Eklenen her taşla biraz daha ağırlaştı. Batıyordu adeta. Kimse görmese de dibe doğru çekiliyordu görünmez bir bataklıkta. Öylesine derindi o an hissettiği acı.

Bu arada Leyla da doğruca bahçeye gidip, bir vakitler teyzesi ile ikisinin ipek ve saten kumaş parçalarıyla süsledikleri elma ağacının altına oturmuştu. *Balerinler*. Üst dallarda ince bir kumaşın esintiyle uçuştuğunu görebiliyordu hâlâ. Elini ılık toprağın üstüne koyup hiçbir şey düşünmemeye çalıştı. Bir avuç toprak alıp ağzına attı ve mekanik hareketlerle ağır ağır çiğnemeye başladı. Asidimsi bir tat yükseldi boğazında.

Biraz daha toprak aldı, ağzına attı ve bu kez daha hızlı çiğnedi.

Birkaç dakika sonra Leyla eve girdi. Yoğurt yapmak için süt kaynatmakta olan teyzesinin onu dikkatle izlediğini fark etmeden okul çantasını mutfaktaki sandalyelerden birinin üstüne fırlattı.

"Bir şey mi yedin sen?" diye sordu teyzesi aniden.

Leyla ağzının köşelerini yokladı hemen. Dilinin ucuyla dişlerinin arasına sıkışmış toprak tanelerine dokundu.

"Gel bakayım buraya. Aç ağzını."

Leyla söyleneni yapmak istemese de teyzesine karşı duramadı.

Kadının gözleri önce kısıldı, sonra kocaman açıldı. "Ne var ağzında Leyla? Bu... toprak mı bu?"

Leyla bir şey demedi.

"Toprak mı yiyorsun sen? Hey Allahım, nerden çıktı bu şimdi? İnsan niye yapar böyle bir şey?"

Leyla ne diyeceğini bilemedi. Daha önce kendisine sorduğu bir soru değildi bu. Ama şimdi düşününce aklına bir şey geldi. "Bir zamanlar bana köyündeki bir kadından bahsetmiştin, hatırlıyor musun? Kum, kırık cam... hatta çakıl taşı filan yiyormuş hani."

"Evet ama o zavallı köylü kadın hamileydi..." dedi teyzesi. Ve durdu. Sustu. Ütülediği gömleklere, pantolonlara nasıl dikkatle bakıyorsa gözden kaçmış kırışık var mı diye, aynen öyle gözlerini kısıp baktı Leyla'ya.

Leyla omuz silkti. Yeni bir çeşit umursamazlık, daha önce deneyimlemediği bir uyuşukluk sarmıştı ruhunu; artık hiçbir şeyin pek önemi yokmuş gibi hissediyordu. "O zaman belki ben de öyleyimdir. O kadın gibi."

Aslına bakılırsa, hamileliğin tam olarak nasıl tespit edildiğine, ne zaman görünür hale geldiğine dair hiçbir fikri yoktu. Yaşça büyük bir ablası ya da hiç kız arkadaşı olmamasının sonuçlarından biriydi bu. Soracak kimsesi yoktu. Eczacı Hanım'la konuşmayı düşünmüş, birkaç kere de konuyu açmaya çalışmıştı ama uygun anı yakaladığında bir türlü cesaretini toplayamamıştı.

Teyzesinin beti benzi attı. Yine de işi şakaya vurmayı tercih etti. "Canımın içi, onun için evvela erkek nedir tanıman gerekiyor. Anladın mı şapşal kız? Öyle ağaca çiçeğe dokunarak hamile kalınmaz."

Belli belirsiz bir baş salladı Leyla. Kendisine bir bardak su doldurdu, içmeden önce ağzını çalkaladı. Elindeki bardağa bakarak alçak, duygusuz bir sesle konuştu: "Erkek nedir tanıdıysam ya."

Teyzesinin kaşları kalktı. "Ne diyorsun sen?"

"Amcam erkek sayılır herhalde, değil mi?" dedi Leyla, hâlâ bardakla konuşur gibiydi.

Teyzesi durdu, donakaldı. Çıt çıkmadı mutfakta, etrafta. Bakır tencerede süt ağır ağır kabardı.

Leyla ocağa doğru yürüdü ve tencereyi ateşten aldı.

Ertesi gün babası onunla konuşmak istediğini söyledi. Mutfakta, bir zamanlar Leyla'ya Arapça dualar öğretip insanları mezarlarında ziyaret eden melekleri anlattığı masanın kenarına oturmasını istedi.

"Teyzen çok rahatsız edici bir şey anlattı bana..." Harun duraksadı.

Leyla titreyen ellerini masanın altına saklayarak sessizce durdu.

"Toprak yiyormuşsun. Bir daha sakın yapma. Kurtlanırsın ha, duyuyor musun beni?" Babasının çenesi hafifçe bir tarafa doğru çarpılmış, dişleri birbirine kenetlenmişti, sanki görünmeyen bir şey çiğniyor ama yutmakta zorlanıyor gibiydi. "Ha bir de öyle ipe sapa gelmez şeyler de uydurma."

"Bir şey uydurmadım ben."

Pencereden vuran solgun, gri ışıkta her zamankinden daha yaşlı ve her nasılsa biraz da ufak tefek görünüyordu babası. Gözlerini dikip dik dik baktı Leyla'ya. "İnsan aklı zayıftır, güven olmaz. Hele ki genç yaşta. Bize oyunlar oynar. Hadiseleri yanlış anlarız."

"İnanmıyorsan doktora götür beni."

Bir çaresizlik ifadesi gelip geçti Harun'un yüzünden ama hemen yerini sert bir ifadeye bıraktı. "Doktor mu? Bütün şehrin haberi olsun diye mi? Asla. Anlıyor musun? Bu konuyu kimseyle konuşmak yok. Hele ki yabancılarla katiyen! Bana bırak sen. Babana itimat et, yeter. Ben halledeceğim."

Ve ardından, sanki daha önceden ezberlediği bir yanıtı tekrarlar gibi hızlıca ekledi: "Bu bir aile meselesi, kimseyi karıştırmayız. Demek ki çözümünü aile içinde bulacağız."

İki gün sonra yeniden mutfak masasının etrafındaydılar. Bu sefer, ellerinde buruşuk mendiller ve ağlamaktan kızarıp şişmiş gözleriyle annesi ve teyzesi de onlara katılmıştı. Sabahleyin, iki kadın da Leyla'yı ne zaman aybaşı olduğuyla ilgili sorguya çekmişti. İki aydır kanaması olmayan Leyla, bitkin ve kırık bir sesle, önceki sabah aniden kanamasının başladığını söylemişti onlara, yalnız bu seferki biraz tuhaftı: Fazla yoğun, fazla sancılıydı; her hareket ettiğinde sanki derinlerde bir yerine sivri bir iğne saplanıyor, soluğunu kesiyordu.

Bunu duyan annesi rahatlamışa benziyordu. "Kız yoksa..."

Lakin Leyla'nın anlattıklarından düşük yapmış olabileceğini tahmin eden teyzesi kederli gözlerle baktı bir an. "Geçer" dedi sessiz bir mırıltıyla. "Yakında hiçbir şeyin kalmaz. Birkaç güne toparlanırsın."

Seneler var ki ilk kez birisi Leyla'ya kadın bedeninin muammalarıyla ilgili bir-iki şey söylüyordu. Bedeni de cinselliği de yok saymıştı ailesi bunca zaman. Şimdi ise isteksizce konunun etrafında dönüp duruyorlardı.

Kendi annelerinden cinsellikle ilgili hiçbir şey öğrenmemiş olan kızlar, ileride kendi kız çocuklarına cinsellikle ilgili bir şeyler anlatmakta nasıl da isteksiz ve beceriksiz olurlar.

Olabilecek en az sayıda kelimeyle, artık hamilelikten korkması için bir neden kalmadığını söyledi annesi. Dedi ki böylesi daha iyiydi; bu mevzuyu bir daha konuşmamak üzere geçmişe havale etmeliydiler – son dakikadaki merhametli müdahalesi için Allah'a şükretmeyi unutmadan tabii.

"Kardeşimle konuştum" dedi Harun. "Perişan oldu üzüntüden senin ithamlarını duyunca, dondu kaldı valla, nasıl böyle konuşur benim yeğenim diye... Dedi ki; 'Gene de kızmayalım, üstüne varma abi, gençtir daha, aklı başında değil.'"

"Aklım başımda benim." Leyla masa örtüsünü dikkatle inceleyip, parmağını ince nakışlarının üzerinde gezdirdi.

"Okulda görüştüğün bir oğlandan söz etti bana. Bizim ruhumuz bile duymadı ama meğer herkes bunu konuşuyormuş nicedir. Meğer neler çevirmişsiniz. Eczacının oğluymuş hem de! Hiç hazzetmem zaten o soğuk, sinsi kadından. Al işte. Anası gibi çıktı oğlan da."

Leyla yanaklarının yandığını hissetti. "Sabotaj'ı mı diyorsun... Sinan'ı yani? Onu bu işe karıştırma. Arkadaşım o benim. Hayattaki tek arkadaşım. Dünya iyisidir. Amcam iftira atıyor, yalan söylüyor!"

"Kes şunu Leyla. Yeter! Büyüklerine saygı göstermeyi öğren artık."

"Neden bana inanmıyorsun? Kendi kızına... Niye benim doğru söylüyor olabileceğim gelmiyor aklına?" Bütün enerjisinin vücudundan akıp gittiğini hissetti Leyla.

Harun gırtlağını temizledi. "Hele bir sakinleşelim. Bu meseleyi akıllıca halletmemiz lazım. Başka babalar olsa vallahi çekip vururdu namusa leke getiren kızını. Şükret ki başka ailede doğmadın. Biz büyükler oturup konuştuk. Kuzenin Tolga iyi bir çocuk. Seninle evlenmeye razı oldu."

"Ne diyorsun baba?"

"Evvela nişanlanacaksınız. Konu komşu bilsin ki artık başın bağlı..."

Tolga... o yazlık evde, babası Leyla'nın karnında daireler çizerken aynı odada olan, hemen oracıkta, bir beşikte uyuyan çocuk. Şimdi o oğlancağız aile büyükleri tarafından Leyla'nın müstakbel kocası olarak seçilmişti demek.

Suzan söze girdi. "Tolga senden küçük, biliyoruz, ama zararı yok. Nişanlandığınızı söyleriz ki birbirinize sözünüz olduğunu herkes bilsin."

"Tabii ya, boşboğazlık eden tiplerin ağzını kapatır bu" diye devam etti Harun. "Sonra imam nikâhı yaparız. Birkaç yıla resmi nikâh da yaptırabilirsiniz. Allah'ın gözünde imam nikâhı yeter de artar gerçi."

Leyla öfkeyle baktı babasına. "Valla nasıl başarıyorsun, hep merak etmişimdir."

"Neyi başarıyorum?"

"Allah'ın gözüyle görmeyi?" dedi Leyla, sesi titremedi bu sefer. "Ya da gördüğünü iddia etmeyi."

Harun elini Leyla'nın omzuna koydu. Kızgın görünmüyordu. "Biliyorum, endişeden böyle konuşursun. Ama artık kaygılanmana gerek kalmadı."

Geri çekti kendini Leyla. Kimsenin ona dokunmasını istemiyordu. "Ya Tolga'yla evlenmeyi reddedersem?"

"Öyle bir saçmalık yapmazsın" dedi babası, daha gergindi şimdi.

Leyla teyzesine döndü, gözleri kocaman açılmıştı. "Ya sen? Bari *sen* inanıyor musun bana? Çünkü ben sana inanmıştım vaktiyle, hatırlarsan."

Bir an teyzesinin evet der gibi başını sallayacağını sandı Leyla –küçücük bir hareket bile yeterdi– ama yapmadı kadın. Onun yerine, "Hepimiz seni seviyoruz Leylacım. Hayatımızın düzelmesini istiyoruz, eskisi gibi olsun her şey. Baban halledecek bu meseleyi" dedi.

"Halledecek bu *meseleyi*? Laf mı bu şimdi?"

"Teyzene kabalık etme" dedi babası.

"Hangi teyze? Annem olduğunu sanıyordum ben onun. Öyle mi değil mi yoksa?"

Kimse yanıt vermedi.

"Yalanlarla, kandırmacalarla dolusunuz hepiniz. Bizim hayatımız hiçbir zaman düzgün olmadı ki. Normal bir aile miyiz biz?! Yalan! Neden sürekli –miş gibi yapıyorsunuz?"

"Yeter Leyla!" dedi Suzan, suratı iyice düşmüştü. "Hepimiz sana yardım etmeye çalışıyoruz şurada."

"Bana öyle gelmiyor. Bence siz asıl amcamı beladan kurtarmaya çalışıyorsunuz."

Yüreği göğsünden çıkmaya çalışıyordu sanki. Bunca yıldır

her şeyi içine atmış, kimselere belli etmeden kahrolmuş, hep kendini suçlu ve kirli hissetmiş, kapalı kapılar ardında neler olduğunu bir aile büyüğüne anlatırsa yaşanacaklardan, kopacak kıyametten ve bedelinden korkmuştu. Babasının kardeşini ne kadar sevdiği düşünülürse ona asla inanmayacağından emindi. Oysa şimdi yüreği burkularak anlıyordu ki babası aslında inanıyordu ona. Eğer bir hışımla Eczacı Hanım'ın evine gitmiyorsa, oğlunun "kirlenmiş" kızıyla evlenmesini talep etmiyorsa sebebi buydu. O da biliyordu ki kardeşinin ortaya attığı hikâye doğru değildi. Bu *meseleyi* bir an evvel ve sessizce örtbas etmeye çalışmasının nedeni de buydu. Kimin doğru, kimin yalan söylediğini gayet iyi biliyordu aslında babası.

Kasım 1963. Ayın sonuna doğru, Tarkan birdenbire hastalandı. Gribi zatürreeye çevirmişti ama hekimler asıl sorunun kalbinde olduğunu söylüyordu. Leyla ile Tolga'nın evlenmesine dair planlar apar topar askıya alındı. Teyzesi endişeden kahroluyordu. Leyla da öyle. Lakin ruhunu saran uyuşukluk ve donukluk hissi sanki bugünlerde daha da derinleşmiş gibiydi; içindeki sızıyı dışa vurmak giderek daha zor geliyordu.

Bütün hafta boyu amcasının karısı sık sık ziyarete geldi, yardım teklif etti; sanki matem evine gelirmiş gibi, tepsi tepsi börekler, baklavalar, tencere yemekleri taşıdı durdu. Leyla ara ara kadını yüzünde acımayı andıran bir ifadeyle kendisine bakarken yakalıyordu. Ne düşünüyordu acaba? Kocalarının çevirdiği haltları sezinleyen ama bir şekilde bilmezden gelen kadınlar ne hissederdi acaba ruhlarının derinliklerinde – hisseder de belli etmezlerdi kimseye, hatta kendilerine bile.

Bu zaman zarfında amcası ise hiç uğramadı. Leyla bunun onun mu, yoksa babasının mı kararı olduğunu hiçbir zaman bilemeyecekti.

Tarkan'ın öldüğü gün, çocuğun ruhu nura kavuşabilsin, soluğu sonsuzluğa dönüşebilsin diye evdeki bütün pencereleri ardına kadar açtılar. Uçsun diye buralardan uzaklara, ta öte dünyaya. "Tuzağa düşmüş bir kelebek gibi" diye düşündü Leyla. Hep öyle yaşamıştı kardeşi bu ailenin ortasında. "Sakat zaar" derdi komşular; bir kez olsun çıkarmamışlardı onu konu komşuya. "Sakat" diye saklamışlardı evde, esir gibi hep aynı mekânda. Yüzüstü bırakmışlardı o güzel çocuğu. Ona layık olamamışlardı. Bütün aileyi suçluyordu Leyla bundan dolayı, kendisi de dahil.

Tarkan'ın öldüğü gün öğleden sonra, Leyla güpegündüz evini terk etti. Bir süredir planlıyordu bunu; tartıp duruyordu. Buralardan çekip gitmek, sadece kaybolmak istiyor ama bunu yapabileceğini sanmıyordu. Fakat o an geldiğinde düşünceler kafasında doludizgin akmaya başladı. Eğer bir saniye bile tereddüt edecek olsa cesaretini kaybetmekten korktuğundan alelacele hareket etti. Ve çıkıp gitti. Mutfak kapısından değil. Herkes oradaydı zira, kadınlı erkekli. Bu diyarda her iki cinsin özgürce bir arada olabildiği iki durum vardı sadece, düğünler ve cenazeler. Erkeği kadınıyla, konu komşu ve akraba, herkes oradaydı o yüzden. İmam Fatiha suresini okumaya başlarken konukların sesleri önce fısıltıya, sonra som bir sessizliğe dönüştü: *Bizi dosdoğru yola ilet. Nimetine erdirdiklerinin yoluna; gazabına uğramışların yoluna ya da doğru yoldan sapmışların yoluna değil.*

Mutfak yerine evin ön tarafına gitti Leyla ve döküm çivileri ve demir zincirleriyle çok güçlü ve sağlam görünse de insanın eline tuhaf şekilde hafif gelen ana kapıyı açtı. Çantasında dört tane haşlanmış lop yumurta ile bir düzine kadar kış elması vardı. Doğruca Eczacı Hanım'ın dükkânına

gitti ama içeriye girmeyi gözü yemedi. Arkadaşının okuldan dönmesini beklerken dışarıda dolaştı. Dükkânın arkasındaki mezarlığa girip mezar taşlarını okuyarak, ölülerin vaktiyle nasıl hayatlar sürmüş olabileceklerini hayal etmeye çalışarak oyalandı.

Otobüs bileti için ihtiyacı olan miktarı Sabotaj Sinan'dan alacaktı.

Sinan ise parayı annesinden çalacaktı.

Birlikte otogara doğru yürürlerken, "Bak, gel bir daha düşün, ne olur. Bunu yapmak istediğine emin misin?" diye yalvarıp durdu oğlan. "İstanbul çok büyük. Devasa. Ya başına bir iş gelirse? Tanıdığın biri de yok. Van'da kal."

"Neden ki? Beni buraya bağlayan hiçbir şey yok."

Çocuğun yüzünden belli belirsiz bir acı ifadesi geçti. Leyla bunu geç de olsa fark etti. Arkadaşının koluna dokundu usulca. "Sen hariç. Seni çok özleyeceğim."

"Ben de" dedi oğlan; incecik tüyler gölgeliyordu üst dudağını.

O tombik oğlan gitmişti artık; son zamanlarda zayıflamış, yuvarlak yüzü bir parça incelmiş, elmacıkkemikleri daha da belirginleşmişti. Yakışıklı olup da yakışıklı olduğunu bilmeyen tüm gençler gibi onun da hallerinde iflah olmaz bir şaşkınlık vardı.

"Sen olmasan ne yapardım?" dedi Leyla.

Bir an derin bir nefes aldı Sinan. Yaklaştı bir adım. Gözleri çakmak çakmaktı. Bir şey diyecek gibi göründü ama bocaladı, kıpkırmızı kesildi. Bakışlarını Leyla'nın yüzünden ayırdı bir saniye için ve bunu yapar yapmaz bütün cesaretini kaybetti. Söyleyeceği şey her ne ise söyleyemedi.

"Bak sana söz. Her hafta yazacağım, tamam mı?" dedi Leyla. "Bir gün yeniden karşılaşacağız, eminim. Yine göreceğiz birbirimizi."

"Gitmen şart mı? Burada kalsan... alıştığın, bildiğin yerde? Daha iyi olmaz mı?"

Leyla bunu yüksek sesle ifade etmediyse de ruhunun derinlerinde bir yerlerde, daha önce duyduğunu hissettiği birtakım kelimeler yankılanıyordu: *Bazen en alışkın hissettiğin yer aslında en az ait olduğun yerdir.*

İkna edemedi Sabotaj Leyla'yı kalmaya.

Otobüs dizel egzoz, limon kolonyası ve yorgunluk kokuyordu. Leyla'nın önünde oturan yolcu gazete okuyordu. Baş sayfadaki haberi görünce Leyla'nın gözleri büyüdü: Amerikan başkanı –ışıl ışıl güleç yüzlü bir adam– suikasta kurban gitmişti. Başkan ile pembe döpiyesli, küçük pembe şapkalı güzel karısının ilk el ateşten hemen önce, bir araç kafilesi içinde, kalabalığa el sallayarak ilerlerken çekilmiş fotoğrafları vardı. Merak ve dehşet içinde kalan Leyla biraz daha okumak istiyordu ama az sonra ışıklar söndürüldü. Çantasından bir tane lop yumurta çıkarıp soydu ve sessizce yedi. Sonra zaman yavaşladı. Leyla'nın gözkapakları kapandı.

O kadar şuursuz ve nahifti ki o zamanlar, İstanbul'la başa çıkabileceğini, bu koca ve kadim şehri kendi oyununda yenebileceğini sandı. Oysa ne o Davut'tu ne de İstanbul Calut. Başarsın diye onun için dua eden kimse olmadığı gibi, başaramazsa yardımını isteyebileceği, kapısına sığınabileceği kimse de yoktu. Bu şehirde her şey kaşla göz arasında kaybolabilirdi, Leyla bunu daha varır varmaz öğrendi. Otogardaki tuvalette elini yüzünü yıkarken birisi çantasını çaldı. Bir saniye içinde, parasının çoğunu, daha sonra yerim diye sakladığı elmaları kaybetti. Bir de bileziği vardı giden çantada; seneler evvel diş buğdayında kardeşinin tutup havaya kaldırdığı bilezik.

Ne yapacağını bilmeden tuvaletin önündeki boş bir kasanın üstüne oturdu. Kafasını toplamaya çalıştı ama nafile. Derken, geniş alınlı, keskin bakışlı gençten bir adam yaklaştı yanına; elinde araç yıkamak için kullanılan bir kova sabunlu su ile bir de eski püskü bir sünger vardı. Kibar ve düşünceli birine benziyordu. Durumunu öğrenince yardım etmeyi önerdi. Leyla'ya, eğer isterse bir müddet teyzesinin yanında kalabileceğini anlattı. Söylediğine göre, teyzesi yeni emekli olmuştu, yalnız ve yaşlıca bir kadındı, evde canı sıkılıyordu, bir can yoldaşına ihtiyacı vardı.

"Sağ olasın kardeşim ama kabul edemem. Ben başka bir yer bulurum kendime" dedi Leyla, biraz düşündükten sonra.

"Sen bilirsin" dedi genç adam gülümseyerek. Yakınlardaki ucuz bir otelin adını verdi Leyla'ya, temiz ve güvenli bir yer olduğunu söyleyip, şans diledi.

Karanlık çökerken nihayet otele vardı Leyla: Loş bir ara sokakta, yıllardır ne boya ne temizlik görmüş gibi duran, yıkık dökük bir binaydı. Titrek adımlarla içeri girdi.

Eğer bir kez olsun dönüp arkaya baksaydı, otogardaki genç adamın onu sessizce takip ettiğini fark edebilirdi. Ama bakmadı.

Otelin içinde, birkaç lekeli koltuk, bir kenarda da uzunca bir sehpa vardı; hemen köşede, tarihi geçmiş, yırtık pırtık duyurularla kaplı bir panonun önünde zayıf, az konuşan bir adam dikiliyordu. Resepsiyon yerine geçen portatif bir masanın başında oturuyordu; arkasındaki duvarda bir sürü oda anahtarı numaralı kancalara asılı duruyordu. Cebindeki kısıtlı parayla bir oda tuttu Leyla. Bu arada adam sessizce süzdü onu, bir şey demeden.

Leyla yukarıya, odaya çıkınca kendini huzursuz hissetti; ne olur ne olmaz diye şifoniyeri kapının arkasına çekti. Eski gazeteler gibi sararmış olan çarşaflar rutubet kokuyordu. Ceketini yatağa serip giysileriyle uzandı. Bitap düşmüştü, san-

dığından daha çabuk uyuyakaldı. Gecenin bir vakti, bir tıkırtı sesiyle uyandı. Dışarıda, koridorda biri vardı; kapının kolunu döndürüyor, içeri girmeye çalışıyordu.

"Kim var orada?" diye bağırdı Leyla.

Tekrar bir tıkırtı.

"Kim var dedim? Polis! Polis!"

Koridorda ayak sesleri. Ölçülü, telaşsız. Her kimse odaya girmeye çalışan, belli ki yavaş yavaş uzaklaşacak kadar rahattı, emindi kendinden.

O andan sonra gözünü bile kırpmadı Leyla, her sese kulak kabarttı. Sabahleyin, gözlerinden uyku aktığı halde, şehirde bildiği tek yer olan otogara geri döndü. Geniş alınlı geç adam oradaydı gene; şoförlere su taşıyordu. Onu görünce sırıttı, sanki yeniden karşılaştıklarına hiç şaşırmamıştı.

Leyla bu kez delikanlının yardım teklifini kabul etti. Ama bir yandan iş bakmaya başlayacak, bir iş bulur bulmaz ayrılacaktı. O şartla.

"Tabii ki" dedi genç adam. "Teyzem çok sevinecek."

Bahsi geçen teyze, altındaki damarları gösterecek kadar soluk bir teni ve cırtlak bir sesi olan, orta yaşlı bir kadındı. Leyla'yı gülümseyerek karşıladı. Ona yemek verdi evvela, iyi ve sevecen davrandı. Ardından, hoş kıyafetler hediye etti – iş görüşmelerine gitmeye başladığında göze hitap etmesi gerektiğini söyleyerek.

O ilk günler adeta sisli bir çayırda yürür gibi geçti; bariz bir kaybolmuşluk duygusuyla, gittiği istikameti göremeden. Leyla'nın kalbi arayış içindeydi, kimsesizdi, karşısına ilk çıkandan etkilenmeye hazırdı. Her ne kadar seneler sonra ömrünün bu safhasını unutmak için elinden geleni yapsa da, doğrusu o ki, bu genç adama ve onun cazibesine kapılmıştı.

Sırlarını teslim etti ona. Birilerine inanmaya, içini açmaya o kadar ihtiyacı vardı ki. Van'da neler olup bittiğini, niçin evden kaçtığını anlattı.

"Ailene geri dönemezsin artık, orası açık" dedi delikanlı. "Çok gördüm senin gibi kızları – çoğu böyle köylerden kasabalardan. Bazıları ayakta kaldı burada, yollarını buldular ama birçoğu tutunamadı. Aklın varsa benden ayrılmazsın, yoksa İstanbul ezer geçer adamı."

Sustu Leyla.

"Ben sana bakarım, kurda kuşa karşı korurum. Ama sen de üzerine düşeni yaparsın."

Söyledikleri kadar ses tonu da irkiltmişti Leyla'yı – genç adamın ruhunun içinde sert ve ağır bir değirmentaşı gibi kontrollü bir öfkenin yerleşmiş olduğunu şimdi anlıyordu. Oradan derhal ayrılmaya sessizce karar verdi o an.

Adam onun huzursuzluğunu hemen hissetti. İnsanların kaygılarını algılamak konusunda iyiydi.

"Neyse, sonra konuşuruz " dedi. "Benim yanımda güvendesin, rahat ol. Sıkma canını."

Aynı gece, kör bir saatte, bu delikanlı ve "teyzem" dediği ama aslında iş ortağı olan kadın, yabancı bir adam aldılar eve. Leyla'nın yattığı odaya soktular adamı sessizce, kilitlediler kapıyı. Kimse koşmadı yardımına, çığlıklarına.

Ertesi gün başka adamlar getirdiler kimi mahalleden, kimi uzaklardan. Ağladığında dövdüler, kaçmaya çalıştığında dövdüler, yalvardığında dövdüler, yemek yemeyi reddettiğinde dövdüler. Alkol, her zaman alkol vardı – Leyla'nın kanında, içtiği birkaç yudumda, soluğunda. Pek bir şey hatırlayamasın diye sürekli içki içiriyorlardı ona.

Aralarda kendine geldiğinde, daha önce gözünden kaçan detayları fark ediyordu: Kapılar asma kilitli, pencereler mühürlüydü. Burası bir ev değil, kendi gibi nice genç kızın bi-

rilerine pazarlandığı bir batakhaneydi. İstanbul bir fırsatlar şehri değil, yara bereler şehriydi. Düşüş bir kez başlayınca, bir giderden içeri çekilen su gibi döne döne hızlandı.

O meşum evi ziyaret eden erkekler bambaşka yaş gruplarındandı. Hemen hepsi az vasıf gerektirip az para kazandıran işlerde çalışıyorlardı. Neredeyse hepsinin kendi aileleri vardı. Bu da demekti ki birilerinin babası, kocası, erkek kardeşiydiler. Kimilerinin Leyla yaşında kızları vardı.

Nice sonra Leyla, ilk kez evini aramayı başardığında ellerinin titremesine engel olamadı. Bu aşamada batağa öyle derinden batmıştı ki nasılsa gidecek hiçbir yeri yok diye civarda kendi başına dolaşmasına izin veriyorlardı artık. Bir gece önce yağmur yağmıştı. Leyla nemli havanın tadını çıkaran salyangozlar gördü kaldırımda. Sidik ve rutubet kokulu sokak aralarından yürüdü. Postanede telefon bağlatmak için beklerken sapsarı kesildi yüzü. Bayılmaktan korktu.

Santral memuruna ödemeli arama yapmak istediğini söyledi ve ailesinin ödemeyi kabul edeceğini umdu. Ettiler. Annesi ya da teyzesinin ahizeyi kaldırmasını bekledi, o sırada her birinin ne yaptığını tahmin etmeye çalışarak. Açtılar – ikisi beraber. Leyla'nın sesini duyunca ağladılar. Leyla da ağladı. Holdeki saatin tıkırtıları duyuluyordu arkadan; etraflarını saran belirsizlikle taban tabana zıt bir istikrar vardı vuruşlarında. Ardından sessizlik – derin, soğuk, sırılsıklam. Giderek içine daha çok battıkları yapış yapış bir sıvı. Hem annesi hem de teyzesi Leyla'yı iki dünyada bile asla affetmeyeceklerini söyleyip duruyordu. Onun kendisini suçlu hissetmesini istiyorlardı besbelli, o da hissediyordu zaten – hem de tahmin edemeyecekleri kadar çok. Ama aynı zamanda görüyordu ki, o evi terk ettiğinden bu yana annesinin yüreği bir yumruk gibi kapanmıştı ve tey-

zesi de Tarkan'ın ölümüyle birlikte sağlığını yeniden yitirmişti. Ağır bir yenilgi hissiyle telefonu kapattığında oraya bir daha asla dönemeyeceğini anlamıştı Leyla; İstanbul'da kendini içinde bulduğu bu yavaş ölüm, artık onun hayatıydı.

Yine de postaneden her fırsatta aramaya çalıştı. Ailesinin onunla konuşmak istemediğini göre göre, onlara sesini duyurmaya çabaladı.

Bir keresinde eve erken gelmiş olan babası açtı telefonu. Leyla'nın sesini duyunca önce bir şaşkınlık nidası çıkardı, sonra susup kaldı. Leyla onun böyle kırılgan, söyleyecek söz bulamaz halde oluşuna ilk kez tanık oluyordu.

"Baba" dedi; ne kadar zorlandığı belli oluyordu sesinden.

"Baba deme bana."

"Ne olur, dinle..." diye tekrarladı Leyla.

"Dinleyecek bir şey yok. Bizi rezil rüsva ettin" dedi babası, güçlükle soluk alıyor gibiydi. "Herkes arkamızdan konuşuyor. Kahveye bile gidemiyorum artık. Camide bile kimse konuşmuyor benimle. Sokakta kimse selam vermiyor. Sanki hayaletmişim de beni göremiyorlarmış gibi... Belki fazla malım mülküm yok, belki hazine filan bulamadım, oğullarım da yok ama hiç değilse şerefim var, diye düşünürdüm hep. Şerefimi çaldın, iki paralık ettin. Artık o da yok. Kolum kanadım kırık artık. Şeyhim diyor ki Allah senin belanı verecek muhakkak, bana da bunu görmek kısmet olacak. Onunla avunacağım inşallah."

Camda yoğunlaşan buğu damlacıkları vardı. Leyla içlerinden birine nazikçe dokundu parmak ucuyla, bir an öylece tuttu ve sonra bırakıp, aşağıya yuvarlanışını seyretti. Vücudunun içinde, neresi olduğunu tespit edemediği bir yeri sancıyordu.

"Arama bizi bir daha" dedi Harun. "Ararsan santrala görüşmeyi kabul etmediğimizi söyleyeceğiz. Leyla diye bir kızımız yok bizim."

Leyla ilk kez gözaltına alınıp bir sürü başka kadınla birlikte bir minibüsün arkasına tıkıldığında, avuçlarını birbirine bastırıp gözlerini camdaki parmaklıkların arasından görünen bir parçacık gökyüzüne dikti. Polis karakolundaki muamelenin bin beterini İstanbul Zührevi Hastalıklar Hastanesi'nde gördüler. Seneler boyu düzenli olarak ziyaret edeceği bir yer olacaktı burası. Orada eline yeni bir vesika verildi – kartın içinde sağlık kontrollerinin tarihleri yazılıydı düzgün sütunlar halinde. Eğer bir tarihi kaçırırsa yakalandığı yerde gözaltına alınabilirdi, söylediklerine göre. Sonra da gecenin geri kalanını nezarethanede geçirecek ya da zührevi hastalık testleri için yeniden hastaneye gönderilecekti.

Polis karakolundan hastaneye, hastaneden yine polis karakoluna. *Kevaşe pinponu,* diyordu fahişeler buna.

Sonradan İstanbul'daki ilk arkadaşı olacak kadına işte bu hastane ziyaretlerinden birinde rastladı Leyla. Jameelah adında, ince yapılı, genç, siyahi bir kadındı. Gözleri yuvarlak ve sıra dışı parlaklıktaydı, gözkapakları neredeyse şeffaf gibiydi; incecik, sımsıkı, sıra sıra örgüler yapmıştı saçlarını; kopacak kadar ince görünen bileklerinde bilezik ve halkalarla kapatmaya çalıştığı kırmızı izler vardı. Jameelah bir yabancıydı ve tüm yabancılar gibi bir başka diyarın gölgesini taşıyordu peşisıra. Daha önce birçok kez karşılaşmışlar ama hiç selamlaşmamışlardı. İster yerli ister yabancı olsun, şehrin farklı köşelerinden toplanan kadınlar bu hastaneye getirilirdi. Burada herkes kendi grubuna tutunurdu, görünmez kabilelere bölünmüşlerdi adeta. Bu kadarını öğrenmişti artık Leyla. Farklı kabilelerin üyelerinin birbirleriyle muhatap olması beklenmiyordu.

Her hastane ziyaretinde, dar koridor boyunca dizilmiş banklara çökerlerdi. Etraftaki antiseptik kokusu o kadar yoğun olurdu ki neredeyse tadı gelirdi ağızlarına. Türk fahişeler bir tarafta, yabancılar diğer tarafta oturtulurdu. Kadınlar

muayene odasına teker teker çağırıldıkları için bekleme saatleri uzun olur, zaman geçmek bilmezdi. Kışın ellerini koltukaltlarına sokup, alçak sesle konuşarak enerjilerini günün geri kalanına saklamaya çalışırlardı. Hastanenin, diğer hastaların ve çoğu çalışanın uzak durduğu bu bölümü asla doğru dürüst ısıtılmazdı. Yazınsa banklarda aygın baygın otururlar, yaralarının kabuklarıyla oynar, sivrisinek kovalar, sıcağa söylenirlerdi... Ayakkabılarını çıkarıp yorgun ayaklarını ovuştururlardı. Sızlardı ayakları sık sık. Havaya yayılan hafif koku etraflarında asılı kalırdı. Arada sırada, Türk fahişelerden biri doktorlar, hemşireler ya da karşı banktaki yabancılar hakkında sivri bir laf ederdi ve kahkaha kopardı ama mutlu bir kahkaha olmazdı bu. Bu daracık mekânda, düşmanlık hisleri elektrik akımı gibi birden yükselip hızla herkese yayılıverirdi ama aynı hızla da sönümlenirdi. Yerliler, işlerini çalmakla suçladıkları Afrikalı kadınları özellikle sevmezlerdi.

O akşam, Leyla başını kaldırıp, karşısında oturan genç Afrikalı kadına baktı. O an onu bir "yabancı" olarak görmedi. Daha ziyade, kadının bileğindeki örgü bileziğine takıldı bakışları ve bu şehre ilk geldiğinde kaybettiği bileziği hatırladı. Kadının hırkasının içine dikmiş olduğu muskayı fark etti ve kendi taşıdığı muskaları hatırladı. Onu korumayı başaramayan muskaları. Kadının sırt çantasını göğsüne bastırışını gördü. Adeta her an bu mekândan, hatta bu ülkeden kapı dışarı edilmeyi bekliyormuş gibi. Velhasıl kadının bütün hareketlerinde kendi yalnızlığını, kendi garipliğini, aidiyetsizliğini yakaladı. Bir uzun an boyunca kendi yansımasına bakıyormuş gibi tuhaf bir his geldi içine.

"Ne güzelmiş bileziğin" dedi Leyla, çenesiyle kadının bileğini işaret ederek.

Diğer kadın başını ağır ağır, neredeyse belli belirsiz kaldırdı ve gözlerini dikip doğruca Leyla'ya baktı. Yanıt olarak hiç-

bir şey demese de öyle bir sakinlik vardı ki ifadesinde, Leyla onunla konuşmaya devam etmek istedi.

"Benim de vardı tıpkı buna benzer bir bileziğim" dedi öne eğilerek. "İstanbul'a geldiğim zaman kaybettim."

Ardından gelen sessizlikte yerli fahişelerden biri müstehcen bir yorumda bulundu ve diğerleri de güldüler. Konuşmaya başladığına pişman olan Leyla gözlerini yere indirip kendi düşüncelerine daldı.

"Ben yaptı kendim..." dedi kadın, tam herkes onun hiç konuşmayacağına kanaat getirdiğinde. Sesi ağır ağır akan, hafif boğuk bir fısıltı, Türkçesi kırıktı. "Herkese farklı."

"Herkes için faklı renkler mi seçiyorsun?" diye sordu Leyla; ilgisini çekmişti. "Ne güzel. Nasıl karar veriyorsun?"

"Ben bakıyor."

O günden sonra, her karşılaştıklarında birkaç kelime daha konuştular, kelimelerin yetersiz kaldığı yerleri el kol hareketleriyle doldurarak bir şeyler daha paylaştılar. Derken bir gün, o ilk konuşmalarından aylar sonra, Jameelah, sanki görünmez duvarı aşar gibi, karşı banktan uzanıp Leyla'nın avucuna hafif bir şey bıraktı.

Üç renkli bir örgü bilezikti bu. Morun tonları – menekşe rengi, eflatun ve koyu vişne.

"Bana mı?" diye sordu Leyla alçak sesle.

Başını salladı Jameelah. "Evet, senin renkler."

Jameelah... İnsanların ruhlarının içine bakan ve ancak görmesi gerekeni gördükten sonra kalbini onlara açıp açmayacağına karar veren kadın.

Jameelah –namıdiğer Cemile– Tekila Leyla'nın beş kadim dostundan biri.

Cemile'nin hikâyesi

Cemile, Somali'de Müslüman bir babayla Hıristiyan bir annenin kızı olarak dünyaya gelmişti. İlk yılları huzur dolu bir özgürlük içinde geçmişti ama bunu o günler geçip gittikten çok sonra fark edecekti. Annesi, çocukluğun insanın ayağını yerden kesip onu ötelere taşıyan büyük, mavi bir dalga olduğunu söylemişti bir keresinde ve tam bunun sonsuza dek süreceğini sandığın sırada da ortadan kaybolup giderdi o dalga. Ne arkasından koşabilirdin çocukluğun ne de tutup geri getirebilirdin. Ama o dalga, yok olmadan önce ardında bir armağan bırakırdı kıyıya – bir deniz kabuğu. Deniz kabuğunun içinde de çocukluğun bütün sesleri olurdu. Bugün bile, gözlerini kapatıp kulak verdiğinde duyabilirdi onları Cemile: küçük kardeşlerinin kahkahalarını, babasının birkaç hurmayla orucunu açarken söylediği sevgi dolu kelimeleri, annesinin yemek hazırlarken mırıldandığı şarkıları, akşamları yanan ateşin çıtırtısını, dışarıdaki akasya ağacının hışırtısını...

Mogadişu, Hint Okyanusu'nun Beyaz İncisi. Açık gökyüzünün altında elini gözlerine siper ederek, uzaklarda yayılıp giden gecekondulara bakardı Cemile; mevcudiyetleri de yapımlarında kullanılan çamur ve çalı çırpı kadar eften püftenmiş gibi gelirdi bu evlerin. Yoksulluk endişelenmesini gerektiren bir mesele değildi o zamanlar. Günler olaysız, düş görmekse kolay ve gözlemesine sürdüğü bal kadar tatlıydı. Ama çok sevdiği annesi kanser oldu; o güzel gülümsemesi en son ana dek

solmadı ama giderek kötüleşen uzun ve ıstıraplı bir süreç sonunda öldü. Önceki halinden eser kalmamış olan babası kendini beş çocukla bir başına bulmanın getirdiği yükü omuzlamaya hazır değildi. Önce yüzü karardı, sonra da ağır ağır yüreği. Ailenin büyükleri yeniden evlenmesi konusunda ısrar ettiler ama bu sefer kendi dininden biriyle evlenmeliydi.

Cemile'nin babasına dul bir kadın buldular münasip. Sertti kadının mizacı ne yazık ki. Çok geçmeden anlaşıldı ki bir hayaleti kıskanıyordu – Cemile'nin annesini. Yerini alması gerektiğini düşündüğü bu kadının bütün izlerini silmeye kararlıydı. Derken, evin en büyük kızı olan Cemile nasıl konuştuğundan ne yediğine kadar hemen her konuda üvey annesiyle çatışır olmuştu. Ruhu bir parça huzur bulabilsin diye sokaklarda daha çok zaman geçirmeye başladı Cemile.

Bir öğleden sonra, ayakları onu annesinin eski kilisesine götürdü; annesi oraya gitmeyi bırakmış ama asla tamamen unutmamıştı. Ne yaptığını çok da düşünmeden büyük tahta kapıyı iterek açıp içeri girdi ve mum ve cilalı ahşap kokularını içine çekti. Mihrabın yanında duran yaşlı papazla sohbet etti bir süre. Papaz ona annesini anlattı – bir eş ve bir anne olmadan çok önceki hallerini. Bambaşka bir hayata dair hikâyelerdi bunlar.

Cemile'nin kiliseyi bir daha ziyaret etmek gibi bir niyeti yoktu ama bir hafta sonra yine gitti. On yedi yaşına geldiğinde, babasını öfkeden delirtmek ve kardeşlerinin kalplerini kırmak pahasına kilise cemaatine katılmıştı. Cemile'ye göre, iki İbrahimi din arasında bir tercihte bulunmak değildi yaptığı; o kendisini annesine bağlayan görünmez bir ipe tutunuyordu sadece. Başka kimse bunu böyle görmedi. Kimse onu affetmedi.

Papaz ona çok da üzülmemesini, çünkü artık daha da büyük bir ailesi olduğunu söylüyordu – inananlardan oluşan bir aile. Ama Cemile ne kadar çabalasa da, er ya da geç mutla-

ka bulacağı söylenen o huzurlu tatmin hissini bir türlü yakalayamadı. Bir kez daha yapayalnız buldu kendisini; ne ailesi vardı şimdi ne de kilisesi.

İş bulması lazımdı. Ama iş yoktu – olan birkaç iş için de gerekli yetkinliğe sahip değildi. Eskiden uzaktan baktığı gecekondular kısa süre içinde yeni adresi oldu. Bu arada ülke de değişiyordu. Bütün arkadaşları Muhammed Siad Barre'nin sözlerini tekrarlıyor, sürekli Somali'yi başkalarının boyunduruğunda yaşamaktan kurtarmaktan bahsediyorlardı. Daha büyük bir Somali. Bunun için savaşmaya –ölmeye– hazırız diyorlardı. Cemile'ye, kendisi dahil herkes şimdiki andan kaçmaya çalışıyormuş gibi geliyordu – o, çocukluğuna duyduğu özlemle; arkadaşları ise kıyı çöllerinin hareketli kumları kadar belirsiz bir gelecek için besledikleri umutla.

Derken hadiseler çirkinleşmeye başladı, sokaklar güvenli değildi artık. Yakılan araba lastiklerinin kokusu, barut kokusu. Rejim muhalifleri önce ellerinde Sovyet yapımı silahlarla tutuklanıyorlardı, sonra Amerikan yapımı silahlarla tutuklanır oldular. İngiliz ve İtalyan sömürge dönemlerinden kalma hapishaneler hızla doluyordu. Okullar, hükümet binaları ve kışlalar geçici hapishanelere dönüştürülmüştü. Yine de tüm yakalananları kapatmaya yetecek kadar yer yoktu. Başkanlık sarayının bazı bölümlerinin bile hapishane olarak kullanılması gerekecekti.

Aşağı yukarı o zamanlarda, bir tanıdığı, bir *ferengi*'nin* İstanbul'a götürmek üzere sağlıklı, çalışkan Afrikalı kadınlar aradığını söyledi Cemile'ye. Hizmetçilik, bebek bakıcılığı, yemek filan gibi pek bir vasıf gerektirmeyen işler yapacaklardı orada. Türk aileleri evde Somalili yardımcı çalıştırmayı seviyorlardı, tanıdığının anlattıklarına bakılırsa. Cemile bunu bir fırsat olarak gördü. Ülkesindeki hayatı, tıpkı bir kapı gi-

* Somali, Etiyopya gibi Doğu Afrika ülkelerinde "yabancı" anlamında kullanılan sözcük. Bizdeki "Frenk" gibi. (ç.n.)

bi kapanmıştı ve Cemile başka bir yerde başka bir kapı açılsın diye hevesleniyordu. *Nin aan dhul marini dhaayo la*, diye düşündü: *Dünyayı gezmeyenin gözleri yoktur.*

Böylece Cemile çoğu kadın, kırktan fazla kişiyle birlikte İstanbul'a doğru yola çıktı. Vardıklarında sıraya dizilip gruplara ayrıldılar. Cemile kendisi gibi genç kızların ayrı bir tarafta tutulduklarını fark etti. Gerisi kısa süre içinde alınıp götürüldüler. Onları bir daha hiç görmeyecekti. Bunun bir tezgâh olduğunu anladığında kaçmak için artık çok geçti. Bir nevi modern kölelik sistemiydi işleyen. İnsanları yalan vaatlerle bir ülkeden başka bir ülkeye getirip ucuz işgücü ve seks işçisi olarak kullanmak için kurulmuş bir düzenek.

İstanbul'daki Afrikalılar kıtanın her yerinden geliyorlardı: Eritre, Tanzanya, Sudan, Uganda, Nijerya, Kenya, Yukarı Volta, Etiyopya... İç savaşlardan, dinsel şiddetten, politik ayaklanmalardan kaçıyorlardı. Yıllardır, sığınma talebinde bulunanların sayısı günden güne artıyordu. Aralarında öğrenciler, meslek sahibi insanlar, sanatçılar, gazeteciler, akademisyenler de vardı... Ama gazetelerde tek sözü edilenler, Cemile gibi fuhuşa itilen Afrikalılardı.

Tarlabaşı'nda bir ev. Yıpranmış kanepeler; elek gibi olmuş çarşaflardan yapılma perdeler; yanık patates, kızarmış soğan ve ham ceviz kokularına benzer kekremsi kokularla dolup taşan hava. Geceleri kadınlardan birkaçı çağırılırdı – hiç bilmezlerdi hangilerinin çağırılacağını. Birkaç haftada bir, polis kapılarına dayanır, hepsini toplayıp Zührevi Hastalıklar Hastanesi'ne götürürdü kontrol için.

Kendilerini tutsak edenlere direnen kadınlar binanın altındaki bir mahzene kapatılırlardı; burası öyle karanlık ve dardı ki ancak çömelerek sığabiliyorlardı. Açlıktan ve bacak ağrılarından daha kötüsü, onları esir edenlerin başına bir şey gelmesinden duydukları çelişkili kaygıydı, zira nerede olduklarını tek bilenler o adamlar olduğundan, eğer onlara bir

şey olursa sonsuza dek orada unutulacaklarından korkarlardı kadınlar.

"At ehlileştirmek gibi" demişti kadınlardan biri. "Bize yaptıkları bundan farksız. Direncimiz bir kez kırılırsa hiçbir yere gidemeyeceğimizi biliyorlar."

Ama Cemile kaçışını planlamaktan hiç vazgeçmemişti. Hastanede Leyla'yla karşılaştığı gün de aklında bu vardı. "Belki de sadece yarı ehlileşmiş bir atım ben" diye düşünüyordu, "belki fırlayıp gidemeyecek kadar aksak, cesaret edemeyecek kadar korkağım ama hâlâ özgürlüğün tadını hatırlayabiliyorum, unutmadım. Hâlâ özgürlüğü arıyorum."

Sekiz dakika

Sekiz dakika geçmişti öleli. Tekila Leyla'nın beyni arşivinden bambaşka bir anı bulup çıkardı şimdi. Kimselere anlatmadığı bir anı. Sülfürik asitle ilgili.

Mart 1966. Genelevler sokağı. Leyla üst kattaki odasında yatağına oturmuş, kapağında Sophia Loren'in resmi olan bir *Hayat* mecmuasının sayfalarını çeviriyordu dalgın dalgın. Düşüncelere dalıp gitmiş, yazıları okumadan öylece bakıyordu – ta ki alt kattan Beter Ana'nın sesini işitinceye dek.

Hemen dergiyi bıraktı. Usul usul ayağa kalkıp gerindi. Ağırlığı altında ezildiği bir yükmüş gibi yorgun bedenini taşıyarak koridordan geçti. Merdivenlerden indi. Orta yaşlı bir müşteri Beter Ana'nın yanında durmuş, sırtı yarı dönük, duvardaki sarı çiçekli, narenciyeli tabloyu inceliyordu. Leyla hemen tanıdı onu. Yüzünü görmesine bile gerek yoktu. Elindeki purodan tanıdı adamı. Bütün fahişelerin mümkün mertebe uzak durmaya çalıştıkları nalet bir tipti bu. Zalim, kaba, ağzı bozuk biriydi; hatta birkaç seferinde o kadar saldırganlaşmıştı ki mekâna girmesi yasaklanmıştı. Ama bugün Beter Ana tarafından affedilmiş gibi görünüyordu – bir kez daha. Leyla'nın yüzü asıldı.

Bir sürü cebi olan haki renkli bir yelek vardı adamın üzerinde. Her şeyden önce bu oldu Leyla'nın dikkatini çeken. Ancak bir foto muhabirinin böyle bir şeye ihtiyacı olur, diye düşündü – ya da saklayacak çok şeyi olan birinin. Adamın ta-

vırları nedense bir denizanasını getirdi aklına Leyla'nın; açık denizde değil de cam bir kavanozda, saydam kollarıyla o kapalı alanda asılı kalmış bir denizanasını. Vücudunda hiç kemik ya da omurga yoktu sanki, varlığı gevşek bir kütleden ibaretti, her an sıvılaşabilirmiş gibi.

Beter Ana, avuçlarını masaya koyup koca gövdesiyle öne eğilerek adama göz kırptı.

"İşte geldi paşam. Tekila Leyla! Elimdekilerin en iyilerinden biridir."

"Ne biçim isimmiş o öyle?" diye sordu adam, Leyla'yı tepeden tırnağa süzerken.

"Bilsen paşam, pek sabırsızdır bu kızımız. Hayat hızlı aksın ister. Ama sağlamdır da; ekşiyi de, acıyı da içer kana kana, tıpkı tekila yuvarlar gibi. Ben verdim bu ismi ona."

Bir kahkaha attı adam. Mutsuz bir kahkaha. Karanlık bir kahkaha. "O zaman tam benlikmiş."

Yukarıda, daha birkaç dakika önce Sophia Loren'in biçimli vücuduna ve beyaz dantel elbisesine baktığı odada, elbiselerini usulca çıkardı Leyla. Çiçekli eteğini ve giymekten nefret ettiği pembe fırfırlı bikini üstünü sıyırdı etinden. Naylon çoraplarını da. Ama kadife terliklerini çıkarmadı, sanki kendisini daha güvende hissetmesine yarıyorlarmış gibi.

"O şişko karı bizi seyrediyor mudur dersin?"

Leyla şaşkın şaşkın baktı adama. "Ne?"

"Aşağıdaki mama. Bizi dikizliyor olabilir."

"Daha neler. Tabii ki hayır."

"Yok sen anlamazsın. Bak, orada işte!" Duvardaki bir çatlağı işaret ediyordu adam. "Gözbebeğini görüyor musun kadının? Bak nasıl hareket ediyor. Şeytan!"

"Yahu yok orada bir şey."

Adam gözlerini kısarak baktı Leyla'ya, bakışları bariz bir nefret ve hınçla puslanmıştı. "Sen de onun yanında çalışıyorsun, sana neden güveneyim ki? Şeytan'ın uşağı."

Leyla birdenbire korkuya kapıldı. Gayriihtiyari bir adım geri attı, içinde büyüyen bir bulantı hissiyle. Daha önce neden düşünememişti ki? Akli dengesi yerinde değildi adamın besbelli. Ve odada baş başaydılar.

"Casuslar bizi izliyor."

"İnan ki kimse yok orada, gel bir otur, sakinleş" dedi Leyla, adamı yatıştırmaya çalışarak.

"Kes sesini! Aptal orospu, bir şey bildiğin yok" diye bağırdı adam, ani bir öfkeyle. Aynı hızla sesini alçalttı. "Konuşmamızı da kaydediyorlar. Her yere gözcü yerleştirmişler. Ben anladım. Benden kaçmaz."

Ceplerini yokluyordu şimdi, kelimeleri anlaşılmaz bir mırıltıya dönüşmüştü. Bir şişe çıkardı cebinden. Mantarını açınca bastırılmış bir iniltiye benzer bir ses çıktı.

Leyla paniğe kapılmıştı. Şaşkınlıkla, önce şişenin içinde ne olduğunu anlamak için adama doğru hamle etti ama sonra fikrini değiştirerek geriledi ve kapıya yöneldi. O bayıldığı terlikleri ayağında olmasa daha hızlı kaçabilirdi belki. Ayağı takıldı, dengesini kaybetti ve adamın bir saniye önce ona doğru savurduğu sıvı sırtına geldi.

Sülfürik asit. Geri kalanını da kızın yüzüne dökmeyi planlıyordu adam. Ama Tekila Leyla etini yakan korkunç zehre rağmen koridora fırlayıp kaçmayı başardı. Hissettiği acı hiçbir şeye benzemiyordu. Bir köşeye atılmış eski bir süpürge gibi duvara yaslandı; soluk soluğaydı, titriyordu. Başı döndüğü halde merdivenlere doğru güçbela sürükledi bedenini ve yere yığılmamak için tırabzana sımsıkı yapıştı. Ses çıkarmayı başardığında, ağzından dökülen o yabani çığlık kırılıp bin parçaya bölünerek genelevin her köşesine yağdı.

Döşemede, asidin döküldüğü yerde bir delik kaldı saldırıdan geriye. Sırtında bir türlü tamamen iyileşemeyen yarasının hâlâ acıyan, çiğ renkli izi ile hastaneden taburcu olan Leyla sık sık yerdeki o noktanın yanına oturuyordu. Parmağını izin etrafında gezdiriyor, onun düzensiz şeklini, pütürlü kenarlarını hissediyordu; sanki döşeme tahtalarıyla arasında bir sır var gibiydi. O koyu deliğe yeterince uzun ve dikkatle baktığında, kakuleli kahvenin yüzeyindeki girdapçıklar gibi dönmeye başlıyordu. Tıpkı çocukken halının üstündeki geyiğin hareket ettiğini gördüğü gibi, şimdi de bir asit deliğinin dönüşünü seyrediyordu.

"Yüzüne de gelebilirdi. Şükret haline" diyordu Beter Ana.

Müşteriler de aynı fikirdeydiler. "Yat kalk dua et valla."

Yara izi çalışmasına engel olmadığı için ne kadar şanslı olduğunu söylüyorlardı hep. Bilakis, Leyla eskisinden de popülerdi şimdi, daha çok talep görüyordu. Hikâyesi olan bir fahişeydi o artık ve erkekler bundan hoşlanıyorlardı sanki.

Saldırıdan sonra, genelevler sokağındaki polis memurlarının sayısını artırdılar – yaklaşık iki hafta boyu. 1966 baharında, şiddet şehrin her köşesinde yükselişteydi, karşıt politik gruplar çatışıyor, kan kanla yıkanıyor, öğrenciler üniversite kampuslarında vuruluyor, sokaklardaki bildirilerin, sloganların dili daha öfkeli, daha acil bir tona bürünüyordu. Çok geçmeden o yedek polis memurları bambaşka yerlere kaydırıldılar.

Saldırıdan sonra uzun süre, diğer kadınlardan –ki çoğu yaşça ondan büyüktüler– elinden geldiğince uzak durdu Leyla. Hiç dinmeyen iğneleyici sözleri ve üstü kapalı alaylarıy-

la yakıyorlardı canını. Gerektiğinde karşılık verip, kendini savunuyordu ama ekseriya kimseye bulaşmamaya özen gösteriyordu. Depresyon yaygındı bu sokakta, ateş odunun içine nasıl işlerse öyle işlerdi kadınların ruhlarına. Kimse bu yabancı sözcüğü kullanmazdı ama. *Dökülüyo*, derlerdi hep. Kendilerine değil de kendileri dışındaki herkese ve her şeye. *Yemekler dökülüyo. Maaşlar dökülüyo. Ayaklarım pişti sıcaktan, bu ayakkabılar dökülüyo...*

Leyla'nın sohbet etmeyi sevdiği tek bir kişi vardı bu evde. Yaşını kestirmesi zor bu Arap kadın o kadar kısa boyluydu ki giysilerini çocuk mağazasından alması gerekiyordu. Adı Zaynab122'ydi ve ruh haline bağlı olarak ismini Zainab, Zeinab, Zayneb, Zeynep... olarak yazabiliyordu. Adını 122 değişik şekilde yazabildiğini iddia ederdi. Bu sayı aynı zamanda, tamı tamına 122 santim olan boyuna da bir göndermeydi. Bir sürü lakap takmıştı insanlar ona: Cüce, Bastıbacak, Dolma, Pigme ya da Parmak Kız gibi – ve bunlardan çok daha beterleri, terbiyesizleri. Gün boyu insanların ona gözlerini dikip bakmalarından ve boyunun kaç santim olduğunu açık açık sormalarından ya da içten içe merak etmelerinden o kadar bıkmıştı ki, boyunun ölçüsünü adına eklemişti, bir tür meydan okuma olarak. Kolları gövdesine göre oransız, parmakları yassı ve kısaydı ve boynu neredeyse yok gibiydi. Geniş alnı, yarık damağı ve birbirinden ayrık duran, zeki bakışlı, barut grisi gözleri yüzünün öne çıkan özellikleriydi. Türkçesi akıcıydı ama genizden konuşması ve aksanı köklerini açık ediyordu.

Yerleri paspaslar, tuvaletleri temizler, odaları süpürür, fahişelerin her ihtiyacına koşar, canla başla çalışırdı Zeynep122. Bunların hiçbiri kolay işler değildi onun için, çünkü uzuvlarının kısa olması yetmezmiş gibi omurgasında da yamukluk vardı ve bu yüzden uzun saatler ayakta kalmakta zorlanıyordu.

Boş zamanlarında fal bakardı – ama sadece sevdiklerine.

Leyla'ya her gün mutlaka iki kere kahve yapardı. Bir sabah, bir akşam. Leyla içip bitirince Zeynep122 fincanı alıp dibindeki koyu telveye dikerdi gözlerini. Geçmişten ya da gelecekten değil, şimdiki zamandan konuşmayı tercih ederdi. Öngörüleri birkaç günden başlayıp en fazla birkaç aya kadar uzanırdı. Ama bir öğleden sonra Zeynep122 kendi kuralını bozdu.

"Bugün fincanın sürprizlerle dolu, ah be şeker! Hiç böyle muştulu bir fal görmedim valla."

Yatakta yan yana oturuyorlardı. Dışarıdan, yolun aşağısında bir yerlerden, oynak bir melodi geldi ve Leyla'ya çocukluğundaki dondurma kamyonetlerini hatırlattı.

"Bak! Yüksek bir dağın tepesine konmuş bir kartal" dedi Zeynep122, fincanı çevirerek. "Başının üstünde de bir hale var. Hayra alamet. Ama bir de kuzgun var orada."

"O ne peki? Yani şerre alamet, öyle mi?"

"Yoo, illa da öyle yorma. Çatışma alametidir kuzgun." Zeynep122 fincanı bir kere daha çevirdi, birden çehresi aydınlandı. "Aman Allahım, bunu görmen lazım, müthiş!"

Leyla merakla öne eğildi ve gözlerini kısarak fincanın içine baktı. Orada tek görebildiği, birbirine karışmış birtakım kahverengi lekelerle beyaz lekeler oldu.

"Biriyle tanışacaksın. Uzun, ince yapılı, yakışıklı..." Zeynep122 daha hızlı konuşuyordu şimdi, kelimeleri ateşten sıçrayan kıvılcımlar gibiydi. "Çiçeklerden bir yol, büyük bir aşk demek bu. Adamın elinde yüzük var. Amanın... evlilik görüyorum. Kız evleniyorsun sen!"

Leyla sırtını doğrultup avucunun içine baktı. Sanki ta uzaklardaki yakıcı bir güneşe ya da ulaşması imkânsız bir geleceğe bakıyormuş gibi kısıldı gözleri. Yeniden konuştuğunda sesi dümdüz, duygusuzdu. "Alay ediyorsun benimle."

"Vallahi etmiyorum, yapar mıyım öyle şey?"

Leyla tereddüt etti. Böyle laflar sarf eden bir başkası olsaydı, şimdiye çoktan kalkıp odayı terk etmişti. Ama Zey-

nep122, kendisi sürekli alay konusu edildiği halde kimse hakkında kem bir kelime söylemeyen, kimseyi incitmeyen biriydi.

Zeynep122, Türkçede doğru sözcükleri bulmaya çalıştığı zamanlar hep yaptığı gibi başını yana eğdi. "Eğer çok heyecan yaptıysam affedersin, elimde değil. Yani... bu kadar umutlu bir fala rastlamayalı yıllar oldu. Ne gördüysem onu söyledim vallahi."

Leyla omuz silkti. "Altı üstü kahve. Niye fala bakıyoruz onu bile bilmiyorum, ahmaklık bizimkisi. Kendi kendimize umutlanıyoruz beyhude."

Zeynep122 gözlüğünü çıkardı, mendiliyle silip yeniden taktı. "Bana inanmıyorsun, canın sağ olsun."

Leyla öylece durup kaldı, gözleri odanın dışındaki bir şeylere odaklanmıştı. "Birine inanmak ciddi iştir" dedi. Ve bir an için, Van'daki mutfakta, onu doğuran kadının salata ve solucan doğrayışını seyreden o küçük kız oldu yeniden. "Öylesine söyleyemezsin. İnanmak ciddi bir taahhüttür."

Zeynep122 Leyla'nın yüzüne baktı; uzun, meraklı bir bakıştı. "Eh, peki neden benim sözlerimi ciddiye almıyorsun? Bak ben sana diyorum: bir gün buradan sırtında gelinlikle çıkacaksın. Bırak da bu hayal sana güç versin."

"Hayallere ihtiyacım yok benim."

"Senin ağzından duyduğum en aptalca şey bu" dedi Zeynep122. "Hepimizin hayallere ihtiyacı vardır *habibi*. Bir gün herkesi şaşırtacaksın sen. 'Bak şu Leyla'ya, dağları yerinden oynattı' diyecekler. 'Önce bir genelevden diğerine geçti; o berbat mamayla ilişkisini kesecek cesareti buldu kendinde. Şimdi de sokağı hepten terk ediyor. Ne kadınmış be!' Sen gittikten seneler sonra bile böyle konuşacaklar arkandan. Onlara umut vereceksin."

İtiraz etmek için soluk aldı Leyla ama bir şey demedi.

"Ve o gün geldiğinde, beni de yanında götürmeni istiyo-

rum. Beraber gidelim. Hem duvağını tutacak birine ihtiyacın olacak. O kadar uzun olacak ki!"

İstese de, ağzının köşelerinde oynaşan hafif gülümsemeye direnemedi Leyla. "Okuldayken... Van'da... gelin olmuş bir prensesin resmini görmüştüm! *Hayat* mecmuasında. Gelinliği, gördüğüm en güzel şeydi, duvağı da seksen metreydi en az, düşünebiliyor musun?"

Zeynep122 lavaboya doğru giderken gülümsedi. Parmak uçlarında yükselip suyu açtı. Bunu ustasından öğrenmişti: Eğer kahve telvesi olağanüstü güzellikte haberler verirse fincanın hemen yıkanması lazımdı. Yoksa kader araya girip işleri bozabilirdi yeniden, huyuydu ne de olsa. Fincanı nazikçe kurulayıp pencerenin pervazına bıraktı.

"Sarayın önündeki duruşu bir meleği andırıyordu" diye devam etti Leyla. "Sabotaj resmi kesip bana vermişti saklayayım diye."

"Sabotaj da kim?" diye sordu Zeynep122.

"Ah." Leyla'nın yüzü gölgelendi. "Okuldan arkadaşımdı. Çok severdim."

"Peki o geline geri dönersek..." dedi Zeynep122. "Duvağı seksen metreydi mi demiştin? O hiçbir şey değil *habibi*. Çünkü, diyorum sana, belki prenses mirenses değilsin ama şayet fincanında gördüğüm şey doğruysa senin gelinliğin ondan da uzun olacak."

Böyle dedi ve döşemedeki asit deliğine basarak yürüyüp çıktı.

Zeynep122, iyimser kadın, müneccim, mümin, mütevazı; "inanç" ile "aşk"ı eşanlamlı sayan ve dolayısıyla Yaradan'ı da "Maşuk" diye bilen kadın.

Zeynep122, Tekila Leyla'nın beş kadim dostundan biri.

Zeynep'in hikâyesi

Zeynep, İstanbul'dan bin beş yüz kilometre uzakta, Kuzey Lübnan'daki ücra bir dağ köyünde doğmuştu. O yörenin Sünni aileleri nesillerdir kendi aralarında evlenirlerdi. Köyde cücelik o kadar yaygındı ki dış dünyadan sık sık meraklı ziyaretçiler –gazeteciler, bilim insanları ve benzerleri– buraya akın ederdi. Zeynep'in kız ve erkek kardeşleri ortalama boyluydular ve zamanı gelince hepsi birer birer evlenip gitmişlerdi. Her ikisi de küçük insanlar olan anne babalarının bu özelliği kardeşler içinde bir tek Zeynep'e geçmişti. Ne tuhaf şeydi kardeşler içindeki tek cüce olmak. Kendini daha baştan mimlenmiş hissetmek. Ne zor şeydi.

Zeynep'in hayatı, İstanbullu bir fotoğrafçının gelip kapılarını çaldığı gün değişti. Gençten bir adam. Hoş bakışlı, biçimli suratlı. Zeynep'in fotoğrafını çekmek için izin istiyordu. Sanatçı, bölgede seyahat ederek Ortadoğu'daki bilinmeyen hayatları belgeliyordu. Dediğine göre epeydir tam da Zeynep gibi birini arıyordu. Açıkça dile getirmese de anlıyordu Zeynep ne demek istediğini. Hem kadın, hem Ortadoğulu, hem cüceydi. Bir fotoğrafçı için belki de çarpıcı bir malzemeydi. Avrupa'da bir sergi açmak istiyordu adam. Hele Arap kadın cüceler Batılılar için tam bir muammaydı. "Ve ben de bu fotoğrafların Avrupa başkentlerinde sergilenmesini istiyorum."

Zeynep babasının buna razı olacağını asla tahmin etmemişti ama yanıldı. Sözü de, kararı da ona bıraktı babası. Di-

lediği takdirde fotoğrafçıyla çalışabilirdi – ama bir şartla: Ailenin adı ve yeri yazılmayacaktı.

Böylece Zeynep günlerce poz verdi fotoğrafçıya. Yetenekli bir sanatçı olmakla birlikte, insan kalbinden hiç anlamıyordu adam. Ne zaman odaya girse modelinin yanaklarına yayılan o narin pembeliği fark edemedi. Yüzden fazla fotoğraf çektikten sonra memnun mesut çıkıp gitti – Zeynep'in yüzünün, sergisinin en önemli parçası olacağını söyleyerek.

Aynı yıl, Zeynep'in sağlığı kötüye gitmeye başladı. Ablalarından biriyle Beyrut'a gitti ve başkentte bir süre kaldı. Ve orada, sıradağların gölgesinde, art arda gidilen hastane ziyaretlerinin arasında, bir fal ustasından kadim müneccimlik sanatını ve fal bakmayı öğrendi. Her şeyi okuyabiliyordu artık: çay yaprakları, şarap tortusu, kahve telvesi... Zeynep hayatında ilk kez sıra dışı fiziğinin onun için bir avantaj olabileceğini hissediyordu. İnsanlar geleceklerini bir cüceye okutma fikrini büyüleyici buluyorlardı adeta – sanki boyunun ufaklığı sayesinde iyi saatte olsunlarla arasında özel bir ilişki varmış gibi. Sokaklarda alaya alınıyor veya insanların acıma duygularını uyandırıyor olabilirdi ama fal odasının mahremiyeti içinde hayranlık ve saygı görüyordu. Hoşuna gitmişti bu. Sanatını geliştirdi.

Yeni becerisi sayesinde para kazanmaya başladı Zeynep. Fazla değildi eline geçen miktar, zaten kimseden fazla bir şey talep etmezdi ama kazandığı birkaç kuruş ona umut vermeye yetmişti. Ne var ki umut insan ruhunda zincirleme reaksiyon yaratabilen tehlikeli bir şeydi. İnsanların münasebetsiz bakışlarından bıkmış, evlenme ya da bir iş bulma ihtimali olmadığını bilerek bir lanet gibi taşımıştı nicedir bedenini. Yeterince para biriktirir biriktirmez, alıp başını gitme hayalleri kurma izni verdi kendisine. Kendini baştan yaratabileceği bir yere gidecekti. Çocukluğundan beri ona anlatılan her hikâye aynı mesajı vermiyor muydu? Cebinde bir

umut kırıntısı olduktan sonra, insan çölleri aşabilir, dağlara tırmanabilir, okyanusları geçebilir, canavarları yenebilirdi. O hikâyelerin kahramanlarının istisnasız hepsi erkekti ve hiçbiri de Zeynep'in boyunda değildi ama bunun önemi yoktu. Onlar cesaret ettiyse o da edebilirdi.

Eve döndükten sonra haftalar boyunca, oralardan gitmesine, kendi yolunu bulmasına izin versinler diye dil döküp ikna etmeye çalıştı yaşlı anne babasını. Hayatı boyunca hayırlı bir evlat olmuştu Zeynep; onların rızası olmadan yurtdışına ya da başka bir yere gitmesinin imkânı yoktu, eğer reddetselerdi kalırdı orada. Kardeşleri tam bir delilik olarak gördükleri bu hayale şiddetle karşı çıkıyorlardı. Ama Zeynep kararlıydı. Allah onları bu kadar farklı yaratmışken Zeynep'in kalbinin derinlerinde neler hissettiğini nereden bileceklerdi? Toplumun kenarına tırnaklarıyla tutunmaya çalışan küçük bir insan olmanın nasıl bir şey olduğunu nereden bilecekti onlar?

Sonunda, onu herkesten daha iyi anlayan babası oldu yine. "Annenle ben yaşlanıyoruz. Biz gittiğimizde senin bir başına ne yapacağını sorup duruyorum nicedir kendime. Ablaların mutlaka iyi bakarlar sana. Ama ben senin ne kadar gururlu olduğunu biliyorum. Hep kendi boyunda biriyle evlenmeni istedim ama olmadı."

Zeynep babasının elini öptü. Ona kaderinde evliliğin olmadığını; çoğu geceler, başını yastığına koyduğunda karşısında Seyyah Meleklerden Derdail'i gördüğünü ve sonrasında bunun düş mü, yoksa gerçek mi olduğunu kestiremediğini; belki de insanın memleketinin, doğduğu yer değil ölmeyi seçtiği yer olduğunu; Allah'ın ona verdiği ömrün geri kalanında – şu dünyadaki yıllarında– o güne dek ailede hiç kimsenin yapmadığını yaparak *gezginler* arasına karışmayı istediğini de açıklayabilseydi keşke.

Babası, sanki bu söyleyemediği sözlerin hepsini duymuş gibi derin bir nefes alıp başını yana eğdi. "Madem gitmen ge-

rekiyor, o zaman gideceksin *ya ruhi*" dedi. "Burada doğdun diye hep burada mı geçecek ömrün? İyi arkadaşlar edin. Güvenilir arkadaşlar. Yalnızlık Allah'a mahsustur. Ve unutma, hayat denen şu çölde aptal tek başına seyahat edermiş, akıllıysa kervanla."

Nisan 1964. Suriye'yi "demokratik sosyalist cumhuriyet" olarak tanımlayan yeni anayasanın kabulünden bir gün sonra, Keseb kasabasına vardı Zeynep. Bir Ermeni ailenin yardımıyla sınırı aşıp Türkiye'ye geçti. Uzak bir hatıradan, gizli bir arzudan öte belli bir nedeni olmasa da İstanbul'a gitmeye kararlıydı; fotoğrafçının –hayatta sevdiği tek adamın– yüzü zihninin bir köşesinde, hafızasını kurcalıyordu hâlâ. Akla gelebilecek en ürkütücü düşüncelerin pençesinde, bir kamyonun arkasındaki karton kutuların arasına saklandı. Şoför ne zaman frene bassa Zeynep feci bir şeyler olacak diye korkuyordu ama yolculuk şaşırtıcı derecede olaysız geçti.

İstanbul'da ekmek parası bulmak o kadar kolay değildi ama. Kimse onu işe almak istemiyordu. Dili bilmeden falcılık da yapamıyordu. Haftalarca iş aradıktan sonra Kırık Uçlar adlı bir kuaförde çalışmaya başladı. Buradaki görevi zahmetli, kazandığı para ancak ucu ucuna yetecek kadar sınırlıydı; dükkân sahibi de katı ve asabiydi. Her gün uzun saatler ayakta kalmakta zorlanıyor, dayanılmaz sırt ağrıları çekiyordu. Yine de vazgeçmedi. Aylar geldi geçti, tam bir yıl oldu.

Devamlı müşterilerden biri, birkaç haftada bir gelip saçlarını her seferinde sarının farklı bir tonuna boyatan tıknazca, katmer gerdanlı, iri memeli bir kadın Zeynep'i pek severdi.

"Gelip benim yanımda çalışsana" deyiverdi kadın bir gün.

"Nasıl bir yer ki?" diye sordu Zeynep.

"Kerhane."

"Ne?!"

"Aman dur, yanlış anlama. Öyle iş demedim. Hani burada ne yapıyorsan aynısını yapacaksın. Ortalığı süpürürsün, kahve çay yaparsın, bulaşıkları yıkarsın... Anladın mı? Başka bir şey gelmesin aklına."

Susuverdi Zeynep, dinledi.

"Hem bil ki ben düzgün bir yer işletiyorum. Tamamen yasal."

"Yasal mı?"

"Tabii ya. Geçmişimiz ta Osmanlı'ya uzanır, o kadar köklüyüz yani. Yalnız bunu her önüne gelene söyleme. Bazılarının kulağına hoş gelmiyor, besbelli. Her neyse, eğer gelip benim yanımda çalışırsan iyi muamele göreceğinden emin olabilirsin. Buradakiyle aynı işi yapar, daha çok kazanırsın. Kimse de seni hırpalamaz, hor görmez. Düşün bakalım..."

Ve işte, kalkıp bir başına Kuzey Lübnan'ın yüksek dağlarından İstanbul'un alçak tepelerine gelen Zeynep122, Tekila Leyla'nın yaşamına böylece dahil olmuş oldu.

Dokuz dakika

Dokuzuncu dakikada, geçmişin parçaları zihninde uçuşan arılar gibi döne döne esrik bir dans yaparken, Leyla'nın hafızası hızlandı. D/Ali'yi hatırlıyordu şimdi ve onu düşününce sürpriz dolgulu –karamelli, vişne ezmeli, fındık pralinli– çikolataların tadı geldi aklına.

Temmuz 1968. Uzun ve bunaltıcı bir yazdı; güneş asfaltı pişiriyordu ve hava yapış yapış geliyordu insana. Ne hafif bir esinti vardı, ne bir yağmur geçişi ne de gökyüzünde tek bir bulut. Martılar, sanki düşman donanmalarının dönüşünü bekler gibi gözlerini ufka dikmiş, öylece duruyorlardı çatılarda; saksağanlar manolyaların tepesine konmuş, parlak bir şeyler var mı diye etrafı tarıyor ama sıcaktan hareket edecek halleri kalmadığı için sonuçta çok az şey çalıyorlardı. Bir hafta önce bir boru patlamış, pis sular sokaklardan aşağıya akarak ta Tophane'ye kadar inmiş, orada burada çocukların içinde kâğıttan kayık yüzdürdüğü su birikintileri oluşturmuştu. Toplanmayan çöplerden leş gibi bir koku yayılıyordu. Fahişeler kokudan ve sineklerden yakınıyorlardı. Yetkililerin onlara kulak vermesini bekledikleri de yoktu gerçi. Hiç kimse borunun kısa sürede tamir edileceğini düşünmüyordu. Hayattaki bir sürü başka şey için olduğu gibi, bunun için de beklemeleri gerekecekti. Ama hepsini hayretlere düşüren bir şekilde, bir sabah, yolu delip arızalı boruyu tamir eden işçilerin sesleriyle uyandılar. Sadece onunla da kalmadılar, oynak

kaldırım taşlarını düzeltip, genelevler sokağının girişindeki kapıyı da boyadılar işçiler. Kapı bir gün önceden kalma mercimek yemeğini andıran koyu, mat bir yeşildi şimdi – ancak işlerini bir an evvel bitirmeye çalışan bir devlet memuru seçmiş olabilirdi böyle donuk bir rengi.

Bu hummalı faaliyetin arkasında devlet yetkililerinin olduğunu tahmin eden fahişeler gayet haklı çıktılar. Sebebi kısa süre sonra anlaşıldı: Amerikalılar geliyordu. Altıncı Filo İstanbul yolundaydı; 27.000 ton ağırlığında bir uçak gemisi, NATO tatbikatında yer almak için İstanbul Boğazı'na demir atacaktı.

Haber genelevler sokağında heyecan dalgalarına yol açtı. Demek yakında yüzlerce denizci, ceplerinde gıcır gıcır dolarlarla karaya çıkacaklardı; evden uzak geçirdikleri haftaların ardından birçoğu bir kadın dokunuşuna hasret olacaktı muhakkak. Beter Ana sevinçten uçuyordu. Kırk yılda bir gelirdi insanın ayağına böyle kısmet, o da fırsattan yararlanmaya kararlıydı. Herkese bunu anlatıp duruyordu. Kapıya KAPALI yazısı asıp, tüm kadınlara kollarını sıvamalarını emretti. Tekila Leyla ve diğerleri, temizlik için ne alet edevat bulabildilerse kaptılar: paspaslar, süpürgeler, toz bezleri, süngerler... Hepsi bir gayretle kapı kollarını cilaladılar, duvarları ovdular, yerleri süpürdüler, camları sildiler, çerçeveleri kırık beyaza boyadılar. Beter Ana bütün binayı elden geçirmek isterdi aslında ama bir boyacı ustası tutmaya gönlü olmadığından amatör bir dokunuşla yetindi.

Bu arada şehirde bir başka hummalı faaliyet daha süregidiyordu. Amerikalılara Türk konukseverliğini fazlasıyla göstermek isteyen İstanbul Belediyesi onların geçecekleri sokakları çiçeklerle bezemişti. Binlerce bayrak açılmış, apar topar araba camlarına, balkonlara ve ön bahçelere asılmıştı. Lüks bir otelin duvarına asılan pankartta, NATO EMNİYETTİR, NATO SULHTUR yazıyordu. Tamir edilip yenilenen sokak

lambaları hep birden yakıldığında altın rengi bir ışıltı yansıyordu yeni süpürülmüş asfaltlardan.

Uçak gemisinin geldiği gün, yirmi bir pare top atışı yapıldı. Aşağı yukarı aynı anda, polis gidip İstanbul Üniversitesi kampusunu bastı. Amaçları solcu öğrenci liderlerini toplamak ve Altıncı Filo şehirden ayrılana dek gözaltında tutmaktı. Tabancalarından, coplarından, üniformalarından ve bilhassa sayılarından cesaret alarak kantinlere ve yurtlara daldılar; botlarının yeknesak sesi yankılandı taş duvarlarda.

Fakat öğrenciler muktedirlerin beklemediği bir şey yaptılar: Direndiler. Karşı durdular.

Polis orantısız güç kullandı. Ne yazık ki çok geçmeden gerginliğe şiddet karıştı, ortalık kana bulandı – otuz öğrenci tutuklandı, ellisi fena dövüldü ve içlerinden biri öldürüldü.

O gece İstanbul şık ve güzel görünmekle birlikte, tıpkı artık gitmek istemediği bir parti için beyhude süslenip hazırlanmış bir kadın gibi, son derece keyifsizdi. Saatler geçtikçe, havadaki gerginlik arttı. Şehirde birçok insanı uyku tutmadı, olabileceklerin en kötüsünden korkarak sabahı zor ettiler.

Ertesi sabah, Amerikalılar için dikilmiş çiçeklerin üstündeki çiy taneleri hâlâ ışıldamaya devam ederken binlerce gösterici sokaklara çıktı. Devrimci marşlar söyleyen bir insan nehri Taksim Meydanı'na doğru akmaya başladı. Altı Osmanlı padişahı ile onların ne isimleri ne hikâyeleri bilinen yüzlerce cariyesine ev sahipliği yapmış olan Dolmabahçe Sarayı'nın önüne gelindiğinde yürüyüşçüler birden durdular. Kısacık bir an için, tedirgin edici bir sessizlik sardı ortalığı; bir gösteri sırasında kalabalığın soluğunu tutup neyi beklediğini bilmeden beklediği o aralardan biri yaşanıyordu. Derken bir öğrenci lideri, eline bir megafon alıp İngilizce olarak var gücüyle bağırdı: *Yankee, go home!*

Kalabalık, sanki bir yıldırım çarpmasından enerji almış gi-

bi, hep bir ağızdan tekrarladı: *Yankee, go home! Yankee, go home!*

Amerikan denizcileri de sabah erken saatte karaya çıkmış, tarihi şehri görmek, birkaç fotoğraf çekmek, bir iki hediyelik eşya satın almak niyetiyle oralarda dolaşıyorlardı o sırada. Uzaktan gelen sesleri ilk duyduklarında pek oralı olmadılar – ta ki bir köşeyi dönüp de öfkeli göstericilerle karşı karşıya gelene kadar.

Göstericiler ile İstanbul Boğazı arasında sıkışıp kalan denizciler ikinci seçeneği birinciye tercih ederek kendilerini denize attılar. Kimisi yüzerek açıldı ve ileride balıkçılar tarafından kurtarıldı, kimisi de kıyıya yakın kaldı ve yürüyüş bittikten sonra yoldan geçenler tarafından karaya çıkarıldı. Gün sona ermeden, oralarda daha fazla oyalanmanın güvenli olmayacağını düşünen Altıncı Filo komutanı İstanbul'dan planlanandan erken ayrılmaya karar vermişti.

Bu arada, genelevler sokağında, bütün kadınlara yeni bikini üstleri ve fırfırlı etekler satın almış ve yarım yamalak İngilizcesiyle WELCOME JONS yazılı koca bir pankart hazırlamış olan Beter Ana öfkeden kuduruyordu. Solcu taifesinden zaten oldu olası hazzetmezdi; şimdi iyice nefret ediyordu. Kendilerini ne sanıyorlardı da kalkıp onun işine gücüne mâni oluyorlardı böyle bu devrimciler? Bütün o boya, badana, temizlik, cila, masraf boşa gitmişti. Beter Ana'ya göre komünizmin yapıp yapacağı buydu zaten: emeklerin ziyan zebil olması. Neymiş efendim, eşitlikmiş! Ne yaptığını bilmeyen bir avuç anarşist kafa gelsin, alın teriyle kazandığı kıymetli paracıklarını aylaklar, avareler ve züğürtler sürüsüne dağıtmak zorunda olduğunu söylesin diye canını dişine takıp çalışmamıştı bütün ömrünce. Hayır efendim, asla yapmayacaktı bunu. Önemli önemsiz demeden, şehirdeki komünizm karşıtı bütün derneklere bağış yapacaktı hatta! Böyle kendi kendine söylenerek, ağzının içinden homur-

danarak kapıdaki tabelanın AÇIK yazan tarafını çevirdi Beter Ana.

Amerikalı denizcilerin genelevler sokağını ziyaret etmeyeceği kesin olarak anlaşılınca fahişeler işi tembelliğe vurdular. Ekstra mesai beklerken tatil oluvermişti adeta. Tekila Leyla, yukarıdaki odasında, kucağında bir tomar kâğıtla yatağının üstüne bağdaş kurup oturmuş, kalemini hafif hafif yanağına vurmaktaydı. Biraz yalnız kalıp kafa dinleyebilmeyi umuyordu. Şöyle yazdı:

Sevgili Nalan,

Bana daha geçen gün, hayvanların zekâsı hakkında söylediklerini düşünüyordum. "Öldürüyoruz, kesip yiyoruz ve onlardan daha zeki olduğumuzu düşünüyoruz ama aslında hayvanları hiç tanımıyoruz" dedin.

"İnsanlar bunu bilmiyor ama hayvanlar o kadar zekidir ki. Mesela inekler geçmişte canlarını yakmış olan gaddar tipleri hemen tanırlar. Koyunlar da yüzlerimizi ayırt edebilir kolaylıkla" dedin. Kafama takıldı sözlerin. Ama ben de kendi kendime şunu soruyorum: Madem hiçbir şeyi değiştiremiyorlar sonunda, bildiklerini ifade bile edemiyorlar, acaba hayvanların bu kadar çok şeyi anlaması ve hatırlaması onlar açısından daha fena değil mi?

Keçiler farklıdır, demiştin bir de. Kolayca sinirlenseler de hızlı affediyorlarmış.

Biz insanlar da tıpkı keçiler ve koyunlar gibi, iki ayrı türden mi oluşuyoruz acaba: bir tarafta asla unutamayanlar var, bir tarafta ise unutmayı da affetmeyi de başarabilenler...

Ortalığı yıkan tiz bir sesle sıçrayarak daldığı düşüncelerden sıyrılan Leyla bir an durakladı. Beter Ana birilerine bağırıyordu. Zaten cinleri tepesinde olan ve çatacak yer arayan mama, iyiden iyiye küplere binmiş gibiydi.

"Ne istiyorsun oğlum?" diyordu Beter Ana. "Neyin peşindesin, söylesene! Dilin mi tutuldu, konuş!"

Leyla patırtının sebebini anlamak için odasından çıktı. Merdivenleri birkaç basamak indi ve girişte olan biteni seyretmeye koyuldu.

Kapıda genç bir adam duruyordu. Yüzü kızarmış, alnında boncuk boncuk terler birikmiş, uzun, koyu renk saçları dağılmıştı. Canını kurtarmak için bir şeylerden kaçıyormuş gibi bir hali vardı, soluk soluğaydı. Onun sokaktaki solcu göstericilerden biri, muhtemelen bir üniversite öğrencisi olduğunu bir bakışta anlamıştı Leyla. Polis yolları kesip insanları patır patır tutuklamaya başlayınca, kafileden ayrılıp ara sokağa kaçmış olmalıydı, sonra da kendisini genelevler sokağında buluvermişti demek.

"Son kez soruyorum, bak sabrımı taşırma." Beter Ana'nın kaşları çatılmıştı. "Ne istiyorsun ulan? Bir şey istemiyorsan da çık git, aaa! Zaten sinirliyim bugün. Korkuluk gibi orada dikilip duramazsın öyle. Konuşsana!"

Genç adam etrafa bakındı. Bakışları kapıdaydı, belli ki çıkmak istiyordu ama dışarıda polis onun gibileri arıyordu fellik fellik. Zihnini toparlamak için kendi kendine sarılır gibi kollarını göğsünde sımsıkı kavuşturdu. Bu hareketi Leyla'nın içine dokundu.

"Şeker Ana, delikanlı galiba beni görmeye gelmiş" dedi Leyla, durduğu yerden.

Bunu beklemeyen genç adam şaşkınlıkla başını kaldırdı, etrafa baktı ve ancak o zaman Leyla'yı gördü. Bir an birbirlerine baktılar, konuşmadan.

Delikanlının dudaklarının kenarları yumuşacık bir gülümsemeyle yukarı kıvrıldı.

Aynı zamanda Beter Ana da düşük gözkapaklarının altından yabancıyı inceliyor, ne diyeceğini merak ediyordu.

"Doğru mu paşam? Tekila Leyla'ya mı geldin?"

"Eee, aaa..." Ne diyeceğini bilemeden kekeledi bir an. "Doğru... kendisiyle konuşmaya gelmiştim... Teşekkür ederim."

Beter Ana sarsıla sarsıla güldü. "*Kendisiyle konuşmaya mı gelmiştin?*.. Bi de teşekkür mü edersin? Nerelisin sen bakayım? Uzaydan mı geldin yoksa?"

Genç adam gözlerini kırpıştırdı, birden mahcup olmuştu. Sanki yanıtlamak için zamana ihtiyacı varmış gibi elini şakağına götürdü.

Beter Ana ciddileşmişti şimdi, iş konuşuyordu. "Ee, hadi karar ver. İstiyor musun, istemiyor musun kızı? Paran var mı paşam? Pahalıdır zira. Elimdekilerin en iyilerindendir."

Tam o sırada kapı açıldı ve içeriye bir müşteri girdi. Sokaktan içeriye dolan ışık yüzünden Leyla genç adamın yüzündeki ifadeyi okuyamadı bir an. Ama hemen sonra gördü: 'Tamam, ne yapalım' dercesine başını sallıyordu, yüzüne sakin bir kabulleniş ifadesi yayılmıştı.

Yukarıya, Leyla'nın odasına çıkınca etrafa ilgiyle bakındı genç adam, her detayı inceliyordu merakla – lavabodaki çatlakları, tam kapanmayan dolabı, sigara yanıklarıyla delik deşik olmuş perdeleri. Derken yana döndü ve Leyla'nın yavaş yavaş soyunmakta olduğunu ancak o an gördü.

"Yok, hayır!" Hızla bir adım geri gitti; elleriyle görünmez bir perde çekmek istercesine aralarına, kollarını salladı. Başı yana eğilmiş, kaşları çatılmıştı, aynadan yansıyan ışık yüz çizgilerini keskinleştiriyordu. "Yani... giysilerin kalsın üstünde lütfen. Öyle bir niyetim yok benim."

Leyla afalladı. "Ne istiyorsun o zaman? N'apcaz bir saat?"

Delikanlı omuz silkti. "Sohbet ederiz!"

"*Sohbet* mi istiyorsun?"

"Evet. Birbirimizi tanırız, fena mı? Bak daha adını bile bilmiyorum. Benimki D/Ali."

"D/Ali?"

"Evet, nüfustaki ismim değil ama zaten onu kim ne yapsın, değil mi?"

Leyla genç adamın yüzüne baktı. Avlunun karşısındaki mobilya atölyesinde işçilerden biri gene yanık bir türkü söylemeye başladı – Leyla'nın bilmediği bir türküydü bu sefer.

D/Ali yatağın kenarına oturdu, bacaklarını yukarı çekti ve rahatça bağdaş kurup yanağını avucunun içine yasladı. "Ama eğer canın muhabbet etmek istemiyorsa dert etme, olur mu? Ben şuracıkta bir sigara sararım. İstersen bir tane de sana sararım. Sessiz sessiz tüttürürüz."

D/Ali. Kuzgun karası saçları dalga dalga yakasına dökülüyordu. Ne zaman düşünceli ya da kafası karışık olsa, daha açık bir tona bürünürdü zümrüt gözleri. Göçmen çocuğuydu; bir ülkeden bir ülkeye savrulmuş, yabanlarda gurbetlerde büyümüştü. Türkiye, Almanya, Avusturya, yine Almanya ve bir kez daha Türkiye... Yol boyunca serseri çivilere takılmış bir hırka nasıl sökülürse iplik iplik, onun da geçmişinin izleri orada burada kalmıştı. Onunla tanışana kadar, Leyla hiç bu kadar çok memlekette evi olmuş ama kendisini hiçbir yere tam olarak ait hissetmemiş birine rastlamamıştı.

Gerçek adı –yani Alman pasaportunda yazılı haliyle– Ali'ydi aslında.

Okulda, yıllar boyunca, sırf Türk olduğu için ırkçı öğrencilerin alaylarına, hakaretlerine ve zaman zaman da yumruklarına maruz kalmıştı. Derken içlerinden biri onun sanat tutkusunu öğrenmişti. Bu onlara, Ali her sabah sınıfa girdiğinde onunla daha da fazla alay etmeleri için bahane olmuştu. *İşte karşınızda Aliiii... Salak, kendini sanıyor Daliiii!*

Bu bitmeyen iğneleyici sözler ruhuna işliyor, kanatıyordu canını. Ama bir gün, yeni gelen bir öğretmen sınıftaki herkesten kendilerini tek tek tanıtmalarını istediğinde ilk o ayağa fırladı. Kendine güvenli, sakin bir gülümsemeyle, "Merhaba, benim adım Ali ama herkes bana D/Ali der. Benim de hoşuma gidiyor dünyaca ünlü bir ressamın ismini taşımak!" dedi.

Diğer çocuklar hayretle baktılar. Kimse onun, negatif lakabını alıp pozitif bir şekilde sahipleneceğini ummamıştı doğrusu.

O günden sonra bütün o kötü niyetli sözler kesildi ama bu kez de Ali, inatçılığı ve bağımsız ruhuyla, bir zamanlar canını yakan lakabı seve seve kullanmaya başladı.

Her ikisi de Ege'nin bir köyünden olan anne ve babası 1960'ların başlarında *Gastarbeiter,* "konuk işçi" olarak Almanya'ya gitmişlerdi – gelip çalışsınlar, sonra geri dönsünler beklentisiyle "davet edilen misafirler"di onlar. Onlara ihtiyaç kalmayınca toparlanıp gitmeleri bekleniyordu. Önce babası –1961'de– buraya varmış, bir hostel odasını yarısı okuma yazma bilmeyen on işçiyle paylaşmıştı başlarda. Geceleri, lambanın soluk ışığında, okuma yazma bilenler bilmeyenlerin mektuplarını yazarlardı. O kadar sıkışık bir alanda yaşayınca, bir ay içinde herkes aile sırlarından kabızlık dertlerine kadar her şeyi öğrenmişti birbiri hakkında.

Bir sene sonra karısı ile D/Ali'yi ve ikiz kızlarını yanına almıştı adamcağız. Ne var ki başta işler tam da umdukları gibi yürümedi. Boşa çıkan bir Avusturya'ya taşınma denemesinden sonra aile yeniden Almanya'ya döndü. Köln'deki Ford fabrikasına işçi lazımdı. Yağmur yağdığında sokakları asfalt kokan, evlerin hepsinin birbirine benzediği ve alt kattaki yaşlı kadının onlardan gelen en ufak seste polisi çağırmakla tehdit ettiği bir mahalleye yerleştiler. Annesi hepsine yumuşacık terlikler aldı. Ses çıkmasın, alt kattaki kadın rahatsız olmasın diye ha bire alçak sesle konuşmaya alıştılar. Televiz-

yonu kısık sesle seyrediyorlar, akşamları ne müzik dinliyor ne de sifon çekiyorlardı.

D/Ali'nin erkek kardeşi burada doğdu ve burada, Ren Nehri'nin mırıl mırıl akan sularını ninni niyetine dinleyerek hep birlikte büyüdüler.

D/Ali'nin koyu renk saçlarıyla köşeli çenesini aldığı babası Türkiye'ye geri dönmekten bahsederdi sık sık. Yeterince para biriktirdiklerinde bu soğuk, küstah ülkeyle bir işleri kalmayacak, kalkıp gideceklerdi. Köyünde bir ev yaptırıyordu. Arkasında meyve bahçesi olan, havuzlu, büyükçe bir ev. Geceleri vadinin sesini ve arada sırada öten güvercinlerin ıslıklarını dinleyeceklerdi ve artık yumuşak terlikler giyip alçak sesle konuşmaları gerekmeyecekti. Yıllar geçtikçe, babası daha büyük bir titizlikle planlar olmuştu dönüşlerini. Halbuki ailede başka hiç kimse ciddiye almıyordu onun bu laflarını, hezeyanlarını. Almanya idi onların memleketi. Almanya idi ait oldukları yer, böyle düşünüyordu çocuklar – babaları bu gerçeği kabul edemese de.

D/Ali liseye geçtiğinde, onun sanatçı olmaya yazgılı olduğu bütün öğretmenleri ve sınıf arkadaşları için gayet açıktı artık. Ancak sanat tutkusu aile içinde hiç desteklenmiyordu. En sevdiği öğretmeni kalkıp onlarla konuşmaya geldiğinde bile anne babası durumu anlayamadılar. D/Ali, o öğleden sonra hissettiği utancı hiç unutmayacaktı: İriyarı bir kadın olan Bayan Krieger bir sandalyenin üstüne tünemiş, küçük çay bardağını zarifçe elinde dengeleyerek, anne babasına oğullarının *gerçekten* yetenekli olduğunu ve eğer bu aşamada ders aldırılırsa sanat ve tasarım okulunu kazanabileceğini anlatmaya çalışıyordu tekrar tekrar. Öğretmeni konuşurken D/Ali babasını seyrediyordu göz ucuyla. Babası gözlerine yansımayan yapay bir gülümsemeyle dinler gibi yapıyor; kendisine oğlunu nasıl büyütmesi gerektiği konusunda ders vermeye kalkan bu somon gibi pembe tenli, kısa sarı saçlı Al-

man kadınına acımayla karışık bir mesafeyle bakıyordu. Elin kadını kalkmış ondan oğlunu resim okuluna göndermesini istiyordu! Dinlemedi bile.

D/Ali on sekiz yaşındayken, kız kardeşleri bir arkadaşlarının evindeki bir partiye gittiler. O gece bir şeyler çok fena ters gitti. İkizlerden biri, yalnızca sekize kadar izni olduğu halde, eve dönmedi. Ertesi sabah otoyolun kenarında baygın halde bulundu. Ambulansla hastaneye kaldırıldı ve orada alkol koması teşhisi ile tedavi altına alındı. Midesi yıkandıktan sonra o kadar perişandı ki sanki ruhu da boşalmış gibi hissediyordu kendini. D/Ali'nin annesi o gün gece vardiyasında çalışan kocasından sakladı bu hadiseyi.

Ne var ki dedikodu hızlı yayılır ve her göçmen topluluğu da, ne kadar büyük olursa olsun, bir köy gibidir, herkesin her şeyi duyduğu. Skandal çok geçmeden babalarının kulağına gitti. O da, bütün bir vadiyi enine boyuna etkisi altına alan öfkeli bir fırtına gibi, bütün ailesini cezalandırdı. Çocuklar Türkiye'ye geri gideceklerdi. Hepsi. Anneyle baba emekliliğe kadar Almanya'da kalacaklardı ama çocuklar artık İstanbul'da, akrabalarının yanında yaşayacaklardı. Avrupa kız evlat –hele de iki kız birden– yetiştirmeye uygun bir yer değildi. D/Ali de İstanbul'da üniversiteye gidecek ve gözünü kardeşlerinin üstünden ayırmayacaktı. Herhangi bir terslik olursa vaziyetten D/Ali sorumlu tutulacaktı. Buydu babalarının kararı.

Ve böylece D/Ali, on dokuz yaşında, aksanlı Türkçesi ve iflah olmaz Alman halleriyle vardı İstanbul'a. Almanya'da kendisini yabancı gibi hissetmeye alışmıştı ama İstanbul'da yaşamaya başlayana dek Türkiye'de de aynı şeyi, hatta belki daha kötüsünü hissedeceğini hiç düşünmemişti. Mesele sadece aksanı ya da cümlelerinin sonuna istemsizce serpiştirdiği *Ja*'lar ve *Ach so*'lar değildi. Ayak uyduramıyordu gördükleri ve duyduklarına; hep bir boşluk duygusu vardı ruhunda, hep bir arayış.

Öfke. Şehirdeki o ilk aylarda, kendini sık sık ani öfke ataklarının pençesinde buldu; Almanya'dan ya da Türkiye'den ziyade dünyanın düzenine, aileleri paramparça eden bu kapitalist rejime, işçilerin terinden, emeğinden ve hüsranlarından beslenen burjuva sınıfına, hiçbir yere ait olmasına izin vermeyen bu aksak sisteme kızıyordu. Lisedeyken Marksizm hakkında çok şey okumuş, Berlin'de Freikorps tarafından öldürülüp cesedi bir kanala atılan cesur ve zeki kadın Rosa Luxemburg'a her zaman büyük hayranlık duymuştu. Hatta Kreuzberg'in içinden sakin sakin akan o kanalı birçok kez ziyaret etmiş, bir keresinde de gizlice bir çiçek atmıştı – Rosa için bir kırmızı gül.

Ama ancak İstanbul Üniversitesi'ne başlayınca, ancak o zaman, radikal bir sol grubun içinde buldu kendisini. Yoldaşları da D/Ali gibi kurulu düzeni yıkmak ve her şeyi sil baştan kurmak istiyorlardı.

İşte 1968 Temmuzu'nda, Altıncı Filo karşıtı gösterileri dağıtan polis ekiplerinden kaçarken Leyla'nın kapısında beliren D/Ali böyle bir insandı. Radikal fikirleri, karmaşık geçmişi, merhametli sevecen kalbi ve içli gülüşüyle beraber birçok bilinmeyeni ve tehlikeyi getirecekti beraberinde.

"Nasıl düştün buralara?" diye sorardı erkekler Leyla'ya hep.

Ve Leyla her seferinde, karşısındaki adam ne duymak istiyorsa ona göre farklı bir hikâye uydururdu – müşteri ihtiyaçlarına göre ısmarlama hazırlanmış bir öykü anlatırdı. Beter Ana'dan öğrendiği bir beceriydi bu.

Ama D/Ali'ye yapamazdı bunu. Gerçi o da bu soruyu hiç sormadı zaten.

Ona bir kez bile sormadı "nasıl düştüğünü". Onun yerine,

başka sualler sordu Leyla'ya. Hakkında başka şeyler öğrenmek istedi – Van'da çocukken ettiği kahvaltıların tadı nasıldı mesela, geçmiş kışlardan hatırladığı en canlı lezzetler nelerdi ve şayet her şehre bir koku verecek olsaydı İstanbul'un kokusu ne olurdu? Eğer "özgürlük" bir yiyecek türü olsa Leyla'nın damağında nasıl bir tat bırakırdı? Peki ya "vatan" kelimesinin tadı?

D/Ali dünyayı, hatta sevgi ve mutluluk gibi hayattaki en soyut duyguları bile, hep tatlar ve kokular aracılığıyla algılıyor gibiydi. Zaman içinde, ikisinin birlikte oynadığı bir oyuna dönüştü bu: Anları ve anıları alıp tatlara ve kokulara dönüştürüyorlardı.

Saatlerce dinleyebilirdi onu Leyla. Sesinin ritminin tadını çıkararak, hiç sıkılmadan dinleyebilirdi. Onun yanındayken, çok uzun zamandır deneyimlemediği bir hafiflik hissiyle sarmalanıyordu. Bir daha hissedemeyeceğini düşündüğü türden bir umut sızıyordu damarlarına, kalbinin daha hızlı atmasına neden oluyordu. Küçücük bir kızken Van'daki evlerinin çatısında oturup, gelecek kaygısı nedir bilmeden etrafı seyrettiği zamanlarda hissettiklerini hatırlatıyordu bunlar ona.

O günden sonra D/Ali, Leyla'yı görmeye gelmeye devam etti. Beklenmedik anlarda, kapıda beliriveriyordu yeniden, yeniden. Girişteki polisler kuşkulu bakışlarla süzseler de onu, alışmışlardı artık geliş gidişlerine. Kapıdaki emektar temizlikçiler de öyle. Aşina bir yüz olacaktı bu gidişle genelevler sokağında, bir kez olsun Leyla'ya dokunmadığı halde.

Leyla'yı D/Ali'ye dair belki de en çok şaşırtan şey, ta en başından itibaren ona "eşit" davranmasıydı. Sanki genelev değildi de, gittiği üniversitenin binalarından, sınıflarından biriydi burası. Sanki Leyla da loş ve tozlu koridorlarda ara ara karşılaştığı bir öğrenciydi. Böyle davranıyordu ona D/Ali, arkadaşlarından biri gibi. Ne tepeden, ne acıma yüklü bakışlarla bakıyordu ona. Her şeyden çok bu olmuştu Leyla'yı ga-

fil avlayan. Bu şehirde hiçbir erkek ona böyle davranmamıştı bugüne dek. Belki de bir yanılsamaydı bu eşitlik hissi, öyle olmalıydı mutlaka, gerçekse bile kalıcı olmasını bekleyecek kadar nahif değildi. Ama gene de Leyla için çok kıymetliydi bu his. İnanmakta güçlük çekse de bu duruma, her seferinde görüyordu ki ona ilgiyle, sevecenlikle ve hatta saygıyla yaklaşıyordu D/Ali, kullanacak bir et parçasıymış gibi değil.

D/Ali'yi anlamaya çalışmak daha evvel hiç ayak basmadığı bir zeminde, karmaşık bir aynalar dehlizinde ilerlemek gibiydi. Bir yandan onu keşfederken, belki bir yandan da kendi kendini bulacaktı. Çoktan yitirdiği bir yanını.

D/Ali etraftayken Leyla'nın gözlerinin nasıl parladığını, yüzünün nasıl da güldüğünü herkes görebiliyordu ama heyecanına yoğun bir suçluluk dalgasının eşlik ettiğini çok az kişi biliyordu.

"Artık buraya gelmemelisin" dedi Leyla bir gün en nihayetinde. "Seni düşündüğüm için söylüyorum bunu. Sefil bir yer burası, görmüyor musun? İnsanın ruhunu kirletir. Sakın bana bir şey olmaz diye düşünme, çünkü seni de çekip alır içine; burası bir bataklık. Ne işi var senin gibi insanın burada?"

D/Ali bir şey demedi bir an.

"Gelme artık, istemiyorum. Hem zaten niye geliyorsun ki buraya bu kadar sık, madem şey bile..."

Cümlesini yarım bıraktı. Bir an bocaladı. D/Ali'nin onunla hâlâ yatmamış olmasına laf ediyormuş gibi çıkmıştı ağzından cümleler. Halbuki, onun bu sıra dışı yanı Leyla'nın hoşuna gidiyordu; saygı duyduğu bir haldi bu. D/Ali'nin ona verdiği kıymetli bir armağan gibi sımsıkı tutunuyordu buna nicedir. Ama tuhaftır, D/Ali ondan fiziksel olarak uzak durdukça, Leyla da ilk defa içinde hiç bilmediği bir arzunun uyanışına tanık oluyordu. Bunca zaman birçok erkek tanımış, hiçbirini sevmemişti. Değil sevmek, tek bir duygu kırıntısı bile hissetmemek için yüreğini mühürlemişti. Ya da öyle zannet-

mişti. Şimdiyse, D/Ali'ye arzu dolu bir nazarla bakabiliyordu, kendi haline kendi de şaşırıyordu. Bir an geçiriveriyordu zihninden, D/Ali'nin boynuna dokunmanın ya da çenesinin kenarındaki o minik yara izini öpmenin nasıl bir his olacağını. Bunları düşünürken yakalıyordu kendisini.

"Geliyorum, çünkü seni görmek hoşuma gidiyor, bu kadar basit" dedi D/Ali alçacık bir sesle.

"Normal bir yer mi burası? Ahlaklı bir yer mi?"

"Kim normal ki Leyla? Hangimiz? Bu kadar çarpık bir düzende kimin normal olduğunu da bilmiyorum, ahlaklı geçinenlere de inanmıyorum."

D/Ali derdi ki; "doğal", "normal" "ahlaklı" gibi sözcükleri gereğinden fazla kullanan ve bol keseden atıp tutan insanlara dikkat edeceksin. Bunlar ya bir şeyi örtmeye çalışıyorlardır ya da Tabiat Ana'nın huyundan suyundan bihaber cahillerdir. Doğayı ve doğanın o muazzam karmaşasını anlamazlar. Mesela bu insanlara, salyangozların, solucanların ve siyah levreklerin hermafrodit olduklarını, erkek denizatlarının pekâlâ doğum yapabildiklerini, erkek palyaço balıklarının hayatlarının ortasında birdenbire dişiye dönüştüklerini veya erkek sübyelerin travesti olduklarını söylesen şaşırırlardı. "Daha neler!" diye itiraz ederlerdi. Onlara kalsa eşcinsellik, travestilik de "doğal" değildi, iyi de bizzat tabiatın parçasıydı tüm bunlar, bunu bilmez ya da bilmezden gelirlerdi. Velhasıl tabiatı yakından incelemiş her insan *doğal* sözcüğünü kullanmadan önce iki kere düşünürdü.

D/Ali derdi ki; esas "ahlaksızlık" insanın insana zulmüdür, kötülüğüdür, gaddarlığıdır. Esas "anormallik" ise süregiden eşitsizliktir, haksızlıktır, sömürüdür. Konuşmamız gereken ana konu da budur.

"Tamam anlıyorum ama çok paran gidiyor. Beter Ana saat başına ücretini alıyor."

"Ah, bilmez miyim!" dedi D/Ali mutsuz mutsuz. "Yoluyor beni hatun."

Gözleri gözlerine takıldı bir an. Dedi ki D/Ali: "Ama bir an seninle çıktığımızı düşünelim, sen beni yemeğe davet etmiş ol ya da ben seni. Ne yapacaktık? Sinemaya gidecektik, sonra da şık bir restorana ve bir de dans salonuna..."

"Şık bir restoran! Dans salonu!" diye tekrarladı Leyla gülümseyerek.

"Demek istediğim, para harcayacaktık."

"O farklı. İnsanlar dışarı çıkar, gezer tozar, para harcar, o başka. Anan baban alın teriyle kazandıkları paraları buralarda çarçur ettiğini bilseler dehşete düşerler."

"Bizimkilerden beş kuruş almıyorum ben bir kere."

"Sahi mi? Ama ben sanmıştım ki... O zaman nasıl para yetiştirebiliyorsun buraya?"

"Çalışıyorum." Göz kırptı D/Ali.

"Nerede?"

"Orada burada, her yerde."

"Kimin için?"

"Devrim için çalışıyorum!"

Leyla bakışlarını kaçırdı, huzursuz olmuştu. Hayatında bir kez daha beyniyle kalbi arasında sıkışıp kalıyordu. Beyni, karşısındaki bu düşünceli, nazik, duyarlı genç adamda bilmediği nice sırlar olabileceğini söylüyor, hatta onun yasadışı hallere karışmış olabileceğini fısıldıyor, çok dikkatli davranması gerektiği konusunda uyarıyordu onu. Oysa kalbi –tıpkı yeni doğmuş bir bebekken tuzdan bir örtünün altında yattığı zamanki gibi– temkini elden bırakmış, doludizgin yaşamak, doya doya tatmak ve sevmek istiyor, onu ha bire daha da ileri itiyordu.

Sonuçta Leyla, gene kalbini dinledi. D/Ali'nin ziyaretlerine karşı çıkmaktan vazgeçti. Bazı haftalar her gün geliyor-

du genç adam, bazense yalnızca hafta sonları. Leyla onun çoğu gece yoldaşlarıyla birlikte, o uzun, karanlık gölgesini boş sokaklara düşürerek dışarılarda dolaştığını yüreği titreyerek seziyor ama neler yaptıklarını sormamayı tercih ediyordu.

"Seninki damladı yine!" diye bağırırdı aşağıdan Beter Ana, imalı bir tonla.

D/Ali her geldiğinde tekrarlanırdı bu sahne. Ve eğer o esnada Leyla'nın yanında müşteri varsa D/Ali'nin girişteki sandalyeye çöküp uzunca bir müddet beklemesi gerekirdi. İşte böyle zamanlarda Leyla utançtan ölecek gibi olurdu: Sonra D/Ali'yi yukarıya, başka bir erkeğin kokusunun sindiği odaya davet ettiğinde o kadar kötü ve kirli hissederdi ki kendini yüreğini bir burkaç gibi oyardı keder. Ama D/Ali bu durumdan rahatsızlık duyuyorsa bile bir kez olsun belli etmezdi. Sessiz bir odaklanma vardı genç adamın hareketlerinde, sanki Leyla dünyanın merkeziydi ve onun dışındaki her şey birer ayrıntıdan ibaretti. Gülümseyerek Leyla'yı seyrederdi. Mekânı da havadaki kokuları da fark etmez gibiydi. İçten gelen, hesapsız bir nezaketi vardı daima. O oturup sigara sararken, konuşurlardı. Birbirlerine söyleyecek ne çok sözleri vardı. Her seferinde, tastamam bir saatin sonunda "hoşça kal" deyip gittiğinde, odanın her köşesine bir boşluk yayılırdı adeta. Leyla'yı bütün bütün yutardı o boşluk. D/Ali yokken hiçbir şeyden keyif almazdı.

D/Ali ona minicik armağanlar getirmeyi hiç ihmal etmezdi – içine bir şeyler yazsın diye bir defter, saçı için kadife bir kurdele, kendi kuyruğunu yutan yılan şeklinde bir yüzük ve bazen de sürpriz dolgulu çikolatalar: karamelli, vişne ezmeli, fındık pralinli... Birlikte yatağın üstüne oturur, kutuyu açar, önce hangisini yiyeceklerini uzun uzun düşünür ve sonra tam bir saat boyunca konuşur, konuşurlardı.

Böyle bir gün ilk defa ona dokundu D/Ali. Hiç beklenmedik bir anda, Leyla'nın sırtındaki asit yanığından kalan ya-

ra izine dokundu usulca. Elini şefkatle gezdirdi yaranın etrafında. Dokunuşu, tıpkı suları ikiye ayıran bir peygamber gibi, Leyla'nın yüreğini yarıp geçti sanki.

"Senin resmini yapmak istiyorum" dedi D/Ali. "İzin verir misin?"

"Benim resmimi mi?"

'O kadar güzelsin ki."

Leyla hafifçe kızarıp gözlerini yere indirdi. Yeniden baktığında, tıpkı tahmin ettiği gibi gülümserken buldu onu.

Bir sonraki sefer, yanında bir şövale ile içinde kıl fırçalar, yağlıboyalar, palet bıçakları, çizim defterleri ve beziryağı olan bir tahta kutuyla çıkıp geldi D/Ali. Genelevler sokağı, genelevler sokağı olalı beri böyle bir sahne görmemişti.

"Ne yapmam gerekiyor şimdi? Poz mu vereyim?" diye sordu Leyla boyaları incelerken.

"Hiçbir şey yapma, sadece kendin ol."

Leyla kırmızı krepten kısa eteği ve onun takımı boncuklu bikini üstüyle yatağın üzerinde oturdu. Saçlarını gevşek bir topuz yapmış; yüzünü, sanki sonsuza dek kapalı kalmasını dilediği kapıdan uzağa doğru çevirmişti hafifçe. Öylece geçti o saat. D/Ali o kadar mutlu görünüyordu ki onun resmini yaparken kıyamadı mutluluğunu bozmaya Leyla.

Delikanlı, bir dahaki gelişinde kullanmak üzere tuvali gardıropta bıraktı. Her seferinde aynı durum tekrarlandı. Yaklaşık bir buçuk hafta sonra, resim bittiğinde, Leyla gördü ki asit yanığı izinin olduğu yere minicik, bembeyaz bir kelebek kondurmuştu D/Ali.

"Ne şimdi bu tablonun ismi?"

"Kelebek ve genç kadın."

"Dikkatli ol" dedi Zeynep122. "Adam sanatçı. Ve inan ba-

na, *hayati*, sanatçılar bencil olur. Bir tek kendilerini önemserler. İstediklerini elde eder etmez ortadan kaybolurlar."

Oysa herkesi şaşırtan bir şekilde, haftalar, aylar geçse bile, D/Ali gelmeye devam etti. Fahişeler önceleri merak içinde seyrettiler olan biteni. Derken başladılar dalga geçmeye: "Besbelli iktidarsız herif", "Bu şapşal yatakta bir halt beceremiyordur", "İbne kesin", "Geldi gene ressam bozuntusu"...

Bir süre sonra yapacak şakaları kalmayınca, bu sefer de yağlıboya ve terebentin kokularından şikâyet etmeye koyuldular. Kıskandıklarını bildiğinden umursamıyordu onları Tekila Leyla. Ama Beter Ana da homurdanmaya başlayıp, etrafta *solcu molcu komünist momunist* istemediğini birkaç kez tekrarlayınca, Leyla onu artık göremeyeceğinden endişe etmeye başladı.

İşte o günlerden birinde D/Ali, durumu sezmiş gibi, Beter Ana'ya beklenmedik bir öneriyle yaklaştı.

"Şu duvardaki natürmort... Yani, alınmayın ama o fulyalarla limonlar çok uyduruk görünüyor. Oraya şöyle güzel, alımlı bir portre assak nasıl olur?"

"Asılıydı bir tane aslında" dedi Beter Ana hemen. Ama portrenin Sultan Abdülaziz'e ait olduğunu söylemek istemedi, ne olur ne olmaz, gene bir müşteri celallenir. "Ama kaldırmam icap etti."

"*Ach so*, yazık olmuş. O zaman belki yeni bir portre lazım buraya. Ne dersiniz, yapayım mı bir resminizi – ücretsiz?"

Belinin etrafındaki yağ katmanlarını keyifle titreten boğuk bir kahkaha attı Beter Ana. "Kimin? Benim mi? Ya git işine delikanlı, saçmalama. Model miyim ulan? Kocakarıyı mı resmedeceksin? Güzel bile değilim ben. Git başkasını bul."

D/Ali gülmedi, sabırla bekledi.

Duraksadı Beter Ana; birden ciddileşti. "Şaka yapıyorsun di mi?"

"Yok, ciddiyim. Çok güzel olacak tablo, eminim."

Aynı hafta, Beter Ana, başladı D/Ali için poz vermeye. Hem hünerini göstersin hem de şişman gıdısını saklasın diye örgüsünü göğsünün önünde tutarak kıpırdamadan duruşunu görenler gözlerine inanamadılar.

Tablo bittiğinde tuvaldeki kadın orijinal modelin çok daha mutlu, daha genç ve daha zayıf bir versiyonu olmuştu. D/Ali haklıydı. Göz alıcıydı resim.

Şimdi de bütün fahişeler ondan resimlerini yapmasını istiyorlardı.

Kıskanma sırası Leyla'ya gelmişti.

Böyledir işte ezelden beri. Âşık olmayagörsün insan, atağa kalkar zaman. Eskisi gibi olamaz artık hiçbir şey, başlar dünya daha hızlı dönmeye.

On dakika

Onuncu dakikada Leyla'nın zihni, sokaklarda yürürken ya da bir ağaç altında tek başına otururken yemeyi en çok sevdiği lezzeti hatırladı: midye tava – un, yumurta sarısı, karbonat, karabiber, tuz ve taze midye.

Ekim 1973. Dünyanın en uzun dördüncü köprüsü olan Boğaziçi Köprüsü, üç yıllık bir çalışmanın ardından, şaşaalı bir devlet töreniyle trafiğe açılıyordu. Köprünün bir ucu Asya Kıtası idi artık, beriki ucu ise Avrupa Kıtası.

Tören sabahı, erken saatlerden itibaren, köprünün her iki yanında kalabalıklar toplandı. Öğleden sonra cumhurbaşkanı duygulu bir konuşma yaptı; kimileri Birinci Dünya Savaşı'nda, Kurtuluş Savaşı'nda, hatta Balkan Savaşı'nda savaşmış olan gaziler ağırbaşlı bir sükûnetle kalkıp selam durdular; konuk yabancı devlet adamları, siyaset dünyasının büyük başları ve valilerle birlikte yüksek bir platformda oturuyorlardı; dört bir yanda göz alabildiğince rüzgârda çırpınıyordu kırmızı ve beyaz bayraklar; derken bando İstiklal Marşı'nı çaldı ve herkes son sesiyle eşlik etti; binlerce balon havaya salındı ve ardından zeybek oynayan efeler omuz hizasında açılmış kollarıyla, uçuşan kartallar misali dönüp durdular.

Daha sonra, köprü yayalara açıldığında insanlar bir kıtadan diğerine yürüyebildiler nihayet. Ne yazık ki çok sürmeyecekti bu hal. Geçen zaman içinde, şaşırtıcı bir şekilde, o

kadar çok vatandaş intihar girişimi için bu muhteşem manzarayı seçecekti ki, sonunda yetkililer yaya geçişini tamamen yasaklamaya karar vereceklerdi. Bunların hepsi daha sonra olacaktı ama. Şimdi ne tasalanmaya yer vardı, ne hüzne... şimdi sadece iyimserlik zamanıydı.

Bir gün önce Türkiye Cumhuriyeti'nin ellinci kuruluş yıldönümüydü. O da başlı başına büyük bir olay olmuştu. Ve İstanbullular bugün de 1.560 metre uzunluğundaki bu mühendislik harikasını kutluyorlardı – Türk işçileri ve müteahhitleri ile Cleveland Bridge and Engineering Company adlı şirketin İngiliz mühendislerinin ortak ürünüydü bu muhteşem yapı. İstanbul'un o ince ve zarif "Boğazını" ışıl ışıl bir gerdanlık gibi süsleyen bir köprü vardı artık. Şehrin üstünde parıldıyor, bir uçta Karadeniz ile Marmara Denizi'ni birbirine katmak, diğer uçta Ege'yi Akdeniz'le buluşturmak için akıp duran suların üstünde nazlı nazlı sallanıyordu.

Bütün bir hafta, havada öyle yoğun bir ortak coşku havası olmuştu ki şehrin dilencileri bile sanki sonunda karınları doymuş gibi gülümsüyorlardı. Türkiye'nin Asya'daki bölümü Avrupa'daki bölümüyle ilelebet birleştiğine göre bütün ülkeyi parlak bir gelecek bekliyordu artık. Köprüyle birlikte yeni bir dönemin kapıları da açılmıştı. Avrupa'dakiler bunu kabul etse de etmese de Türkiye artık teknik olarak *Avrupa'daydı.*

Aynı gece havai fişekler atıldı ve karanlık sonbahar göğü aydınlandı. Genelevler sokağında kadınlar kaldırımın yanında gruplar halinde durmuş sigara içerek cümbüşü seyrediyorlardı. Kendisini hakiki bir vatanperver addeden Beter Ana'nın gözleri dolmuştu, ikide bir burnunu çekip duruyordu.

"Ne müthiş bir köprü – devasa..." dedi Zeynep122, havai fişeklere bakarak.

"Kuşlar ne kadar şanslı" diye mırıldandı Leyla. "Düşünsene, ne zaman isterlerse konabilirler köprünün üstüne. Martılar, güvercinler, saksağanlar... ve balıklar, onlar diledikleri gibi yüzüyor köprünün altından. Yunuslar, palamutlar... Ne büyük ayrıcalık."

Dönüp merakla ona baktı Zeynep122. "Ne o, kuşların, balıkların yerinde olmak ister gibi bir halin var."

Omuz silkti Leyla. "Neden olmasın! Sen de onlar gibi hür yaşamak istemez miydin?"

"Tabii ki hayır" dedi Zeynep122. "İnsan eşref-i mahlûkat."

"Ben isterdim" dedi Leyla inatla. "Onlar gibi yaşayamıyoruz madem, bari onlar gibi ölelim."

"O nasıl laf?"

"İsterdim valla, hiç kızma bana, balık gibi öleyim isterdim. Sonsuzlukta yüzeyim."

Az sonra Nostalji Nalan geldi yanlarına. Hepsinin köprüye methiyeler düzüşüne gülümsedi.

"Nasıl bu kadar romantik olabiliyorsunuz vallahi anlamıyorum" diye çıkıştı Nostalji Nalan abartılı bir iç çekişle; besbelli eğleniyordu. Arada Leyla'yı ziyarete gelirdi ama varlığı Beter Ana'yı huzursuz ediyordu. Kanun gayet açıktı bu konuda: Travestiler genelevlerde çalışamazlardı. Burada olmaması gerekiyordu Nalan'ın ama o pek dinlemiyordu kimseyi. Aralarda kaçamak uğruyordu sohbet için. "O devasa inşaatın kaça mal olduğu hakkında en ufak bir fikriniz var mı sizin? Ve kim ödüyor – halk!"

Leyla gülümsedi. "Bazen aynı D/Ali gibi konuşuyorsun."

"Hah, iyi insan lafının üstüne gelir..." Nalan başıyla sol tarafını işaret etti.

Dönüp bakınca, D/Ali'nin geldiğini gördü Leyla; ceketi kırışmıştı, botları tozlanmıştı, omzunda bezden bir çanta, elindeyse içi midye tava dolu bir kâğıt külâh vardı.

"Sana getirdim" dedi, midyeleri Leyla'ya uzatırken. Midyeye bayıldığını biliyordu.

Yukarıya çıkıp da kapıyı arkalarından sıkıca kapatana kadar bir daha konuşmadı. Yatağa oturup, alnını ovuşturdu. Bir tuhaflık vardı hallerinde.

"İyi misin?" diye sordu Leyla.

"Affedersin. Başım biraz dertte. Neredeyse yakalıyorlardı beni bu sefer."

"Kim? Polis mi?"

"Hayır, Bozkurtlar. Faşistler. Bölgeyi kontrol eden bir grup var da."

"Ne? Bizim burası faşistlerin mi elinde?"

Delici gözlerle baktı Leyla'ya D/Ali. "Farkında bile değilsin! İstanbul'un her mahallesinde iki rakip grup var – yani en az: bir onlardan, bir bizden. Maalesef, buralarda faşistlerin sayısı bizimkilerden fazla. Ama yılmak yok, mücadeleye devam."

"Anlatsana, ne oldu?"

"Ne olsun, bir köşeyi döndüm, elimde midye tava, sakin sakin yürüyorum. Bir baktım, oradalar, gruplar halinde, gülüş çağırış. Hem de en azılıları. Köprüyü kutluyorlardı sanırım. Sonra bir tanesi beni fark etti."

"Seni tanıyorlar mı ki?"

"Eh, hepimiz birbirimizi biliyor gibiyiz artık; hem tanımasak da kolayca tahmin edebiliyoruz."

Öyle ya, giysiler politikti. Sakal bıyık da öyle – özellikle de bıyık. Milliyetçilerinki aşağı sarkık, hilal biçiminde; İslamcılarınki kısa kesilmiş, küçük ve tertipli. Stalinistlerin posbıyıklarına bakan, hayatlarında tıraş bıçağı görmediklerini sanırdı. D/Ali'nin kendisine gelince, o hep sinekkaydı tıraşlıydı. Leyla bunun herhangi bir politik mesaj verip vermediğini, veriyorsa tam olarak ne ifade ettiğini bilmiyordu doğrusu. Birden kendisini D/Ali'nin dudaklarını incelerken buldu – inceydiler, katmerlenmiş gül renginde. Halbuki erkeklerin dudaklarına asla bakmaz, hiçbir şekilde öpüşmek istemez, hat-

ta bundan özellikle kaçınırdı; şimdi kendini D/Ali'nin dudaklarını inceler ve arzularken yakalayınca rahatsız olmuştu.

"Fena kovaladılar" diye devam etti D/Ali, Leyla'nın aklından geçenlerden habersiz. "Bunu taşıyor olmasam daha hızlı koşabilirdim."

Leyla çantaya bir bakış attı. "Ne var içinde?"

Gösterdi D/Ali. Çantanın içinde yüzlerce, belki binlerce el ilanı vardı. Leyla bir tanesini çıkarıp inceledi. Sayfanın yarısını bir resim kaplıyordu. Tavandan gelen ışığın altında duran mavi önlüklü fabrika işçileri. Kadınlı erkekli, yan yana. Güvenli ve hatta neredeyse uhrevi görünüyorlardı, meleksi bir halleri vardı. Bir tane daha ilan aldı Leyla: canlı mavi renkli tulumlarıyla maden işçileri; kurum kaplı yüzleri keskin hatlı, kasklarının altından bakan bilge gözleri iri iri. Hızla diğer el ilanlarını da karıştırdı. Hepsindeki insanların kararlı çeneleri, güçlü kasları vardı; mobilya atölyesinde her gün gördüğü işçiler gibi solgun ve bitkin değillerdi. D/Ali'nin komünist dünyasında herkes sağlam ve kaslıydı, herkesten sağlık fışkırıyordu. Kardeşi geldi birden Leyla'nın aklına ve yüreği burkuldu.

"Beğenmedin mi resimleri?" dedi D/Ali, Leyla'nın yüzünü görünce.

"Beğendim. Sen mi çizdin bunları?"

Başını evet der gibi salladı D/Ali. Bir gurur ışıltısıyla aydınlandı yüzü bir an. Resimleri yeraltı matbaasında çoğaltılıp bütün şehre dağıtılıyordu.

"Her yere bırakıyoruz bunları – kahvelere, lokantalara, kitapçılara, sinemalara... Ama şimdi biraz endişelendim. Faşistler beni bu ilanlarla yakalayacak olurlarsa döve döve canımı çıkarırlar."

"Neden burada bırakmıyorsun çantayı?" dedi Leyla. "Yatağın altına saklarım ben."

"Yapamam, seni de tehlikeye atmış olurum."

Leyla hafifçe güldü. "Burayı kim arayacak aşkım ya! Merak etme, devrime göz kulak olurum ben."

O akşam üstü, genelevin kapıları kilitlenip de bütün mekân sessizliğe gömülünce, Leyla el ilanlarını çıkardı. Fahişelerin çoğu gece eve giderlerdi yatmaya, bakıma muhtaç yaşlı ebeveynleri ya da küçük çocukları vardı ama birkaçı orada kalıyordu. Koridorun aşağısında bir yerde, bir kadın yüksek perdeden horluyor, bir başkası ise kırılgan, yalvaran bir sesle uykusunda konuşuyordu ama ne dediği anlaşılmıyordu. Leyla yatakta arkasına yaslanıp okumaya başladı:

Yoldaşlar, uyanık olun.

Amerika, Vietnam'dan defol!

Savaşa karşı sesini yükselt.

Devrim... Proletaryanın diktatörlüğü.

Kelimeleri okuyup anlamaya çalışıyordu Leyla, bazı sloganları tam olarak kavrayamadığı için canı sıkılıyordu. Ne zaman yazılı bir şeye baksa sessiz bir paniğe kapılan teyzesini hatırladı bir an. Teyzesi... annesi yani. Pişmanlık bir bıçak olup saplandı yüreğine. Neden sanki gençken annesine okuma yazma öğretmek hiç aklına gelmemişti? Öğretseydi acaba farklı olur muydu aralarındaki ilişki? Birbirlerine gizlice mektuplar yazarlardı belki de. Ama geçmişin açılmamış kapılarına seneler sonra üzülmekten fayda gelmez insana, bunu gayet iyi biliyordu o da.

"Sana ne zamandır bir şey sormak istiyorum" dedi Leyla ertesi gün D/Ali gelince. "Devrimden sonra fuhuş olacak mı?"

Boş boş baktı D/Ali Leyla'nın yüzüne. "O da nereden çıktı?"

"Merak ediyorum... Siz kazanacak olursanız, yani devrim gelirse... bize ne olacağını merak ediyorum da."

"Sana da arkadaşlarına da hiç kötü bir şey olmayacak. Derdin buysa, tasalanma. Bak, bunların hiçbiri senin suçun değil. Bütün kabahat kapitalizmde. Güçsüzü ezip işçi sınıfını sömüren, emperyalist burjuvazi ve onların işbirlikçileri için kâr üreten bu adaletsiz sistemde. Devrim asıl sizin haklarınızı savunacak. Biz bu mücadeleyi sizler için veriyoruz. Sen de bir proletersin, bir bakıma."

Leyla'nın gözleri şüpheyle açıldı.

"Tabii ki. İşçi sınıfının bir üyesisin, bunu unutma."

"Ama buraya ne olacak mesela? Kapatacak mısınız, açık mı kalacak bizim genelev? Peki ya Beter Ana'ya ne olacak?"

"Beter Ana çalışanlarını sömüren tipik ve iflah olmaz kapitalistin teki, semirip duran ama içten içe can çekişen bir plütokrattan farkı yok."

Tuhaf tuhaf baktı Leyla.

"Bak, o kadın senin bedenin üstünden kazanç sağlıyor. Senin ve daha birçoklarının. Devrimden sonra cezasını bulacak, kimse kusura bakmasın – elbette adilce olacak cezası. Sonra hemen bütün genelevleri kapatacağız, böyle fuhuş dolu mahalleleri temizleyeceğiz. Hiçbiri kalmayacak. Hep fabrika olacak buralar. Fahişeler de namuslu fabrika işçisi olarak çalışacak. Ya o ya da isteyen toprağına dönebilir – köylü olabilir."

"Hadi ya... şey... bazı arkadaşlarım bundan hoşlanmayabilirler" dedi Leyla. Gözlerinin önünde bir kare canlandı. Nostalji Nalan'ı, üzerinde kısacık bir elbise, ayağında yüksek topuklu ayakkabılarla, çalışmaya gönderildiği mısır tarlasından kaçmaya çalışırken tahayyül etti. Ona ne olacaktı acaba devrim gelince?

D/Ali de aynı şeyi düşünüyor gibiydi. Nalan'la birçok kez karşılaşmış ve onun irade gücünden epey etkilenmişti. Marx'ın, Nostalji Nalan gibi insanlar hakkında ne düşündüğünü bilemiyordu. Ya da Troçki'nin mesela. Okuduğu bü-

tün o kitaplarda köyünü seneler evvel terk eden ve ne işçi ne köylü olmak isteyen travestiler hakkında herhangi bir bilgiye rastladığını hatırlamıyordu. Ama hızla bu fikirleri zihninden savdı. "Eminim arkadaşlarına uygun başka bir iş buluruz."

Leyla gülümsedi, D/Ali'nin tutkulu konuşmalarını dinlemeyi seviyor, onun o sarsılmaz adalet ve hakkaniyet duygusundan hoşlanıyordu ama ağzından dökülen kelimeler bu hislerini yansıtmadı. "Bütün bunlara nasıl inanabiliyorsun? Bana hepsi hayalmiş gibi geliyor."

"Hayal değil. Rüya da değil. Tarihin akışı bu." Somurttu D/Ali, kırılmış gibiydi. "Bir nehri ters yöne akıttırabilir misin? Hayır. Tarih de mantıken ve önlenemez şekilde komünizme doğru ilerliyor. Er ya da geç o büyük gün gelecek. Devrimi hepimiz göreceğiz."

Keyfinin kaçtığını anlayan Leyla'nın içi ona karşı sevecen hislerle doluverdi birden. Nazikçe boynuna dokundu, yuvalanan bir serçe gibi yerleşti oraya eli.

D/Ali bir süre öylece kıpırdamadan durdu. İlk defa ona dokunuyordu Leyla bu şekilde, ikisi de bir an söyleyecek söz bulamadı.

"Ama madem hayal dedin, benim bir hayalim var, eğer merak ediyorsan" dedi gözlerini sımsıkı kapatmış halde. Söylemek üzere olduğu şeyi duyunca Leyla'nın yüzünün alacağı şekli görmek istemiyordu. Ona bakamıyordu. "Seninle ilgili."

"Öyle mi? Neymiş?"

"Çok uzak bir hayal. Ama imkânsız değil."

"Merak ettim şimdi, hadi söyle."

"Benimle evlenmeni istiyorum."

Ardından gelen sessizlik o kadar derindi ki gözlerini ayırmadan D/Ali'ye bakan Leyla, limandaki dalgaların alçak sesli mırıltısını ve bir balıkçı teknesinin suyu döven motorunun sesini duyabiliyordu. Bir soluk aldı, bir soluk daha.

Ama her nasılsa hava ciğerlerine erişmemiş gibi hissetti, öylesine doluydu bağrı.

Derken odanın içindeki saatin alarmı çaldı. Beklemedikleri bu ani ses karşısında ikisi de boş bulunup sıçradılar. Zamanı dolan müşteriler içeride daha fazla oyalanamasın diye her odaya bir saat yerleştirmişti Beter Ana.

Leyla toparlandı. "Senden bir şey rica edeceğim. Bana bir daha böyle şeyler söyleme lütfen, ne olur."

D/Ali şaşırmıştı. "Kızdın mı? Kızma."

"Kızmadım... peki kızdım!"

"Ama niye?"

"Bak, burada asla söylenmemesi gereken bazı şeyler vardır. Hem niyetin iyi olsa bile – ki senin niyetinin iyi olduğundan kuşkum yok benim. Ama şunu iyice anlamalısın ki ben bu tür konuşmalardan hoşlanmıyorum. Başkaları hoşlanabilir, beni kötü etkiliyor, içim eziliyor, anladın mı?"

Bir an bakakaldı D/Ali. "Çünkü inanmıyorsun."

"Tabii ki inanmıyorum, deli miyim ben?"

"Hâlâ fark etmemiş olmana hayret ediyorum."

"Neyi fark etmemiş olmama?"

"Sana âşık olduğumu" dedi D/Ali. "Hem de ilk gördüğüm an... şu merdivenlerde... Altıncı Filo'nun geldiği gün... hatırlıyor musun?"

Leyla yanaklarının kızardığını hissetti. Yüzü yanıyordu. Ateşe değmiş gibi çekti kendini.

D/Ali çıkıp gitsin istiyordu, tek kelime daha etmeden gitsin ve bir daha da gelmesin. Yıllardır tatlı tatlı devam etmiş olsa da, belli ki bu ilişki her ikisini de incitecek, kıracak, kanatacaktı, bunu o an net olarak anlamıştı.

"Ne olur git artık."

D/Ali kapıyı kapattıktan sonra, ağlamaya başladı Leyla. Beter Ana'nın kesin emirlerine rağmen kalkıp perdeleri açtı. Yanağını avluda tek başına duran huş ağacı ile bacasın-

dan duman çıkan mobilya atölyesinin göründüğü cama yasladı. D/Ali'nin limana doğru yürüyüşünü hayal etti, adımları her zamanki gibi seri ve aceleciydi; havai fişeklerden bir şelalenin altında, karanlık bir aralıkta gözden kaybolana dek sadakatle, sevgiyle takip etti onu zihninde.

Bütün o hafta boyunca, etrafı saran iyimser havanın da etkisiyle, gazinolar ve gece kulüpleri dolup taştı. Cuma günü akşam ezanından sonra, Beter Ana Leyla'yı Boğaz kenarındaki bir yalıda verilen bekârlığa veda partisine gönderdi. Aklı D/Ali'nin söylediklerinde, üstesinden gelemediği bir hüzünle boğuşup durdu Leyla bütün gece; ne rolünü yapabildi ne oyununu oynayabildi; sanki bir gölün dibinde yürüyormuş gibi fena halde yavaş, ağırdı tüm hareketleri. Parti sahiplerinin, performansından memnun kalmadıklarını ve mamaya şikâyette bulunacaklarını sezinliyordu.

Toplum iki tür insanın hüznünü görmek istemez: bir palyaçoların bir de fahişelerin. "Üzülmeye bile hakkımız yok bizim." Böyle düşündü acı acı.

Dönüş yolunda, saatlerce topuklu ayakkabıların üstünde dikilmekten zonklayan ayaklarıyla bitkin bitkin yürüyordu. Önceki günün öğle yemeğinden beri bir şey yemediği için açlıktan ölüyordu. Böyle gecelerde ona yiyecek bir şey ikram etmek kimsenin aklına gelmez, o da hiç istemezdi.

Kırmızı kiremitli çatıların ve kurşun kaplı kubbelerin üzerine güneş doğmaktaydı. Havada bir tazelik, bir vaat kokusu vardı sanki. Hâlâ uykuda olan apartmanların yanından geçti. Az ileride, üst katlardaki bir pencereden sarkan bir ipin ucuna bağlanmış bir sepet çarptı gözüne. İçinde soğana, patatese benzeyen bir şeyler vardı. Birisi yakınlardaki bir manavdan ısmarlayıp, sonra da yukarı çekmeyi unutmuş olmalıydı.

Birden bir sesle donakaldı. Kıpırdamadan durup kulak kesildi. Birkaç saniye sonra bir inilti duydu, o kadar hafifti ki ilkönce uykusuz zihninin ona oyun oynadığını ve gaipten sesler duyduğunu sandı. Sonra kaldırımda şekilsiz bir siluet, etten ve kürkten oluşan bir yığın gördü. Yaralı bir kediydi bu.

Aynı anda bir başkası da kediyi görmüş, yolun karşı tarafından oraya doğru yaklaşmaktaydı. Bir kadındı bu. Kenarları kırışmaya başlamış yumuşak bakışlı, kahverengi gözleri, sivri burnu ve toplu bedeniyle bir kuşu andırıyordu kadın – bir çocuğun çizebileceği gibi, mutlu ve yuvarlacık bir kuşu.

"Kedinin nesi var? İyi mi?" diye sordu kadın.

İkisi birden eğildiler ve aynı anda gördüler: Bağırsakları dışarı dökülmüş, güçlükle çıkan solukları yavaşlamıştı; ağır yaralıydı hayvan.

Leyla boynundaki fuları çıkartıp kediye sardı. Sonra hayvanı nazikçe kaldırıp tek koluna yatırdı. "Bir veteriner bulmamız lazım."

"Bu saatte mi?"

"Başka seçeneğimiz yok ki!"

Birlikte yürümeye başladılar.

"Benim adım Leyla bu arada. "

"Ben de Hümeyra. Rıhtımın ordaki gazinoda çalışıyorum."

"Ne yapıyorsun orada?"

"Orkestramla beraber sahnedeyiz her gece, bekleriz" dedi kadın ve daha güçlü bir ses ve azıcık da gururla ekledi: "Şarkıcıyım yani."

"Ay, ne güzel. Hiç Elvis söylüyor musun?"

"Yok bizde öyle numaralar, ne gezer? Eski şarkılar, türküler filan söylüyoruz ama arada yeniler de oluyor, çoğunlukla arabesk."

Nihayet buldukları veteriner o saatte uyandırıldığı için sinirlenmekle birlikte, onları geri çevirmedi Allahtan.

"Bunca yıllık veterinerim, böyle bir şey görmedim" dedi

adam. "Kırık kaburgalar, çatlak bir kafatası, eksik dişler... Üzerinden bir araba ya da bir kamyon geçmiş olmalı. Üzgünüm ama bu zavallı hayvanı kurtarabileceğimize ihtimal vermiyorum açıkçası. Beyhude uğraşmayın."

"Beyhude değil" dedi Leyla. "Hiç değilse bir umut var. İhtimal dedin, öyle demedin mi?"

Veterinerin gözleri kısılıp birer çizgiye dönüştü gözlük camlarının ardında. "Pardon?"

"Yani yüzde yüz emin değilsiniz. *İhtimal* demek, az da olsa hayatta kalma şansı var demek."

"Bak kızım, iyilik yapmak istiyorsunuz, anlıyorum, keşke herkes sizin gibi iyi kalpli olsa. Ama bu hayvanı uyutsak daha hayırlı olur, onun için de bizim için de. Zaten çok fazla acı çekmiş zavallıcık."

Leyla yüzünü diğer tarafa çevirdi. "Bir başka veteriner buluruz o zaman." Hümeyra'ya döndü. "Buluruz, değil mi?"

Diğer kadın tereddüt etti – sadece bir an için. Sonra başını sallayarak destekledi Leyla'yı. "Tabii."

"Peki, peki tamam. Madem kararlısınız, elimden geleni yaparım" dedi veteriner. "Ama hiçbir söz vermiyorum. Ve şunu da söyleyeyim, bu iş pahalıya patlar."

"Olsun" dedi Leyla. "Çalışırız."

Üç ameliyat ve aylar süren acılı tedaviler gelecekti ardından. Masrafların çoğunu Leyla karşılarken Hümeyra da elinden geldiğince katkıda bulundu.

Sonunda zaman Leyla'yı haklı çıkardı. Kedi, çatlamış pençeleri ve kırılmış dişleriyle hayata sımsıkı tutundu. İyileşmesi mucize gibi bir şey olduğundan ona Sekiz adını verdiler, zira bunca acıya dayanabilen bir yaratığın dokuz canının sekizi gitmişti besbelli.

İki kadın dönüşümlü olarak baktılar kediye – ve bu arada sağlam da bir dostluk geliştirdiler yavaş yavaş.

Birkaç yıl sonra, gece kaçamaklarıyla dolu bir dönemin ardından Sekiz hamile kaldı. Dokuz hafta sonra hepsi de birbirinden farklı karakterde beş yavru doğurdu. Yavrulardan biri minicik bir beyaz lekesi olan siyah bir kediydi ve duvar gibi sağırdı. Leyla ile Hümeyra ona Bay Çarli dediler.

Hollywood Hümeyra, Mezopotamya'nın en güzel türkülerini ezbere bilen ve kendi hayatı da o türkülerin anlattığı acıklı hikâyeleri andıran kadın.

Hollywood Hümeyra, Tekila Leyla'nın beş kadim dostundan biri.

Hümeyra'nın hikâyesi

Hümeyra, Mardin'de, Mezopotamya'nın kireçtaşı platolarında, Mor Gabriel Manastırı yakınlarında dünyaya gelmişti. Yılankavi sokaklar, taş evler. Bu kadim coğrafyada, her yanı tarihin ardında bıraktıklarıyla sarılı olarak büyümüştü. Birbiri üstüne yığılmış kalıntılar. Birbiri içine geçmiş yeni ve eski mezarlar. Sonu gelmez kahramanlık menkıbelerini ve aşk hikâyelerini dinleye dinleye artık var olmayan bir yerlerin hasreti düşmüştü Hümeyra'nın yüreğine. Garipti ama sanki sınır –Türkiye'nin bitip Suriye'nin başladığı yer– iki ülkeyi birbirinden ayıran sabit bir hat değil de yaşayan, soluk alıp veren bir şeymiş, bir tür gece yaratığıymış gibi gelirdi ona. Her iki yanındaki insanlar derin uykularındayken yer değiştirirdi sanki. Sabahları da kendisini yeniden düzeltirdi, azıcık sağa, azıcık sola. Kaçakçılar, soluklarını tutarak mayın dolu arazileri aşar, sınırın öte yanına gidip gelirlerdi. Bazen durgunluğun içinde bir patlama olurdu ve köylüler, parçalanan bir katır olsun, sırtındaki kaçakçı olmasın diye dua ederlerdi.

Uçsuz bucaksız manzara, Turabdin'in –Tanrı Hizmetkârları Dağı'nın– eteklerinden başlayıp, yazın soluk kum rengine bürünen düzlük araziye doğru uzanırdı. Ama bölge sakinleri sık sık sanki bir adada yaşıyorlarmış gibi davranırlardı. Çevre aşiretlerden farklıydılar ve bunu iliklerine dek hissederlerdi. Geçmiş, derin ve karanlık sular gibi üstlerine kapanırdı ve onlar atalarının hayaletleri, ruhları eşliğinde yüzerlerdi o sularda.

Mor Gabriel, dünyanın en eski Süryani Ortodoks manastırıydı. Hayatını suyla ve azıcık bir yiyecek ile idame ettiren bir münzevi gibi, manastır da inançla ve itikat kırıntılarıyla hayatta kalmayı başarmıştı. Uzun tarihi boyunca, katliamlar, soykırımlar, zulümler atlatmış; bölgeye yolu düşen her işgalci, keşişlere zorbalık etmişti. Süt gibi soluk renkli müstahkem duvarları bütün bunlardan sağ çıksa da muhteşem kütüphanesi yitip gitmişti. Bir zamanlar gururla ev sahipliği yaptığı binlerce kitap ve elyazmasından tek bir sayfa kalmamıştı geriye. Mahzendeki mezar odalarında yüzlerce aziz gömülüydü – şehitler de vardı aralarında. Dışarıda, yoldan aşağıya doğru uzanan zeytin ağaçları ve meyve bahçelerinden farklı kokular yayılırdı havaya. Tarihi bilmeyenlerin kolaylıkla huzur sanabilecekleri bir sükûnet hâkimdi her yere.

Bölgedeki birçok çocuk gibi, Hümeyra da çeşitli dillerdeki şarkılar, türküler ve ninnilerle büyütülmüştü: Türkçe, Kürtçe, Arapça, Farsça, Ermenice ve Süryanice. Manastırla ilgili hikâyeleri dinlemiş, gelip giden turistleri, gazetecileri, rahip ve rahibeleri görmüştü. En çok ilgisini çeken, rahibeler oluyordu. Onlar gibi Hümeyra da asla evlenmemeye kararlıydı. Ama on beşini bitirdiği yılın baharında apar topar okuldan alındı ve babasının beraber iş yaptığı bir adamla nişanlandı. Daha on altısındayken ev hanımı olmuştu bile. Kocası hırsları olmayan, az konuşan ve kolay ürken bir adamdı. Onun bu evliliği istemediğini bilen Hümeyra, adamın bir yerlerde unutamadığı bir sevgilisi olduğundan şüpheleniyordu. Birçok kereler, onu kırgın bir öfkeyle kendisini izlerken yakalamıştı Hümeyra – sanki adamın pişmanlıklarının tek suçlusu oydu.

İlk yıllarında kocasını tanımak ve ihtiyaçlarını anlamak için çok çabaladı. Kendi ihtiyaçlarının bir önemi yoktu. Ama adam hiç mutlu olmuyordu; silinir silinmez yeniden buğulanan bir pencere gibi hemen yeniden beliriyordu alnındaki ke-

derli çizgiler. Kısa süre sonra işleri kötüye gitmeye başladı. Adamın ailesinin yanına taşınmaları gerekti.

Kocasının ailesiyle yaşamak Hümeyra'nın kolunu kanadını kırdı. Her gün, gün boyu hizmetçi muamelesi görüyordu – isimsiz bir hizmetçi. *Gelin, kalk çay getir. Gelin, kalk pilav yap. Gelin, kalk çarşafları yıka.* Sürekli kaldırılıp bir yerlere gönderiliyor, bir dakika durmasına izin verilmiyordu; öyle ki onun hem her daim ellerinin altında olmasını hem de tamamen ortadan yok olmasını istedikleri hissine kapılmıştı Hümeyra. Yine de bütün bunları sineye çekebilirdi, dayaklar olmasa. Bir keresinde kocası tahta bir elbise askısı kırmıştı Hümeyra'nın sırtında. Başka bir seferinde de bacaklarına demir maşayla vurmuş, sol dizinin yanında şarap rengi bir iz kalmasına neden olmuştu.

Kendi anne babasının evine geri dönmesi söz konusu bile olamazdı. Çile dolu bu evde de kalamazdı. Giderek artıyordu şiddetin dozu. Yara bere doluydu vücudu. Bir gün bu evden ölüsünün çıkacağını hissediyordu. Bir sabah erken saatte, henüz herkes uyurken, kayınvalidesinin, başucundaki bir bisküvi kutusunda sakladığı altın bilezikleri çaldı. Kayınpederinin takma dişleri, kutunun yanındaki su dolu bardağın içinde, işbirlikçi bir tebessümle gülüyorlardı. Kuyumcu ederinin azını verecekti bileziklere ama hiç değilse İstanbul'a otobüs bileti almasına yetecekti.

İstanbul'da çabucak öğrendi her şeyi – stilettolarla yürümeyi, saçlarını maşayla düzleştirmeyi, neon ışıklarının altında göz kamaştırıcı görünecek şekilde makyaj yapmayı. Haje'ydi adı, adını değiştirip Hümeyra yaptı, sahte bir kimlik edindi. Güzel bir sesi olması ve yüzlerce Anadolu türküsünü ezbere bilmesi sayesinde bir gece kulübünde iş bulmuştu. İlk kez sahneye çıktığında bir yaprak gibi titremişti ama neyse ki sesi çıkmıştı. Karaköy'de bulabildiği en ucuz odayı tuttu, Leyla'ya da bir gece iş dönüşü, genelevler sokağının hemen yakınındaki evinin oralarda rastladı.

Yalnızca hayatlarında güvenebilecekleri çok az kişi olanların hissedebilecekleri türden bir sadakatle destek oldular birbirlerine. Leyla'nın tavsiyesiyle, saçlarını sarıya boyattı Hümeyra, kaşlarını aldırdı, ilk fırsatta burnunu yaptırdı ve gardırobunu tamamen değiştirdi. Bütün bunları ve daha fazlasını yaptı, çünkü kocasının İstanbul'da onu aradığını duymuştu birilerinden. Bir namus cinayetine kurban gitmekten korkmadığı an yoktu. Cinayet anı durmadan gözünün önüne geliyor, her seferinde daha feci bir son tahayyül ediyordu. Namussuzlukla suçlanan kadınların her zaman öldürülmediğini biliyordu; bazen de kendilerini öldürmeye ikna ediliyorlardı. İlerleyen yıllarda özellikle güneydoğudaki bazı küçük kasabalarda intihara zorlanma vakaları o derece artacaktı ki yabancı basında bile bu konu hakkında yazılar çıkacaktı. Hümeyra'nın doğduğu yerden çok da uzak olmayan Batman'da, intihar genç kadınlar arasında bir numaralı ölüm nedeni haline gelecekti.

Ama Leyla her zaman, içini ferah tutmasını söylüyordu Hümeyra'ya. O şanslılardan, dayanıklılardan biriydi; tıpkı çocukluğu boyunca seyrettiği o manastırın duvarları gibi ve o uğurlu gecede birlikte kurtardıkları kedi gibi, o da karşısına dikilen tüm engellere rağmen hayatta kalmaya yazgılıydı. Buna inandırmaya çalışıyordu arkadaşını.

On dakika yirmi saniye

Beyin fonksiyonlarının tamamen durmasına sadece saniyeler kala, bir düğün pastası geldi Leyla'nın aklına. Üç katlı, bembeyaz, bol kremalı. Üzerine şekerden yapılma kıpkırmızı bir yün yumağı ile gene şekerden minik şişler kondurulmuştu özene bezene. Beter Ana'ya selam olsun diye. Zira mama izin vermeseydi Leyla asla ayrılamazdı buradan, çıkamazdı bu meşum sokaktan.

Öğleden sonra. Leyla yukarıda, odasındaki çatlak aynada kendisine bakıyordu. Gelinliği, zarif dantel kolları ve belinin inceliğini vurgulayan dar kesimiyle sade ama şıktı. Yansımasında bir an seneler evvelki halini gördüğünü sandı. Van'daki o kız çocuğu, elinde turuncu bir hulahup tutmuş, kocaman açılmış gözlerle ona baktı aynanın derinliklerinden. Şefkatle gülümsedi gördüğü kıza ve nihayet barıştı onunla.

Ne büyük bir hafiflikti insanın geçmişini olduğu gibi kucaklayabilmesi; o eski ve ham hallerini anlayabilmesi, affedebilmesi, sevebilmesi.

Kapının çalınmasıyla daldığı düşüncelerden sıyrıldı.

"Ne o? Duvağı mahsus mu öyle kısa yaptırdın?" diye sordu Zeynep122, odaya girer girmez. Halısız zeminde yürürken, ayakkabılarındaki takviyeli topuklar ta-ka ta-ka sesler çıkarıyordu. "Hatırlarsan kahve falından, çok daha uzun olacağını öngörmüştüm. Senin yüzünden kabiliyetimden şüphe edeceğim valla."

"Sakın ola! Sen haklı çıktın bak! Dedin de inanmadım o gün."

Gülümsedi Zeynep122.

Başını eğdi Leyla. "Duvak kısa olsun dedim, belki öteki kadınlar kıskanır, üzülsünler istemedim."

"Hay deli kız." İçini çekti Zeynep122. Köşede dizili kahve fincanlarına takıldı gözleri. Bir an bir şey diyemedi.

Leyla yeniden konuşana dek huzursuz bir sessizlik oldu. "Beter Ana'nın gitmeme izin verdiğine hâlâ inanamıyorum."

"Asitçi herif yüzünden bence. Kendini hâlâ suçlu hissediyor. Hissetmeli de. Ne menem bir tip olduğunu bile bile parasını alıp seni teslim etti o öküze. Kurda koyun verir gibi. Seni öldürebilirdi o gün."

Oysa ne katıksız bir iyilikten ne de itiraf edilmemiş bir suçun kabulündendi Beter Ana'nın Leyla'nın ayrılmasına müsaade etmesinin sebebi. D/Ali yüklü bir meblağ ödemişti gizlice – genelevler sokağında duyulmamış büyüklükte bir miktar. Daha sonraları, Leyla bu hakikati öğrenince üzülecekti epey. Onu parayı nereden bulduğu konusunda bir hayli sıkıştıracaktı. Lakin D/Ali'nin tek cevabı, "Yoldaşlar sağ olsun, yaptılar bir güzellik!" olacaktı. Dediğine göre devrim, aşktan ve âşıklardan yanaydı.

Genelevden bir kadının üzerinde gelinliğiyle çıkması duyulmadık şey değildi. Lakin öylesine azdı ki bunun örnekleri, dışarıda çoktan bir alay seyirci toplanmıştı. Sanki herkes görmek istiyordu bu anı. Umuda ihtiyaçları vardı.

Beter Ana da katkıda bulunmuştu bu merasime doğrusu. Mademki bir çalışanı yanından temelli ayrılıyordu, o zaman onu usulünce uğurlayacaktı. Çalgılı, müzikli, halaylı! İki Roman müzisyen tutmuştu bu amaçla – görünüşe bakılırsa kardeştiler; biri darbukaya vururken, öbürü de yanaklarını şişire şişire klarnet çalıyor, gözleriyle oynak melodiye eşlik ediyordu. Herkes sokağa dökülmüş, pür dikkat seyrediyor; el

çırparak, ıslık çalarak, zılgıt çekerek, mendil sallayarak tezahürat yapıyordu. Polis memurları bile kapıdaki görev yerlerini terk etmiş, tantananın sebebini görmeye gelmişlerdi.

Leyla biliyordu ki D/Ali'nin ailesi bu evliliği düpedüz skandal olarak görüyordu. Oğullarının bir genelev kadınıyla evlenmesinden utanç duyuyorlardı. Engellemek için ilk uçakla kalkıp Almanya'dan gelmişti babası. Oğlunun aklını başına getirmeye çok uğraşmıştı – evvela dövmekle tehdit etmişti (ki artık bunun için yaşı çok büyüktü D/Ali'nin), sonra aile servetinden mahrum etmekle (ki servet niyetine pek de bir şeyleri yoktu) ve son olarak da basbayağı evlatlıktan reddetmekle (ki bu hepsinden çok canını yakmıştı D/Ali'nin). Lakin hiçbiri işe yaramamıştı. Oldum olası, ta küçüklüğünden beri huyu böyleydi D/Ali'nin. Ne zaman birileri ona bir konuda baskı yapsa, inadına daha da sarılırdı kararlarına. Zorbalık karşısında daha da katılaşırdı. Babasının tavrı onun kararlılığını artırmaktan başka bir şeye yaramamıştı. Kız kardeşleri sürekli arayıp, annelerinin durmaksızın ağladığını söylüyorlardı. Sanki D/Ali ölmüş de mezara girmiş gibi yas tuttuğunu ekliyorlardı.

Leyla biliyordu ki D/Ali, o üzülmesin diye her şeyi anlatmıyordu. Bundan hem ıstırap duyuyor hem de içten içe böyle olmasını tercih ediyordu. Zira daha çok duysa, daha da ağırlaşacaktı yüreği. Kendini hep ama hep suçlu hissediyordu zaten.

Geçmişin, yani kendi geçmişinin, aralarında bir duvar oluşturmasından endişe ediyordu. Yüksek, geçilmez bir duvar. Birkaç kez kaygılarını dile getirmeye çalışmıştı. "Bilirim seversin beni ama... insan bugün rahatsız olmasa bile yarın olur elbet. Etraf konuşunca, konu komşu laf edince pişman olacaksın benimle evlendiğine. Yol yakınken vazgeçebilirsin. Kızmam, gücenmem. O kadar güzellik gördüm ki senden, bu bana bir ömür yeter."

"Ay Leyla, bir anlasam ne demek istediğini."

"Anlıyorsun." Sesi yumuşadı Leyla'nın. "Bal gibi biliyorsun neden bahsettiğimi."

"Peki, tamam, öyle olsun. Anlıyorum diyelim. Ve ben de sana diyorum ki hemen her dilde, geçmiş ile şimdiki zamandan bahsederken farklı fiiller kullanılır, öyle değil mi? Niye? Çünkü farklı zaman dilimlerinde yaşar geçmiş ve gelecek. Bu sokak senin geçmişindi. Sen ve ben beraber çıkacağız buradan. Geleceğe yürüyeceğiz. O zaman her şey geride kalacak."

"Ama..."

"Dinle bak, bugün kalkıp başka bir adamın elini tutsan, bu beni müthiş rahatsız eder. Acayip kıskanırım, haberin olsun."

"Ama..."

D/Ali hafifçe öptü Leyla'yı, gözleri sevecenlikle parlıyordu. Leyla'nın parmak uçlarını kendi avucuna bastırdı, oradaki yara izine götürdü. "Bak, bunu görüyor musun? Küçükken oldu, duvardan düştüğümde. İlkokulda. Ve şu ayak bileğimdeki iz var ya, tek elle binmeye çalışırken bisikletten yuvarlandığım zaman oldu. Alnımdaki yara izi en derini. Muhterem anacığımın armağanı. Bana o kadar kızmıştı ki elindeki tabağı duvara fırlattı ve tabii çok fena ıskaladı. İki gözümün arasına geldi tabak. Öldüm sandım. Annem benden çok ağladı tabii. Perişan oldu pişmanlıktan. Al sana, hayat boyu taşınacak bir iz daha. Bu kadar çok yara bere izim olması seni rahatsız ediyor mu?"

"Tabii ki etmiyor! O nasıl söz! Bütün yara izlerinle seviyorum ben seni!"

"O zaman anlıyorsun. Ben de seni bütün yara izlerinle seviyorum. Görünen ve görünmeyen."

*

Kaftanlı Kafka Sokağı'nda bir daire tuttular beraber. 70 numara. En üst kat. Daire biraz harap haldeydi ve mahalle de, sağdaki soldaki tabakhaneler ve deri imalathaneleriyle,

hâlâ bakımsız ve salaştı ama umursamadılar. Ne gam. İkisi de tüm zorlukları beraberce aşabileceklerinden emindiler.

Leyla sabahları pamuklu dokuma çarşafların arasında uzanır, mahallenin kokularını –ki her gün başka bir karışım olurdu bu– içine çekerdi ve o an hayat bir lütuf gibi, şaşılacak derecede tatlı gelirdi.

Pencerenin önünde her ikisinin de en sevdikleri yerleri vardı; geceleri orada oturup bir yandan çay içer, bir yandan da önlerinde kilometrelerce uzanan ve adına şehir denen o beton yığınını seyrederlerdi. Sanki kendileri onun bir parçası değillermiş de, koca dünyada bir başınalarmış gibi meraklı gözlerle bakarlardı İstanbul'a; bütün o arabalar, vapurlar ve kırmızı tuğlalı evler arkadaki bir dekordan ibaretmiş, sadece onların görebildiği bir tablodaki detaylarmış gibi gelirdi. Başlarının üstünde martıların seslerini duyar, arada sırada geçen polis helikopterlerine kulak verirlerdi, yine bir yerlerde bir şeyler oluyor herhalde diye düşünerek. Hiçbir şey onları etkilemezdi. Hiçbir şey huzurlarını bozmazdı. Sabahları kim daha önce kalkarsa çayı koyar, kahvaltıyı hazırlardı. Kızarmış ekmek, tuzlanmış biberler ve sokaktan geçen simitçiden alınmış simit. Üzerine zeytinyağı gezdirilmiş beyazpeynir dilimleri ve iki dal biberiye – bir Leyla'ya, bir D/Ali'ye.

İstisnasız her kahvaltıdan sonra D/Ali eline bir kitap alır, sigarasını yakar ve kitaptan bölümler okumaya başlardı yüksek sesle. Karısı da komünizm konusunda kendisi kadar tutkulu olsun istiyordu, bunun farkındaydı Leyla. Aynı kulübün üyeleri, aynı yolun yoldaşları, aynı rüyanın düşleyenleri olsunlar istiyordu. Bu hal kaygılandırıyordu Leyla'yı. Nasıl bir zamanlar babasının durmadan anlattığı ceza ve hiddet saçan Yaradan'a inanmayı başaramadıysa, şimdi de kocasının devrimine inanmayı başaramayacağından endişe ediyordu. Belki de sorun ondaydı. Belki de içinde yeterli inanç yoktu – ne sağa, ne sola yönelik. Ne dindar olabiliyordu ne devrimci.

Oysa D/Ali bunun er ya da geç hallolacağını düşünüyordu. Bir gün Leyla da katılacaktı saflara. Bu yüzden de onu verebileceği her türlü bilgiyle beslemeye devam ediyordu.

"Troçki'nin nasıl öldürüldüğünü biliyor musun?"

"Bilmiyorum sevgilim, anlatsana." Leyla parmak uçlarını kocasının göğsündeki siyah kıvırcık tüylerin üstünde gezdiriyordu.

"Bir buz kıracağıyla" dedi D/Ali, kasvetli bir ifadeyle. "Stalin'in emri. Ta Meksika'ya suikastçı gönderdi, düşün. Troçki ve onun enternasyonalist vizyonu Stalin'in gözünü korkutuyordu da ondan. İkisi politik rekabet içindeydiler. Sana Sürekli Devrim Teorisi'ni anlatmam lazım."

Şu hayatta sürekli olan bir şey var mı acaba, diye merak etti Leyla ama şüphelerini kendine saklamanın daha iyi olacağını düşündü. "Anlat."

Düşük notlar ve devamsızlık yüzünden iki kere okuldan atılıp, seneler içinde çıkan iki ayrı öğrenci affıyla geri dönmeyi başaran D/Ali hâlâ üniversiteye kayıtlı sayılıyordu ama Leyla onun bu okul işini pek ciddiye almadığını görebiliyordu. D/Ali'nin önceliği, kimilerinin ısrarla eğitim dediği bu *burjuva beyin yıkama* değil, devrimdi. Birkaç gecede bir arkadaşlarıyla buluşup poster asar, ilan dağıtırlardı. Bu işin karanlıkta ve mümkün olduğunca sessizce ve hızla yapılması gerekiyordu.

"Kaya kartalları gibi" derdi D/Ali. "Konmanla kalkman bir olmalı."

Bir keresinde gözü morarmış olarak dönmüştü; faşistler pusuya düşürmüşlerdi onları. Bir başka geceyse hiç gelmedi ve Leyla sabaha kadar meraktan öldü öldü dirildi. Ama genel olarak mutlu bir çifttiler ve bunu Leyla da biliyordu, D/Ali de.

1 Mayıs 1977. D/Ali'yle Leyla yürüyüşe katılmak için erkenden evden çıktılar. Leyla gergindi, içini sıkıştırıp kemiren bir şeyler vardı sanki. Birilerinin onu tanımasından endişe ediyordu. Yan yana yürüdüğü bir adam eski müşterilerinden biri çıkarsa ne yapacaktı? D/Ali onun korkularını hissettiyse de beraber gitmeleri konusunda ısrar etti. Leyla da devrime aitti ve kimsenin ona gelecekteki o adil toplumda yeri olmadığını söylemesine izin vermemeliydi. Leyla tereddüt ettikçe, D/Ali'nin onun da Uluslararası İşçi Bayramı'na katılmaya hakkı olduğu konusundaki ısrarı artıyordu – hatta D/Ali ve arkadaşlarından daha fazla hakkı vardı buna. Onlar uzatmalı ya da çoktan atılmış öğrencilerdi sonuçta, Leyla ise gerçek bir proleter.

Bir kez ikna olduktan sonra, bu sefer de bir türlü ne giyeceğine karar veremedi Leyla. Pantolon iyi bir seçenek gibi görünüyordu ama ne kadar dar, hangi kumaştan ve ne renk olacaktı? Üstüne de sosyalist kadınların tercih ettiği türden, bol kesimli ve kapalı spor bir bluz giymenin iyi olacağını düşündü – ama bir yandan hoş da görünmek istiyordu. Ve kadınsı. Kötü bir şey miydi bu? Burjuva bir şey miydi? Sonunda dantel yakalı, açık mavi bir elbisede karar kıldı, üzerine beyaz bir hırka aldı, kırmızı çantasını göğsüne çaprazlama astı ve düz, kırmızı pabuçlar giydi. Fazla göz alıcı değildi ama çok kılıksız pespaye de görünmediğini umuyordu. D/Ali'nin yanında gökkuşağına benziyordu elbette. Koyu renk kot pantolon, siyah gömlek ve siyah ayakkabılar tercih etmişti D/Ali.

Yürüyüşe katıldıklarında, ne kadar kalabalık olduğunu görüp hayret ettiler. Leyla hiç bu kadar çok insanı bir arada görmemişti. Yüz binlerce kişi toplanmıştı –öğrenciler, fabrika işçileri, köylüler, öğretmenler–; bakışları bir odağa kilitlenmiş, hep birlikte yürüyorlardı. Sloganlar atılıp, marşlar söyleniyor, sonu gelmeyen bir ses seli akıp gidiyordu. İleri-

lerde birileri davul çalıyordu ama Leyla ne kadar uğraştıysa da kim olduğunu göremedi. O ana dek kaygıyla bakan gözleri yenilenmiş bir enerjiyle parlıyordu. Hayatında ilk kez kendisinden daha büyük bir enerji dalgasının parçası olduğunu hissediyordu.

Her yerde pankartlar ve posterler vardı, kelime kümeleri dört bir yana saçılıyordu. *Kahrolsun emperyalizm; Ne Washington ne Moskova, enternasyonal sosyalizm; Dünyanın bütün işçileri birleşin; Senin patrona değil, patronun sana ihtiyacı var...* Pankartlardan birinde, *Oradaydık: Amerikalıları denize döktük* yazdığını gördü Leyla. Hafiften bir kırmızılık yayıldı yanaklarına. 1968'in o Temmuz gününde Leyla da orada sayılırdı ama genelevler sokağında. Beter Ana'nın nasıl herkese ortalığı derletip toplattığını ve sonra da Amerikalılar gelmeyince nasıl bozulduğunu hatırladı.

Birkaç dakikada bir, D/Ali dönüp dikkatli gözlerle Leyla'ya bakıyordu nasıl diye. Elini bir an olsun bırakmıyordu. Erguvan ağaçlarının tatlı kokusu sarmıştı her yanı. Her şeye taze bir umut ve yenilenmiş bir cesaret siniyordu bu nazenin kokuyla beraber. Ama bir kez keyfi yerine gelip de kendisini nihayet bir yere ait hissetmeye ve iyimserlik, güven gibi duyguları kendine hak görmeye başlayınca, bu kez de bildik bir ihtiyat duygusu, bir gardını alma ihtiyacı sardı Leyla'yı. Başta göremediği kimi detayları fark etmeye başladı. O tatlı kokunun altında, terleyen bedenlerin, tütünün, kokmuş nefeslerin ve öfkenin kokusu vardı mesela – hem de öfke öyle güçlüydü ki, elini uzatsan tutulacak gibiydi neredeyse. Her biri kendi pankartını taşıyan grupları seyretti Leyla, her grup yanındakinden hafifçe ayrık duruyordu. Yürüyüş devam ederken bazı göstericilerin diğerlerine bağırıp küfür ettiklerini duydu. Bu çok şaşırttı onu. Devrimcilerin kendi aralarında ne kadar bölünmüş olduklarını o ana dek anlamamıştı. Maoistler Leninistleri hor görü-

yor, Leninistler de anarşistleri beğenmiyordu. Sevdiceğiyse tamamen başka bir yola baş koymuştu, biliyordu Leyla. Horozu çok olan köyde sabahın geç olması gibi, devrimcisi çok olan yerde de devrim hiç gelemeyebilir mi acaba, diye merak etti ama bir kez daha düşüncelerini kendisine sakladı. Saatlerce ağır ağır ilerledikten sonra, Taksim Meydanı'nda, Intercontinental Oteli'nin bulunduğu bölgeye geldiler. Kalabalık daha da büyümüştü ve hava fena halde nemliydi. Günbatımının bronz ışığıyla yıkanıyordu göstericiler. Bir köşede bir sokak lambası yandı – biraz erkence ve bir fısıltı kadar solgun. Çok uzaklarda, bir sendika lideri bir otobüsün üstüne çıkmış, ateşli bir konuşma yapmaktaydı, megafondan yayılan sesi mekanik ve güçlüydü. Leyla yorulduğunu hissetti. Keşke birazcık oturabilseydi. Göz ucuyla D/Ali'ye baktı, sıkılmış dişlerini, elmacıkkemiklerinin eğimini, omuzlarındaki gerginliği gördü. Çevrelerindeki binlerce yüzün arasında ve batmakta olan güneşin dudaklarını şarap rengine boyayan ışığında çok çarpıcı görünüyordu yakışıklı profili. Onu öpmek, tatmak, içine almak, bedeninde hissetmek istedi. Hemen indirdi gözlerini; daha önemli mevzulara kafa yormaması gerekirken aklından sevişmek geçtiğini bilse düş kırıklığına uğrayabilirdi kocası.

Ama şu hayatta D/Ali tarafından sevilmekten ve onu sevmekten ve sevişmekten daha devrimci ne olabilirdi ki? Kendine kendine bunu düşündü Leyla.

"İyi misin?" diye sordu D/Ali.

"Evet, tabii!" dedi Leyla, gereğinden şen bir sesle; yürüyüşle ilgili karışık hislerini açık etmek istemiyordu. "Sigaran var mı?" diye sordu.

"Al aşkım." Bir paket çıkarıp, içinden bir tane Leyla'ya uzattı D/Ali, bir tane de kendisi aldı. Zippo çakmağıyla Leyla'nınkini yakmaya çalıştı ama nedense bir türlü beceremedi.

"Dur ben yapayım" dedi Leyla, çakmağı elinden alarak.

İşte o an duydu sesleri: Dört bir taraftan yağıyordu sanki.

Yukarılardan gelen bir dizi takırtı duydular – sanki Tanrı elindeki sopayı gökyüzündeki bir parmaklığa sürtüyordu. Sonra ürkütücü bir sessizlik çöktü meydanın üstüne. Kimse kımıldamıyor, kimse soluk bile almıyor gibiydi, o kadar saftı sükûnet. Derken bir gümleme daha oldu. Leyla bu sefer anladı sesin ne olduğunu. Karnı korkuyla kasıldı.

Kaldırımların ötesinde, korunaklı duvarların ardında, keskin nişancılar Intercontinental Oteli'nin üst katlarına yerleştirilmişlerdi. Otomatik silahlı keskin nişancılar doğruca kalabalığı hedef alarak ateş ediyorlardı. Bir çığlık, göstericilerin şaşkın sessizliğini paramparça etti. Bir kadın ağlıyordu; bir başkası bağırıyor, insanlara kaçmalarını söylüyordu. Ve onlar da ne yana gitmeleri gerektiğini bilmeden kaçıştılar. Sollarında Kazancı Yokuşu vardı – Nalan'ın ev arkadaşları ve kaplumbağalarıyla birlikte yaşadığı sokak.

Binlerce vücut, bendini yıkmış bir nehir gibi oraya doğru yöneldi. İtiyor, omuz atıyor, bağırıyor, koşuyor, birbirlerine takılıp düşüyorlardı.

Nereden çıktığı belli olmayan bir zırhlı polis aracı birden sokağın aşağısında belirerek yolu tıkadı. Göstericiler arkalarındaki keskin nişancılar ile önlerindeki kuvvetli tutuklanma ihtimali arasında sıkışıp kaldıklarını fark ediyorlardı şimdi. Sanki onları bir tercihte bulunmaya zorlamak ister gibi, arkadan gelen ateş arttı. Binlerce ağzın bir anda açılmasıyla büyük bir gürleme sesi, derinlerden gelen yabanıl bir dehşet ve panik çığlığı yükseldi. Arkada sıkışanlar zorla ilerlemeye devam ettiler ve birbirine sürten taşlar gibi öndekileri ezdiler. Açık renk, çiçekli bir elbise giymiş bir kadın tankın altına doğru yuvarlandı. Leyla avazı çıktığı kadar bağırdı, kendi kalbinin gümbürtüsü kulaklarında patlıyordu. Birden

artık D/Ali'yle el ele olmadıklarını fark etti. O mu D/Ali'nin elini bırakmıştı, D/Ali mi onunkini? Bunu asla bilemeyecekti. Daha demin soluğunu yanağında hissettiği kocası, bir saniye sonra kayboluvermişti.

Kısacık bir an için görebildi onu, üç dört metre kadar ilerisindeydi; tekrar tekrar seslendi, ismini haykırdı ama kalabalık, yoluna çıkan her şeyi alıp götüren kocaman bir dalga gibi önüne katıp ondan uzaklaştırdı Leyla'yı. Kurşun seslerini duyuyor ama nereden geldiklerini anlayamıyordu artık; yerin içinden bile atılıyor olabilirlerdi. Hemen yanında, iriyarı bir adam dengesini kaybedip yere yuvarlandı, boynundan vurulmuştu. Leyla adamın yüzündeki ifadeyi hiç unutmayacaktı, acıdan çok şaşkınlıktı orada gördüğü. İnanamazlık. Daha birkaç dakika önce tarihin dümenini ellerine almış, dünyayı değiştiriyor, sistemi yıkıyorlardı – şimdiyse kahpece, kalleşçe öldürüyorlardı yol ortasında, suikastçılarının yüzlerini bile görme fırsatları olmadan.

Ertesi gün, 2 Mayıs'ta, Taksim Meydanı ve çevresinden iki binin üstünde kurşun toplandı. Yüz otuzdan fazla insan yaralanmıştı, birçoğu ağır.

Leyla bölgedeki bütün devlet hastanelerini ve özel doktor muayenehanelerini aradı. Tanımadığı insanlarla daha fazla konuşacak takati kalmadığında arkadaşlarından biri devralıyordu arama işini. Her seferinde yasal adını kullanmaya dikkat ediyorlardı D/Ali'nin, zira hayat Leyla gibi ona da bir takma isim getirmişti yıllar içinde.

Aradıkları hastanelerde bir sürü Ali vardı; kimileri yatarak tedavi edilmekteydi, kimileri morgdaydı ama Leyla'nın Alisinden eser yoktu. İki gün sonra, Nostalji Nalan son bir yeri daha denedi – Fındıklı tarafında, önceden bildiği bir klinikti bu.

Telefondaki kişi D/Ali'nin oraya götürüldüğünü doğruladı. Çoğu Kazancı Yokuşu'ndaki o korkunç izdiham sırasında ezilmek suretiyle toplam otuz dört kişi ölmüştü.

D/Ali onlardan biriydi.

On dakika otuz saniye

Beyni tamamen teslim olmadan önceki son saniyelerde, Tekila Leyla malt viskinin tadını hatırladı. Öldüğü gece boğazından geçen son şeydi bu.

Kasım 1990. Sıradan bir gün. Öğleden sonra. Bir süredir Cemile'ye bakıyordu. Arkadaşının sağlığı iyiye gitmediği için onun bakım masraflarını üstlenmişti, kimselere söylemeden. Şimdi Cemile ile kendisine koca bir çanak patlamış mısır yapmıştı – özel tarif: tereyağı, şeker, mısır, tuz, biberiye. Daha yeni yemeye başlamışlardı ki telefon çaldı. Beter Ana'ydı hattaki.

"Nasılsın kız Leyla? Yorgun mu?" Fonda yumuşak, gizemli bir müzik çalıyordu – Beter Ana'nın normalde dinlemeyeceği türden bir şeyler.

"Ne fark eder ki?"

Beter Ana duymazdan geldi. Birbirlerini o kadar uzun süredir tanıyorlardı ki, dikkate almaya değmeyecek şeyleri basitçe kulak ardı ediveriyorlardı artık.

"Dinle bak, elimde acayip ballı bir müşteri var. Böylesi kolay gelmez valla. Şanslı günündesin."

İç çekti Leyla usulca.

"Şu meşhur oyuncuya benziyor, hani var ya canım, konuşan arabayı süren herif, neydi kız?"

"Televizyondaki *Kara Şimşek*'i mi diyorsun?"

"Hah, tamam o! Çocuk aynı o! Öyle yakışıklı yani. Her neyse, ailesi manyak zengin. Katmerli!"

"Ee? Çapanoğlu nerede peki?" diye sordu Leyla. "Parası çok, genç, yakışıklı... Öyle bir adamın fahişeye niye ihtiyacı olsun?"

Beter Ana kıkırdadı. "E var bir sebebi. Anlatıyoruz herhalde."

"Dinliyorum."

"Bu oğlanın ailesi, nasıl desem... çok ama çok mutaassıp. Aşırı derecede yani. Baba despot bir herif, biraz da zorba. Ben ne dersem o olurculardan, anladın mı? Tabii oğlunun işlerini devralmasını istiyor günün birinde. Yani onca mal mülk bu oğlana geçecek, düşün."

"Hâlâ söylemedin çapanoğlunu..."

"Sabret yahu. Sabır erdemdir kız. Şimdi... bu genç adam gelecek hafta evleniyor."

"Haftaya evleniyor!"

"He ya. Ama peder bey çok kaygılı."

"Nedenmiş?"

"İki sebepten: Birincisi, oğlan evlenmek mevlenmek istemiyor. Nişanlısını günahı kadar sevmiyormuş. Duyduğuma göre kızla aynı odada bulunmaya bile tahammül edemiyormuş. Hale bak. İkincisi, ki asıl büyük problem de bu – bana göre değil tabii, babanın gözünde yani..."

"Çıkar şu baklayı yahu Şeker Ana."

"Nasıl desem? Bu oğlan kadınlardan hoşlanmıyor – yani o anlamda hoşlanmıyor" dedi Beter Ana iç geçirerek. Bu dünyanın halleri gıcık yapıyormuş gibi bir de öksürdü uzun uzun. "Meğer bu oğlan hemcinsi birini severmiş, hem de epey zamandır. Peder biliyor tabii, kaçar mı ondan. Adam her şeyi biliyor zaten, tilki! Oğlunun peşine dedektif takmış. İkisini ayırmaya kalkmış. O da olmayınca bu sefer oğlunun apar topar evlenmesine karar vermiş. Evlenince düzelir diye, anladın mı? Görücü usulü acele posta bir gelin bulmuş, düğünü de ıcığına cıcığına kadar planlamış, davetli listesini belirlemiş, her şeyi o yapmış anlaşılan."

"Babaya bak! Ne manyak herif."

"Evet ama öyle küçümsenecek bir manyak değil."

"Hı, Büyük Manyak yani.

"Muhterem Manyak!"

"Muktedir Manyak! Me-Me-Me."

"Evet. Ve işte bu Muhterem-Muktedir-Manyak, Me-Me-Me, şefkatli, zarif ve tecrübeli bir kadının gerdek gecesinden önce oğluna işin raconunu öğretmesini istiyor."

"Şefkatli, zarif ve tecrübeli... ben yani" diye tekrarladı Leyla, her bir sözcüğün tadını çıkararak. Beter Ana'nın övgü düzdüğü ender görülmüş şeydi.

"Diğer kızlardan birini de arayabilirdim" dedi Beter Ana, sanki Leyla'nın hoşnutluğunu sezmiş gibi. "Artık yaşlanıyorsun ne de olsa. Ama paraya ihtiyacın olduğunu biliyorum. O Afrikalı kıza bakıyor musun hâlâ?"

"Evet, yanımda." Leyla sesini alçalttı. "Pekâlâ. Nerede buluşuyoruz?"

"Taksim'deki büyük otel."

Leyla'nın yüzü asıldı. "Oraya gitmediğimi biliyorsun."

Beter Ana, böyle demesini bekliyormuş gibi boğazını temizledi. "Valla, adres bu. Karar senin. Artık geçmişi arkada bırakmayı öğrenmelisin. Senin D/Alin bu dünyadan gideli çok oldu. Ha o otel olmuş, ha bu, ne fark eder kuzum?"

Leyla bir şey demedi.

"E ne diyorsun? Karar ver. Bütün gün bekleyemem."

"Peki, tamam. Giderim" dedi Leyla.

"Aferin sana. Grand Deluxe Boğaziçi Süiti. Saat ona çeyrek kala orada ol. Ha, bir şey daha... Elbise giyeceksin, talimat öyle: uzun kollu, dekolte, altın rengi, parlak – ve tabii ki mini. Özel istek."

"Oğlanın mı isteği, yoksa babasının mı?"

Beter Ana güldü. "Babasının. Oğlu altın rengi ve parlak şeylerden hoşlanıyormuş, dediğine göre. Faydası olabilir diye düşünüyor."

"Bak ne diyeceğim. Oğlanı bırak da Muktedir-Muhterem-Manyak'a gönder sen beni asıl. Tanışmak isterdim kendisiyle."

"Saçmalama. Adam vurur vallahi ikimizi de."

"Aman peki, tamam... Yalnız öyle bir elbisem yok."

"O zaman git al bir tane" dedi Beter Ana tıslar gibi. "Tepemi attırma."

Leyla duymazdan geldi. "Oğlanın buna razı olduğundan emin misin?"

"Razı değil tabii ki, niye olsun! Daha önce dört tane hatun denemiş – oğlan hiçbirine dokunmamış bile besbelli. Vazifen bu sefer nihayet fikrini değiştirmesini sağlamak. Kapiş?"

Cevabı bile beklemeden telefonu kapattı Beter Ana.

Leyla bir an durdu, elinde ahize, dudaklarını ısırdı sessizce.

Akşama doğru, Leyla kalkıp İstiklal Caddesi'ne gitti; mecbur olmadıkça tercih etmediği bir rotaydı bu. Anayol üstündeki dükkânlar her zaman tıklım tıklımdı. Bir sürü dirsek, bir sürü göz. Dekolte bluzu ve kırmızı deri mini eteğiyle, yüksek topuklarının üstünde salına salına yaya seline karıştı. Küçük, senkronize adımlar atarak, vücutları birbirine yapışmış halde hep birlikte hareket ediyordu insanlar. Caddenin bir ucundan diğerine akan kalabalık, bozuk bir dolmakalemden dökülen mürekkep gibi gecenin içine sızıyordu.

Kadınlar öfkeyle, erkekler iştahla bakıyordu Leyla'ya. Kocalarının kollarına girmiş kadınlara baktı, kimisi erkeğini sahiplenir gibiydi, kimisiyse sahiplenilmekten hoşnut. Bebek arabalarını iterek aile ziyaretinden eve dönen annelere, gözlerini yere dikmiş yürüyen genç kadınlara, el ele dolaşan çiftlere gizli bakışlar attı. İnsanlar çevrelerinin sahibiymiş gibi davranıyorlardı, şehrin yarın da ve ondan sonraki günlerde de onlar için orada olacağından emindiler. Derken

bir dükkânın vitrininde bir an kendisini gördü Leyla – kendi kafasındaki imgesine göre daha yorgun ve daha dağınık görünüyordu. Dükkâna girdi. Başörtülü, nazik, tatlı dilli bir kadın olan tezgâhtar Leyla'yı önceki ziyaretlerinden tanıdı. Onun tam da istediği gibi bir elbise bulmasına yardımcı oldu. "Ah harika durdu üzerinizde, teninizin rengine çok uydu gerçekten" dedi, Leyla deneme kabininden çıkarken. Ne denerlerse denesinler sayısız başka kadına da söylenmiş sözler. Leyla yine de gülümsedi, çünkü tezgâhtar bir nebze bile önyargılı davranmamıştı ona. Parasını ödedi ve elbiseyi çıkarmadı. Eski giysilerini bir naylon torba içinde oraya bıraktı. Daha sonra gelip alacaktı.

Saatine baktı. Biraz vakti olduğunu görerek Karavan'a doğru yürüdü. Sokak yemeklerinin aromaları rüzgârla etrafa yayılıyordu – döner kebap, nohutlu pilav, kokoreç.

Karavan'da Nalan'ı İsveçli eşcinsel bir çiftle sohbet ederken buldu. İki genç adam bisikletle Göteborg'dan Karaçi'ye gidiyorlardı – tam 7.813 kilometre. Türkiye'yi bir uçtan bir uca geçip, sonra da İran'ı aşacaklardı. Önceki ay Berlin'de mola verip, saatler tam gece yarısını çaldığında Brandenburg Kapısı'na Batı Alman bayrağının çekilişini seyretmişlerdi. Şimdi de Nalan'a fotoğraflarını gösteriyorlardı. İşin ilginç yanı, birbirlerinin dilini konuşamadıkları halde gayet iyi anlaşıyor gibi görünüyorlardı. Leyla, onları sessizce seyretmekten gayet memnun, bir süre oturdu orada.

Masanın üstünde bir gazete vardı. Önce haberleri okudu, sonra da burçları. *Kontrolün dışındaki şartların kurbanı olduğuna inanıyorsun. Bu durumu değiştirmek için gün bugündür*, diyordu burç falı. *Yıldız dizilimleri sayesinde moralin olağanüstü yüksek. Heyecanlı bir deneyim seni bekliyor ama bunun için inisiyatif alman şart. Zihnini temizle, duygularını içine hapsetmeyi bırak, bir yürüyüşe çık, hayatının iplerini eline al ve kendini tanı.*

Başını iki yana sallayarak bir sigara yaktı ve Zippo'yu masanın üstüne koydu. Ne kadar şahane geliyordu kulağa: *Kendini tanı.* Tarih boyunca insanlar öyle çok sevmişlerdi ki bu sloganı tapınak duvarlarına yazmışlardı. Leyla ise içindeki hakikati görmekle birlikte bu tavsiyenin yarım bırakılmış olduğunu düşünüyordu. Şöyle olmalıydı esas düstur: *Kendini tanı ama bi dallama gördün mü onu da tanı ki aldanmayasın.* Kendini anlamak ile dallamaları şıp diye tanımak ayrılmaz bir bütün olmalıydı. Yoksa insan şu hayatta ayakta kalamazdı.

Yine de, eğer gecenin sonunda çok yorgun olmazsa eve geri yürümeye, zihnini temizleyip hayatının iplerini eline almaya çalışacaktı, her ne demekse.

Leyla, yeni elbisesi ve arkası açık stilettolarıyla, tam anlaştıkları saatte geldi Intercontinental'e – otelin uzun, yekpare hatları laciverte bürünmüş gökyüzüne karşı göz alıyordu. Sırtından bir ter damlasının aktığını, bütün vücudunun yay gibi gerildiğini hissetti Leyla. Sanki her an bir köşeden bir zırhlı aracın gümbürtüsünü, başının yanından geçen bir kurşunun sesini, yükselen çığlık ve feryatları duymayı bekliyor gibiydi. Binanın önündeki park alanı boştu ama Leyla onu her yönden sıkıştıran yüzlerce bedenin varlığını hissediyordu. Nefesi sıkışır gibi oldu. Sızlayan ciğerlerinde sıkışıp kalan havayı ağır ağır boşalttı.

Bir an sonra, yüz ifadesine çekidüzen vermiş olarak cam kapılardan içeri girip etrafına bakındı. Özel tasarım avizeler, parlak pirinç lambalar, mermer zeminler... her yerdeki benzer mekânlarda bulunan zevksiz, abartılı dekorasyon. Kolektif hafızadan eser yok. Geçmişe dair en ufak bir ortak bilgi yok. Bütün mekân baştan dekore edilmiş, pencereler gümüşi perdelerle kaplanmış, tarihin yerine ışıltı ve şatafat gelmiş.

İçinden geçilen bir metal detektörü ile bir de hareketli bant vardı girişte, başında da üç irikıyım güvenlik görevlisi. Ortadoğu'nun çeşitli yerlerinde lüks otelleri hedef alan terör saldırılarının ardından şehirde güvenlik tedbirleri artırılmıştı. Leyla çantasını bandın üstüne koydu ve kalçalarını sallaya sallaya metal detektöründen geçti. Güvenlik görevlileri iştahla baktılar ona, akıllarından geçenler yüzlerinden gayet net okunuyordu. Leyla bandın diğer ucundan çantasını alırken, öne eğilerek dekoltesini iyice gösterdi onlara.

Resepsiyonda, bronzluğu gerçek ama gülüşü sahte bir genç kadın duruyordu. Leyla ona doğru yaklaşırken yüzünde hafif bir afallama ifadesi belirir gibi oldu kadının. Leyla'nın onun düşündüğü şey mi, yoksa İstanbul'a gelmişken dışarıda çılgın bir gece geçirmeye kararlı bir yabancı konuk mu olduğundan emin olamadı bir an. İkincisiyse gülümsemeye devam edecekti; yok, eğer birincisiyse somurtmaya başlayacaktı.

Leyla konuşmaya başlar başlamaz, kadının yüzündeki kibar merak ifadesi apaçık bir aşağılamaya dönüştü.

"İyi akşamlar tatlım" dedi Leyla şen şakrak. O kadar alışkındı ki insanların ona tepeden bakmasına. Yenilmeyecekti onlara.

"Ne vardı?" Resepsiyon görevlisinin sesi de bakışları kadar soğuktu.

Tırnaklarını tıkır tıkır resepsiyon tezgâhına vurdu Leyla. Oda numarasını verdi ardından.

"Kim arıyor diyeyim?"

"Bütün ömrü boyunca beklediği dilberin geldiğini söyleyebilirsin mesela."

Resepsiyon görevlisi gözlerini kıstı ama bir şey demedi. Çabucak tuşladı numarayı. Hattın diğer ucundaki adamla aralarında kısa bir konuşma geçti. Kadın telefonu kapattı ve Leyla'nın yüzüne bakmadan, "Sizi bekliyor" dedi.

"Mersi tatlım."

Leyla salına salına asansörlere doğru gidip yukarı düğmesine bastı. Odalarına çıkmakta olan yaşlı bir Amerikalı çift de aynı asansöre bindi ve Leyla'yı belli bir kuşaktan olan Amerikalılara özgü o rahat tavırlarla selamladılar. Onlar için gecenin sonu gelmişti. Leyla içinse daha yeni başlıyordu gece.

En üst kat. Uzun, iyi aydınlatılmış koridorlar, baklava biçimi desenli halılar. Leyla süitin önünde durdu, derin bir soluk aldı ve kapıyı çaldı. Bir adam açtı. Gerçekten de konuşan arabalı dizideki adama benziyordu. Hızlı hızlı kırpıştırdığı gözleri hafifçe kızarmış gibiydi; acaba ağlıyor muydu, diye merak etti Leyla. Adamın elinde bir telefon vardı ve sanki bırakmaya korkuyormuş gibi sımsıkı tutuyordu telefonu. Biriyle mi konuşuyordu? Sevgilisi miydi? Leyla'nın içinden bir ses, öyle olmalı, dedi – evlenmek üzere olduğu kişi olmadığı kesindi.

"Ah, selam... Ben de sizi bekliyordum. Girin lütfen."

Biraz dili dolaşıyordu adamın. Ceviz masanın üstündeki yarısı boşalmış viski şişesi de Leyla'nın kuşkularını destekledi.

Başıyla kanepeyi işaret etti adam. "Oturun lütfen. Size ne ikram edebilirim?"

Leyla fularını çıkarıp yatağın üstüne attı. "Tekilan var mı tatlım?"

"Tekila mı? Yok ama oda servisini çağırabilirim isterseniz."

Ne kadar da kibardı – ve ne kadar üzgün. Ne babasına karşı duracak cesareti, metaneti vardı ne de alıştığı hayatın rahatlığından vazgeçmek istiyordu ve muhtemelen bu yüzden kendisinden nefret ediyordu, belki hayatının geri kalanı boyunca da edecekti.

Elini salladı Leyla. "Gerek yok. Sen ne içiyorsan ondan alırım ben de."

Leyla'ya hafifçe sırtını dönerek telefonu dudaklarına götürdü ve "Geldi, evet" dedi. "Ben seni sonra ararım. Evet, tabii ki. Merak etme."

Konuştuğu kişi her kimse başından beri onları dinliyordu demek.

"Dur." Leyla elini kaldırdı.

Adam dönüp Leyla'ya baktı, anlayamamıştı.

"Beni dert etme sen. Konuşmana bak, lafını bitir" dedi Leyla. "Ben balkonda bir sigara içeceğim zaten."

Adamın itiraz etmesine fırsat bırakmadan dışarı çıktı Leyla. Manzara müthişti. Son vapurların yumuşacık ışıkları sulara dökülüyor, uzaklardan bir yolcu gemisi geçiyordu ve aşağıda, limanda, üzerindeki kocaman ışıklı tabeladan köfte ve balık ekmek sattığı anlaşılan bir tekne görünüyordu. Şu anda burada, lüks bir otelin yedinci katında, birilerinin umutsuzluğuna eşlik etmek yerine, orada olmayı, o minik taburelerden birine çöküp balık ekmeğine iştahla yumulmayı ne kadar isterdi.

Yaklaşık on dakika sonra ikili kapılar açıldı ve adam, elinde iki bardak viskiyle, Leyla'nın yanına geldi. Birini ona uzattı. Şezlongun üzerinde yan yana, diz dize oturup içkilerini yudumladılar. Birinci sınıf *single* malt viskiydi.

"Baban bayağı dindarmış diye duydum. İçki içtiğini biliyor mu?"

Adamın yüzü asıldı. "Babamın bir bok bildiği yok benim hakkımda!"

Ağır ağır ama kararlılıkla içiyordu. Eğer bu hızda giderse sabah çok fena akşamdan kalma olacaktı.

"Bu ay bunu beşinci kez yapıyor, biliyor musun? Bana kadın ayarlayıp duruyor, her seferinde de başka bir otele gönderiyor. Masrafları kendisi karşılıyor. Ve sonra ben geceyi bu zavallı kızlarla baş başa geçirmek zorunda kalıyorum. Utanç verici." Yutkundu. "Babam bir iki gün bekliyor, bakıyor ki *tedavi* olmamışım, bir randevu daha ayarlıyor. Düğüne kadar bu böyle gidecek sanırım."

"Ya hayır dersen?"

"Her şeyi kaybederim" dedi adam, gözlerini kısarak düşündü bunu bir an.

Leyla içkisini başına dikti. Ayağa kalktı, adamın bardağını elinden aldı, yere, kendisininkinin yanına koydu. Adam Leyla'ya bakıyordu – gerilmişti.

"Bak tatlım. Bunu yapmak istemiyorsun, ben de anlıyorum. Sevdiğin biri var ve şu anda benimle değil o *kişiyle* olmayı tercih edersin, onu da anlıyorum." Kişi sözcüğünü üstüne basarak söylemiş, herhangi bir cinsiyet belirtmemeye dikkat etmişti. "Ara şimdi sevdiceğini güzelce, buraya davet et. Geceyi bu şahane odada birlikte geçirin, uzun uzun konuşun, beraber bir çözüm bulmaya çalışın."

"Peki ya sen?"

"Ben gidiyorum. Ama kimseye söyleme. Ne baban ne de aracım bilmesin sakın. Sorarlarsa cayır cayır bir gece geçirdiğimizi söyleyeceğiz herkese. Müthiştin sen, öyle böyle değil, birinci sınıf seks makinesi. Böylece ben paramı alırım, seni de rahat bırakırlar... ama mutlaka bir yol bulmak zorundasın. Üzgünüm ama bu evlilik olacak iş değil. Nişanlına da, yazık kızcağıza, onu da bu keşmekeşin içine çekmen doğru olmaz."

"Aman o cadı gayet mutlu, hiçbir şey umurunda değil. O da, bütün ailesi de akbabalar gibiler, servetimizin peşindeler." Adam durdu, gereğinden fazla konuştuğunu fark etmişti herhalde. Eğilip Leyla'nın elini öptü. "Teşekkür ederim. Çok iyi insansın. Sana borçluyum."

"Ne borcu Allah aşkına, iyi olalım yeter şu âlemde" dedi Leyla, kapıya doğru yönelirken. "Ha, bu arada babana ne giydiğimi söylemeyi unutma, olur mu? De ki altın rengi pullu bir elbisesi vardı. Önemliymiş bu ayrıntı. Aman sebebini sorma, ben de bilmiyorum valla."

Leyla, bir İspanyol turist grubunun arkasına saklanarak sessizce çıktı otelden. Yeni konukları kaydetmekle meşgul olan resepsiyon görevlisi onun gittiğini görmedi.

Yeniden sokağa çıkınca derin bir soluk alıp ciğerlerini doldurdu. Ay hilaldi ve kül gibi solgun renkliydi. Fularını yukarıda, adamın yanında bıraktığını fark etti. Bir an geri gideyim diye düşündü ama onu rahatsız etmek istemedi. Ama o fuları da çok seviyordu be, saf ipekti meret.

Dudaklarının arasına bir sigara yerleştirdi, çakmağı bulmak için çantasını karıştırdı. Yoktu. D/Ali'nin Zippo'su, kaybolmuştu.

"Ateş mi lazım?"

Leyla başını kaldırdı. Bir araba kaldırıma yanaşıp az ilerisinde durmuştu. Gümüş rengi bir Mercedes. Arka camları film kaplı, ışıkları sönüktü. Bir adam, elinde bir çakmak, yarı açık pencereden Leyla'yı seyrediyordu.

Ağır ağır yürüdü adama doğru.

"İyi akşamlar güzellik" dedi adam pişkince.

"İyi akşamlar."

Gözlerini Leyla'nın göğüslerinden ayırmadan sigarasını yaktı. Zümrüt yeşili kadife bir ceket ve onun içine de daha açık yeşil, boğazlı bir kazak giymişti.

"Mersi tatlım."

Diğer kapı açıldı ve sürücü dışarıya çıktı. Arkadaşından daha zayıftı, ceketinin omuzları düşük duruyordu. Kel kafalıydı, yanakları içeri çökmüştü ve benzi solgundu. Her iki adamın da birbirine yakın koyu kahverengi gözleri ve aynı kavisli kaşları vardı. Akrabalar herhalde, diye düşündü Leyla. Kuzen belki. Ama ondan da önce fark ettiği şey, adamların ne kadar mutsuz göründükleri olmuştu – hele de bu kadar genç olmalarına rağmen.

"Selam" dedi sürücü kısaca. "Ne hoşmuş elbisen."

İki adam gizlice bakıştılar tam o anda. Sessiz bir mesaj

geçti aralarında – bir onaylama gibi. Sanki Leyla'yı tanımışlardı. Oysa Leyla her ikisini de daha evvel hiç görmediğinden gayet emindi. İsimleri unuttuğu olurdu ama simaları asla.

"Bizimle biraz gezmek ister misin?" dedi sürücü. "Şöyle hava alırız hep beraber."

"Nereye?"

"Canım sen nereye istersen. Uzanırız şöyle biraz..."

Adam bir fiyat söyledi.

"Her ikiniz için mi? Hayatta olmaz."

"Yok, yok. Sadece arkadaşım için" dedi sürücü. "Doğum günü de bugün, hediyem olacak."

Leyla bunu biraz tuhaf buldu ama bu şehirde daha tuhaf şeyler de görmüştü; umursamadı.

Onun tereddüdünü hisseden adam üsteledi. "Benle ilgisi yok ha. Ben zaten pek sevmem..." Cümlesini yarım bıraktı. Leyla adamın tam olarak neyi pek sevmediğini merak etmişti. Kadınları mı sevmiyordu, yoksa Leyla'yı mı beğenmemişti? Önerilen miktarın iki katını talep etti.

Adam gözlerini kaçırdı. "Peki, tamam."

Pazarlık etmeye çalışmamasına şaşırmıştı Leyla. Bu şehirde en az bir tur pazarlık etmeden çok nadir iş bağlanırdı.

Tereddüt etti. Beter Ana duyarsa küplere binerdi. Leyla onun bilgisi dışında çok ender iş alırdı. Ama para geri çevrilmeyecek kadar iyi göründü gözüne, hele de Cemile'nin radyoterapi masrafları artıp dururken. Tek gecede iki yüklü ödeme alacaktı böylece, biri oteldeki genç adamdan, bir de bu.

"Bir saat, daha fazla olmaz. Arabayı nereye çekeceğinizi ben söyleyeceğim."

"Anlaştık."

Leyla arabaya binip arka koltuğa yerleşti. Kapı kapanmadan evvel, serin, temiz havayı ciğerlerine çekti. Sanki yardımsever birilerinin attığı bir kova suyla yıkanmış gibi taptaze geliyordu insana bazen bu şehir.

Ön panelin üstünde bir puro kutusu gördü, kutunun üzerinde uzun giysilerine kırmızı ve kahverengi boya benekleri sıçramış üç tane porselen melek vardı. Bir an bakakaldı onlara, dikkati dağıldı.

Araba hızlanmıştı şimdi.

"Bir sonraki sağa girelim" dedi Leyla.

Adam dikiz aynasından ona baktı, gözlerinde aynı anda hem korkutucu bir şeyler hem de dayanılmaz bir keder vardı.

Bir ürperti yayıldı Leyla'nın sırtından aşağıya. Adamın onu dinlemeyeceğini, aklında başka bir plan olduğunu anladığında artık çok geçti.

Son sekiz saniye

Tekila Leyla nam kadın, beyni tamamen kapanmadan evvel en son şunu hatırladı: ev yapımı çilekli pastanın tadı.

Çocukken bilmezdi bu tadı. Onun büyüdüğü yıllarda, Van'da, o kocaman evde, pek fazla kutlama olmaz, olursa da sadece iki şey için yapılırdı: ya millet ya da din adına. Leyla'nın aile büyükleri, Hazreti Muhammed'in ve Türkiye Cumhuriyeti'nin doğumlarını kutlarlardı ama sıradan bir insanoğlunun doğumunu her yıl kutlama yapmak için yeterli sebep olarak görmezlerdi belki de. Büyürken bunun nedenini hiç sorgulamamıştı Leyla. Ancak evden ayrılıp İstanbul'a gelince ve başka insanlara özel günlerde pasta yapıldığını ya da armağan verildiğini keşfedince düşmüştü aklına bu soru. O zamandan beri, her yıl 6 Ocak'ta, ne olursa olsun mutlaka biraz eğlenmek için elinden geleni yapardı. Ve arada sırada biraz çılgınca partiler yapan birilerine rastlarsa da onları kınamazdı; kim bilir, belki onlar da kendisi gibi, kutlamalardan mahrum geçmiş bir çocukluğun acısını çıkarıyorlardı.

Her sene doğum gününde, arkadaşları mini pastalar, yanardöner süsler ve bir sürü balonla parti verirlerdi Leyla için. Beş kadim dostu: Sabotaj Sinan, Nostalji Nalan, Cemile, Zeynep122 ve Hollywood Hümeyra.

Bir insanın beşten fazla arkadaşı olamazmış gibi geliyordu Leyla'ya. Sadece bir sahici arkadaşın varsa, o bile büyük

şanstı. Çok kısmetliysen iki ya da üç; ve eğer en parlak yıldızlarla dolup taşan bir gökyüzünün altında doğmuşsan, o zaman da beş arkadaş... koca bir ömür için yeter de artardı bile. Daha fazlasının peşine düşmek, illa da daha fazla dostum olsun diye hırslanmak akıl kârı değildi. Zira insan beşten fazla dost sahibi olamazdı, herkese koşturamaz, her yere yetişemezdi, bütün bunları yapmaya çalışırken elindeki güzel dostlukları da tehlikeye atabilirdi.

Doğrusu beşin özel bir sayı olduğunu düşünürdü Leyla. Yahudilikte, Tevrat'ın beş kitabı vardı mesela. İsa'nın beş ölümcül yarası vardı. Elbette İslam'ın beş şartı vardı. Hazreti Davut Calut'u beş çakıl taşıyla öldürmüştü. Budizm beş yol öğretir, Şiva beş farklı yöne bakarak beş yüzünü gösterirdi. Çin felsefesi beş element etrafında dönüyordu: su, ateş, tahta, metal, toprak. Evrensel olarak kabul edilen beş tat vardı: tatlı, tuzlu, ekşi, acı ve umami. İnsan algısı beş temel duyuya dayalıydı: duyma, görme, dokunma, koklama, tat alma; her ne kadar bilim insanları her biri diğerinden tuhaf isimli birtakım başka duyuların da olduğunu iddia etseler de herkesin bildiği o ilk beşti.

Önceki sene doğum gününde, arkadaşları zengin bir mönüde karar kılmışlardı: beğendili kuzu güveç, ıspanaklı ve peynirli börek, pastırmalı kuru fasulye, biber dolması ve küçük bir kavanoz taze havyar. Pasta sürpriz olacaktı güya ama onlar bunu kendi aralarında konuşurlarken kulak misafiri olmuştu Leyla; evdeki duvarlar pastırma dilimlerinden bile inceydi ve Nalan, on yıllardır çok sigara ve daha da çok içki içtiği için fısıldamak yerine hırlıyordu, metale sürtülen zımpara kâğıdı gibi boğuktu sesi.

Üstü masal pembesi renkli, pofuduk kaplamalı, kremalı çilekli pasta. Planladıkları buydu. Halbuki Tekila Leyla pek sevmezdi pembe rengi. Fuşyayı tercih ederdi; daha *karakterli* bulurdu. Kelimenin telaffuzu bile ağız sulandıracak kadar

tatlı ve çarpıcıydı, insanın dilinde eriyordu adeta. Pembe ise fuşyanın ödlek haliydi şüphesiz; yıkana yıkana incelmiş bir yatak çarşafı kadar soluk ve cansızdı. Belki de bu sene yaş gününde dostlarına şart koşmalı, fuşya rengi bir pasta istemeliydi!

"Ee? Kaç mum koyuyoruz üstüne?" diye sordu Hollywood Hümeyra.

"Otuz üç" dedi Leyla hiç sektirmeden.

"Tabii, tabii, otuz üçmüş. Sevsinler." Nostalji Nalan kıkırdadı.

Şayet arkadaşlık ritüeller demekse, onların bir kamyon dolusu ritüeli vardı. Doğum günlerine ek olarak, Zafer Bayramı'nı, Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nı, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı, Cumhuriyet Bayramı'nı, Kabotaj Bayramı'nı, Sevgililer Günü'nü ve yılbaşını da kutlarlardı; her fırsatta beraber yemek yiyip, paralarının zar zor yettiği birtakım özel lezzetlerle midelerine bayram ettirirlerdi. Nostalji Nalan en sevdiği içkiyi, *pata pata boom boom*'u hazırlardı – bu kokteyli yapmayı Karavan'daki barmenle flört ederken öğrenmişti: nar suyu, votka, ezilmiş nane, kakule tohumları ve cömert bir damla da viski. Alkol kullananlar bir güzel kafayı bulurlar, yanakları al al olurdu. Ağzına asla içki koymayanlarsa portakallı Fanta içerlerdi. Gecenin geri kalanı siyah-beyaz filmler seyrederek geçirilirdi. Hep beraber kanepeye sığışıp bir filmi bitirip diğerine geçerler; hepsini de kendilerini tamamen kaptırarak, arada ağızlardan kaçan tek tük iç geçirmeler ve hayret nidaları dışında çıt çıkarmadan seyrederlerdi. Eski Hollywood yıldızları da, eski Yeşilçam yıldızları da seyirciyi büyüleme konusunda çok ustaydılar. Leyla ve arkadaşları onların bütün repliklerini ezbere bilirlerdi.

Leyla bunu onlara hiç söylememişti –en azından hiç bu şekilde ifade etmemişti– ama arkadaşları onun güvenlik ağıy-

dılar. Her tökezlediğinde ya da düştüğünde yanında olur, ona destek çıkıp düşüşünü yumuşatırlardı. Müşterisinden kötü muamele gördüğü gecelerde ayakta kalmayı başarabiliyordu, çünkü arkadaşlarının, varlıklarıyla, bütün çizik ve çürüklerine merhem olacaklarını biliyordu; ve kendine acımaya başladığı, mutsuzluktan bağrının yırtılır gibi olduğu günlerde onu nazikçe elinden tutup kaldırır, ciğerine can üflerlerdi.

Şimdi, artık beyni tamamen durmak üzereyken ve tüm anılar eriyerek yoğun bir sis duvarına dönüşürken, hatırladığı en son şey, o parlak pembe doğum günü pastasıydı. O akşamı, sanki hiçbir şey onları birbirlerinden ayıramazmış gibi gamsız tasasız, güle konuşa geçirmişlerdi. Onları o halde gören de zannederdi ki hayat dediğin, zaman zaman ürkütücü ve üzücü olsa da, tıpkı bir başkasının rüyasına davet edilmek gibi, gerçek bir tehlike barındırmayan, yalnızca seyirlik bir şeydi. Televizyonda, Rita Hayworth saçını savurup kalçalarını oynatarak dans ediyor, elbisesi ipeksi bir hışırtıyla yerleri süpürüyordu. Başını hafiften yana eğerek o meşhur tebessümüyle göz kırptı kameraya – dünyanın her yerindeki sayısız hayranının yakından bildiği ve hatta bazılarının "şehvet" ile özdeşleştirdiği o meşhur tebessümüyle.

Ama ne şehvetti ne saadet Tekila Leyla ve dostlarının ekranda gördükleri ifade.

Onları asla kandıramazdı Sevgili Rita.

Bilirlerdi çünkü, anlarlardı. Tekila Leyla ve dostları hüznü de, hüzünlü bir kadını da görür görmez tanırlardı.

İkinci bölüm

Beden

Morg

Morg, hastanenin arka tarafında, bodrum katının kuzeydoğu yamacındaydı. Bu köşeye açılan koridor boylu boyunca soluk bir yeşile boyanmıştı ve binanın geri kalanına göre hissedilir derecede soğuktu – gece gündüz cereyan altındaymışçasına. Pek az renk vardı etrafta – tebeşir beyazı, çelik grisi, buz mavisi ve paslı bir kırmızı.

İçeride saatlerdir çalışıyordu adli tabip, bir yandan kendi kendiyle konuşarak. Hafiften kamburu çıkmıştı. Sıska bir bedeni, çıkık bir alnı ve kömür karası gözleri vardı. Avuçlarını laboratuvar önlüğüne silerek en son gelen cesede baktı göz ucuyla. Bir cinayet kurbanı daha. Umursamaz bir ifade gezindi yüzünde. Yıllar içinde haddinden fazlasını görmüştü bu tip vakaların – gencini de, yaşlısını da; zenginini de, fakirini de; kaza kurşununa kurban gidenini de, acımasızca hedef alınıp öldürülenini de. Her gün yeni cesetler gelirdi zaten. Yılın hangi döneminde kurbanların artıp, hangi döneminde azalacağını neredeyse günü gününe bilirdi doktor. Yaz mevsimi boyunca kış mevsimine göre daha fazla cinayet olurdu; mayıs ile ağustos arası cinsel saldırılar ve cinayet teşebbüslerinin en yüksek olduğu sezondu İstanbul'da. Ekim geldi mi, sıcaklıklarla birlikte suç oranı da belirgin şekilde düşerdi.

Bu mevsimsel dönüşümün nedenlerine dair kendince bir teorisi vardı doktorun: Durumun insanların beslenme düzeniyle yakından ilgili olduğuna inanıyordu. Sonbaharda pala-

mutlar, sürüler halinde güneye, Karadeniz'den Ege'ye doğru göçerlerdi. Bu yolculuk esnasında yer yer yüzeye o kadar yakın yüzerlerdi ki gören de hayattan bunaldılar, avlanmak istiyorlar zannederdi. Belki de tüm bu zorunlu göçlerden ve trol teknelerinin bitmeyen tehdidinden o kadar yorulmuşlardı ki bir an önce yakalanmaktı niyetleri. Her halükârda, sonbahar demek palamut mevsimi demekti. Sayısız restoran, otel, işyeri yemekhanesi ve nice evde, çok sayıda vatandaş bu leziz yağlı balıktan yedikçe serotonin düzeyleri yükselir, stres düzeyleri de aynı hızla düşerdi. Hal böyle olunca yasalar daha az ihlal edilir, insanlar birbirlerine daha az öfkelenirdi. Ne kadar çok palamut tüketilirse bu devasa şehirde, o kadar çabuk düşerdi suç oranı.

Ama güzelim palamudun maharetlerinin de bir sınırı vardı elbette; balığın mevsimi bitince suç oranları yeniden yükselirdi. Adaletin çoğunlukla geç geldiği, hatta nice zaman hiç gelmediği bu memlekette, birçok vatandaş kendi intikamını almanın peşine düşer, yanan canının karşılığını alayım derken daha büyük can yakardı. *Göze göz* yerine *bir göze iki göz; dişe diş* yerine *bir dişe bir çene.* İşlenen suçların hepsi planlı değildi elbette – birçoğu bir anlık öfkenin eseriydi. Ters algılanan bir yan bakış yeterdi bazen cinayet işlemeye. Yanlış anlaşılan bir kelime kan dökmeye bahane olabilirdi. İstanbul'da cürüm işlemek çok kolaydı, cürme kurban gitmekse daha da kolay.

Adli tabip, cesedi incelemiş, vücut sıvılarını boşaltmış ve her bir köprücükkemiğinden göğüs kemiğine uzanan bir kesiyle göğsü tamamen açmıştı. Yara ve bereleri uzun uzun inceleyerek belirlemiş, kadının sağ ayak bileğindeki dövmeyi not almış ve sırtındaki lekeli deri bölgesini teşhis etmişti. Kesinlikle bir kostik madde, büyük ihtimalle asitten kaynaklanan kimyasal yanık nedeniyle oluşmuş yara izi olarak nitelendirmişti bu izi ve en az on beş, yirmi yıllık olduğunu tah-

min etmişti. Nasıl olduğunu da merak etmişti doğrusu. Arkadan saldırıya mı uğramıştı, yoksa tuhaf bir kaza mıydı nedeni acaba – eğer kazaysa, bu türden bir asitle ne işi vardı kadının?

Tam bir dahili analiz gerekmediği için, oturup üstünkörü bir rapor yazmaya girişti adam. Diğer detaylar için dosyaya eklenmiş olan polis raporuna başvurdu birkaç kez.

Adı / Soyadı: Leyla Akarsu
Diğer Ad(lar)ı: Afife, Kâmile
Adresi: Kaftanlı Kafka Sokağı, 70/8, Beyoğlu, İstanbul
Ceset, 1,70 m boyunda ve 61 kg ağırlığında, yetişkin bir kadına ait. Maktulün yaşı kimliğinde yazılı olan doğum yılı ile uyumsuz görünüyor. 32 değil, 40-45 yaşlarında olmalı. Ölüm nedeni ve şeklini belirlemek için muayene yapıldı.
Giyim: altın rengi pullu elbise (yırtılmış), yüksek topuklu ayakkabılar, dantel çamaşır. İçinde kimlik, bir adet ruj, bir defter, bir dolmakalem ve ev anahtarları bulunan sapsız el çantası. Para yok, mücevherat yok (çalınmış olabilir).
Ölüm zamanı sabaha karşı 3:30 ila 5:30 arasında tahmin ediliyor. Cinsel ilişkiye işaret eden herhangi bir bulgu yok. Kurban ağır (künt) bir aletle dövülmüş ve baygın haldeyken boğularak öldürülmüş.

Doktor yazmayı bıraktı. Kadının boynundaki izler aklına takılmıştı. Katilin parmaklarının bıraktığı izlerin hemen yanında ölümden sonra oluşmuş gibi görünen kırmızımsı bir çizgi vardı. Acaba boynunda bir kolye vardı da çekilip alındı mı, diye merak etti. Bu saatten sonra bir önemi olduğundan değil. Ne fark edecekti ki? Nasıl olsa bütün sahipsiz ölüler gibi bu da Kimsesizler Mezarlığı'na gömülecekti.

Herhangi bir merasim olmayacaktı bu kadın için. Bedeni yakınlarınca yıkanmayacak, saçları üç örgü yapılmaya-

cak, elleri ebedi bir huzuru temsil eder şekilde nazikçe kalbinin üstüne konmayacak, bundan böyle bakışları kendi içine dönsün diye gözkapakları kapatılmayacaktı. Mezarlıkta kimse tabutu taşımak için gönüllü olmayacak, kimse yas tutmayacak, imam dua okumayacak ve herkesten daha büyük coşkuyla ağlayıp feryat etsin diye tutulan profesyonel bir ağlayıcı da olmayacaktı. Tüm istenmeyenler gibi apar topar gömülecekti o da – sessizce ve süratle.

Sonrasında hiç ziyaretçisi olmayacaktı muhtemelen. Belki bir eski komşu ya da bir yeğen –kadının aileye getirdiği utancı dert etmeyecek kadar uzak biri– birkaç kere uğrardı ama eninde sonunda bitecekti ziyaretler. Ne bir işareti, ne de mermer taşı olan mezar, birkaç ay içinde, çevresindeki tabiata karışıp gidecekti. On yıl geçmeden artık yeri tespit edilemez hale gelecekti. Kimsesizler Mezarlığı'nda bir numaradan ibaret kalacaktı. Böylece bu kadının bütün hayatı, Anadolu masallarını başlatan o meşhur cümlenin bir yansıması olacaktı: *Bir varmış, bir yokmuş...*

Adli tabip masasının üstüne eğilmiş, alnı işine verdiği dikkatle kırışmıştı. Bu kadının kim olduğunu ya da ne tür bir hayat sürdüğünü, başından neler geçmiş olabileceğini zerre kadar merak etmiyordu. Henüz bu meslekte yeni olduğu zamanlarda bile kurbanların hikâyeleri pek ilgisini çekmezdi. Onun asıl ilgilendiği şey ölümün kendisiydi. Teolojik ya da felsefi bir soru olarak değil de, bir bilimsel araştırma konusu olarak. Hep hayret ederdi, insanlık cenaze törenleri konusunda ne kadar az gelişme kaydetmişti yüzyıllar boyunca. Dijital kol saatlerini hayal edebilen, DNA'yı keşfeden ve MR cihazlarını geliştiren bir tür, konu kendi ölüleri için gerekeni yapmak olunca feci şekilde geri kalmıştı. Dogrusu bugün işler bin yıl önce olduğundan pek ileri gitmiş sayılmazdı. Evet, para içinde yüzenlerin ve hayal gücü geniş olanların ortala-

ma vatandaştan biraz daha fazla seçeneği var gibi görünüyordu; isterlerse küllerini uzaya fırlattırabilirlerdi mesela. Ya da yüz yıl sonra hayata geri döndürülecekleri ümidiyle kendilerini dondurtabilirlerdi. Ama insanların çoğu için seçenekler bayağı kısıtlıydı: ya gömülmek ya yakılmak. O kadar. Eğer yukarıda bir Tanrı varsa, atom bombası yapmayı ve yapay zekâ geliştirmeyi beceren ama kendi ölümlülükleri konusunda hâlâ rahat hissetmeyen ve ölülerini hâlâ ne yapacaklarını bilemeyen bu insan ırkına katıla katıla gülüyor olmalıydı. Ölüm her şeyin merkezindeyken onu hayatın kenarına itmek ne kadar da acınası bir şeydi.

Uzun zamandır kadavralar üstünde çalışıyor, onların sessiz yoldaşlığını yaşayanların bitmeyen çenebazlığına tercih ediyordu. Ancak incelediği ceset sayısı arttıkça ölüme olan merakı da artmaktaydı. Daha doğrusu, ölüm sürecine. Bir canlı tam olarak ne zaman cesede dönüşüyordu acaba? Tıp fakültesinden yeni mezun olduğu sıralarda kafası ne kadar da netti bu konuda. Gençti o zamanlar. Toydu henüz. Hemen her konuda bir cevabı vardı. Ama bugünlerde o kadar emin değildi artık. Ona öyle geliyordu ki, göle atılan bir taş nasıl eş merkezli halkalar şeklinde dalgalar yaratıyorsa, hayatın sonlanması da hem maddi hem de maddi olmayan bir seri değişime neden oluyordu. Yani insan son nefesini verdiği an değil tüm bu dalga dalga değişiklikler son bulduğunda ancak "ölü" ilan edilebilirdi.

Titizlikle takip ettiği tıp dergilerinde birtakım çığır açıcı çalışmalara rastlayıp heyecanlanmıştı. Dünyaca tanınmış kurumlardaki araştırmacılar, yeni ölmüş insanlarda beyin aktivitesinin bir süre daha devam ettiğini gözlemlemişlerdi. Birkaç dakika daha. Bazı vakalarda bu süre yalnızca üç dört dakikayla sınırlıyken, bazılarında daha uzun olabiliyordu mesela. Tam tamına on dakika otuz sekiz saniye boyunca ölülerin beyinleri çalışmaya devam edebiliyordu. O sü-

re içinde neler oluyordu peki? Ölen kişi geçmişi mi hatırlıyordu; eğer öyleyse, hangi kısımlarını ve nasıl bir sıralamayla? Bir insan, koca bir ömrü, o kadar sınırlı bir süreye nasıl sıkıştırabilirdi?

Yapılan araştırmalar bir insanın ölü ilan edilmesinden günler sonra bile bedeninde binden fazla faaliyetin devam ettiğini göstermişti. Bütün bu bulgular büyülüyordu doktoru. Belki de insanın düşünceleri kalbinden, hayalleri pankreasından, dilekleri safrakesesinden daha uzun yaşıyordu... Tuhaf ama neden olmasın? Eğer bu doğruysa, o zaman onlara şekil vermiş olan anılar hâlâ dalgalanmaya devam ettiği, hâlâ bu âlemin bir parçası olduğu sürece insanların *yarı canlı* kabul edilmeleri gerekmez miydi? Yanıtlarını bilmese de –en azından henüz bilmese de– bu sorular değerliydi doktor için. Düşüncelerini kimseyle paylaşmazdı, çünkü anlamazlardı; ama doğrusu şu ki morgda çalışmaktan büyük keyif alıyordu. İnsanları yaşarken değil ölüyken daha çok seviyordu belki de. Bu da kimseye söylemediği hakikatlerden biriydi.

Kapının tıklatılmasıyla sıçrayarak sıyrıldı daldığı düşüncelerden.

"Girin."

Müstahdem Kâmil Efendi, hafifçe aksayarak girdi içeri. İyi huylu, sevecen bir candı ve o kadar yıldan sonra artık hastanenin demirbaşı olmuştu. Başta ayak işlerini yapsın diye işe alındıysa da, artık o gün ne lazımsa onu yapıyordu ve buna acilde yeterli cerrah olmadığında bir iki hastaya dikiş atmak da dahildi.

"Selamünaleyküm doktor."

"Aleykümselam Kâmil Efendi."

"Hemşirelerin, hakkında fısır fısır konuştuğu kadıncağız bu mu?"

"Fahişeyi mi diyorsun, evet. Öğleden önce getirdiler."

"Zavallıcık, ne günahı varsa Allah affetsin inşallah."

Adli tabip gülümsedi ama donuktu tebessümü, gözlerine

ulaşmadı bile. "Günahı varsa mı? Fahişe dedik, duymadın galiba. Hayatı günah dolu bu kadının."

"Belki öyle... ama öte dünyada mükâfatı kimin daha çok hak ettiğini biz nereden bilebiliriz? Kendini Allah'ın tek sevgili kulu sanan yobaz ehli mi layık cennete gitmeye, yoksa şu talihsiz kadıncağız mı, kim bilir?"

"Vay vay vay Kâmil Efendi! Fahişelere zaafın olduğunu bilmezdim hiç. Aman dikkat et ha! Benim için sorun değil ama böyle konuştuğunu duysa anandan emdiğin sütü burnundan getirecek bir sürü tip var etrafta."

Yaşlı adam kıpırdamadan, sessizce durdu. Cesede baktı kederli gözlerle, sanki onu bir vakitler tanıyormuş gibi bir ifade vardı yüzünde. Huzurlu görünüyordu kadın. Yıllar içinde gördüğü ölülerin çoğu böyleydi zaten. Kâmil Efendi merak ederdi; şu fani dünyanın mücadelelerinden ve yanlış anlamalarından kurtulduklarına memnun muydular acaba?

"Ailesi var mıymış doktor?"

"Yok. Annesi babası Van'daymış. Haber yollandı ama gelmek istemiyorlar. Tipik."

"Kardeşleri de mi yok?"

Adli tabip notlarına baktı. "Sanırım kardeşi yok... ah, varmış, bir erkek kardeşi, ölmüş."

"Kimsesi yok mu başka?"

"Bir de teyze var anlaşılan ama sağlığı iyi değilmiş... O da olmaz yani. Ve, hımm, bir hala ve amca var..."

"Belki onlardan biri sahip çıkar."

"Yok, her ikisi de reddetmişler."

Bıyıklarını sıvazlayarak olduğu yerde kıpırdandı Kâmil Efendi. Bir şey diyemedi bir an.

"Pekâlâ, benim işim neredeyse bitti" dedi adli tabip. "Söyle de götürsünler mezarlığa... Her zamanki gibi... Kimsesizler'e."

"Doktor bey, ben de onu düşünüyordum... Avluda birtakım insanlar var. Saatlerdir orada bekliyorlar. Perişan haldeler üzüntüden."

"Kimmiş onlar?"

"Bu kadıncağızın arkadaşları zaar."

"Arkadaşları" diye tekrar etti adli tabip, sanki bu sözcüğü ilk kez duyuyormuş gibi. Bir sokak kadınının arkadaşları da ancak onun gibi sokak kadınları olabilirdi ona kalırsa. Düşmüşün dostu da düşmüş olurdu – bir gün muhtemelen burada, aynı çelik masanın üstünde göreceği türden insanlar yani.

Kâmil Efendi hafifçe öksürdü. "Ben diyorum ki doktor bey... keşke şu kadıncağızın ölüsünü onlara verebilsek."

Diğer adam kaşlarını çattı bunu duyunca, gözlerinde sert bir ışıltı vardı. "Böyle bir şeye yetkimiz olmadığını sen de gayet iyi biliyorsun. Ölüleri sadece yakın akrabalarına teslim edebiliriz."

"Biliyorum, ama..." Kâmil Efendi duraksadı. "Ailesi yoksa neden bırakmıyoruz arkadaşları cenaze işini halletsin diye?"

"Devlet izin vermiyor ve çok da yerinde sebepleri var. Kimin kim olduğunu asla takip edemeyiz. Bin türlü manyak var ortalıkta: organ mafyası, psikopatlar... İşler zıvanadan çıkar."

"Tamam ama bunun gibi hallerde ne zararı olabilir?"

"Orasına karışma. Kurcalama. Biz mi koyduk bu kuralları? Biz sadece verilen emri uyguluyoruz. Eski köye yeni âdet getirmeye kalkma. Zaten şimdiki halde bile yeterince zor burayı döndürmek."

Yaşlı adam usulca başını kaldırdı. "Peki doktor, anladım. Mezarlığı ararım. Bakalım yerleri var mıymış."

"Evet ya, iyi fikir, ara önce." Adli tabip bir klasörden bir kâğıt yığınını çekip çıkardı, eline bir kalem alıp hafifçe yanağına vurdu. Her bir sayfayı mühürleyip imzaladı. "Cesedi bu öğleden sonra götüreceğini söyle."

Bütün bunlar sadece bir formaliteydi gerçi. Şehirdeki diğer mezarlıklardaki bütün yerler yıllar öncesinden ayırtılmış olabilirdi ama Kimsesizler Mezarlığı'nda her zaman yer bulunurdu – orası İstanbul'un en yalnız mezarlığıydı.

Leyla'nın beş kadim dostu

Dışarıda, avluda, beş kişi tahta bir bankın üstüne yan yana sığışmıştı. Gölgeleri, birbiriyle uyumsuz biçim ve boyutlarıyla yerdeki taşların üstünde uzuyordu. Öğle civarı, peş peşe gelmişlerdi; birer birer ve soluk soluğa varmışlardı buraya. Saatlerdir bekliyorlardı. Artık güneş usuldan batmaya başlamıştı ve kestane ağaçlarının arasından yatık bir ışık süzülüyordu. Birkaç dakikada bir, içlerinden biri kalkıp, bir müdür, bir doktor ya da bir hemşire ile –ya da kimi yakalayabilirse onunla– konuşmak için bitkin adımlarla binaya doğru gidiyordu. Faydası yoktu. Ne kadar ısrar ederlerse etsinler, toprağa vermek şöyle dursun, arkadaşlarının ölüsünü görmelerine bile izin verilmemişti.

Yine de buradan ayrılmayı reddediyorlardı. Kederle şekillenmiş yüz ifadeleriyle beklemeye devam ettiler. Avludaki diğer insanlar –ziyaretçiler ve çalışanlar– ara ara onlara doğru meraklı bakışlar atıyor, kendi aralarında fısıldaşıyorlardı. Annesinin yanında oturan ergen bir kız, küçümsemeyle karışık bir hayretle her hareketlerini izliyordu. Başörtülü orta yaşlı bir kadın, "tuhaf" ve "aykırı" addettiği tiplerle ne vakit karşılaşsa hep yaptığı gibi, bariz bir dışlama edasıyla kaşlarını çatmıştı. Leyla'nın arkadaşları uyumsuz duruyorlardı bu mekânda ama aslına bakılırsa hiçbir yere ait değillerdi onlar.

Tam yakınlardaki bir camide akşam ezanı okunmaya başladığı sırada, saçları kısa ve düzgün kesimli bir kadın, hızla

binadan çıkıp, dimdik bir yürüyüşle onlara doğru geldi. Dizlerinin hemen altına kadar inen haki renkli dar bir etekle aynı tonlarda ince çizgili bir ceket giymiş, yakasına da orkide biçiminde bir broş takmıştı. Bu kadın hastanenin hasta ilişkileri müdiresiydi.

"Burada daha fazla durmanıza gerek yok" dedi müdire hanım, kimsenin gözünün içine bakmadan. "Arkadaşınız... doktor cesedi inceledi ve resmi raporu hazırladı. Dilerseniz bir nüshasını alabilirsiniz. Yaklaşık bir haftaya hazır olur. Ama şimdi burada beklemenizin anlamı yok. Hem... herkesi rahatsız ediyorsunuz."

"Hiçbir yere gitmiyoruz" dedi Nostalji Nalan, müdireyi görünce ayağa fırlamış olan diğerlerinin aksine oturduğu yerden kalkmamıştı bile, dediğini ispatlamak istercesine. Badem biçimli gözleri sıcacık bir kahverengiydi – ama bu ayrıntı ona bakanların ilk fark ettiği şey olmuyordu genellikle. Uzun, ojeli tırnaklarını, geniş omuzlarını, deri pantolonunu, silikonlu memelerini görürdü insanlar ona bakar bakmaz. Kendilerinden farklı birini –bir travestiyi– görürlerdi. Tıpkı şu an müdirenin gördüğü gibi.

"Pardon?" dedi kadın, sinirlenmiş gibiydi.

Nalan özenle çantasını açıp gümüş tabakasından bir sigara çıkardı ama müthiş bir ihtiyaç hissettiği halde yakmadı. "Diyorum ki, Leylamızı görmeden şuradan şuraya gitmeyeceğiz. Gerekirse çadır kurarız burada."

Müdire hanım kaşlarını kaldırdı. "Galiba ne dediğimi anlamadınız. Burada daha fazla beklemenize müsaade edemeyiz – zaten bir yararı da yok kimseye. Arkadaşınız için yapabileceğiniz bir şey yok. Ailesi değilsiniz."

"Ama aileden daha yakınız biz" dedi Sabotaj Sinan, sesi titreyerek.

Nalan yutkundu. Bir türlü gitmeyen bir yumru vardı boğazında. Leyla'nın öldürüldüğünü duyduğundan beri tek bir

damla gözyaşı dökmemişti. Acısının önünü kesen bir şey vardı, öfkeden yapılma bir duvar – her hareketini ve her sözcüğünü sertleştiren duvar.

"Bakın, anlıyorum ama takdir edersiniz ki bunlar kurumumuzu ilgilendirmiyor" dedi müdire hanım. "Arkadaşınız çoktan münasip bir mezarlığa transfer edildi. Muhtemelen gömülmüştür bu saatte."

"Ne... ne dedin sen?" Nalan, bir rüyadan uyanır gibi yavaşça ayağa kalktı. "Neden söylemediniz peki?"

"Kanuni olarak size bilgi verme yükümlülüğü taşımıyoruz."

"Kanuni olarak mı? Peki ya *insani* olarak?"

"Dediğim gibi..."

Lafını kesti kadının Nalan. "Niye söylemiyorsunuz bize? Ne biçim insansınız? Burada saatlerdir beklediğimizi göre göre... Bilseydik biz de giderdik cenaze arabasının peşinden. Niye kimse bize bir şey söylemedi."

"Han'fendi, şimdi size hesap vermek durumunda değilim."

"Han'fendi senin anandır."

Müdire yüzünü buruşturdu, gözleri bir an için irileşti, sonra küçüldü. "Öncelikle, benimle böyle konuşamazsınız. Bu bir. İkincisi, size bilgi verme yükümlülüğüm olmadığı gibi yetkim de yok..."

"O zaman ne demeye dırdır ediyorsun kadın? Bi çekil toz ol da yetkisi olan biri gelsin."

"Teessüf ederim. Bana bu şekilde hitap etmenize izin vermiyorum" dedi müdire, çenesi gözle görülür şekilde titriyordu sinirden. "Maalesef güvenliği çağırıp sizi buradan attırmak zorunda kalacağım. Haberiniz olsun."

"Maalesef ben de senin o ablak suratına bir tane patlatmak zorunda kalacağım, haberin olsun" dedi Nalan ama diğerleri elini kolunu tutup geri çektiler onu.

"Sakin olmamız lazım" diye fısıldadı Cemile – ama Nostalji Nalan'ın bu uyarıyı duyup duymadığı belli değildi.

Müdire küçük, sivri topuklarının üstünde hızla döndü. Tam gidecekken durup yan gözle ters ters baktı onlara. "Niye bu kadar şaşırdığınızı da anlamış değilim. Arkadaşınızın ne tür bir yere gömüleceğini bilmiyor muydunuz yani? Onun gibilere ayrılmış mezarlıklar var."

"Kalpsiz kaltak..." diye homurdandı Nalan, kadının ardından kısık bir sesle. Kısık da olsa yeterince kalın ve yüksekti sesi. O da zaten müdire hakkında ne düşündüğünü kadının kendisinin de duymasını istemişti.

Birkaç dakika sonra Leyla'nın arkadaşları güvenlik görevlilerince hastane dışına çıkarıldılar. Adeta yaka paça uzaklaştırıldılar. Hadiseyi, yüzlerinde gevrek sırıtışlarla, gözlerini ayırmadan mıhlanmışçasına seyreden bir kalabalık toplanmıştı kaldırımda. İstanbul, doğaçlama gösterilerin, seyirlik sahnelerin ve 'aman bi vaka çıksın da biz de izleyelim' diye bekleyen hevesli seyircilerin hep hazır olduğu bir şehirdi ne de olsa. Bunu bir kez daha ispatlamıştı böylece.

Bu arada, Leyla'nın arkadaşlarını birkaç adım geriden takip eden yaşlı adamı kimse fark etmemişti.

Asi beşli, güvenlik görevlileri eşliğinde hastaneden uzak bir köşeye yürüdüler tırıs tırıs. Orada "Hadi toz olun bakalım" dendi kendilerine, serbest bırakıldılar.

İşte o zaman Kâmil Efendi usulca yanlarına yaklaştı. "Canlar, hele bir durun. İşinize karışıyorsam kusura bakmayın."

Leyla'nın arkadaşları birer birer başlarını çevirip yaşlı adama baktılar.

"Ne istiyorsun amca?" dedi Zeynep122. Ses tonu kuşkuluydu ama nezaketsiz değildi. Siyah-kahve alacalı çerçeveli gözlüğünün arkasındaki gözleri ağlamaktan kızarıp şişmişti.

"Hastanede çalışırım" dedi müstahdem, yaklaşıp onlara

doğru eğilerek. "Sizi orada beklerken gördüm de, üzüldüm... başınız sağ olsun demek istedim."

Durup dururken bir yabancıdan böyle duygudaş sözler duymaya hiç de alışkın olmayan beşli bir an öylece kalakaldı.

"Sağ olasın bey amca. Peki... sen... arkadaşımızı gördün mü?" diye sordu Zeynep122 çekinerek. Kısık ve bitap bir sesle ekledi: "Sence şey olmuş mu... çok acı çekmiş mi Leyla?"

"Gördüm rahmetliyi, evet. Yok, tasalanmayın. Hızlı bir ölüm olmuş kanaatimce." Kâmil Efendi, söylediklerine en başta kendini inandırmak istercesine başını salladı. "Mezarlığa götürülmesi işini ben ayarladım. Kilyos'a defnettik. Bilmem gitmişliğiniz var mı, birçok insanın haberi yoktur. 'Kimsesizler Mezarlığı' derler. Mezar taşları yoktur orada pek. Ne isim ne soy ismi. Ekseriya üstünde numaralar yazan tahtalar var böyle sıra sıra. Ama ben size arkadaşınızın nerede gömülü olduğunu söyleyebilirim. Bilmeye hakkınız var."

Böyle dedi ve ceketinin iç cebinden bir parça kâğıt ile bir de kalem çıkardı yaşlı adam. Ellerinin üstü şişkin damarlar ve yaşlılık lekeleriyle kaplıydı. Özensiz el yazısıyla, bir numara karaladı alelacele.

"Al evladım, sizde dursun. Gidip arkadaşınızı ziyaret edin. Çiçek dikin mezarına. Dua edin ruhuna. Vanlıymış duyduğuma göre. Benim rahmetli hanım da oralıydı. İyidir Van'ın insanı. Hanımım depremde öldü, ta 1976'da. Enkazı günlerce kazdık ama bulamadık ölüsünü. Tam iki ay sonra buldozerler bütün o alanı dümdüz etti. Herkes dedi ki: 'Üzülme bu kadar Kâmil Efendi, sonuçta ne fark eder? Gömüldü işte rahmetli, günün birinde hepimiz toprak altına girmeyecek miyiz?' Herkes böyle dedi bana üzülmeyeyim diye, iyi niyetten elbette ama Allah biliyor ya nasıl içerlerdim her seferinde böyle laflar duyunca. Hanıma bir cenaze töreni bile yapamadım. Ha onun ihtiyacı yoktu belki, olsun. İnsan sevdiklerine karşı vazifesini yapmazsa, nasıl iyileşir ki içindeki yara?"

Tedirgin bir sessizlik oldu bir an.

"Her neyse, siz bakmayın bana, boşboğazlık ediyorum" dedi müstahdem. "Sadece bir başsağlığı dileyeyim dedim. Bilirim çünkü ne menem bir şey insanın sevdiği birine veda edememesi."

"Sizin de başınız sağ olsun bey amca" dedi Hollywood Hümeyra. Normalde aşırı derecede konuşkan biri olduğu halde şu anda doğru kelimeleri bulmakta zorlanıyordu.

"Yas dediğin bir kırlangıç" dedi yaşlı adam. "Bir gün bir uyanırsınız ki yok. Gitmiş sanırsınız ama meğersem başka bir yere göç etmiş, tüylerini ısıtmaya. Er ya da geç geri gelir, gene konar kalbinizin üstüne."

Müstahdem teker teker hepsinin ellerini sıkıp vedalaştı onlarla. Leyla'nın arkadaşları, hastane binasının köşesini dönüp, büyük kapıdan geçerek gözden kaybolana dek adamın ardından baktılar. Ancak o zaman, Nostalji Nalan, o bir seksen beş boyundaki, iri kemikli, geniş omuzlu kadın, kaldırımın kenarına oturdu, bacaklarını göğsüne çekti ve yaban ellerde bir başına bırakılmış bir çocuk gibi ağlamaya başladı.

Kimse konuşmadı.

Bir süre sonra, Hümeyra elini Nalan'ın sırtına koydu. "Hadi gidelim artık. Gel, Leyla'nın eşyalarını elden geçirelim hep beraber. Çarli'yi beslememiz lazım. Kediyi aç bıraktığımızı bilse nasıl kızardı Leyla hepimize."

Nalan altdudağını ısırarak ellerinin arkasıyla gözlerini sildi hızlıca. Ayağa kalktı, diğerlerinin tepesinden bakıyordu ama dermansızdı bacakları şu an, lastikten yapılmış gibi hissediyordu. Şakaklarını zonklatan mızmız bir ağrı vardı başında. Onsuz devam etsinler diye işaret etti arkadaşlarına. "Siz gidin önden."

"Emin misin?" Zeynep122 başını kaldırıp endişeyle baktı ona.

Nalan başını salladı. "Eminim. Birazdan yetişirim size. Az biraz yalnız kalayım."

İtiraz etmediler. Nalan'ı dinlediler – her zaman yaptıkları gibi.

Nostalji Nalan, yalnız kalınca, öğleden beri hasretini çektiği ama Hümeyra'nın astımı yüzünden içemediği sigarayı yaktı. Derin bir nefes çekti. Dumanını salmadan önce tutabildiğince ciğerlerinde tuttu. "Ailesi değilsiniz" demişti müdire. Ne biliyordu ki salak kadın? Bir bok bildiği yoktu. Ne Leyla'yı tanıyordu, ne de onları. Bazı insanlar nasıl oluyordu da hiç bilmedikleri kişiler hakkında rahatça atıp tutabiliyorlardı?

Nostalji Nalan bu dünyada herkesin iki tür ailesi olduğuna inanırdı: Birine "kan bağı" derdi, ötekine de "su bağı". İnsanın akrabaları kan bağıydı işte. Arkadaşları ise su bağı. Eğer iyi ve sevecen bir ailen varsa şansına şükredip kıymetini bilmeliydin şu fani dünyada. Ama velev ki yoktu böyle güzel bir ailen... o zaman da fazla üzülmemeliydin. Zira günün birinde su bağıyla bambaşka bir aile kurabilirdin kendine. Dostlar bunun için vardı, dostluklar bundan dolayı anlamlıydı. Hele ki şartların kolay olmadığı memleketlerde insan dostlukla soluk alırdı; öyle anlar vardı ki hayatta, su bağı kan bağından daha derin akardı.

Su bağı doğuştan olmazdı, çok daha sonra, hayatı yaşadıkça ve büyük oranda kendi çabalarınla oluştururdun. Seçerdin dostlarını, onlar da seni seçerdi tabii. Hiçbir şeyin sevecen ve mutlu bir kan bağının yerini tutamayacağı doğru bir tespit olsa da, iyi ve sağlam bir "su ailesi" insanın içinde kara kurum gibi biriken bütün incinmişlikleri ve acıları yıkayıp temizleyebilirdi. O bakımdan pekâlâ mümkündü insanın kalbinde arkadaşlarının özel bir yerinin olması ve hatta bütün akrabalarının toplamından daha fazla alan kaplaması. Ama kendi akrabalarınca reddedilmenin yahut horlanmanın nasıl

bir his olduğunu deneyimlememiş olanlar bu gerçeği hayatta anlayamazlardı.

Nalan arkasına dönüp hastaneye son bir kez daha baktı. Bu kadar uzaktan artık morg görünmüyordu ama soğuğunu kemiklerinde hissedebiliyormuş gibi ürperdi. Ölüm korkutmuyordu onu gerçi. Bu dünyadaki haksızlıkların, eşitsizliklerin mucizevi bir şekilde telafi edileceği bir öte dünyaya, ahirete, cennet-cehenneme filan inandığı da yoktu. Leyla'nın kadim arkadaşları arasındaki tek ateistti Nalan. Soyut bir ruh kavramına değil, somut bir bedene odaklanmayı tercih ederdi. İşleri ahirete havale etmektense, kendi çözümlemek isterdi.

Tabiattı Nalan'a kalırsa en büyük muamma. Moleküller toprağa karışıp bitkilere besin oluyor, o bitkiler hayvanlar tarafından, hayvanlar da insanlar tarafından yeniyordu ve işte böylece, çoğunluğun sandığının aksine, insan bedeni doğanın döngüleri içinde yaptığı bu bitmeyen yolculukla ölümsüzleşiyordu. Bundan fazla ne bekleyebilirdi ki insan ölümden sonrasından?

Ama işte Nostalji Nalan, bunca zaman, arkadaşları içinde ilk kendisinin öleceğini varsaymıştı hep. Uzun zamandır dost olan insanlar arasında muhakkak bir kişi içgüdüsel olarak bilirdi diğerlerinden önce bu dünyada gideceğini. İşte Nalan da o kişinin kendisi olduğundan gayet emindi. Bütün o östrojen destekleri ve testosteron baskılayıcı tedaviler, ameliyat sonrası kullandığı ağrıkesiciler, bir de üstüne uzun yıllar boyunca tükettiği sigara ve içki, sağlıksız beslenme de cabası... Hiç iyi bakmamıştı kendine. İlk veda eden o olmalıydı. Hayat dolu, sevgi dolu, enerji dolu Leyla değil.

İyi kalpliydi Leyla. Nazikti bunca badireden sonra bile, şefkatliydi. Ezmezdi kimseyi. Nalan bilirdi ki İstanbul denen şu beter şehir kendisini katılaştırıp epeyce kötümserleştirmişti ama nedense Leyla'ya bunları yapmayı başaramamıştı.

Seneler bozmamıştı Leyla'nın kalbini. Sirkeleştirmemişti içini. Yaşadıklarına rağmen.

Soğuk bir poyraz esiyordu şimdi; şehrin ara sokaklarına, dehlizvari kenarlarına kadar işliyor, birbirine benzemez insanların nefeslerini ve hikâyelerini birbirine karıştırıyordu. Omuzlarını dikleştirdi Nalan. Şakaklarındaki ağrı yer değiştirmiş, bütün bağrına yayılarak göğüs kafesini delmişti sanki; bir el yüreğini sıkıyormuş gibi hissediyordu şimdi. Uzaklarda, akşam trafiği şehrin atardamarlarını tıkıyordu. Bu şehir acı veren ve acı çeken, yavaş ve düzensiz soluklarıyla devasa bir hasta hayvanı andırıyordu. Nalan'ın soluklarıysa, aksine, hızlı ve öfkeliydi ve yüz hatları yakıcı bir keder duygusuyla yamulmuştu sanki. Nostalji Nalan'ın çaresizlik hissini derinleştiren şey yalnızca Leyla'nın ani ölümü, hunharca katli değil, her yere sirayet etmiş olan bu mutlak adaletsizlikti. Hayat adil değildi ama şimdi anlıyordu ki ölüm daha da beterdi. Esas adil olmayan ölümdü.

Çocukluğundan beri ne zaman birilerine –kim olursa olsun– acımasızca ya da haksızca davranıldığına şahit olsa kanı beynine sıçrardı Nalan'ın. D/Ali'nin deyimiyle bu kadar *çarpık* bir dünyadan adalet bekleyecek kadar nahif değildi ama herkesin, ayrımsız ve ayrıcalıksız herkesin saygı görmeye, insanca davranılmaya hakkı olduğuna inanırdı. O saygıyı, başka kimselere ait olmayan bir toprak parçacığıymış gibi sahiplenirdi, içine bir umut tohumu ekerdi. Bir gün bir şekilde yeşerip çiçek açabilecek minicik bir başlangıç. Nostalji Nalan'ın gözünde, uğruna mücadele etmeye değecek tek şeydi o küçük tohum.

Yaşlı adamın onlara verdiği kâğıt parçasını çıkardı ve karaladığı notu okudu: *Kilyos. Kimsesizler Mezarlığı, 705...* Sayfanın dibine sıkıştırılmış olan o son numara zar zor okunuyordu. Elyazısı pek düzgün değildi. El çantasında taşıdığı dolmakalemle bütün yazının üstünden geçti Nalan. *7052.* Sonra da kâğıdı dikkatle katlayarak cebine geri koydu.

Kimsesiz olmadığı halde Leyla'yı Kimsesizler Mezarlığı'na atmaları ne kadar büyük bir haksızlıktı. Kimsesi vardı Leyla'nın. Aileden de öte "su bağları" vardı. Yaşamı boyunca yanında olmuş, sadık ve onu seven ve anlayan dostları vardı. Başka da fazla bir şeyi yoktu belki ama arkadaşları kesinlikle vardı.

"Yaşlı adam haklı" diye düşündü Nalan. "Leylacım doğru dürüst defnedilmeyi hak ediyor."

Sigara izmaritini bir fiskeyle kaldırıma attı ve yanan ucunu çizmesinin altında ezdi. Limandan ağır ağır yükselen sis suyun kenarındaki nargile kafelerinin ve barların üstünü örtmekteydi. Şu milyonlarca insanın kalbinin attığı devasa şehrin bir yerinde, Leyla'nın katili belki de akşam yemeği yiyordu şu anda, çekirdek çitliyordu ya da, televizyon seyrediyordu akrabalarıyla veya komşularıyla – hiçbir şey olmamışçasına; vicdan nedir bilmeyen biri, merhamet nedir bimeyen biri, sözde insan ama içi kof ve çürümüş biri, hayatına aynen devam ediyordu şu anda.

Gözleri doldu. Usulca burnunu çekti ama yaşlar durmak bilmiyordu. Rimeli yanaklarından aşağı akıyordu. İki genç kadın, her biri birer bebek arabasını iterek yanından geçtiler. Nalan'a hayret ve acıma dolu gözlerle bakıp başlarını çevirdiler. Kaldırımda ağlayan bir travestiye, "Derdin nedir?" diye soracak, bir yudum teselli vermeye çalışacak kaç kişi vardı bu kadim şehirde?

Neredeyse anında, çökkün bir ifade yerleşti Nalan'ın yüzüne.

Sırf başkalarından farklı göründüğü için senelerdir dışlanmaya da, hor görülmeye de alışkındı. Dert etmiyordu bunları, gerekirse herkese cevap yetiştirirdi alimallah. Ama kimsenin ne ona ne de dostlarına acımasına tahammül edebilirdi.

Kalktı ayağa. Adımlarını hızlandırırken kararını vermişti. Karşı koyacaktı adaletsizliğe, her zaman yaptığı gibi. Toplu-

mun önyargılarına, peşin hükümlülüğüne... kokusuz bir gaz gibi insanların hayatlarının içine dolan bu sessiz nefrete karşı direnecekti. Leyla'nın ölüsünü, sanki hiçbir önemi yokmuş ve hiçbir zaman da olmamış gibi, bir paçavraymış gibi bir kenara atmaya hakkı yoktu kimsenin. O, Nostalji Nalan, eski dostunun, usulünce uğurlanmasını ve onurlu bir muamele görmesini sağlayacaktı.

Bitmemişti bu iş. Kapanmamıştı bu sayfa. Henüz değil. Bu gece diğerleriyle konuşacaktı. Hep beraber Leyla'ya bir cenaze töreni yapmanın yolunu bulacaklardı – hem de öyle böyle bir cenaze töreni değil; sıradan bir cenaze töreni değil; bu yaşlı, bu delişmen, bu kimselere benzemez şehr-i şehrin görüp göreceği en asi cenaze törenini yapacaklardı sevgili Tekila Leyla için.

Bu yaşlı, delişmen şehir

Bir illüzyondu İstanbul. Belki de kocamış bir sihirbazın sarpa saran numarasıydı.

İstanbul diye bir yer yoktu aslında. *İstanbullar* vardı – çoğul.

Mücadele ve rekabet ve sebat eden, ha bire çarpışan ve birbirlerine yenilen ve eninde sonunda içlerinden sadece birinin hayatta kalabileceğini sezinleyen birden fazla İstanbul vardı.

Yürüyerek ya da sandallarla, teknelerle geçilecek şekilde tasarlanmış bir eski İstanbul vardı mesela – seyyah dervişlerin, nakkaşların, külhanilerin, falcıların, natırların, çöpçatanların, hakkakların, hattatların, kazazların, şimşirgeranların, zergeranların ve hasır küfeli hamalların şehri... Bir de modern İstanbul vardı –vızır vızır oraya buraya giden araba ve motosikletlerin; yeni alışveriş merkezleri, gökdelenler ve sanayi tesisleri için yapı malzemeleri taşıyan inşaat kamyonlarının istila ettiği çarpık çurpuk büyüyen şehir... İmparatorların İstanbulu da vardı, 'ayaktakımı' diye horlananların İstanbulu da; küresel İstanbul da vardı, dar kafalı İstanbul da; kozmopolit İstanbul da vardı, kaba saba İstanbul da; *kâfir* addedilen bir İstanbul da vardı, *mümin* addedilen bir İstanbul da; maço İstanbul da vardı, Afrodit'i –arzu ve çelişkilerin tanrıçasını– kendisine sembol ve koruyucu olarak seçmiş kadınsı bir İstanbul da... Ve bir de çoktan çekip gitmiş, uzak limanlara yelken açmış olanların İstanbulu vardı. Gidenlerin

İstanbulu. Onlar için bu şehir, anılardan, efsanelerden ve hayallerden müteşekkil bir metropol idi; sevgilinin sisin içinde giderek silinen yüzü gibi bir daha sonsuza dek yakalanamayacak buruk bir aşk olacaktı hep.

Bütün bu İstanbullar, canlanmış matruşka bebekleri gibi, birbirinin içinde yaşayıp soluk alıp verirdi. Ama şayet hınzır bir büyücü onları birbirinden ayırıp yan yana koymayı başarsaydı, görürdü ki Beyoğlu bambaşkaydı. Hiçbir muhit Beyoğlu kadar tarih boyunca arzulanmamış, sevilmemiş ama aynı zamanda karalanmamış, şeytanlaştırılmamıştı. Bir hırgür ve hengâme ve kaos merkezi olan bu bölge yüzyıllardır genç Türk erkeklerini yoldan çıkaran üç temel unsurla –liberalizm, hedonizm ve Batılılaşma ile– ilişkilendirilirdi edebiyatta. Eski adı Pera, Yunancada "uzak tarafta" ya da basitçe "karşı" veya "öte" anlamına geliyordu. Haliç'in karşısı. Yerleşmiş normların, kabullenilmiş törelerin ötesi. Bilinen ilk adı, "incirlik" anlamına gelen "Sykai"ydi. Ve burası, daha düne kadar Tekila Leyla'nın eviydi. Onun mekânıydı.

D/Ali'nin ölümünden sonra Leyla daireden taşınmayı reddetmişti. Her köşesi sevdiceğinin kahkahasıyla, sesiyle doluydu. Kira epeyce yüksekti ama zor da olsa kalktı altından. İş dönüşü, gecenin bir vakti, hiçbir zaman yeterince tazyikli akmayan paslı duş başlığının altında yıkanır, tenini uzun uzun ovardı. Sonra da yeni doğmuş bir bebek gibi kıpkırmızı ve hassas, pencerenin önündeki koltuklardan birine oturur, şehrin üstünde söken şafağı seyrederdi. D/Ali'nin hatırası, bir battaniye gibi sıcak ve yumuşacık sarmalardı onu. Çoğu zaman, ayağının dibinde kıvrılan Çapkın Çarli'yle beraber oracıkta uyuyakalır; öğleden sonra, iki büklüm olmuş ve her tarafı tutulmuş halde uyanırdı.

Kaftanlı Kafka Sokağı, birtakım harap binalar ile aydınlatma ürünleri satan küçük, izbe dükkânların arasında uzanırdı. Akşamları, bütün lambalar yakıldığında, ortalık, san-

ki başka bir yüzyıla ait bir yermiş gibi, sepya rengi bir ışığa bürünürdü. Bir zamanlar, buranın adı Kürklü Kaftan Sokağı'ymış – bir kısım tarihçiler de Sarı Saçlı Cariye Sokağı olduğu konusunda ısrarcıydılar gerçi. Her halükârda, azimli bir "kentleştirme" projesi kapsamında, belediye bölgedeki sokak tabelalarını değiştirmeye karar verdiğinde, yetkili kişi sokağın adını çok alengirli bularak kısaltmış ve Kaftan Sokağı yapmıştı. Ve sokak o şekilde bilinir olmuştu. Ama bu da pek uzun sürmemişti. Muzip bir edebiyat öğrencisi, bir sabah, sabit keçeli kalemiyle 'Kaftan'ı 'Kafka'ya çevirmişti. Kaftan'dı Kafka'ydı derken böylece sokağın ismini Kaftanlı Kafka'ya dönüştürüvermişti. Yazarın hayranları bu yeni lakaba bayılmışlar; diğer ahaliyse kelimenin ne demek olduğu hakkında en ufak bir fikirleri olmasa da kulağa güzel geldiğini düşünüp o şekilde benimsemişlerdi.

Bundan bir ay sonra, aşırı milliyetçi bir gazetede, "azınlıkların İstanbul'daki gizli emelleri" konulu bir yazı yayınlanmıştı. Deniyordu ki makalede, bu Kafka nam Yahudi yazara yapılan apaçık hürmet ve bağlılık gösterisi, İslam-Türk kültürünü Beyoğlu'ndan kazımak ve kaldırmak amaçlı nahoş ve karanlık bir planın parçasıdır.

Böylece, her ne kadar orijinal isminin ne olduğu konusundaki tartışma bir sonuca bağlanamamış olsa da sokağın adını ilk haline geri döndürmek için bir imza kampanyası başlatılmıştı. İki balkon arasına, üzerinde, *Ya sev ya terk et: tek yüce millet* yazan bir pankart gerilmişti. İstanbul'un lodosunda öylece devinip durmuştu bir müddet. Yağmurun yıkayıp güneşin ağarttığı pankart, bir öğleden sonra iplerini koparıp öfkeli bir uçurtma gibi göklere uçup gitmişti sonra.

O sırada gericiler çoktan konuyu unutmuş, başka meselelere odaklanmışlardı. Kampanya da başladığı gibi hızlıca unutulmuştu. Zaman içinde, bu kafası-daima-karışık şehirdeki diğer her mevzuda olduğu gibi, bu konuda da eskiy-

le yeni, doğruyla uyduruk, gerçekle gerçeküstü birbirine karışmıştı. Ve bu ilginç sokak Kaftanlı Kafka Sokağı olarak bilinir olmuştu.

Bu sokağın orta yerinde, eski bir hamamla yeni bir caminin arasına sıkışmış, bir zamanlar modern ve gösterişliyken, şimdi ne modernlikle ne gösterişle alakası kalmış bir apartman vardı. Acemi bir hırsız sokak kapısının camını kırmıştı ve sonra da gürültüden korkarak bir şey çalmadan kaçıp gitmişti. Apartman sakinlerinden hiçbiri tamir ettirecek parayı vermeye yanaşmadığı için, o zamandan beri, nakliye şirketlerinin kullandığı türden kahverengi koli bandıyla tutturulmuş olarak duruyordu cam.

Kapının önünde, Çapkın Çarli kuyruğunu ayaklarına dolamış oturuyordu şimdi. Kömür karası tüyleri ve altın hareli zümrüt yeşili gözleri vardı. Patilerinden biri, sanki kireç kovasına daldırmış da sonra anında fikrini değiştirip çıkarmış gibi beyazdı. Minik gümüş zillerle süslenmiş olan tasması her hareketiyle çınlardı. O duymazdı ama. Onun evreninin sükûnetini hiçbir şey bozamazdı.

Bir önceki gece Tekila Leyla işe giderken o da dışarı sıvışmıştı. Sıra dışı bir şey yoktu bunda, zira Çapkın Çarli bir gece gezginiydi. Sahibinin kapıyı onun için aralık bıraktığını bilir, şafak sökmeden, yorgun ve susamış olarak geri dönerdi her zaman. Ancak bu sefer kapıyı kapalı bularak şaşırmıştı. O zamandan beri de sabırla bekliyordu.

Bir saat daha geçip gitti. Arabalar bol keseden korna çalarak geçtiler; sokak satıcıları bağırarak neler sattıklarını duyurdular; köşedeki okulun hoparlöründen İstiklal Marşı çalındı ve öğrenciler de bir ağızdan eşlik ettiler. Marş sona erince, *Varlığım Türk varlığına armağan olsun,* diye ant içti-

ler hep beraber. Uzaklarda, geçenlerde bir işçinin üst katlardan bir yere düşüp öldüğü şantiyede, bir buldozer yeri sarsarak gümbürtüyle çalışıyordu. İstanbul'un sesler cümbüşü yeri göğü dolduruyordu ama kedi onları da duymuyordu.

Başı okşansın istiyordu Çapkın Çarli. Yukarıda, kendi evinde, en sevdiği yemek olan uskumru ve patates püresi ile dolu mama kabının yanında olmak istiyordu.

Gerinip sırtını yay gibi yaptı. Biricik sahibinin nerelerde olduğunu merak etti – Tekila Leyla neredeydi acaba? Bugün neden böyle alışılmadık derecede geç kalmıştı?

Matem

Akşam karanlığı çökerken, Leyla'nın arkadaşları –hâlâ diğerlerine yetişememiş olan Nostalji Nalan hariç– Kaftanlı Kafka Sokağı'ndaki apartmana vardılar. Her birinde bir yedek anahtar bulunduğundan içeri girmeleri sorun olmayacaktı.

Sokak kapısına yaklaşırlarken Sabotaj Sinan'ın yüzünden bir tereddüt ifadesi geçti. Göğsünde ani bir sıkışma hissetti. Leyla'nın dairesine girmeye, onun yokluğunun bıraktığı boşlukla yüz yüze gelmeye hazır değildi. Ayakları varmadı bir türlü. Gönlü elvermedi. Gitmek, o kadar sevdiği bu insanlardan uzaklaşmak için şiddetli bir istek duydu. Yalnız kalmaya ihtiyacı vardı, en azından bir süre için.

"Ya, belki de ben bir ofise gidip baksam iyi olur. O kadar alelacele çıktım ki."

O sabah haberi aldığında ceketini kaptığı gibi kapıdan fırlamıştı. Nereye gittiğini soranlara, çocuklarından birinin gıda zehirlenmesi geçirdiğini, acilen eve dönmesi gerektiğini söyleyivermişti. "Mantar, akşam yediği mantardan olmalı!" Pek akıllıca bir mazeret değildi belki ama daha iyisi aklına gelmemişti o esnada. İş arkadaşlarına gerçeği söylemesi mümkün değildi. Hiçbiri bilmiyordu Leyla ile olan ahbaplığını. Senelerdir bunu bir sır olarak saklamıştı.

Ama şimdi düşünüyordu da karısı şayet herhangi bir sebepten gün içinde ofisi aradıysa yalanı ortaya çıkmış olabilir-

di pekâlâ. İşte o zaman başı büyük derde girerdi – hem evde hem işyerinde.

"Bu saatte mi, emin misin?" diye sordu Cemile. "Geç değil mi?"

"Sadece bir uğrayıp her şey yolunda mı diye bakacağım. Hemen geri gelirim."

"Tamam, geç kalma" dedi Hollywood Hümeyra.

"Trafiğin yoğun zamanı... Elimden geleni yaparım."

Sabotaj Sinan arabalardan nefret ederdi ama klostrofobisi nedeniyle sıkış tepiş otobüs ya da vapurlara binemediği için –ki günün bu saatinde bütün otobüsler ve vapurlar o haldeydi– arabaya muhtaçtı maalesef.

Üç kadın kaldırımda durup Sabotaj'ın ardından baktılar. Adımları biraz sarsakçaydı; sanki zeminin sağlamlığına güveni kalmamış gibi yerdeki döşeme taşlarına dikmişti gözlerini. Çökmüş omuzları ve bükülmüş boynuyla tüm yaşam enerjisi boşalıp gitmiş gibi görünüyordu. Leyla'nın ölümü ta derinden sarsmıştı benliğini. Ceketinin yakasını hızını artıran rüzgâra karşı kaldırarak bir insan denizinin içinde gözden kayboldu.

Zeynep122 çaktırmadan gözyaşlarını silip, gözlüğünü yukarı itti. Diğer ikisine döndü ardından. "Siz gidin" dedi.

"Sen?"

"Ben bakkala uğrayacağım. Leyla'nın ruhu için helva kavurmam lazım."

"Tamam, peki" dedi Hümeyra. "Apartman kapısını açık bırakırım... Çarli için."

Başıyla onayladı Zeynep122. Evvela sağ ayağını attı, "Bismillahirrahmanirrahim" diyerek. Usulca yolun karşısına geçti. Bebekliğinden beri pençesinde olduğu genetik hastalığın deforme ettiği vücudu normalden daha hızlı yaşlanıyordu – sanki hayat dediğin son hızla bitirmesi gereken bir yarıştı. Ama Zeynep122 nadiren şikâyet ederdi halinden ve ettiğinde de sadece Allah duyardı bunu, başka kimse değil.

Arkadaşlarının aksine Zeynep122 dindardı. Gerçek bir inanandı. Beş vakit namazını kılar, alkolden uzak durur ve ramazanda sektirmeden oruç tutardı. Lübnan'dayken Kuran'ı kaç kez pür dikkat okumuş, mevcut baskılarını itinayla karşılaştırmıştı. Nice sureleri, hatta kimi cüzleri eksiksiz okuyabilirdi ezberden. Ama onun nazarında din, zamanda donup kalmış bir kutsal öğretiler silsilesinden ziyade, nefes alıp veren, durmadan hareket eden, organik bir varlıktı. Bir karışımdı adeta. Yazılı kelamı sözlü geleneklerle karıştırır, içine bir tutam da batıl inanç ve folklor katardı. Ve şu anda inanıyordu ki Leyla'nın ruhunu sonsuz yolculuğuna uğurlamak için acilen yapması gereken şeyler vardı. Bunun için fazla zamanı da yoktu üstelik. Ruhlar çevikti, gayet hızlı hareket ederlerdi. Kilometreleri saliseler içinde kat eder, fersah fersah mesafeleri bir nefeste geçerlerdi.

Sandal ağacı macunu, kâfuru, gülsuyu... bulmalıydı bir an evvel. Bir de mutlaka helva yapmalıydı. Bolca hazırlamalıydı ki helvayı, tanıdık tanımadık demeden konu komşuya ve yoldan geçen bilumum yabancıya dağıtabilsin. Hiçbir ayrıntı eksik kalmamalıydı. Kimi arkadaşlarının –özellikle Nostalji Nalan'ın– bu yaptıklarına anlam ya da kıymet vermeyeceğini biliyordu elbette.

Kaybedecek zaman olmadığı için en yakın bakkala yöneldi Zeynep122.

Normalde oraya pek gitmezdi. Bilirdi ki Leyla hiç sevmezdi sahibini.

Dükkân, dizi dizi konservelerin ve kutu kutu ürünlerin yer aldığı, yerden tavana kadar uzanan raflarla dolu loş ve basıkça ve havasız bir mekândı. İçeride, mahallelinin "B.B." diye bildiği adam duruyordu – nam-ı diğer "Bağnaz Bak-

kal". Yıllar içinde rengini de, parıltısını da yitirmiş olan tahta tezgâha yaslanmış duruyordu adam. Uzun, koyu ve kıvırcık sakalını çekiştirerek akşam gazetelerinden birine dalmış, dudaklarını kıpırdata kıpırdata okuyordu. Tekila Leyla'nın fotoğrafı vardı açık sayfada. "Bir ay içinde dördüncü esrarengiz cinayet" yazıyordu altında. "İstanbul'da hayat kadınları korku içinde!"

> Yapılan incelemede, on yıldan uzun bir süre önce ruhsatlı bir genelevden ayrılan Leyla isimli kadının daha sonra yeniden sokaklarda çalışmaya başladığı öğrenilmiştir. Olay yerinde para ve mücevherat bulunmayışı nedeniyle polis kadının saldırı sırasında soyulmuş olduğundan şüphe ediyor. Cinayetin, geçtiğimiz ay içinde hepsi de boğazları sıkılarak öldürülen üç hayat kadınının dosyalarıyla bağlantılı olabileceği ihtimaline ağırlık veriliyor. Bu ölümler, İstanbul'un hayat kadınları arasında cinayet ve darp oranının, ortalama olarak diğer kadınların gördüğü şiddetin en az on sekiz katı olduğu gerçeğine ışık tutuyor. Çoğu hayat kadını cinayeti asla aydınlatılamıyor ve katiller yakalanamıyor. Bu durum kısmen de olsa sektör çalışanlarının polise bilgi vermeyi reddetmesinden kaynaklanıyor. Buna rağmen yapılan açıklamada polisin birtakım önemli ipuçlarının üzerinde durduğu belirtildi. Emniyet müdür yardımcısı basına verdiği demeçte...

Bakkal, Zeynep122'nin yaklaştığını görür görmez gazeteyi katlayıp çekmeceye tıktı. Kendisini toparlaması birkaç saniyesini aldı. Yüzüne sevecen bir ifade takındı.

"Selamünaleyküm!" dedi adam aceleyle.

"Ya aleykümselam" diye yanıtladı Zeynep122, boyundan uzun bir fasulye çuvalının yanında durup.

"Komşum duydum olanları, başınız sağ olsun, vah vah." Adam boynunu uzatıp çenesini öne çıkararak müşterisi-

ni şöyle bir süzdü merak ve acıma dolu bir bakışla. "Televizyonda bile söylediler valla, öğleden sonra haberlerini gördün mü? Orada da vardı."

"Yok, görmedim" dedi Zeynep122, lafı uzatmadan.

"Yani olacak iş değil. Kimse bu manyak sapık katil, çabucak yakalarlar inşallah. Ortalık serseri dolu, işsiz güçsüz ayaktakımı serserilerden biri çıkarsa hiç şaşırmam." Kendi kendini onaylarcasına şevkle salladı başını bakkal. "O çapulcular para için her şeyi yaparlar. Belliydi böyle olacağı. Bunca senedir ortalık Kürt doldu. Sonra geldi Araplar. Bir de Çingeneler, en beteri. Tanınmaz hale geldi bu şehir."

"Benim de Arap olduğumu unutuyorsun bakkal efendi."

Gülümsedi adam. "İlahi komşum, seni kastetmedim tabii."

Zeynep122 gözlerini fasulyelere dikti. Leyla burada olsa ağzının payını vermişti şimdi bu herifin, diye geçirdi içinden. Ama Nalan gibi sertçe yapmazdı bunu. Yumuşakça yapardı. Hep narindi Leyla'nın üslubu, çatır çatır haklarını korurken ya da densizlere laf yetiştirirken bile sakindi.

Ne var ki Leyla yoktu artık ve çatışmadan da, çelişkiden de hiç hazzetmeyen Zeynep122 sinirine dokunan insanlarla nasıl baş edeceğini kestiremiyordu.

Başını kaldırıp yeniden baktığında bakkalın hâlâ onu süzdüğünü, belki de konuşmasını beklediğini gördü. "Pardon, daldım bir an."

Adam bilmiş bir ifadeyle kafasını salladı. "Ee üzüntüden, kederden tabii. Bu dördüncü kurbanmış bir ay içinde, yazık günah bu kadınlara. Tamam, düşmüş olabilirler ama kimse bu şekilde ölmeyi hak etmiyor ki. Öyle değil mi?"

Cevap vermedi Zeynep122.

"Aman yanlış anlama komşum, kimseyi yargılıyor değilim. Hep söylerim zaten, Allah herkese münasip gördüğü cezayı verir. Tek bir günahın bile aradan kaynamasına izin vermez. Şimdi Allah için Leyla'nın da günahı çoktu. Onların da hesa-

bını verecek ahirette bir bir. Ama sonu gene de böyle olmamalıydı tabii."

Zeynep122 elini alnına götürdü. Başına bıçak gibi bir ağrı saplandı. Midesinde bir bulantı hissetti. Tuhaf. Migreni olmamıştı hiçbir zaman. Leyla'ydı bu dertten mustarip olan.

"Ee? Cenaze ne zaman? Ailesi ayarladı mı her şeyi?"

Zeynep122 soruyu duyar duymaz gözlerini kaçırdı. Bu sümsük ve cibilliyetsiz herife hakikati söylemeye niyeti yoktu. Ailesi onu istemediği için, seneler evvel reddettiği ve ölüsüne bile sahip çıkmadığı için Leyla'nın Kimsesizler Mezarlığı'na gömüldüğünü anlatmayacaktı. "Kusura bakma Emin Efendi, acelem var da. Bir şişe sütle bir paket de tereyağı alabilir miyim? Ha, bir de irmik."

"Olur, olur, elbette. Helva mı yapacaksınız?" diye sordu bakkal. "Yapın ya, sevaptır. Belki faydası olur bir parça günahlarını sildirmeye."

Leyla'nın günahından sana ne be adam, sana mı kaldı yargılamak demek istedi Zeynep122 aniden, bir kez daha yuttu dilinde biriken kelimeleri.

"Bana da helva getirmeyi unutmayın. Parasını da dert etmeyin, bugün malzemeler benden."

"Yok, teşekkür ederim, olmaz, kabul edemem." Zeynep122 parmak uçlarında yükselerek parayı tezgâhın üstüne bıraktı ve bir adım geri çekildi. Karnı guruldadı – bütün gün bir şey yemediğini hatırladı.

"Ee, bir şey daha vardı: Gülsuyu, sandal ağacı macunu ve kâfuru da almam lazım. Burda var mıydı acaba?"

Bağnaz Bakkal gururla gülümseyerek baktı kadına. "Tabii var bacım. Emrin olur. Dükkânımda ne ararsan bulunur. Leyla neden buradan daha sık alışveriş etmezdi hiçbir zaman anlamadım zaten."

Leyla'nın evi

Gezintisinden nihayet dönen Çapkın Çarli apartman kapısını aralık bulunca pek sevindi. Binanın içine süzülüp, tasmasındaki zilleri çılgınca çınlatarak merdivenleri bir çırpıda çıktı.

Kedi, Leyla'nın dairesine yaklaştığı sırada kapı içeriden açıldı ve Hollywood Hümeyra elinde bir çöp torbasıyla belirdi. Torbayı kenara bıraktı. Kapıcı gelir alırdı geç vakit. Tam geri dönecekken kediyi fark etti. Bir adım öne çıktı, geniş kalçaları ışığı kesiyordu.

"Çapkın Çarli! Meraktan çatladık. Nerede kaldın be oğlum? Gel, gel."

Kedi kuyruğunu salladı. Hümeyra'nın, derisi mavi-yeşil varislerle kaplı, kalın, güdük bacaklarına sürtündü.

"Ah, seni şımarık şey. Hadi gel içeri." Ve Hümeyra saatlerdir ilk kez bir nebze olsun gülümsedi.

Çapkın Çarli hemen sıyrılarak, aynı zamanda oturma odası ve misafir odası görevlerini de üstlenen yemek odasına gitti doğruca. Altına minik bir battaniye yerleştirilmiş sepetinin içine atladı. Bir gözünü açık, bir gözünü kapalı tutmak suretiyle şöyle bir etrafı taradı; sanki her detayı hafızasına kaydediyor, o dışarıdayken hiçbir şeyin değişmediğinden emin olmaya çalışıyordu.

Bazı şeylerin tamirata ihtiyacı olsa da, pastel renkleri, güneye bakan pencereleri, yüksek tavanı, köhne ama tatlı şöminesi, kenarlardan kalkmaya başlamış mavili-yaldızlı du-

var kâğıtları, alçak kristal avizeleri, eğimli ve yer yer çatlamış olsa da tertemiz silinmiş meşe döşeme tahtalarıyla son derece şirindi daire. Her bir duvarda farklı farklı boyutlarda çerçevelenmiş tablolar vardı. Hepsi de D/Ali'ye aitti.

Öndeki iki büyük pencere Galata Kulesi'ne bakıyordu. Buna şimdi inanması güç de olsa bir zamanlar şehrin en yüksek binasının kendisi olduğunu hatırlatır gibi uzaklardaki apartman bloklarını ve gökdelenleri öfkeyle süzen tarihi kule.

Hümeyra Leyla'nın yatak odasına girmiş, dalgın dalgın mırıldanarak ıvır zıvır dolu kutuları elden geçiriyordu. Geleneksel bir ezgiydi söylediği. Nereden aklına gelmişti şimdi bilemiyordu. Sesi yorgun ve hüzünlü ama gene de tok ve güzeldi. Yıllarca İstanbul'un izbe gece kulüplerinde şarkı söylemiş, düşük bütçeli Türk filmlerinde oynamıştı – hatta onun için hâlâ utanç kaynağı olan bir iki tane açık saçık film de vardı repertuvarında. Tüm bunlardan dolayı Hollywood lakabını takmışlardı ona.

Bir zamanlar vücudu güzel, yaşı gençti, bacakları ise varislerle tanışmamıştı daha. Ama tehlikeliydi o günlerde yaşadığı hayat. Bir keresinde birbirine düşman iki mafya grubunun çapraz ateşi altında kalıp yaralanmış, başka bir zaman da akli dengesi yerinde olmayan bir hayranı tarafından dizinden vurulmuştu. Artık çok yaşlıydı öyle bir hayata ayak uydurmak için. Geceler boyunca soluyup durduğu ikinci el dumanlar astımını iyice azdırmıştı. Bu yüzden işte cebinde hep bir astım spreyi taşır, sık sık da kullanırdı. Yıllar içinde çok kilo almıştı – on yıllar boyunca bonbon gibi ağzına atıp durduğu bin bir çeşit hapın bir sürü yan etkisinden biriydi bu. Uyku hapları, antidepresanlar, antipsikotikler...

Hümeyra'nın seneler boyu gözlemlediği bir şey vardı: fazla kilolu olmak ile melankoliye yatkın olmak arasında belirgin bir benzerlik olduğunu düşünüyordu sanki bu toplum. Her iki durumda da mağduru suçluyordu kamuoyu. Başka hiçbir sağ-

lık sorunu benzer bir muamele görmüyordu nedense. Farklı hastalıkları olan insanlar hiç değilse bir parça anlayış ve manevi destek görüyorlardı etraftan. Ama obez insanlarla depresyondakiler pek bir sempati görmüyorlardı başkalarından. *İştahını kontrol etseydin... az ye sen de. Düşüncelerini kontrol etseydin... az evhamlan sen de.* Oysa Hümeyra ne kilosunun ne de müzmin bunalımlarının kişisel bir tercih olmadığını biliyordu. Grupta bir tek Leyla olmuştu bunu anlayan.

"Neden sürekli depresyonla savaşmaya çalışıyorsun?" diye sormuştu bir keresinde Leyla.

"Doğrusu o değil mi? Direnmem, savaşmam lazım. Herkes öyle söylüyor."

"Annem –gerçi ben ona teyze derdim ya– o da sık sık aynı böyle hissederdi. Hatta daha beterdi onun depresyonu. İnsanlar ona hep bunalımlarıyla savaşmasını söylerlerdi. Ama bana öyle geliyor ki bir şeyi düşmanımız olarak gördüğümüz an onu olduğundan daha güçlü hale getiriyoruz. Bumerang gibi. Sen alıp atıyorsun, o dönüp gelip aynı güçle sana vuruyor. Belki de yapman gereken şey depresyonunla *ahbap* olmaktır."

"Amma tuhaf laf ettin Leyla. Nasıl yapılır ki o?"

"Şöyle düşün: Arkadaş dediğin karanlıkta beraber yürüyebildiğin, sana birçok şey öğreten biri değil mi? Depresyon da biraz öyle. Sana yoldaş şu anda. Beraber yürüyorsunuz. Ama bu da demektir ki senden ayrı bir varlık o. Yani sen depresyon ile aynı değilsin, ondan ibaret de değilsin."

Leyla defalarca Hümeyra'yı, antidepresanları azaltıp bir hobi edinmeye, spora başlamaya ya da mesela bir kadın sığınma evinde gönüllü çalışarak kendisininkine benzer hikâyeleri olanlara yardım etmeye teşvik etmişti. Ancak haksız yere hayatın sillesini yemiş insanların etrafında bulunmak inanılmaz zor geliyordu Hümeyra'ya. Denemişti denemesine. Ama çok çekmiş birine ne diyebilir, nasıl avuntu verebilirdi, emin değildi. Bütün çabaları ve iyi niyetli sözleri-

nin içi boşmuş, hepsi havaya gidiyormuş gibi gelmişti. Kendisi sürekli korkular ve kaygıların saldırısı altındayken başkalarına nasıl umut ve teselli verebilirdi ki?

Leyla ise seneler içinde tasavvuf üstüne kitaplar almıştı ona; sonra da Hint felsefesi, hatta yoga – bütün bunlara D/Ali'nin ölümünden sonra merak sarmıştı kendisi de. Ama Hümeyra kitapları okumak niyetiyle ne zaman eline alsa şöyle bir karıştırmaktan öteye gidememiş, merakı çabuk tükenmişti. Ona öyle geliyordu ki, aslında ondan daha sağlıklı, daha mutlu ya da genel olarak daha şanslı olan insanlar için tasarlanmıştı bütün bu yogalar mogalar. Eğer doğru dürüst meditasyon yapabilmek için zihnini susturman gerekiyorsa, meditasyon nasıl yardımcı olabilirdi ki zihnini susturmaya? İçinde bitmeyen bir tedirginlikle yaşıyordu Hümeyra.

Artık Leyla yoktu ve kapkara bir korku, kapalı kalmış bir sinek gibi Hümeyra'nın kafasının içinde oradan oraya atıyordu kendisini. Hastaneden ayrıldıktan sonra bir Xanax almıştı ama işe yaradığı söylenemezdi pek. Şiddet dolu imgeler üşüşmüştü zihnine. Zulüm. Katliam. Anlamsız, gerekçesiz bir kötülük. Gümüş rengi arabalar, gecenin içindeki bıçaklar gibi parlıyordu gözlerinin önünde. Hümeyra titreyerek yorgun parmaklarını çıtlattı; devasa topuzunun açılmaya başladığından, ince saç tutamlarının ensesine düştüğünden bihaberdi. Yatağın altında bir öbek eski fotoğraf buldu ama bakmaya cesaret edemedi, canı yanıyordu. Tam o esnada bir iskemlenin arkasına serilmiş olan fuşya rengi şifon elbiseyi gördü. Yüzü dondu birdenbire. Leyla'nın en sevdiği elbiseydi bu.

Normal hanım vatandaşlar

İki elinde birer torba, oflaya puflaya daireye girdi Zeynep122.

"Ah, şu merdivenler öldürüyor beni."

"Nerede kaldın? Amma uzun sürdü alışverişin" dedi Hollywood Hümeyra.

"O hıyar herifle muhabbet etmek zorunda kaldım."

"Hangi hıyar?"

"Bağnaz Bakkal. Leylacığım hiç sevmezdi zaten."

"Doğru, sevmezdi" dedi Hümeyra düşünceli düşünceli.

Bir an için iki kadın da konuşmadı; her ikisi de kendi düşüncelerine dalmıştı.

"Leyla'nın giysilerini dağıtmamız lazım" dedi Zeynep122. "Ve ipek fularlarını – Allahım ne çok fuları vardı."

"Onlar bizde kalsa olmaz mı?"

"Olmaz, âdet yerini bulmalı. Mevtanın giysileri muhakkak fakir fukaraya dağıtılır. Onların duaları da ölünün öbür dünyaya uzanan köprüyü geçmesine yardımcı olur. Zamanlama önemli. Hızlı hareket etmeliyiz. Leyla'nın ruhu yola çıkmak üzere. Kıldan ince, kılıçtan keskindir Sırat Köprüsü ve..."

"Ay ay ay, başladık gene! Ev Kuran kursuna döndü!" diye bir ses duyuldu birdenbire.

Nostalji Nalan'dı bunu söyleyen. Girişte durmuş, somurtuyordu.

"Ödümüzü kopardın be" dedi Hümeyra, elini hızla çarpan kalbinin üstüne koyarak.

"İyi. Müstahaktır size. Amma kaptırmışsınız kendinizi lak lak etmeye, geldiğimi bile duymadınız."

Zeynep122 ellerini kucağında birleştirdi. "Fakir fukaraya yardım etmenin, mevtanın kıyafetlerini dağıtmanın neresi kötü anlayamıyorum."

"Eğri oturup doğru konuşalım, o iş tam da öyle değil aslında. Daha çok bir değiş tokuş gibi. *Buyurun fakirler, siz şu elden düşme şeyleri alın, bize dualarınızı verin. Ve sen de sevgili Tanrım, şu dua kuponlarını al da bize cennetin güneşli bir köşesini ayır.* Yani hep bir beklenti var karşılığında. Alınma ama din dediğin takas ve ticaretten ibaret gibi geliyor."

"Ama haksızlık..." dedi Zeynep122, dudaklarını bükerek. İnancını başkalarına anlatamadığında, inancını başkalarına sevdiremediğinde, katiyen öfkelenmiyor, sadece hüzünleniyordu. Ve söz konusu insanlar arkadaşları olduğunda kederi daha da derinleşiyordu.

"Her neyse. Unut söylediklerimi." Nalan kendisini kanepeye attı "Cemile nerede?"

"Öbür odada. Uzanmam lazım dedi." Hümeyra'nın yüzü gölgelendi. "Kimseyle konuşmuyor. Bir şey de yemedi. Endişeleniyorum. Sağlığı zaten iyi değil."

Nalan gözlerini yere indirdi. "Ben konuşurum onunla. Sabotaj nerede peki?"

"Bir koşu ofise gitmesi gerekti" diye yanıtladı Zeynep122. "Dönüş yolunda olmalı şimdi. Muhtemelen trafiğe takılmıştır."

"İyi, bekleriz biz de" dedi Nalan. "Şimdi söyler misiniz, bu kapıyı neden aralık bıraktınız? Bi geldim, oh, kapı açık."

İki kadın hızlıca bakıştılar.

"En yakın arkadaşınız acımasızca öldürüldü ve siz gelmiş onun dairesinde kapı açık oturuyorsunuz. Aklınızı mı kaybettiniz?"

"Hadi ama" dedi Hümeyra, içini titreten derin bir soluk

alarak. "Evine giren filan olmadı ki. Leylacığım dün gece geç vakitte sokaklardaymış. Tanıklar onu bir arabaya –gümüş rengi bir Mercedes'e– binerken görmüşler. Kurbanların hepsi de aynı şekilde öldürülmüş, biliyorsun."

"Ee? Siz de buna dayanarak kapı baca açık oturabileceğiniz, gayet güvende olduğunuz sonucunu çıkardınız öyle mi? Sırf biriniz ufak tefek, diğeriniz de..."

"Şişko mu?" Hümeyra'nın yanakları kızardı. Astım spreyini çıkarıp avucunun içinde tuttu. Geçmiş deneyimleri gösteriyordu ki Nalan etraftayken spreye daha çok ihtiyacı oluyordu.

Zeynep122 omuz silkti. Küçük diye tanımlanmaya o kadar alışkındı ki alınmıyordu artık.

"*Emekli ve depresif* diyecektim." Nalan manikürlü elini salladı. "Biriniz ufak tefek, ötekiniz de emekli ve depresif diye sapıklardan korunacağınızı zannetmeyin diyecektim. Leyla'nın katilinin bu şehirdeki tek psikopat olduğunu varsayıyorsanız o ayrı tabii, size bol şans dilerim! Kapıları açık bırakın. Hatta neden dışarıya bir de paspas koymuyorsunuz, üstünde *Wilkommen Pisikopaten* yazsın!"

"Keşke şu her şeyi abartma huyundan vazgeçsen." Hümeyra kaşlarını çattı.

Nalan bir an düşünceye daldı. "Ben mi abartıyorum, yoksa İstanbul mu? Keşke bu şehir vazgeçse her şeyi abartmaktan."

Zeynep122 hırkasındaki kaçmış bir ilmeği tutup çekti ve yuvarlayıp minnacık bir top yaptı. "Sadece iki dakikalığına çıkmıştım bir şeyler almak için ve..."

"İki dakika yeter zaten" dedi Nalan. "Saldırıya uğramak için yani."

"Lütfen feci şeyler söylemeyi keser misin!.." Hümeyra'nın sesi kısık çıktı. Kalbinin hızlandığını hissetti, avuç içleri terliyordu. Panik atak! Hemen anlamıştı yeni bir atağa yakalanmak üzere olduğunu. Bir Xanax daha almaya karar verdi. Hatta belki iki.

"Haklı" dedi Zeynep122. "Ölüye saygısızlık."

Nalan başını dik tuttu. "Ölüye asıl saygısızlığın ne olduğunu söyleyeyim mi size?" Hızlı bir el hareketiyle çantasını açtı ve bir akşam gazetesi çıkardı. Leyla'nın resminin şehir ve ülke haberlerinin arasından fırladığı sayfayı açtı, yüksek sesle okumaya başladı:

> ... Emniyet müdür yardımcısı basına verdiği demeçte şunları söyledi: "İçiniz rahat olsun, suçluyu ya da suçluları en kısa zamanda bulacağız muhakkak. Bu dosyayla ilgilenecek özel bir ekip oluşturduk. Bu noktada halkımızdan, gördükleri ya da duydukları her türlü şüpheli durumu polisle paylaşmalarını talep ediyoruz. Ancak vatandaşlarımızın, özellikle de hanımların, endişelenmelerine mahal olmadığını da belirtmeliyim. Bunlar rasgele işlenmiş cinayetler değil. İstisnasız hepsinde belli bir grup hedef alınmış. Kurbanların hepsi malumunuz, hayat kadını. Normal hanım vatandaşların güvenlikleri konusunda endişelenmelerine gerek yok."

Nalan gazeteyi katladı hızla. "Normal hanım vatandaşlarmış! Yani bu hergele diyor ki, *değerli, kıymetli, iyi aile hanımları, aman siz endişelenmeyin. Sizler güvendesiniz. Sokaklarda canına kıyılanlar sadece orospular. Önemli de değil zaten onlar.* Bence ölüye saygısızlık dediğin aynen böyle olur. İnsan ayrımı yaparak!"

Dokunduğu her şeye yapışan sülfür dumanı gibi keskin ve yoğun bir yenilmişlik hissi çöktü odanın üstüne. Hümeyra astım spreyini ağzına götürdü ve derin bir nefes çekti. Soluğunun yavaşlamasını bekledi. Gözlerini kapatıp uyumayı diledi. Keşke bir avuç uyku hapı almış olsaydı şimdi. Uzun, kimyasal, her şeyi unutturan bir uykuya ihtiyacı vardı.

Bu arada Zeynep122, omuzları kaskatı, yüzünde boş bir ifade, konuşmadan duruyordu öylece. Baş ağrısı şiddetle-

niyordu. Birazdan dua etmeye ve Leyla'nın ruhuna bundan sonraki yolculuğunda destek olacak karışımı hazırlamaya başlayacaktı. Ama henüz değil. Şu anda o kadar buruktu ki içi, öylesine kırıktı ki kanadı, gereken gücü bulamıyordu kendisinde. Ne gücü ne de inancı.

Gümüşi Mercedes

Intercontinental Oteli'nin aşağısında, kıyıda yeşilli-kırmızılı bir tekne demirli olurdu her akşam. "Güney" yazardı üzerinde.

Tekne, adını Yılmaz Güney'den alıyordu ve dünyaca ünlü yönetmenin filmlerinden birinde kullanılmıştı. Şimdiki sahibi bunların hiçbirini bilmiyordu lakin; bilse de umurunda olmazdı zaten. Yıllar önce artık denize çıkamayan bir balıkçıdan satın almıştı tekneyi. Yeni sahibi içine minicik bir mutfak yaptırmış, köfte-ekmek hazırlamak için bir de demir ızgara koydurmuştu. Kısa süre sonra, soğan ve domates garnitürlü ızgara uskumru da eklenmişti mönüye. İstanbul'da, sokakta yiyecek satan birinin başarısı ne sattığından ziyade ne zaman ve nerede sattığıyla yakından bağlantılıydı. Gece vakti başka açılardan riskli olsa da daha kârlıydı – yalnızca müşteriler daha cömert davrandığı için değil, aynı zamanda daha da aç oldukları için. Damarlarında dolaşan alkolle kulüp ve barlardan dışarı dökülürlerdi. Henüz havlu atmaya tam da hazır olmadıklarından, eve gitmeden önce son bir haylazlık daha yapma arzusuyla teknedeki tezgâha uğrarlardı. Parlak giysili hanımlar ve koyu renk takım elbiseli beyler rıhtımdaki taburelere çökerler ve gün ışığında muhtemelen burun kıvıracakları o kalın, beyaz pideleri dişleyerek sandviçlerine yumulurlardı.

Bu akşam ilk müşteriler saat yedide –normalden çok daha

erken– damladılar. Rıhtıma yanaşan Mercedes-Benz arabayı gördüğünde, ilk düşündüğü bu oldu satıcının. Çırağına seslendi. Yeğeni ve aynı zamanda şehrin en tembel oğlanı olan çırak, bir köşeye kaykılmış, sonsuz bir gamsızlıkla bir yandan televizyonda dizi seyredip, bir yandan ay çekirdeği çıtlatıyordu. Yanındaki masada giderek büyüyen bir kabuk yığını oluşmuştu.

"Kaldır lan kıçını. Müşteri var. Git bak bakalım ne istiyorlarmış."

Oğlan ayağa fırlayıp bacaklarını esnetti ve ciğerlerini denizden gelen tuzlu esintiyle doldurdu. Teknenin yanına vuran dalgalara bakarak biraz oyalandıktan sonra sanki tam bir sır perdesini aralamak üzereyken vazgeçmiş gibi yüzünü ekşitti. Kendi kendine homurdanarak rıhtıma atladı ve ayaklarını sürüye sürüye Mercedes'e doğru gitti.

Sokak lambasının altında cilalı bir özgüvenle parlıyordu araç. Koyu renk camları, özel yapım, havalı bir rüzgârlığı ve grili-kırmızılı krom jantlı tekerlekleri vardı. Küçüklüğünden beri lüks araba hastası olan oğlan hayranlıkla ıslık çaldı. O olsa bunun yerine Bugatti kullanırdı tabii – çelik mavisi bir Bugatti. Asıl araba oydu işte! Kullanmak ne kelime, uçardı, uçardı...

"Şşt, ne o, ayakta mı uyuyorsun oğlum? Siparişimizi alsana lan!" dedi direksiyondaki adam, yarı açık pencereden dışarı uzanarak.

Hayallerinden çekilip çıkarılan çocuk yanıt vermekte acele etmedi: "Ne istiyon, buyur."

"Öncelikle biraz efendilik. Anladın mı? Efendice konuşacaksın müşteriyle."

Oğlan ancak o zaman kafasını kaldırıp iki adama dikkatlice baktı. Konuşan, çelimsiz ve keldi. Köşeli bir çenesi ve sivilce izleriyle oyuk oyuk olmuş, süzgün bir yüzü vardı. Diğer adamsa neredeyse tam tersiydi: tombik ve al yanaklı. Ama

bir şekilde akraba gibi duruyorlardı yine de... belki de gözlerdendi.

Merak içinde biraz daha yaklaştı çocuk arabaya. İçi de dışı kadar etkileyiciydi. Bej deri koltuklar, bej deri direksiyon, bej deri ön panel... Derken öyle bir şey gördü ki soluğu kesildi. Beti benzi attı. Siparişi alıp, ayaklarının izin verdiği ölçüde hızla yürüyerek ve kalbi göğüs kafesinin içinde gümbür gümbür atarak, alelacele tekneye döndü.

"Ee? Ne istiyorlar? Köfte mi, uskumru mu?" diye sordu satıcı.

"Ha, köfte. Ve yanında da ayran. Ama..."

"Ama ne?"

"Servis yapmam ben onlara. Bu adamlar bir tuhaf."

"Nasıl *tuhaf* yani?"

Daha sorarken hissetmişti satıcı, sorusuna yanıt alamayacağını. Başını iki yana sallayarak iç geçirdi. İnşaat işçisi olan babası bir yapı iskelesinden düşüp öldüğünden beri ailesini geçindirmek bu oğlana kalmıştı. Aile inşaat şirketine dava açmıştı haklı olarak, ortada büyük ihmal vardı ama hiçbir olumlu karar çıkmayacaktı muhtemelen mahkemeden. İstanbul'un çeşitli bölgelerinde emlak fiyatları birden yükselince, lüks dairelere talep artmıştı, bu da şantiyelerde kazaların artmasına neden oluyordu. Ama kimsenin umursadığı yoktu bu ölümleri. Varsa yoksa para pul, ranttı önemsenen.

Böylece hâlâ öğrenci olan oğlan, istese de istemese de geceleri çalışmak zorunda kalmıştı. Ama fazlasıyla hassas, fazlasıyla sessiz ve fazlasıyla inatçıydı mizaç gereği; ne zahmetli işlerde çalışabiliyor ne de İstanbul'un temposuna ayak uydurabiliyordu – ki zaten bu şehir zahmetli işlerin şehri olduğundan her ikisi de aynı kapıya çıkıyordu.

"Beceriksiz oğlan" dedi adam, çırağının duyacağı kadar yüksek bir sesle.

Söyleneni duymazdan gelerek, köfteleri ızgaraya atıp siparişi hazırlamaya girişti oğlan.

"Bırak, bırak!" dedi adam, hoşnutsuzca homurdanarak. "Kaç kere söylemem lazım, önce ızgarayı yağla diye!"

Maşayı elinden kapıp havada sallayarak çocuğu kovaladı. Yarın ilk iş kurtulacaktı bu oğlandan – bugüne dek erteleyip durmuştu bu kararı ama artık canına yetmişti. Kızılay değildi ki burası. Aşevi işletmiyordu bedavaya. Onun da bakmakla yükümlü olduğu bir ailesi ve koruması gereken bir işi vardı eninde sonunda.

Hızlı ve becerikli hareketlerle, yanan korları tırmıkladı, ateşi canlandırdı, sekiz tane köfteyi ızgara edip birkaç dilim domatesle birlikte yarım yuvarlak pide arasına yerleştirdi. İki de ayran kaparak her şeyi bir tepsiye koydu ve arabaya doğru yürüdü.

"İyi akşamlar efendim, hoş geldiniz, sefa getirdiniz" dedi, her tarafından yapay ve yapmacık bir kibarlık akan bir sesle.

"Nerede senin tembel çırak?" diye sordu direksiyondaki adam.

"Tembel, evet. İyi dediniz vallahi beyim. Yanlış bir şey yaptıysa onun adına ben özür dilerim. Bugün yarın kapı dışarı edeceğim serseriyi zaten."

"Bir an evvel yolla bana sorarsan."

Başıyla onaylayarak tepsiyi yarı açık pencereden içeri uzattı satıcı. Çaktırmadan arabanın içine de şöyle bir göz attı.

Ön panelin üzerinde dört tane biblo vardı. Başlarında haleler, ellerinde arplar olan meleklerin tenleri kırmızımsı-kahverengi bir boyayla benek benekti ve şu an araba sabit durduğu için başları çok belli belirsiz sallanıyordu.

"Üstü kalsın" dedi adam.

"Allah razı olsun."

Satıcı parayı cebine atarken bile gözlerini meleklerden ayıramamıştı. Midesi bulandı bir an, belli belirsiz. Çırağının

muhtemelen hemen fark ettiği şeyi o ancak şimdi ağır ağır anlıyordu: Bibloların üstündeki lekeler, ön panelin üstündeki lekeler... o kırmızımsı-kahverengi benekler boya değildi. Kurumuş kandı.

Sürücü, sanki adamın aklından geçenleri okumuş gibi, "Geçen gece bir kaza yaptık" dedi. "Burnumu çarptım, hayvan gibi kanadı."

Satıcı anlayışla gülümsedi. "Hay Allah, geçmiş olsun."

"Temizletecektik arabayı ama fırsat olmadı."

Satıcı başını sallayarak tepsisini geri almış, tam adamlara veda edecekken arabanın diğer tarafındaki kapı açıldı. O ana dek sessiz kalmış olan diğer adam, elinde köfte ekmeğiyle arabadan indi. "Köften güzelmiş" dedi.

Satıcı, adama baktı, çenesindeki izleri fark etti. Yüzünde tırnak izleri vardı. Bir kadın, diye düşündü ama onun üstüne vazife değildi. Aklından geçenleri bastırmaya çalışarak normalden daha tiz çıkan bir sesle cevap verdi: "Eh, bayağı tanınmış bir işletmeyiz beyim. Başka şehirlerden gelen müşterilerimiz bile var."

"İyi, iyi... Eşek eti yedirmiyorsundur yani bize?" dedi adam, kendi şakasına gülerek.

"Olur mu öyle şey? Sadece dana. Süt danası. En iyisinden."

"Aferin! Bizi böyle memnun et ki yine gelelim."

"Her zaman beklerim beyim."

"Bana bak, her türden müşteri geliyordur senin buraya. Ahlaksız tipler filan da geliyor mu? Fahişeler? O biçimler?"

Geçen bir geminin dalgalarından etkilenen tekne yukarı aşağı sallanıyordu arka planda.

"Aman, yok efendim, ne demek. Benim müşterilerimin hepsi düzgün insanlar. Saygın ve düzgün."

"İyi, iyi, aferin" dedi adam, yolcu koltuğuna geri dönerken. "Çerçöp istemeyiz buralarda, değil mi? Değişti bu şehir. Kirlendi çok."

"Evet, kirlendi" dedi satıcı, hak verdiğinden değil, başka diyecek bir laf bulamadığından.

Tekneye geri döndüğünde yeğenini elleri belinde, yüzü gergin ve endişeli, onu beklerken buldu.

"Ee? Nasıl gitti?"

"İyi, sorun yok. Sen servis yapmalıydın adamlara. Neden ben yapıyorum senin işini?"

"Amca, görmedin mi?"

"Neyi?"

Adam sanki olduğu yerde küçülüyormuş gibi, gözlerini kısarak baktı çocuk amcasına. "Arabanın içini... kan vardı ön tarafta... bibloların üstünde. Polisi aramamız gerekmez mi?"

"Aman, yok daha neler, polis molis istemiyorum etrafta. Dertsiz başına dert mi istiyorsun? Korumam gereken bir itibarım var benim."

"Ah, tabii, *itibarın*!"

"Ne o, beğenemedin mi küçük bey?" diye parladı satıcı. "Senin şu burun kıvırdığın iş için önümde kuyruğa girecek yüzlercesi var, biliyor musun?"

"O zaman sen de onlara ver bu işi. Senin bayat köftelerin umurumda değil. Kokusuna bile dayanamıyorum zaten. Bildiğin at eti."

"Bu ne cüret be!" dedi satıcı, yanakları alev alev.

Ama oğlan dinlemiyordu. Dikkati yeniden Mercedes-Benz'e çevrilmişti tamamen. Artık limanın üstüne iyice çökmüş olan akşam göğünün altında soğuk ve görkemli görünüyordu araba. Çocuk mırıldandı: "O iki adam var ya..."

Satıcının yüz ifadesi yumuşadı. "Unut onları oğlum. Bak baban vefat etti, benden sana baba nasihati: Daha çok gençsin. Bu kadar meraklı olma. İşine bak, başkalarından sana ne!"

"Amca, peki sen merak etmiyor musun yani? Azıcık olsun? Ya o iki adam kötü şeyler yaptılarsa? Ya birini öldürdülerse? O zaman biz de işbirlikçi sayılırız kanun önünde."

"Aaa, daha neler! Yeter, tamam." Satıcı kaşlarını çattı. "Çok fazla televizyon seyrediyorsun sen. Bütün o boktan Amerikan polisiyelerini seyrede seyrede dedektif mi oldun lan başımıza! Yarın sabah ilk iş annenle konuşacağım. Sana başka bir iş bulacağız – ve bundan sonra televizyon filan da yok."

"Umurumdaydı sanki" dedi oğlan.

Söyleyecek başka bir şey kalmamıştı. Bir süre ikisi de konuşmadılar, kös kös durdular, birbirlerine bile bakmadılar; üstlerine bir uyuşukluk çöktü. Güney isimli, kırmızı-yeşil renkli balıkçı teknesinin dört bir yanında deniz burgular yapıp köpükleniyor, kayaları tüm gücüyle dövüyordu. İstanbul'dan ta Kilyos'a kadar uzanan virajlı yolun kenarındaki kayaları...

Tepeden bakınca görünen manzara

Yeni bir gökdelenin tüm bir katını kaplayan ve şehrin hızla büyüyen ticaret bölgesine bakan şık bir ofiste, genç bir adam bekleme odasında oturmuştu. Ara ara saatine göz atıyor, sinirli sinirli bacaklarını oynatıp duruyordu. Cam bir bölmenin arkasında oturan sekreter arada sırada başını uzatıp, dudaklarında adeta özür dileyen bir gülümsemeyle adama bakıyordu. Babasının genç adamı neden kırk dakikadır beklettiğini anlamakta zorlanıyordu sekreter. Ne de olsa oğlan patronun oğluydu. Buna rağmen patron inat etmişti, oğlunu yabancı gibi dışarıda bekletiyordu. Böyle biriydi patron. Mizacı katıydı. Sağı solu da belli olmazdı. Tek oğluna illa da ders vermek için her zaman fırsat kollardı.

Nihayet iç kapı açıldı ve bir başka sekreter genç adama doğru yürüdü. Beyefendinin beklediğini, içeri girebileceğini söyledi.

Babası çalışma masasında oturuyordu. Pirinç kulplu, aslan ayaklı, oymalı, antika, ceviz bir masaydı. Güzeldi ama bu kadar modern bir oda için fazla gösterişliydi.

Genç adam tek kelime etmeden masaya doğru yürüdü ve yanında getirdiği gazeteyi üstüne bıraktı. Açık olan sayfada, yazıların arasından Leyla'nın yüzü bakıyordu.

"Ne bu?"

"Baba, oku lütfen."

Yaşlı adam, bakışlarını, *Öldürülen hayat kadını belediyenin çöp kutusunda bulundu* yazan manşetin üstünden hızla geçirerek şöyle bir baktı gazeteye. Kaşlarını çattı. "Ne bu şimdi? Niye gösteriyorsun bana bunu?"

"Çünkü bu kadını tanıyorum."

"Aa, bak sen!" Adamın yüzü aydınlandı. "Hanım arkadaşların olduğunu duymak pek güzel."

"Baba, anlamıyor musun ne dediğimi? Bana yolladığın kadın bu. Ölmüş. Öldürülmüş."

Sessizlik, buhar gibi havada dağıldı, etrafı kapladı bir an. Odaya hâkim olan enerji yaz sonunda bir gölün üstünde oluşan yosun tabakası gibi durgundu. Genç adam babasından öteye, camın arkasındaki şehre, ince bir pusun altında dört bir yana yayılan evlere, kalabalık caddelere ve uzaklardaki tepelere baktı. Yukarıdan görülen manzara göz alıcıydı ama ne var ki tuhaf şekilde cansızdı.

"Oku lütfen. Hepsi yazıyor haberde" dedi genç adam, sesini kontrol etmekte zorlanarak. "Bu ay üç kadın daha öldürülmüş... hepsi de korkunç şekilde. *Aynı şekilde.* Ve ben onları da tanıyorum. Hepsini. Daha önce fark etmemiştim bu haberi. Ama şimdi anlıyorum. Bana gönderdiğin kadınlar bunlar. Biraz fazla tesadüf değil mi? Dört kurban, dördü de sizin arayıp ayarladığınız insanlar."

"Nasıl yani? Biz sana bunlardan beş tane ayarlamadık mı?"

Babasının kadınlardan nesne gibi bahsetmesine ses etmedi genç adam. Durakladı, bir mahcubiyet çöktü üstüne. "Evet, beş kadın vardı ve dördü öldürülmüş. O yüzden bir kez daha soruyorum: Tesadüf mü bu?"

Babasının gözleri alabildiğine donuktu. İçlerinde, derinliklerinde hiçbir şey okunmuyordu. "Ne demek istiyorsun, açık konuş, lafı geveleme ağzında, vaktim yok."

Genç adam başını eğdi, nasıl devam edeceğini bilemiyordu; üstüne çöken o bildik korku ve çok eskilere giden kaygı ile yeniden küçük bir oğlan çocuğu olmuş, babasının bakışlarının ateşinde ter döküyordu. Ama sonra, ölen kadınlar geldi yine aklına – kurbanlar, özellikle de sonuncusu. Balkondaki konuşmalarını hatırladı, nasıl diz dize oturduklarını, kısa bir süreliğine de olsa arkadaş oluşlarını, soluklarındaki viski kokusunu. *Bak tatlım. Bunu yapmak istemiyorsun, anlıyorum. Sevdiğin biri var ve şu anda benimle değil o kişiyle olmayı tercih edersin, onu da anlıyorum.*

Gözleri yaşardı genç adamın. Sevgilisinin dediğine göre, onun esas sorunu fazlasıyla iyi kalpli olmasıydı. Bu şehirde duygusallığa yer yoktu. Ama öyle olsa bile ne fark ederdi ki? Pek bir teselli sayılmazdı bu. Vicdan azabından kahroluyordu. Bu dört kadın bir şekilde, anlayamadığı bir sebepten ötürü, onun yüzünden mi ölmüştü? Nasıl olabilirdi ki? Aklını kaçırıyordu belki de, bundan korktu.

"Beni terbiye edecektin ya, böyle mi ediyorsun yoksa?" diye sordu, sesini yükselttiğini, neredeyse bağırdığını fark etmeden.

Babası gazeteyi elinin tersiyle itti, yüz hatları sertleşmişti. "Yeter! Bu saçmalıklarla ilgim alakam yok benim. Sokağa çıkıp fahişe kovalayacağımı mı sanıyorsun? Yazıklar olsun. Ne sandın beni? Hiç mi tanımadın öz babanı!"

"Öyle demedim... Elbette seni suçlamıyorum. Ama belki etrafındaki biridir bunu yapan. Bir açıklaması olmalı. Bulmamız lazım. Bir düşün, nasıl ayarladınız bu buluşmaları? Randevuları ayarlayan, telefonları eden biri vardır, o kim? Onu soruyorum."

"Var biri, ne olacak?" Sağ kolu gibi olan adamlarından birinin adını söyledi babası.

"İşte o zaman belki de zanlı odur. Nerede şimdi?"

"Nerede olacak, yanımda çalışıyor."

"Baba, ne olur konuşalım bu adamla. Herifi sorguya çekmen lazım. Anlamıyor musun, katil o olabilir."

"İyi, yeter, uzatma. Orada burada ileri geri konuştuğunu duyarsam bacaklarını kırarım, haberin olsun. El âlemin diline böyle zırvalıklar dolama. Sen git kendi işinle ilgilen, ben kendi işime bakarım."

Genç adam çenesini kaldırdı. Sonraki sözcükleri söylemekte zorlansa da yüzündeki gergin ifade çözülmüştü. "Sen bilirsin... Baba, ben gidiyorum."

"İyi, git, akşam ararım."

"Baba, öyle değil. Temelli gidiyorum. Ya da uzun süreli. Bu şehirden çekip gitmem lazım. İtalya'ya gidiyorum. Milano'da bir doktora programına kabul edildim."

"Ne diyorsun lan sen! Abuk sabuk konuşmayı bırak. Milano'ymuş? Milano ne lan? Düğünün yaklaşıyor. Davetiyeleri gönderdik bile."

"Üzgünüm... Böyle olsun istemezdim. Elimden bir şey gelmiyor. Ama biliyorum ki sen halledersin, bir yolunu bulursun. Ben burada olmayacağım."

Babası ayağa kalktı, sesi ilk kez çatlıyordu. "Bana bak, fazla şımardın sen, kendine gel. Bizi ailecek cümle âleme rezil edemezsin!"

"Baba, ben kararımı verdim. Bağırsan da, kızsan da değişmeyecek." Genç adamın sesi titredi. "Burada kalıp hiçbir şey olmamış gibi yapamam. O dört kadıncağız..."

"Kes şu zırvalığı! Kadınlara takmış kafayı. Ulan sana ne kevaşenin ölümünden. Elin orospusu öldürülmüşse sana mı düştü derdi tasası?"

Genç adam gözlerini babasına dikti. Belki de hayatında ilk defa korkmadan, ürkmeden bakabildi ona. Hatlarını ezberlemek istercesine, küçüklüğünden beri hep korktuğu surete veda edercesine uzun uzun baktı. Polise gitmeyi de düşünmüştü ama biliyordu ki babasının bağlantıları son derece güçlüy-

dü. Polis onu ciddiye alıp bir soruşturma başlatsa bile en iyi ihtimalle, o dosya açıldığı gibi hızla kapanırdı.

O yüzden işte, o yüzden, buralarda kalamazdı.

Sadece çekip gitmek istiyordu – sevdiğiyle beraber, uzaklara gitmek.

"Bir kuruş para göndermem sana, koklatmam bile, duyuyor musun?"

"Sorun değil, paranı istemiyorum."

"İstemiyormuş! Alıştın sen rahata. Armut piş ağzıma düş. Dünyanın kaç bucak olduğunu anlayınca, dizlerinin üstünde, salya sümük yalvararak geri gelirsin."

"Hoşça kal baba. Anneme bir şey söyleme, ben kendim elini öper, dilim döndüğünce anlatırım."

"Bok girersin evimize. O kapı kapandı sana."

"O zaman... sen söylersin anneme."

Uzanıp gazeteyi aldı genç adam, katlayıp cebine koydu özenle. Leyla'nın resmini bu soğuk ve yapay ofiste bırakmak istememişti. Arkasını döndü.

Usulca yürüyüp çıktı. Ne dışarıda bekleme odasında oturanların yüzüne baktı ne de sekreterlerin. Şu anda zihninde tek bir şey vardı. Dördüncü kadının çehresi. Gözlerinin önünden gitmiyordu bir türlü.

Parfüm kokulu ipek fularını unutmuştu otel odasında.

Arkasından koşmuş ama yetişememişti.

Fuları ona verebilmiş olsaydı, o gece birazcık daha konuşabilselerdi, hayatta olur muydu şu anda acaba?

İki kişiydiler. Katiller.

Zayıfça olanın eli hiç kadın eline değmemişti hayatı boyunca. Sık sık tenin ve bedenin ehemmiyetsizliğinden dem

vururdu. Ona sorsanız, fikirlerin, felsefenin, evrensel teorilerin adamıydı. Dünyevi hazlarla uğraşamayacak kadar yüceydi ve pak idi yani. Patron ondan oğluna bir fahişe ayarlamasını istediğinde, bu kadar gizli ve hassas bir iş için kendisine güvenilmesinden sevinç ve onur duymuştu. O ilk sefer otelin dışında beklemişti, arabanın içinde – kadının geldiğinden, patronun oğluna düzgün davrandığından ve her şeyin pürüzsüz ilerlediğinden emin olmak için. Aynı gece, arabanın içinde oturmuş sigara içerken bir fikir gelmişti aklına. Bunun sıradan bir iş olmayabileceği hissine kapılmıştı bir an. Yapması beklenen başka bir şey daha vardı belki de. Bir vazife. Mühim bir vazife. Aklına gelen düşünceyle yerinden sıçramıştı. Kendisini önemli hissetmişti.

Ertesi akşam bu fikri kuzenine açmıştı; kaba saba, cahil bir adamdı kuzeni, öfkesi hızlı kabarır, sol yumruğu daha da hızlı inerdi. Ona benzemezdi yani, fikirlerin, teorilerin adamı değildi. Ama sadıktı, becerikliydi ve zor görevlerin altından kalkabilirdi. Mükemmel bir iş ortağıydı. O da sevmezdi düşmüş kadınları. O da tiksinirdi bu tiplerden. Beraber çalışabilirlerdi.

Bir dahaki sefere doğru kadının peşine düştüklerinden emin olmak için bir plan yaptılar. Her seferinde aracıdan, fahişeye belli bir kıyafet giymesini söylemesini isteyeceklerdi. Böylece kadın otelden çıkarken onu kolayca tanıyabileceklerdi. Son seferinde altın rengi pullu, dar, mini bir elbise istemişlerdi.

Fahişelerden hiçbirine bir kez olsun dokunmamıştı teorisyen. Tensel ihtiyaçları aşmış olmakla gurur duyuyordu zaten. Çelik gibi bir soğuklukla, kenardan izlemişti her seferinde, sonuna kadar. Dördüncü kadın, beklenmedik bir şekilde direnmişti. Kadın o kadar çok mücadele etmiş, gücünün son damlasına kadar öyle bir direnmişti ki, bir an acaba kendisinin de müdahil olması gerekecek mi diye korkmuştu adam. Ama kuzeni fiziksel olarak kadından daha güçlüydü ve koltuğun altına gizlediği bir levye vardı, gerekince kullanacaktı.

Müthiş bir plan

"Bir cigara içmem lazım" dedi Nalan, balkon kapısını açıp dışarı çıkarken.

Aşağıya, sokağa baktı. Mahalle değişiyordu. Hiçbir şey aşina gelmiyordu artık ona. Kiracılar geliyor, kiracılar gidiyordu – yeni mütemadiyen eskinin yerini alıyordu. Şehrin semtleri, futbolcu kartlarını değiştiren okul çocukları gibi, sakinlerini değiştiriyorlardı.

Dudaklarının arasına bir sigara yerleştirip yaktı. İlk nefesi içine çekerken Leyla'nın Zippo'sunu inceledi. Bir fiskeyle açtı, çat diye kapattı, açtı, kapattı.

Çakmağın bir tarafında İngilizce bir yazı vardı: *Vietnam: You never really lived until you nearly died.**

Bu antika Zippo'nun göründüğü gibi basit bir nesne değil, daimi bir gezgin, bir göçebe olabileceği düşüncesi geldi birden Nalan'ın aklına. Bir insandan diğerine seyahat ediyor, bütün sahiplerini gömüp yoluna devam ediyordu. Leyla'dan önce D/Ali'ye aitti, D/Ali'den önce de Temmuz 1968'de Altıncı Filo'yla İstanbul'a gelecek kadar talihsiz bir Amerikan askerine. Asker, genç ve öfkeli, solcu göstericilerden kaçarken elindeki çakmağı ve başındaki kepi yere düşürmüştü. İlkini D/Ali almıştı yerden, ikincisini de bir yoldaşı. Ardından gelen kargaşada askeri bir daha görememişlerdi, hem zaten gör-

* Vietnam: Bir kere bile neredeyse ölmediysen hiç gerçekten yaşamamışsın demektir. (ç.n.)

selerdi de ellerindeki eşyaları ona vereceklerinden emin değillerdi. Yıllar içinde, D/Ali sayısız kez temizleyip cilalamıştı Zippo'yu. Bozulduğunda Taksim'deki bir pasajda saat vesaire tamir eden bir tamirciye götürmüştü. Ama bir yanıyla da bu küçük nesnenin savaşta ne tür dehşetlere ve kıyımlara tanıklık etmiş olabileceğini merak etmişti hep. Her iki tarafın yaptığı katliamları seyretmiş miydi, insanların birbirlerine yapabildikleri gaddarlıkları yakından görmüş müydü? My Lai Katliamı sırasında orada mıydı, silahsız sivillerin – kadınların, çocukların– çığlıklarını duymuş muydu?

D/Ali'nin ölümünden sonra Tekila Leyla Zippo'yu saklamış, nereye gitse yanında götürmüştü. Önceki gün hariç. Önceki gün, dikkati dağınık, kafası karışıktı bir parça. Her zamankinden sessiz bir halde oturduğu Karavan'dan kalkarken masanın üstünde bırakmıştı. Nalan bugün ona vermeyi planlıyordu. *Nasıl unutursun kıymetlini? Yaşlanıyorsun galiba tatlım*, diyecekti. Ve Leyla da gülecekti. *Ben mi yaşlanıyorum? Mümkün değil, hayatım. Zippo'nun zihni karışmış olmalı.*

Nalan cebinden bir kâğıt mendil çıkarıp burnunu sildi.

"İyi misin?" diye sordu Hümeyra, kafasını balkon kapısından uzatarak.

"Evet, evet. Birazdan gelirim içeri."

Hümeyra ikna olmuş görünmese de başını salladı. Bir kelime daha etmeden gitti.

Nalan sigarasından bir fırt daha aldı ve incecik bir duman çizgisinden başka bir şey salmadı dışarıya. Bir sonraki nefesi Galata Kulesi'ne, Cenevizli taş ve ahşap ustalarının şaheserine doğru yolladı. Şu anda bu şehirde kaç kişi aynı şeyi yapıyordur acaba, diye düşündü; karşısındaki kadim silindirik kuleye sanki bütün dertlerinin çaresi ondaymış gibi bakıyordu.

Aşağıdaki sokakta genç bir adam Nalan'ı gördü. Suratına yılışık bir tebessüm yayıldı hemen. Bir ıslık çalıp yukarıya seslendi – açık saçık, ağza alınmayacak bir şeyler söyledi.

Nalan balkon demirine yaslanıp aşağıya baktı. "Bana mı diyorsun lan?"

Adam sırıttı. "Sana ya. Bayılırım senin gibi hatunlara. Hadi in bir aşağıya da göreyim boyunu posunu."

Kaşlarını çatarak doğruldu Nalan. Yan döndü ve içerideki kadınlara çok alçak bir sesle sordu: "Orada bir yerlerde bir kül tablası var mı?"

"Hımm... masada bir tane olacaktı" dedi Zeynep122. "Al."

Nalan kül tablasını alıp elinde şöyle bir tarttı. Beğenmişti ağırlığını. İşe yarardı.

Ve birdenbire, tuttuğu gibi balkondan aşağıya fırlattı küllüğü. Cam tabla kaldırıma çarparak un ufak oldu. Geriye sıçrayarak kendisini son anda kurtarmış olan adamın beti benzi atmıştı, dişlerini sıkmış bön bön bakıyordu.

"Geri zekâlı! Ayı kılıklı, medeniyetten nasibini almamış mahlûk!" diye bağırdı Nalan. "Ben senin küllü bacaklarına ıslık çalıyor muyum, ha? Sataşıyor muyum sana? Senin rahatsız edilmeden yoldan yürümeye hakkın var da benim şu balkonda iki saniye oturmaya hakkım yok mu? Öküz! Öküz oğlu öküz! Sen ne hakla öyle konuşursun benimle?"

Adam ağzını açtıysa da derhal kapattı. Hızlı adımlarla oradan uzaklaşırken, yakınlardaki kahvehaneden alaycı gülüşler yükseldi ardından.

"Gir içeri lütfen, bağırıp durma" dedi Hümeyra. "Balkonda durup el âlemin kafasına eşya fırlatamazsın. Yas evi burası."

Topuklarının üstünde dönerek odaya girdi Nalan, sigarası hâlâ elindeydi. "Yas tutmak istemiyorum ben. Bir şeyler *yapmak* istiyorum."

"Ne yapabiliriz ki *hayati*?" dedi Zeynep122. "Hiçbir şey."

Hümeyra endişeli görünüyordu – ve çaktırmadan iki hap daha aldığı için hafifçe başı dönüyordu. "Çıkıp Leyla'nın katilini aramaya niyetin yoktur umarım."

"Yok, onu polise bırakacağız; gerçi onlara da pek güvenmi-

yorum ama." Nalan burnundan bir duman sütunu çıkarttı ve suçluluk duygusuyla Hümeyra'dan uzak tarafa doğru yelpazelemeye çalıştı ama pek başarılı olamadı.

Zeynep122 dedi ki, "Neden Leyla'nın ruhu için dua etmiyorsun – hem onunki hem kendi ruhun için, iyi gelir dua etmek?"

Nalan alnını kırıştırdı. "Emin misin? Allah duyamadıktan sonra ne diye dua edeceğim? İlahi sağırlık denen bir musibetten mustarip Yaradan. Çapkın Çarli'yle Tanrı'nın ortak yanları bu. İkisi de duymuyor."

"Tövbe tövbe" dedi Zeynep122, Yaradan'ın adı boş yere ağza alındığında hep yaptığı gibi.

Nalan boş bir kahve fincanı bulup içinde sigarasını söndürdü. "Bak, dua işini sen üstlen. Kimsenin manevi değerlerini incitmek değil niyetim. Leyla iyi bir hayatı hak ediyordu ama kısmet olmadı. Şimdi en azından doğru dürüst bir defini hak ediyor. Kimsesizler Mezarlığı'nda çürüyüp gitmesine izin veremeyiz. Orası ona göre bir yer değil."

"Bazı şeyleri kabullenmeyi öğrenmek zorundasın *habibi*" dedi Zeynep122. "Bizim yapabileceğimiz hiçbir şey yok ki."

Arka planda, Galata Kulesi batan güneşe karşı mor ve kızıl bir bürümcüğe sarınmıştı. Dünyanın sonuna dek fethedilemeyeceği kehanet edilen şehir, yedi tepeye ve küçüklü büyüklü neredeyse bin mahalleye yayılmış, göz alabildiğine uzanıyordu. Uzaklarda, Boğaziçi, burgular yaparak tuzlu suyu tatlı suyla karıştırıyordu – tıpkı hakikatle düşü karıştırdığı gibi, kolayca.

"Ama belki de vardır" dedi Nalan, kısa bir duraksamadan sonra. "Belki canımızın içi Tekila Leyla için yapabileceğimiz son bir güzellik vardır."

Sabotaj Sinan

Sabotaj Kaftanlı Kafka Sokağı'na vardığında, akşamın mürekkep rengi tülü uzaklardaki tepelerin üstüne inmişti bile. Son ışık huzmesinin de ufuk hattından yitip gidişini ve günün sona erişini, içi bir terk edilme hissiyle dolarak seyretti. Trafikte geçirdiği bütün o zaman yüzünden terleyip sinirlenmiş, sürücülerle yayaların aptallıklarına sövüyor olurdu normalde, oysa şu an sadece bitkin hissediyordu kendisini. Kırmızı ambalaj kâğıdına sarılıp altın rengi bir kurdeleyle bağlanmış bir kutu taşıyordu elinde. Kendi anahtarını kullanarak binaya girdi ve merdivenleri tırmandı.

Sabotaj kırklarının başındaydı şimdi; orta boylu ve tıknaz yapılıydı. Çıkık bir âdemelması, gülünce neredeyse kaybolan gri gözleri ve yenilerde bıraktığı, yuvarlak yüzüne pek de yakışmayan bir bıyığı vardı. Vaktinden önce başlayan kelleşme süreciyle yıllardır giderek azalıyordu saçları – hele hayatının, gerçek hayatının, henüz başlamadığına inandığı düşünülürse özellikle erken olmuştu bu kelleşme.

Sırları olan bir adam. Leyla'dan bir yıl sonra onun peşinden kalkıp İstanbul'a gelmesiyle birlikte sırları olan bir adam haline gelmişti Sinan. Van'ı ve annesini arkada bırakmak onun için kolay değildi ama yine de yapmıştı – biri açık diğeri gizli iki nedeni vardı bunun: eğitimine devam etmek (en iyi üniversitelerden birini kazanmıştı) ve çocukluk arkadaşını bulmak. Onunla ilgili olarak yalnızca bir öbek kart-

postalla bir de artık kullanılmayan adres vardı elinde. Leyla yeni hayatından pek de bahsetmeden birkaç kez yazmış, sonra da kartpostalların arkası kesilmişti. Sabotaj onun başına bir şey –Leyla'nın sözünü etmek istemediği bir şey– geldiğini sezinliyor ve ne olursa olsun onu bulması gerektiğini biliyordu. Onu her yerde aramıştı –sinemalarda, restoranlarda, tiyatrolarda, otellerde, kafelerde; onlar olmayınca, bu kez diskoteklerde, barlarda, kumarhanelerde ve nihayet, istemeye istemeye de olsa, pavyonlarda ve kötü namlı evlerde. Dur durak bilmeyen aramalarının sonunda, tamamen bir tesadüf sayesinde bulmuştu onu. Odasını paylaştığı bir çocuk genelevler sokağının müdavimi olmuştu ve Sabotaj onun bir başka öğrenciye, ayak bileğinde gül dövmesi olan bir kadından söz ettiğini duymuştu.

"Keşke bulmasaydın beni Sinan. Seni görmek azap bana, kahır" demişti Leyla, uzun zaman sonra ilk kez karşılaştıklarında.

Soğukluğu, sözleri kalbinden yaralamıştı Sabotaj'ı. Gözlerinde öfke dolu bir ışıltıdan başka pek bir şey yoktu. Ama o sert ifadenin altında hüküm süren asıl duygunun utanç olduğunu da hissetmişti Sabotaj. Kaygıyla ve inatla tekrar tekrar gelmiş, beklemişti. Bir kez bulmuşken bir daha elinden kaçırmaya niyeti yoktu onu. O ekşi kokulu, adı çıkmış sokağa tahammül edemediğinden, sıklıkla girişte bekler, yaşlı meşelerin alacalı gölgesinde bazen saatlerce bir başına otururdu. Arada, Leyla kendisine bir şeyler ya da Beter Ana'ya hemoroit kremi filan almaya çıktığında Sabotaj'ı orada, kaldırıma oturmuş kitap okurken ya da çenesini kaşıyarak bir matematik denklemini düşünürken görürdü.

"Neden hâlâ buraya gelip duruyorsun Sabotaj?"

"Çünkü seni buldum ya, bırakmam gayrı. Arkadaşım değil misin?"

"Çocuktuk o zaman. Geride kaldı hepsi."

"Yok... öyle deme. Sen benim hâlâ arkadaşımsın. Geride kalan bir şey yok."

O yıllarda öğrencilerin yarısı dersleri, diğer yarısı da muhalif öğrencileri boykot ederdi. Hemen her gün ülkedeki üniversite kampuslarında bir şeyler olurdu: Bomba imha ekipleri gelir, öğrenciler kantinde çatışır, profesörler sözle taciz edilir, fiziksel saldırıya uğrarlardı. Bütün bunlara rağmen, Sabotaj sınavlarını geçip, yüksek notlarla mezun olmayı başardı. Bir devlet bankasında iş buldu ve sosyal zorunluluk yüzünden gitmek zorunda kaldığı birkaç şirket gezisi dışında kendisine gelen bütün davetleri geri çevirdi. Olan bütün boş vaktini Leyla'yla geçirmeye çalışıyordu.

Leyla'nın D/Ali'yle evlendiği yıl, Sabotaj sessiz sedasız, bir iş arkadaşını yemeğe çıkardı. Bir ay sonra kıza evlenme teklif etti. Evliliği pek öyle aman aman mutlu sayılmasa da babalık onun başına gelen en güzel şey olacaktı. Bir süre kariyerinde hızla ve kararlılıkla yükseldi ama tam en üst mevkilere çıkabilirmiş gibi göründüğü anda kendisini geri çekti. Çok zeki olsa da herhangi bir kurumun büyük oyuncularından biri olmak için fazla utangaç, fazla içine kapanıktı. İlk kez bir sunum yaptığında, söyleyeceklerini unutmuş, ter içinde kalmıştı. Konferans salonu birkaç sıkıntılı öksürük dışında hiçbir şeyin bozmadığı derin bir sessizliğe gömülmüştü. Sabotaj, sanki orada bulunmakla ilgili tereddütleri varmış ve kaçmak istiyormuş gibi kapıya bakıp duruyordu. Sık sık öyle hissediyordu zaten. Bu nedenle vasat bir pozisyona razı olmayı ve orta karar bir hayatla idare etmeyi seçti – iyi vatandaş, iyi çalışan, iyi babaydı. Ama bu yolculuğun hiçbir aşamasında Leyla ile olan arkadaşlığından vazgeçmedi.

"Eskiden sana sabotaj radyom derdim" demişti Leyla. "Bir de şimdiki haline bak. Kendi namını sabote ediyorsun tatlım. Benim gibi biriyle arkadaş olduğunu bilseler karın ve iş arkadaşların ne derdi?"

"Bilmeleri gerekmiyor."

"Daha ne kadar saklayabileceğini düşünüyorsun?"

Ve Sabotaj da, "Ne kadar gerekiyorsa o kadar" demişti.

İş arkadaşları, karısı, komşuları, akrabaları, eczaneyi çoktan kapatıp emekli olmuş olan annesi –hiçbiri– onun bir başka hayatı olduğundan, Leyla ile kızların yanındayken bambaşka bir adama dönüştüğünden haberdar değillerdi.

Sabotaj, günlerini kafası bilanço tablolarına gömülü halde, çok gerekmedikçe kimseyle konuşmadan geçirirdi. Alacakaranlık inerken ofisten çıkar, araba kullanmayı hiç sevmese de arabasına atlar ve popüler olmayanlar arasında popüler olan gece kulübü Karavan'a yollanırdı. Orada gevşer, sigara içer, bazen dans ederdi. Bu uzun yokluklarını açıklamak için karısına, maaşının az olması yüzünden geceleri bir fabrikada gece müdürü olarak çalışması gerektiğini söylemişti.

"Bebekler için toz mama üretiyorlar" demişti karısına, belki içinde bebek geçerse daha masum gelir kadının kulağına diye.

Neyse ki karısı soru sormazdı. Aslına bakılırsa kadın kocası akşamları evde olmadığı için neredeyse memnun gibiydi. Sabotaj'ın canını sıkıyordu bu bazen, aklına takılıyordu – karısı onun ayakaltında olmamasını mı tercih ediyordu acaba? Gerçi Sabotaj'ı asıl kaygılandıran, karısı değil, karısının büyük ailesiydi. Geçmişi imamlar ve hocalarla dolu gayet mağrur bir aileden geliyordu kadın. Onlara gerçeği söylemeyi asla gözü yemezdi. Ayrıca, çocuklarını seviyordu Sabotaj. Çok ilgili bir babaydı. Birtakım kevaşeler ve dönmelerle gece hayatı var diye karısı onu boşamaya kalksa çocukların velayetini asla ona vermezdi mahkeme. Gerçeği anlatamazdı. Gerçek, ne yapacağı belli olmayan, aşındırıcı bir rüzgâr gibiydi. Günlük hayatın savunma duvarlarında delikler açabilir, koskoca yapıları çökertebilirdi. Karısının aile büyükleri Sabotaj'ın sırrını öğrenecek olsa kıyamet kopardı. Balyoz gibi

gümleyen seslerini kafasının içinde duyabiliyordu neredeyse – bağıran, küfreden, tehdit eden seslerini.

Bazı sabahlar, tıraş olurken, aynanın önünde savunmasını prova ederdi. Şayet bir gün karısı ve onun ailesi tarafından yakalanacak olur da köşeye sıkışırsa yapacağı konuşmayı.

Yatıyor musun o kadınla? diye soracaktı karısı, yanında dizilmiş akrabalarıyla. *Ah, seninle evlendiğim güne lanet olsun – bir baba çoluğunun çocuğunun rızkını, ekmek parasını nasıl olur da bir fahişeye yedirir?*

Hayır! Hayır! Aklına öyle şeyler gelmesin. Hiç öyle değil!

Sahi mi? Bedavaya mı yatıyor haspa seninle?

Lütfen böyle şeyler deme! diye yalvaracaktı Sabotaj. *Arkadaşım o benim. Ta çocukluk arkadaşım – ilkokul yıllarından.*

Kim inanırdı ki buna?

Hiç kimse.

"Daha erken gelmeye çalıştım ama trafik tam bir kâbustu" dedi Sabotaj, yorgun ve susamış halde, bir sandalyeye oturup arkasına yaslanınca.

"Bir çay ister misin?" diye sordu Zeynep122.

"Hayır, sağ olasın."

"Nedir o?" diye sordu Hümeyra, Sabotaj'ın kucağındaki kutuyu işaret ederek.

"Ha, bu... Leyla'ya hediyeydi. Ofiste duruyordu. Ona bu gece vermeyi planlıyordum." Kurdeleyi çekip kutuyu açtı. İçinde bir fular vardı. "Saf ipek."

Boğazına bir yumru yerleşti Sabotaj'ın. Yutkunmakla gitmeyince soluğu kesilir gibi oldu. Bastırmaya çalıştığı bütün üzüntü birden ele geçirdi onu. Gözleri yanıyordu ve daha ne olduğunu anlayamadan ağlamaya başladı.

Hümeyra mutfağa koştu ve bir bardak su ve limon kolon-

yası şişesiyle geri döndü. Suya biraz kolonya döküp Sabotaj'a uzattı. "İç bunu. İyi gelir."

"Ne ki bu?" diye sordu Sabotaj.

"Annemin ilacı – üzüntüye birebirdir, başka şeylere de. Her zaman kolonya bulundururdu yakınlarında."

"Dur bir dakika ya" diye müdahale etti Nalan. "Sabotaj'a onu içirmeyi düşünmüyorsun, değil mi? Annenin ilacı alkol toleransı sıfır olan bir adamı mahvedebilir."

"Ama sadece kolonya..." diye mırıldandı Hümeyra, birden tereddüt etti annesinin devasından.

"İyiyim ben, bir şeye ihtiyacım yok" dedi Sabotaj. Bardağı geri verdi, ilgi odağı olmak utandırmıştı onu.

Sabotaj'ın içkiyi hiç kaldıramadığı bilinen bir gerçekti. Çeyrek kadeh şarap yeterdi onu yerle bir etmeye. Kaç kez diğerlerine ayak uydurmak için birkaç kutu bira devirip filmi koparmışlığı vardı. Öyle gecelerde, ertesi sabah hiç hatırlamadığı maceraları olurdu. İnsanlar, martıları seyretmek için nasıl çatıya çıktığını, vitrindeki bir mankenle muhabbet ettiğini ya da Karavan'da barın üstüne çıkıp, yakalayıp omuzlarına alacaklarını varsayarak kendisini oradan dans edenlerin üstüne atarak nasıl yere çakıldığını bütün detaylarıyla anlatırlardı ona. Duydukları o kadar utanç verici olurdu ki, o hikâyelerin merkezinde olan tuhaf kişiyle hiçbir ilgisi yokmuş gibi davranırdı Sabotaj. Ama bilirdi tabii. Alkole dayanıklı olmadığını bilirdi. Belki sindirmek için gerekli enzimleri yoktu, belki de karaciğeri iyi çalışmıyordu. Ya da belki de karısının ailesindeki hoca ve imamlar, istese de yoldan çıkamasın diye lanetlemişlerdi onu.

Sabotaj'ın tam aksine, Nalan İstanbul'un yeraltı âlemlerinde tam bir efsaneydi. Birbiri ardınca kadeh devirme huyunu, ilk cinsiyet değiştirme ameliyatından sonra edinmişti. Mavi kimlik kartının yerine pembesini almaktan mutlu olsa da, ameliyat sonrası ağrıları o kadar fenaydı ki şişeden yar-

dım almadan tahammül etmesi mümkün olmamıştı. Her biri bir öncekinden daha karmaşık ve pahalı olan başka ameliyatlar izlemişti ilkini. Kimse onu bu konuda uyarmamıştı halbuki. Trans topluluğu içinde bile pek kimsenin konuşmak istemediği ve açıldığı nadir anlarda da fısıltıyla konuşulan bir konuydu bu. Bazen yaralar mikrop kapar, dokular bir türlü iyileşmez, akut ağrılar kronikleşirdi. Ve Nalan'ın vücudu bu beklenmedik komplikasyonlarla mücadele ederken borçları da dağ gibi olmuştu bir yandan. Her yerde iş aradı. Ne iş olsa yapacaktı. Haddinden fazla sayıda kapı yüzüne kapandığında, eskiden çalıştığı mobilya atölyesini bile denedi. Ama kimse ona iş vermiyordu.

Trans kadınlara açık olan çok fazla sektör yoktu ortada, en bilinenleri şarkıcılık, kuaförlük ve fuhuştu. Sesi berbat olduğundan, ilk mesleği hayal bile edemezdi Nalan. Ve her sokağının her bodrum katında bir güzellik salonu açılmış gibi görünen İstanbul'da zaten haddinden fazla kuaför vardı. Trans kadınlar ruhsatlı genelevlere de alınmıyorlardı. Zira müşteriler aldatıldıklarını düşünüp şikâyet ederlerdi. Nihayetinde, kendisinden önce ve sonra gelen birçokları gibi Nalan da sokaklarda çalışmaya başladı.

Sokak karanlık, yorucu, sinsi ve tehlikeliydi; önünde duran her araç, çöl kumundaki tekerlek izleri gibi iz bırakıyordu duyarsızlaşmış ruhunda. Görünmez bir bıçakla kendisini ikiye ayırmıştı. Biri pasif bir şekilde diğerini seyreder, her detayı gözlemler ve çok düşünür, ikinci Nalan'sa her şeyi yapar, hiçbir şey düşünmezdi. Gelip geçenlerin hakaretine uğrar, keyfi şekilde gözaltına alınır, müşterileri tarafından taciz edilir, aşağılanmaların biri biter biri başlardı. Trans kadınlara meraklı olanların çoğu, arzu ile hor görme arasında hiç beklenmedik şekilde savrulup duran adamlardı. Nalan, su ile yağın aksine bu iki duygunun kolayca birbirine karışabileceğini bilecek kadar uzun süredir yapıyordu bu işi. Sen-

den tiksiniyor gibi yapanlar, hiç beklenmedik bir şehvet dalgasıyla pat diye karşına çıkabilir ve senden hoşlanıyor gibi görünenler de istediklerini alır almaz nefretle dolup saldırganlaşabilirlerdi.

Ne zaman resmi bir geçit ya da büyük bir uluslararası konferans olsa, yabancı delegeleri taşıyan siyah arabalar havaalanından şehrin çeşitli yerlerine dağılmış beş yıldızlı otellere doğru ilerlerken, polis şefinin biri kalkıp yollarının üstündeki bütün sokakları temizlemeye karar verirdi. Böyle durumlarda, travestiler sokaklardan çerçöp gibi toplanır, gözaltına alınarak geceyi nezarethanede geçirirlerdi. Bir keresinde, böyle bir temizlik operasyonundan sonra Nalan bir süre gözaltında tutulmuş, saçları rasgele tıraş edilmiş ve giysileri çıkartılmıştı. Onu bir hücreye atıp, orada çıplak ve yalnız bekletmişler, her yarım saatte bir de gelip başından aşağı bir kova pis su dökmüşlerdi. Polis memurlarından biri –ince hatlı, sessiz bir genç adam– meslektaşlarının Nalan'a muamelesinden rahatsız oluyor gibiydi. Adamın yüzündeki kırgın ve çaresiz ifadeyi ve sanki daracık bir alana tıkılmış, tek kişilik görünmez bir hücreye kilitlenmiş olan kendisi değil de oymuş gibi bir an adama üzüldüğünü hâlâ hatırlıyordu Nalan. Sabah ona giysilerini geri verip tek şekerli bir çay getiren de o memur olmuştu. Nalan o gecenin başkaları için daha da zor geçtiğini biliyordu ve konferans bitip de salıverildiğinde başından geçenleri kimselere anlatmamıştı.

İçeri girmenin bir yolunu bulabilirse –ki hep bulurdu– gece kulüplerinde çalışmak daha güvenliydi. Kulüp işletmecilerinin memnuniyetle keşfettiği üzere, Nalan'ın şaşırtıcı bir yeteneği vardı. İçer, içer, içer ama çakırkeyif bile olmazdı. Müşterinin masasına oturur, güneşte parlayan bozuk paraları andıran gözleriyle havadan sudan konuşmaya başlardı. Bu arada, yeni bulduğu arkadaşını mönüdeki en pahalı içkileri ısmarlamaya teşvik ederdi. Viski, konyak, şampanya ve

votka muhteşem Fırat Nehri gibi akardı. Müşteri yeterince kafayı buldu mu, Nalan bir sonraki masaya geçer, süreci baştan başlatırdı. Kulüp sahipleri bayılırdı ona. Para basardı zira hatun.

Nalan kalkıp bir bardağa su doldurdu ve Sabotaj'a uzattı. "Bunu mu aldın Leyla'ya? Pek güzelmiş."

"Teşekkür ederim. Severdi sanırım."

"Eminim severdi." Nalan teselli eder gibi dokundu Sinan'a, parmak uçlarını hafifçe omzuna değdirdi. "Bak ne diyeceğim – sen iyisi mi koy onu cebine. Bu gece kendi ellerinle verirsin Leylacığıma."

Sabotaj gözlerini kırpıştırdı. "Ne?"

"Anlatacağım merak etme..." Nalan duraksadı, dikkatini dağıtan bir ses duymuştu. Koridordaki kapalı kapıya dikti gözlerini. "Kızlar, emin misiniz Cemile'nin uyuduğundan?"

Hümeyra omuz silkti. "Uyanır uyanmaz içeri gelirim demişti."

Nalan hızlı ve emin adımlarla kapıya gidip kolu çevirdi. İçeriden kilitliydi. "Cemile, uyuyor musun, yoksa iki gözün iki çeşme ağlıyor musun? Ve bize kulak misafiri mi oluyorsun bir de acaba?"

Ses yoktu.

Nalan anahtar deliğinden, "İçimden bir ses senin bütün bu süre boyunca uyanık olduğunu söylüyor" dedi. "Kendini çok kötü hissediyorsun ve Leyla'yı özlüyorsun, değil mi? Hepimiz aynı şeyi hissettiğimize göre neden çıkmıyorsun dışarı?"

Kapı yavaşça açıldı. Cemile belirdi.

İri, koyu gözleri şişmiş, kan çanağına dönmüştü.

"Ah tatlım." Nalan, hiç kimseyle konuşmadığı kadar nazik konuşurdu Cemile'yle, her kelimesini tatlı birer elmaymış gi-

bi iyice parlatır, öyle sunardı ona. "Şu haline bak. Ağlama artık. Kendine dikkat etmen lazım senin."

"İyiyim ben" dedi Cemile.

"Nalan haklı – kırk yılda bir de olsa" dedi Hümeyra. "Bak şöyle düşün: Seni bu halde görse ne kadar üzülürdü Leyla."

"Doğru" dedi Zeynep122, teskin eden bir gülümsemeyle. "Gel seninle ikimiz mutfağa gidelim, ha? Bakalım helva olmuş mu!"

"Yemek de ısmarlamalıyız" dedi Hümeyra. "Sabahtan beri kimse bir şey yemedi."

Sabotaj ayağa kalktı. "Yardım edeyim ben size."

"Harika fikir. Siz gidip helvaya bakın ve yemek de ısmarlayın." Nalan, ellerini arkasında kavuşturup, son muharebe öncesinde ordularını denetleyen bir general edasıyla odanın içinde volta atmaya başladı. Parlak mor tırnakları avizenin ışığında parıldıyordu.

Pencerenin yanında durup dışarıya baktı, yüzü yansıyordu cama. Uzaklarda bir fırtına hazırlığı var gibiydi, yağmur bulutları kuzeydoğuya, Kilyos çevresine doğru sürükleniyordu. Akşam boyunca kederli ve düşünceli olan gözlerini şimdi kararlı bir ışık bürümüştü. Arkadaşları bu öğleden sonraya kadar Kimsesizler Mezarlığı'nın adını duymamış olabilirlerdi ama Nalan o berbat yer hakkında bilinmesi gereken her şeyi biliyordu zaten. Geçmişte, kaderinde oraya gömülmek olan birkaç kişiyle karşılaşmıştı ve onların mezarlarına sonradan neler olduğunu kolayca tahmin edebiliyordu. Mezarlığın alametifarikası olan o sefillik aç bir ağız gibi açılıp bir lokmada yutmuştu mutlaka onları.

Daha sonra, hep beraber masaya oturduklarında ve herkesin midesine bir parça yemek girdiğinde, Nostalji Nalan planını arkadaşlarına anlatacaktı. Her şeyi mümkün olduğunca dikkatle ve nezaketle açıklaması gerekliydi, zira ilk başta korkacaklarını biliyordu.

Karma

Yarım saat sonra hepsi masanın etrafına oturmuşlardı. Yakınlardaki bir lokantadan ısmarlanan lahmacunların çoğu masanın ortasında yığılı duruyordu hâlâ. Kimsenin pek iştahı yoktu ama Cemile'ye ısrar etmişlerdi yemesi için. Çok güçsüz görünüyordu kadıncağız, narin yüzü her zamankinden de çökkündü.

Başta şundan bundan konuştular. Ama konuşmak da yemek yemek gibi çok fazla gayret gerektiriyordu. Böyle Leyla'nın evinde oturuyor olmaları ama onun, kulağının ardından kurtulup önüne düşen saçlarıyla mutfak kapısından başını uzatıp onlara ne içeceklerini sormaması bir garip geliyordu. Bakışları, büyüklü küçüklü her bir nesnenin üstünde, sanki hepsini ilk kez keşfediyorlarmış gibi oyalanarak odada geziniyordu. Ne olacaktı bu daireye şimdi? Şayet mobilyalar, tablolar ve süs eşyalarının hepsi buradan çıkarılacak olursa Leyla da bir şekilde kaybolurmuş gibi geliyordu.

Kısa süre sonra Zeynep122 mutfağa gidip elinde bir kâse dolusu dilimlenmiş elma ve Leyla'nın ruhu için yeni kavrulmuş helvayla geri döndü. Helvanın tatlı kokusu odayı doldurdu.

"Helvanın üstüne bir mum koymamız lazım" dedi Sabotaj. "Leyla her zaman yemekleri bir kutlamaya çevirmek için bahane arardı. Bayılırdı partilere."

"Hele de doğum günü partilerine" dedi Hümeyra, sözcük-

leri uzatarak; esnemesini bastırmaya çalışıyordu. Öyle arka arkaya üç tane sakinleştirici içtiğine pişman olmuştu. Üzerine çöken uykuyu dağıtmak için kendisine bir fincan kahve yapmıştı ve kaşığı porselene gürültüyle vura vura şekerini karıştırıyordu şimdi de.

Nalan boğazını temizledi. "Ah, nasıl da çatır çatır yalan söylerdi yaşı konusunda. İlla ki yaşını küçültecek. Nüfusta bile oynama yaptı haspam. Bir keresinde dedim ki: 'Tatlım, madem millete hikâye anlatıyorsun, bari ne anlattığını hatırla. Bir kenara not al. Bu sene otuz üç, seneye yirmi sekiz olmaz ki insan!'"

Güldüler ve sonra kendilerini gülerken yakaladılar, bir şekilde yanlış geldi bu onlara, saygısızlık gibi geldi; durdular.

"Pekâlâ, size önemli bir şey söylemem lazım" diye söze girdi Nalan. "Ama lütfen, itiraz etmeden önce sonuna kadar dinleyin."

"Eyvah. Bunun sonu iyi gelmeyecek" dedi Hümeyra uyuşuk uyuşuk.

"Negatif düşünme" dedi Nalan ve Sabotaj'a döndü. "Hani senin bir kamyonet vardı ya, nerede o?"

"Kamyonetim yok ki benim!"

"Kayınpederinin yok muydu yahu bir tane?"

"Ha, kayınpederin tozlu Chevrolet'sini mi diyorsun? O metal yığınını en son yıllar önce kullanmıştır herhalde. Niye sordun?"

"Zararı yok. İşimizi görsün yeter. Birkaç şeye daha ihtiyacımız olacak: kazma kürek... belki bir de el arabası."

"Fesuphanallah. Bunun neden bahsettiğini anlamayan bir tek ben miyim?" diye sordu Sabotaj.

Hümeyra gözlerini parmak uçlarıyla ovuşturdu. "Merak etme, hiçbirimiz anlamıyoruz ne dediğini. Kafayı yedi yavrum."

"Kafayı filan yemedim" dedi Nalan. Usulca arkasına yas-

landı, göğsü körük gibi inip kalkıyordu. Söylemek üzere olduğu şeyin yüküyle kalbinin daha hızlı çarpmaya başladığını hissetti. "Ben diyorum ki bu gece hep beraber mezarlığa gidelim."

"Ne dedin?!" dedi Sabotaj, çatlak bir sesle.

Ağır ağır canlanıyordu hafızasında: Van'daki çocukluğu, eczanenin üstündeki sıkış tepiş küçük daire, eski mezarlığa bakan odası, saçakların altından gelen ve belki kırlangıçlar, belki rüzgâr, belki de başka bir şeyin çıkardığı o hışırtılar. Anıları bir kenara bırakıp Nalan'a odaklandı Sabotaj.

"Bırak da izah edeyim. Dinlemeden hemen atlamayın, bir dakika bir itiraz etmeyin." Heyecandan kelimeleri ağzından sel gibi döküldü Nalan'ın. "Sakin olmaya çalışıyorum ama elimde değil. Öfkeden çıldıracağım. Hayatı boyunca harikulade arkadaşlıklar, dostluklar kurmuş biri nasıl olur da Kimsesizler Mezarlığı'na gömülebilir ömrünün sonunda? Leylacığımın ebedi adresi nasıl orası olabilir? Haksızlık!"

Nereden çıktığı belli olmayan bir meyve sineği gelip elmaların üstünde uçmaya başladı ve bir an hepsi, konuyu dağıttığı için şükran duyarak, öylece durup sineği seyrettiler.

"Hepimiz severdik Leyla'yı." Zeynep122 kelimelerini özenle seçiyordu. "Bizi bir araya getiren oydu. Ama o artık bu âlemde değil. Ruhuna dua edelim, bırakalım huzur içinde yatsın."

"O feci yerde nasıl *huzur içinde yatacak* ki?"

"Unutma *habibi*, orada yatan yalnızca bedeni. Ruhu orada değil" dedi Zeynep122. "Beden dediğin ne ki? Fani, geçici."

"Nereden biliyorsun?" diye çıkıştı Nalan. "Bak, belki senin gibi dindarlar için beden önemsizdir... geçicidir. Ama benim için öyle değil. Yahu bedeni de bu kadar küçümsemeyin be kardeşim. Şu beden için o kadar çok çabaladım ki ben! Al bunlar için..." –memelerini işaret etti– "elmacıkkemiklerim için... dudaklarım için... Ulan her birine onca para döktüm, bıçak altına yattım, emek verdim. Beden küçümsenir mi bu kadar!"

Tuhaf bir sessizlik oldu.

"Eğer bunlar kulağınıza saçma geliyorsa kusura bakmayın" dedi Nalan. "Tutturmuşsunuz hepiniz 'ruh' diye. Belki de haklısınız kim bilir. Belki gerçekten de vardır öyle bir şey, bilmiyorum. Ama bedenin de bir önemi olduğunu görmeniz lazım."

"Devam et." Hümeyra bir yudum daha almadan önce kahvenin kokusunu içine çekti.

"Yaşlı adamı hatırlayın, ne dedi? Karısına düzgün bir cenaze yapamadığı için hâlâ hayıflanıyordu – bunca yıl sonra. Bütün hayatımız boyunca biz de öyle mi hissedelim istiyorsunuz? Leyla'yı her hatırladığımızda, dostları olarak görevimizi yerine getirmediğimizin bilinciyle, suçluluk duygusuyla yanacağız." Nalan tek kaşını kaldırarak Zeynep122'ye doğru baktı. "Bak bana alınma, gücenme Zeynep, severim seni bilirsin ama öbür dünya dediğin yer benim önceliğim değil. Ben önce burayı adam edeyim. Leyla'nın bu dünyada gördüğü kötü muameleyi ne yapacağız? Yok mu sayacağız?"

"Saymayacağız tabii ki! Ne yapalım ama, söylesene!" diye atıldı Sabotaj hiç düşünmeden ve hemen durdu. Birden bir şüphe belirdi zihninde. "Bana bak, gece gece gidip Leyla'yı mezardan çıkarmamızı teklif etmeyeceksin, değil mi? Üşütmedin o kadar?"

Nalan'ın, ne zaman saçma bir yorumla karşılaşsa yaptığı gibi, elini sallayıp gözlerini varlığına inanmadığı cennete doğru devirmesini beklediler. Mezarlığa gitmekten bahsettiğinde, aklında Leyla'ya düzgün bir cenaze töreni yapmak, ona layıkıyla veda etmek filan olduğunu varsaymışlardı. Ama Nalan'ın daha radikal bir öneri yapıyor olabileceği şu an dank ediyordu kafalarına. Rahatsız edici bir sessizlik çöktü. Herkesin itiraz etmek isteyip de kimsenin bunu ilk yapan olmak istemediği anlardan biriydi.

"Bunu yapmamız gerektiğine inanıyorum" dedi Nalan.

"Sadece Leyla için değil, kendimiz için de. Öldüğümüzde bize ne olacağını düşündünüz mü hiç? Besbelli hepimiz aynı beş yıldızlı muameleye maruz kalacağız." Parmağıyla Hümeyra'yı gösterdi. "Sen kaçıp geldin canım; kocanı terk ederek, aileni ve aşiretini utandırarak. Başka neler var özgeçmişinde? Pespaye kulüplerde şarkı söylemek. Bunlar yetmezmiş gibi birkaç da seviyesiz film var portföyünde."

Hümeyra'nın yanakları kızardı. "Gençtim. Kimsem yo..."

"Biliyorum ama *onlar* anlamazlar. Anlayış filan bekleme hiç. Üzgünüm ama tatlım, sen de doğruca Kimsesizler Mezarlığı'na gideceksin. Eğer ikili bir hayat sürdürdüğünü keşfederlerse belki Sabotaj bile."

"Tamam, yeter" diye araya girdi Zeynep122, sıranın kendisine geldiğini hissederek. "Herkesin canını sıkıyorsun."

"Doğruları söylüyorum ben" dedi Nalan. "Hiçbirimiz sütten çıkmış ak kaşık sayılmayız deyim yerindeyse. Hele de ben. Öldürüyor beni bu ikiyüzlülük. Televizyondaki kırık şarkıcıları herkes bayıla bayıla seyrediyor. Ama kendi çocukları öyle olacak diye kafayı yiyor aynı insanlar. Kendi gözlerimle gördüm, Ayasofya'nın önünde kadının biri elinde bir pankartla duruyordu: *Sonumuz yakın, depremler olacak: Fahişelerle ve translarla dolu bir şehir Allah'ın gazabını hak eder!* Kadına bak. Bize takmış kafayı. Ulan senin kendi kocan, kardeşin, baban, oğlun değil mi bizi ziyaret eden? Onlara niye laf söylemiyorsun? Kadın kadının kurdu olduğu müddetçe iflah olmayız. Ne gelir elden! Kabul edelim ki ben bir nefret mıknatısıyım. Öldüğümde ben de Kimsesizler Mezarlığı'na gömüleceğim."

"Öyle deme" dedi Cemile yalvarır gibi.

"Belki tam anlamadınız ama bu sözünü ettiğimiz yer sıradan bir mezarlık değil. Tam bir... tam bir sefillik var orada."

"Nereden biliyorsun?" diye sordu Zeynep122.

Nalan parmağındaki yüzüklerinden birini çevirdi. "Biliyorum işte. Oraya gömülen tanıdıklarım var." Trans toplumun-

daki pek çok kişinin son adresinin orası olduğunu söylemesine gerek yoktu. "Leyla'yı oradan çıkarmak zorundayız."

"Karma döngüsü gibi." Hümeyra fincanını iki elinin arasına almıştı. "Her gün tekrar tekrar sınava tabi tutuluyoruz. Eğer birinin gerçek arkadaşı olduğunu söylersen günü gelir sadakatin sınanır. Kozmik güçler arkadaşını gerçekten ne kadar düşündüğünü ispatlamanı beklerler. Leyla'nın bana verdiği kitaplardan birinde yazıyordu."

"Ne dediğin hakkında en ufak bir fikrim yok ama sana katılıyorum" dedi Nalan. "Karma, Buddha, yoga... her ne ise işte. Demek istediğim, Leyla benim hayatımı kurtarmıştı. O geceyi asla unutmayacağım. İkimiz yalnızdık. Bu kalın kafalılar bir yerlerden çıkıverdiler ve yumruk sallamaya başladılar. Soysuzlar kaburgalarımın arasından bıçakladılar beni. Her yer kan revan içindeydi. Bildiğiniz kurbanlık koyun gibi kanıyordum. Öleceğimi sandım, şaka değil. Derken bir melek üzerime eğildi, kollarımdan tutup kaldırdı. O zaman açtım gözlerimi. Melek değildi, Leyla'ydı. Kaçabilirdi. Ama kaldı... beni bırakmadı. Bizi oradan çıkardı – bunu nasıl becerdiğini hâlâ bilmiyorum. Beni bir doktora götürdü. Şarlatanın tekiydi herif ama olsun. Beni toparlayıp dikti. Leyla'ya borcum var." Nalan bir soluk alıp ağır ağır verdi. "Kimseyi zorlamak istemiyorum. Eğer gelmek istemezseniz anlarım, gerçekten. Mecbur kalırsam tek başıma da yaparım bunu."

"Ben gelirim seninle" diyen kendi sesini duydu Hümeyra. Kahvesinin geri kalanını kafasına dikti, gözü biraz daha açılmıştı şimdi.

"Emin misin?" Nalan şaşırmış görünüyordu; arkadaşının kaygı ve panik ataklarını çok iyi biliyordu.

Ama içtiği sakinleştiriciler bu akşam Hümeyra'yı korkulardan koruyordu sanki – en azından etkileri geçene kadar. "Evet! Yardıma ihtiyacın olacak. Ama önce biraz daha kahve yapmam lazım. Belki bir termos yapıp yanıma alırım."

"Ben de geliyorum" dedi Sabotaj.

"Ama mezarlıkları sevmezsin sen" dedi Hümeyra.

"Sevmem... ama gruptaki tek erkek olarak sizi kendinizden korumak gibi bir sorumluluk hissediyorum omuzlarımda" dedi Sabotaj. "Ayrıca ben olmadan o kamyoneti de alamazsınız."

Zeynep122'nin gözleri büyüdü. "Durun, durun millet. Yapamayız bunu. Ölüyü topraktan çıkarmak günahtır. Hem söyler misiniz, oradan çıkarınca nereye götüreceğiz?"

Nalan kıpırdandı sandalyesinde, planın ikinci kısmını yeterince düşünmediğini şimdi fark ediyordu. "Onu güzel güzel istirahat edeceği düzgün bir yere götüreceğiz. Sık sık ziyaretine gidip çiçekler götüreceğiz ona. Hatta başına bir mezar taşı koydurmayı başarırız belki. Mermerden, parlak ve pürüzsüz. Üstüne de siyah bir gül ile D/Ali'nin en sevdiği şairlerden birinden bir şiir. Kimdi o çok sevdiği Güney Amerikalı adam?"

"Pablo Neruda" dedi Sabotaj, bakışları duvardaki bir tabloya kaymıştı. Leyla bir yatağın üstünde oturuyordu tabloda, üzerinde kırmızı bir mini etek vardı, göğüsleri bikini üstünden taşıyordu, saçları yukarıda toplanmıştı, yüzü bakana dönüktü hafifçe. Çok güzel ve ulaşılmazdı. Sabotaj D/Ali'nin bunu genelevde yaptığını biliyordu.

"Evet, Neruda!" dedi Nalan. "Seksle kederi kendilerine has bir şekilde harmanlıyor şu Güney Amerikalılar. Çoğu millet ya birini ya diğerini iyi yapar ama Latinler her ikisinde de başarılılar."

"Ya da bir Nâzım Hikmet şiiri" dedi Sabotaj. "Hem Leyla hem D/Ali çok severdi onu."

"Tamam, harika, mezar taşı işini böylece hallettik." Nalan başını sallayarak onayladı.

"Ne mezar taşı yahu! Bunun kulağa ne kadar delice geldiğinin farkında değil misiniz? Onu nereye gömeceğinizi bile bilmiyorsunuz!" dedi Zeynep122, ellerini havaya kaldırarak.

Nalan'ın yüzü asıldı. "Ben bir şey düşüneceğim, tamam mı?"

"Bence onu D/Ali'nin yanına defnetmeliyiz" dedi Sabotaj.

Bütün gözler ona döndü.

"Evet, ben nasıl düşünemedim bunu!" Nalan pofladı. "Bebek'teki o güneşli mezarlıkta yatıyor D/Ali – şahane yer, muhteşem manzara. Bir sürü şair ve müzisyen de orada gömülü. Leyla'ya iyi arkadaş olurlar."

"Hayatının aşkıyla birlikte olacak orada" dedi Sabotaj, kimsenin yüzüne bakmadan.

Zeynep122 iç geçirdi. "Lütfen hepiniz aklınızı başınıza toplar mısınız? D/Ali gayet iyi korunan bir mezarlıkta. Oraya gidip öylece kazmaya başlayamayız. Resmi izin çıkartmamız gerekir."

"Resmi izin çıkartacakmış haspam!" dedi Nalan. "Gecenin bir yarısı kim kontrol edecek oraları?"

Mutfağa doğru giderken Zeynep122'ye bakıp başını salladı, onu sakinleştirmek istiyordu. "Zeynepcim, hiç baskı yok, gelmek zorunda değilsin, bak hiç dert değil."

"Seçeneğim yok ki" dedi Zeynep122, sesi duygusallıkla titreyerek. "Birinin yanınızda durup doğru duaları etmesi lazım. Aksi takdirde topunuz birden lanetleneceksiniz." Başını kaldırıp Nalan'a baktı ve omuzlarını dikleştirdi. "Mezarlık sınırları içerisinde ağzını bozmayacağına söz ver bana. Küfür filan yok."

"Söz" dedi Nalan neşeyle. "Cinlerine nazik davranacağım."

Diğerleri tartışırken Cemile sofradan kalkmıştı sessizce. Sırtına bir ceket almış, kapının yanında ayakkabılarını bağlamakla uğraşıyordu şimdi.

"Sen nereye gidiyorsun?" diye sordu Nalan.

"Hazırlanıyorum" dedi Cemile sakince.

"Sen gelemezsin aşkım. Evde kalıp kendine güzel bir çay yapmalısın, Çapkın Çarli'ye göz kulak olup bizi beklemelisin."

"Neden? Siz gidiyorsanız ben de giderim." Cemile'nin gözleri kısıldı, burun delikleri hafifçe genişledi. "Madem arkadaş olarak *sizin* göreviniz bu, o zaman benim de görevim."

Nalan başını iki yana salladı. "Kusura bakma ama sağlığını düşünmek zorundayız. Gecenin bir yarısı mezarlığa götüremem seni. Leyla duysa derimi yüzerdi canlı canlı."

Cemile başını arkaya attı. "Bana sanki ölüyormuşum gibi davranmayı keser misiniz lütfen! Henüz değil, tamam mı? Henüz ölmüyorum."

Öfke onun için o kadar nadir bir duyguydu ki suspus oldu hepsi.

Pencereden gelen ani bir rüzgâr perdeleri hareket ettirdi. Bir an için odada yeni birinin varlığı hissedildi sanki. İnsanın ensesine değen kaçak bir saç teli gibi belli belirsiz bir dokunuştu bu. Ama giderek güçlendi ve şimdi hepsi hissedebiliyorlardı gücünü, çekimini. Ya onlar görünmez bir âleme geçmişlerdi ya da bir başka âlem onlarınkinin içine sızıyordu. Duvardaki saat tıkır tıkır saniyeleri sayarken, hep birlikte gece yarısının gelmesini beklediler: duvarlardaki tablolar, sessizce onları seyreden bu daire, sağır kedi, meyve sineği ve Tekila Leyla'nın beş kadim dostu – su ailesi.

Yol

Büyükdere Caddesi'nin köşesinde, meşhur bir kebapçının karşısında, nice dikkatsiz sürücüyü ağına düşürmüş ve daha nicelerini düşüreceği de aşikâr olan bir radar vardı. Zaman zaman, bir devriye aracı oradaki sık çalıların arkasına saklanır, kavşaktan son hızla geçen sürücüleri yakalardı.

Sürücüler açısından buradaki hız tuzağının hayli tehlikeli addedilmesinin sebebi bunun ne zaman faaliyette olup ne zaman olmadığının katiyen önceden bilinememesiydi. Bazen şafaktan itibaren orada oluyordu trafik polisleri, bazen yalnızca öğleden sonra şöyle bir uğruyorlardı. Hiç ortada görünmedikleri günler de oluyordu ve o zaman insan dükkânı hepten kapatıp gittiklerini zannedebiliyordu. Ama sonra bazı günler de mavili-beyazlı bir araba sürekli orada oluyor, ölümcül saldırısı için doğru zamanı kollayan bir panter gibi sabırla bekliyordu.

Ama polis memurları açısından bakınca meseleye, burası İstanbul'daki en belalı noktalardan biriydi. Durdurup ceza kesecek hiç sürücü olmadığından değil, aksine, cezayı hak eden sürücü sayısı haddinden fazla olduğundan. Ve her ne kadar deste deste ceza kesmeleri devlete gelir sağlasa da devlet denilen devasa yapının şükran gösterdiği nerede görülmüştü ki? Onlara da göstermeyecekti elbet. O nedenle polisler, böyle saatlerce tetikte olmalarının kime ne faydası olduğunu kendi kendilerine sormadan edemiyorlardı. Hem de bir sürü sakıncası, tehlikesi olan bir işti onlarınki. Arada bir,

çevirdikleri arabalardan biri kodaman bir devlet görevlisinin, kodaman bir işadamının, hâkimin ya da generalin oğluna, yeğenine, karısına ya da metresine ait çıkıyordu. O zaman da polislerin başı kocaman bir derde giriyordu.

Bir meslektaşlarının başına gelmişti zaten – düzgün, namuslu bir adamdı. Çelik mavisi bir Porsche'yi trafikte aşırı süratli araba kullanmaktan durdurmuştu – genç sürücü direksiyonu bırakmış, üstelik pizza yiyordu ve bir de kırmızı ışıkta geçmişti. Gerçi bunlar İstanbul'da her gün bir dolu sürücünün işlediği türden kabahatlerdi. Ne de olsa şayet Paris aşkın, Kudüs Tanrı'nın, Las Vegas günahların şehriyse dedikleri gibi, İstanbul da aynı-anda-birkaç-iş-birden-yapmanın şehriydi. Ama polis memuru bunu bilmezmiş gibi Porsche'yi durdurmuştu yine de.

"Kırmızı ışıkta geçtiniz..."

"Öyle mi?" Sürücü memurun sözünü kesmişti. "Sen benim amcamın kim olduğunu biliyor musun?"

Kafası çalışan her memurun kulak vereceği bir ipucu gizliydi bu sözlerde. Toplumun her katmanındaki binlerce vatandaş benzeri imaları her gün duyar ve mesajı hemen alırdı. Cezalara ayar çekilebileceğini, kuralların eğilip bükülebileceğini, istisnaların yapılabileceğini anlarlardı. Devlet memurlarının geçici körlük yaşayabileceğini ve kulaklarının da bazen sağırlaşabileceğini bilirlerdi. Ama bu polis memuru, her ne kadar işin acemisi olmasa da, dermansız bir dertten mustaripti: idealizm. Adamcağız idealistti. Sürücünün sözlerini duyunca hemen geri adam atacağına, "Bana ne amcanın kim olduğundan" dedi. "Kimse kim, beni ilgilendirmez. Kural kuraldır."

Bunun böyle olmadığını çocuklar bile bilirdi halbuki. Kural dediğin *bazen* kuraldı. Diğer zamanlarda, duruma göre, kimi zaman boş bir laf, saçma bir ifade ya da anlamsız bir şakadan ibaretti kurallar. Her türden şeyin içinden rahatlıkla geçebileceği kadar büyük delikleri olan eleklerdi kurallar...

gerek bu ülkede gerekse bütün Ortadoğu'da, kuraldan başka her şeydi kurallar. Bunu unutmak, memurun işine mal olmuştu. Sürücünün amcası –hükümette bakanmış meğer– adamcağızın doğu sınırında, kilometrelerce gidilse de tek bir arabaya rastlanmayan, kuş uçmaz kervan geçmez bir köye atanmasına sebep olmuştu.

İşte bu nedenle o gece bu meşhur noktada görevlendirilmiş iki devriye polisi kimseye ceza yazmaya pek hevesli değillerdi. Arkalarına yaslanmış, radyodaki futbol maçını –önemli bir şey değil, ikinci lig maçıydı– dinliyorlardı. Daha genç olanı nişanlısından bahsetmeye başladı. Durmaksızın yapıyordu bunu. Diğer memur, adamı ha bire nişanlısından bahsetmeye iten şeyin ne olduğunu bir türlü anlayamıyordu; halbuki kendisi karısını aklına ne kadar az getirse o kadar iyiydi; hiç değilse vazifede olduğu birkaç huzurlu saat boyunca. İzin isteyip, sigara içmek için dışarı çıktı ve gözlerini boş yola dikerek sigarasını yaktı. İşinden nefret ediyordu. Bu pek de alışkın olmadığı bir duyguydu. Daha önce de görevinden sıkıldığı, yorulduğu, bunaldığı zamanlar olmuştu ama nefret yeni bir hadiseydi ve bu hissin yoğunluğuyla baş etmekte zorlanıyordu.

Başını kaldırdı. Uzaklarda kopkoyu bir bulut duvarı görünce irkildi bir an. Sıkı bir fırtına geliyordu anlaşılan. İçine bir kaygı düştü. Yine geçen seferki gibi şehrin her yerinde bodrum katlarını yağmur suyu basmasa bari, diye düşündü. O tam bunları geçirirken zihninden, yüksek sesli, gıcırtılı bir gürültü duydu. Tüyleri diken diken oldu. Lastiklerin asfalt üzerinde çıkardığı garip ses karşısında sırtından aşağı bir ürperti indi. Daha tam dönmeye fırsat bulamadan gözünün ucuyla bir hareket fark etti. Sonra da aracı gördü: Yoldan aşağı haldır huldur gelen bir canavar, görünmez bir finiş çizgisine doğru dörtnala giden metalden yapılmış bir yarış atıydı adeta mübarek.

Bir kamyonetti bu – eski model bir Chevrolet Silverado. İstanbul'da benzerine az rastlanan, Avustralya ya da Amerika'nın geniş yollarına daha çok yakışacak türden bir

araç. Görünüşe bakılırsa rengi bir zamanlar parlak ve şen bir kanarya sarısı olmalıydı ama şimdi üzeri kir ve pas lekeleriyle kaplıydı. Polis memurunun asıl dikkatini çeken, direksiyondaki tip olmuştu ama. Sürücü koltuğunda kızıl saçları sağa sola savrulan iriyarı bir kadın oturuyordu, ağzından da bir sigara sarkıyordu.

Kamyonet hızla geçerken memur arkada birbirlerine sokulup oturmuş insanları fark etti. Rüzgâra karşı sımsıkı tutunmuşlardı birbirlerine. Ve her ne kadar tek tek yüzlerini seçmek zor olsa da büzüşüp oturma şekillerinden, bir hayli rahatsız oldukları anlaşılıyordu. Ellerinde kazma, kürek ve çapaya benzeyen aletler vardı.

Araba daha da hızlandı aniden. Arkada oturan kilolu bir kadın dengesini kaybedince bir çığlık attı ve elinde tuttuğu kazmayı düşürüverdi. Alet tangır tungur yola yuvarlandı. Derken hepsi birden gözden kayboldular – kamyonet, sürücüsü, yolcular.

Polis memuru sigarasını yere atıp ayağıyla ezdi ve yutkunarak, az önce tanık olduğu durumu anlamaya çalıştı. Kapıyı açarken elleri titriyordu.

Meslektaşı da yola bakıyordu. Konuştuğunda sesi heyecan doluydu. "Aman Allah, gördün, değil mi? Neydi o? Kazma mı?"

"Öyle görünüyor" dedi daha yaşlı olan memur, sakin ve kontrollü davranmak için elinden geleni yapıyordu. "Git al bakalım. Delil olarak bize gerekebilir, hem orada bırakamayız zaten."

"İçimden bir ses o kamyonettekilerin tek derdinin çabucak bir yere yetişmek olmadığını söylüyor... tuhaf bir şeyler dönüyor gibiydi sanki" dedi genç memur ve telsizi açtı. "İki-üç-altı no'lu devriyeden merkeze. Duyuyor musunuz?"

"Dinliyorum İki-üç-altı."

"Chevrolet kamyonet. Sürat yapıyor. Tehlikeli olabilir."

"Başka yolcu var mı?"

"Doğrudur." Sesi çatladı. "Şüpheli yük – arkada dört kişi var. Kilyos yönünde hızla ilerliyorlar."

"Kilyos? Teyit edin."

Polis memuru verdiği tanımı ve istikameti tekrarladıktan sonra merkezin bu bilgileri bölgedeki polis birimlerine aktarmasını bekledi.

Araç telsizindeki statik çıtırtısı azalarak kesilince genç memur, "Neden Kilyos'a gidiyorlar acaba?" dedi. "Bu saatte hiçbir şey yoktur ki orada. Sessiz, sakin bir köy."

"Tabii eğer sahile gitmiyorlarsa. Belki ay ışığında parti filan yapacaklardır, kim bilir!"

"Ay ışığında parti..." diye tekrarladı genç memur, sesinde azıcık bir kıskançlık vardı sanki.

"Ya da o sefil mezarlığa gidiyorlardır belki."

"Hangi mezarlık?"

"Ya, bilirsin be. Deniz kenarındaki şu tuhaf, ürkütücü yer. Eski kalenin yakınında" dedi daha yaşlı olan, düşünceli düşünceli. "Gecenin geç bir saatinde, çok yıllar önce, serserinin tekini kovalıyorduk, piç kurusu mezarlığa kaçtı. Peşinden gittim – Allahım, ne safmışım. Karanlıkta ayağım bir şeye takıldı. Ağaç kökü müydü, yoksa bir uyluk kemiği mi? Cesaret edip bakamadım. Düşe kalka devam ettim. İleriden bir ses geldi – derinlerden, pes bir inilti. İnsan sesi olmadığından emindim ama hayvan sesi gibi de değildi. Geriye dönüp, geldiğim yöne koşmaya başladım. Sonra –ekmek Kuran çarpsın bak– ses beni takip etmeye başladı! Havada böyle tuhaf, ekşi bir koku vardı. Hayatımda o kadar korktuğumu bilmem. Kendimi bir şekilde dışarı atmayı başardım ama ertesi gün bizim hanım, 'Sen dün gece ne yaptın?' diye sordu. 'Giysilerin çok fena kokuyor!'"

"Vay be, hiç bilmiyordum."

Daha yaşlı olan başını sallayarak konuştu: "Valla şansın varmış. Bilmesen daha hayırlı. Kimseye faydası olmayan yerlerden biri işte. Sadece düşkünler kendilerini Kimsesizler Mezarlığı'nda bulurlar. Sadece düşkünler..."

Düşkünler

İstanbul'un şehir merkezinden yaklaşık bir saat uzaklıkta, Karadeniz kıyısında uzanır olanca güzelliğiyle, Kilyos namdar eski bir Rum balıkçı köyü. Pudra gibi ince kumlu sahilleri, küçümen otelleri, denize bakan uçurumları ve koskoca işgal ordularını geri püskürtmeyi başarmış, Ortaçağ'dan kalma kalesi ile ünlüdür. Yüzyıllar boyunca, arkalarında türkülerini, dualarını ve sitemlerini bırakarak, kimler gelmiş, kimler gitmiştir buralardan: Bizanslılardan Haçlılar'a Cenevizlilerden korsanlara kadar...

Bugün bunları hatırlayan kimse yoktu artık. Bölgeye adını –Kilia–veren kumlar hemen her şeyin üstünü örtmüş, geçmişin kalıntılarını götürüp, yerlerine pürüzsüz bir unutuş bırakmıştı. Şimdilerde bu sahil kesimi şehirden uzaklaşıp kafa dinlemek isteyen ahali, turistler ve İstanbul'da yaşayan yabancılar için popüler bir tatil yerine dönüşmüştü. Zıtlıklarla dolu bir beldeydi burası: özel plajlarla halk plajları; bikini giyen kadınlarla haşema giyen kadınlar; örtülerini sermiş piknik yapan ailelerle yanlarından hızla geçen bisikletliler; görece ucuz ve salaş evlerin hemen yanlarına sıkıştırılmış, sıra sıra pahalı villalar; yoğun meşe, çam ve kayın ormanları ve hemen ortalarında, beton otoparklar.

Kilyos'un denizi çoğunlukla dalgalı olurdu. Ters akıntılar ve güçlü dalgalar yüzünden her yıl birkaç kişi boğulur, cesetleri lastik botlu sahil güvenlikçilerce kıyıya getirilirdi. Kes-

tirmesi zordu, acaba kurbanlar yersiz bir özgüvenle şamandıraların ötesine mi yüzmüşlerdi, yoksa dip akıntısı onları tatlı bir ninni gibi sarmalayıp kendine mi çekmişti, kim bilebilirdi? Ne zaman bu trajik olaylardan biri yaşansa, tatilciler suyun kenarından hadiseleri seyrederlerdi. Ellerini gözlerine siper ederek, dürbünlerini kullanarak, sanki büyülenmiş gibi hepsi aynı yöne bakarlardı. Bakmayı bırakıp konuşmaya başladıklarında, elleriyle kollarıyla heyecanlı hareketler yapar; birkaç dakika için bile olsa bir maceraya ortak olmuş gibi hissederlerdi kendilerini. En nihayetinde şezlonglarına, hamaklarına geri dönerlerdi. Bir süre, ifadesiz yüzlerle, acaba başka bir yere mi gitsek, diye düşünürlerdi sessizce – kumun yine böyle altın gibi, denizin daha mavi, ortalığın daha sakin olduğu bir başka kumsala mesela. Ama makul fiyatları, enva-i çeşit restoranları, yumuşak havası ve soluk kesen manzarasıyla iyiydi burası. Üstelik bütün bu insanların dinlenmeye ne çok ihtiyaçları olduğunu bir Tanrı bilirdi, bir de onlar. Bunu yüksek sesle dile getirmeseler, hatta kendi kendilerine bile itiraf etmeseler de, doğrusu şu ki, sanki başka yer yokmuş gibi tutup da tam da onların tatil yaptıkları zaman tam da onların tatil yaptıkları yerde boğuldukları için biraz da bozulurlardı ölenlere. Bu yaptıkları bencilce bir hareket gibi gelirdi onlara. Ne de olsa bütün yıl çalışmış, para biriktirmiş, patronlarının kahrını çekmiş, gururlarını ayaklar altına alıp, öfkelerini dizginlemiş ve en umutsuz anlarında, en bedbin anlarında, güneşin altında tembel tembel yatacakları bu tatil günlerinin hayalini kurmuşlardı.

Böylece, oldukları yerde kalırdı tatilciler. Serinlemek istediklerinde hemen bir dalıp çıkarlardı denize, daha az önce talihsiz birinin aynı sularda ruhunu teslim ettiği düşüncesini bir yana iterek.

Zaman geçtikçe bambaşka hadiseler de yaşanacaktı bu suların ötesindeki sularda. Tekrar ve tekrar sığınmacılar-

la dolu bir tekne alabora olurdu deryada – ki seneler içinde daha da artacaktı sayıları. Cesetleri sudan çıkarılır, yan yana dizilirdi, gazeteler serilirdi üzerlerine, kelimelerden örülü bir battaniye gibi. Gazeteciler üşüşürdü olay yerine, hikâyelerini yazmak için. Sonra cesetler, dondurma ve donmuş balık taşımak için tasarlanmış soğutmalı kamyonetlere yüklenir ve talihsiz insanlara tahsis edilmiş bir mezarlığa taşınırdı: Kimsesizler Mezarlığı'na. Afganlar, Suriyeliler, Iraklılar, Somalililer, Eritreliler, Sudanlılar, Nijeryalılar, Libyalılar, İranlılar, Pakistanlılar – doğdukları topraklardan çok uzaklardaki bu mezarlıkta, neresi boşsa oraya defnedilirlerdi apar topar. Etraflarında başka mezarlar olurdu sıra sıra. Sığınmacı ya da kaçak göçmen olmasalar da, kendi memleketlerinde dahi birer yabancı gibi hissetmiş Türkiye vatandaşlarının mezarları da olurdu keza.

İşte, ne turistler ne yabancılar ne de hatta yerel ahalinin çoğu tarafından bilinse de böyle bir mezarlık vardı Kilyos'ta. Üç çeşit ölüye ayrılmıştı: istenmeyen şahıslar, kadersiz yurttaşlar ve kimliği bilinmeyenler.

Her tarafı yavşan çalıları, ısırgan otları ve peygamberçiçekleriyle kaplanmış ve birkaç direği eksik, telleri sarkmış bir tahta çitle çevrilmiş olan bu yer, İstanbul'un belki de en tuhaf ve en gariban mezarlığıydı. Neredeyse yok denecek kadar az olurdu ziyaretçisi. Kıdemli mezar hırsızları bile, lanetlenmişlerin lanetinden korkarcasına buradan uzak dururlardı. Ölüleri rahatsız etmek zaten tehlikeli işti ama hem talihsiz hem de ölü olanları rahatsız etmek felakete resmen davetiye çıkartmaktı.

Kimsesizler Mezarlığı'nda toprağa verilenlerin hemen hepsi şu ya da bu şekilde cemiyetten dışlanmış kişilerdi. Birçoğu aileleri, köyleri ya da toplumun geneli tarafından istenmiyorlardı. Uyuşturucu bağımlıları, alkolikler, kumarbazlar, evsizler, kaçaklar, sokak çocukları, kayıp vatandaşlar, akıl hastaları, sahipsizler, fahişeler, pezevenkler, travestiler, AIDS has-

taları... Sakıncalılar. Dokunulmazlar. Toplumun eliyle bir kenara attıkları.

Kültürel cüzzamlılar.

Mezarlık sakinleri arasında, az da olsa, eli kanlı caniler, seri katiller, intihar bombacıları ve sapıklar da vardı; her ne kadar insana şaşırtıcı gelse de, onların masum kurbanları da buradaydı kimi zaman. Kötü ile iyiyi, zalim ile merhametliyi, ezen ile ezileni, kurdun kuşun bile unuttuğu sıralar halinde yan yana koymuşlardı toprağın altına. En basitinden bir mezar taşından bile mahrumdu birçoğu. Ne de bir isim ya da doğum tarihi vardı bir mezarı bir diğerinden ayırt etmek için. Yalnızca üzerinde numaralar olan, kabaca yontulmuş tahta plakalar mevcuttu, hepsi bu. Ve bu Yaradan'ın bile unuttuğu yerde, ücra bir köşede, hiç kimsenin umurunda olmayan binlerce mezarın arasında taze bir mezar vardı.

Tekila Leyla'nınki.

7053 numara.

7054 numara, hemen sağındaki mezar, kendi canına kıyan bir şarkı sözü yazarına aitti. İnsanlar, o dokunaklı sözleri yazan adamın, unutulmuş bir mezarda yattığını bilmeden, hâlâ sağda solda söylüyorlardı onun şarkılarını. Barlarda çalıyor, sokaklarda mırıldanıyorlardı ezgilerini, o sözleri yazan sanatçının neler yaşadığını düşünmeden bir kez olsun. Kimsesizler Mezarlığı'nda onun gibi birçok intihar kurbanı vardı. Çoğunlukla küçük kasaba ve köylerdendi bunlar; bazı imamlar cenaze namazlarını kılmayı reddettiği ya da kimi aileler utanç ya da kederlerinden onları uzak bir yere defnettirmeye razı geldikleri için buradaydılar.

7063 numara, Leyla'nın kuzeyindeki mezar, bir katile aitti. Kıskançlıktan gözünün döndüğü bir anda karısını öldür-

müş, sonra da karısıyla ilişkisi olduğundan şüphelendiği adamın evini basıp onu da vurmuştu. Dönüşte yolda, şüphelenip onu durdurmaya çalışan bir bekçinin canına kıymıştı. Son bir kurşunu kalıp öldürecek kimse de kalmayınca silahı şakağına dayamış ama ıskalayıp başının yan tarafını uçurmuş, komaya girmiş, ancak birkaç gün sonra can vermişti. Ölüsünü kimse teslim almamıştı.

7052 numara, Leyla'nın sol komşusu, bir başka karanlık ruhtu. Fanatik bir dinci terörist. Bir gece kulübüne dalıp, içeride dans edip içki içenleri vurmaya karar vermiş ama arzu ettiği türden silah, teçhizat bulmayı başaramamıştı. Karanlık bir örgüte yamanmaya çalışmış, onlara yaranmak için ses getirecek bir eylem planlamıştı. Kendi başına bomba yapmaya karar vermişti. Fare zehrine batırılmış çivilerle dolu bir düdüklü tencere kullanmıştı ev yapımı bombayı daha da ölümcül hale getirmek için. Her şeyi en ince ayrıntısına kadar tasarlamıştı – gel gör ki cihazı hazırlarken bir yerde hata yapmış, bulunduğu evi havaya uçurmuştu. Her yöne uçan çivilerinden biri gelip tam kalbine saplanmıştı. Bu olay yalnızca iki gün önce zuhur etmişti ve bu gaddar adam şimdi burada gömülüydü.

7043 numara, Leyla'nın güney komşusu, bir Zen Budist anneanneydi (mezarlıktaki tek Zen Budist). Kadıncağız torunlarını görmek için Nepal'den New York'a seyahat ettiği sırada uçakta beyin kanaması geçirmişti. Uçak zorunlu iniş yapmıştı. Daha önce hiç ayak basmadığı İstanbul'da ölmüştü yaşlı kadın. Ailesi cesedinin yakılıp küllerinin bir vazo içinde Nepal'e gönderilmesini istemiş, bunun için didinmişti. İnanışlarına göre, cenaze ateşinin kadının son nefesini verdiği yerde yakılması gerekiyordu. Ama kremasyon Türkiye'de yasal değildi malum ve ölülerin vakit yitirmeden gömülmesi gerekiyordu.

Şehirde hiç Budist mezarlığı yoktu. Kimi kadim, kimi yeni, çeşit çeşit mezarlık vardı –Müslüman (Sünni, Alevi ve Sufi), Latin Katolik, Rum Ortodoks, Ermeni Apostolik, Er-

meni Katolik, Musevi– ama Budistlere tahsis edilmiş bir alan yoktu. Sonunda Kimsesizler Mezarlığı'na getirilmişti büyükanne. Ailesi de rıza göstermişti bu duruma. Kadıncağızın insan ayrımı yapmadığını, yabancıların arasında bile huzur bulabilen biri olduğu için bunu dert etmeyeceğini söylemişlerdi.

Leyla'nınkine yakın diğer mezarlarda, geçtiğimiz on yıllar boyunca, polis gözetimi altında son nefeslerini vermiş devrimciler de vardı. Kimsenin konuşmak istemediği bir konuydu bu. Ne konuşmak, ne araştırmak. *İntihar etti*, yazıyordu resmi raporlarında, *hücresinde bulunduğunda, boynunun etrafında bir ip (ya da kravat ya da çarşaf ya da ayakkabı bağcığı)* olduğu iddia ediliyordu. Cesetlerin üzerindeki çürükler ve yanıklar başka bir hakikat anlatıyordu oysa; gözaltında ağır işkenceye dair.

Sisteme karşı başkaldırmış, eline silah almış niceleri de burada gömülüydü. Hatta memleketin ta öbür ucundan alınıp bu mezarlığa getirilmişlerdi bazıları. Devlet onların bölgede kahramanlaştırılmasını istemediğinden, bedenleri, sanki camdan yapılmışlar gibi paketlenip buraya transfer edilmişti sessiz sedasız. Gün ışığına çıkmamış, kimsenin ilgilenmediği ve bilmediği pek çok insan hikâyesi vardı bu bedbaht mezarlıkta. Ölülerle birlikte gömülürdü sakıncalı hikâyeler.

Mezarlığın en genç sakinleri, terk edilmiş bebeklerdi. Sarılıp sarmalanıp cami avlularına, güneşli çocuk parklarına ya da loş sinema salonlarına bırakılan paketler. Şanslı olanlar yoldan geçen vatandaşlarca kurtarılıp polise teslim edilir, polis de onları sevecenlikle giydirip besler ve isim verirdi – bahtsız başlangıçlarını telafi etmek ister gibi çoğunlukla Saadet, Neşe ya da Umut gibi şen şakrak isimler verilirdi nedense bu yavrulara. Ama kimi bebekler o kadar talihli değildi. Soğukta dışarıda geçirilen bir gece bile yeterdi soluklarını kesmeye.

Yılda ortalama elli beş bin insan ölürdü İstanbul'da – ve bunlardan sadece yüz yirmi kadarının son durağı Kilyos'taki Kimsesizler Mezarlığı olurdu.

Ne var ki "kimsesiz" değildi onlar. Vardı kimseleri, birer hayat hikâyeleri...

Beklenmedik ziyaretçiler

Şimşeklerle dilimlenen bir gökyüzünün altında belirginleşen siluetiyle bir Chevrolet kamyonet gecenin bir vakti tarihi kalenin yanından tozu dumana katarak süratle geçti. Zangırdayarak ilerledi, kayarak bir bordürün üstünden geçti, karayla denizi birbirinden ayıran kayalara doğru savrulur gibi olduysa da son anda yolu ortalamayı başardı. Birkaç metre sonra da nihayet sarsılarak durdu. Bir an çıt çıkmadı – ne arabanın içinde ne de dışında. Adeta durdu zaman, durdu dünya, dönmez oldu. İkindiden beri sert esen rüzgâr bile kesilir gibi olmuştu sanki.

Sürücü kapısı gıcırdayarak açıldı ve Nostalji Nalan çevik hareketlerle dışarı atladı. Saçları ay ışığında ateşten bir hale gibi parlıyordu. Birkaç adım attı, bakışları önünde uzanıp giden mezarlığa sabitlenmişti. Dikkatle etrafı gözden geçirdi. Paslı demir kapısı, sıra sıra dizilmiş harap mezarları, işaret olsun diye dikilmiş tahta plakaları, serserilere karşı zerre kadar koruma sağlamayan kırık çiti ve yamru yumru servi ağaçlarıyla ürkütücüydü mekânın görünüşü. Tam da Nalan'ın düşündüğü gibi. Havayı içine çekip omzunun üstünden arkaya baktı ve arkadaşlarına seslendi, "Tembeller hadi! Geldik!"

Kamyonetin arkasında birbirlerine sokulmuş oturan dört gölge ancak o zaman cesaret edebildi kıpırdamaya. Birer birer başlarını kaldırıp, etrafta avcı var mı diye kontrol eden geyikler gibi havayı kokladılar.

İlk ayağa kalkan Hollywood Hümeyra oldu. Sırtında sırt çantasıyla araçtan iner inmez eliyle başının üstünü yoklayıp, topuzunu kontrol etti.

"Aman Tanrım, saçım başım berbat oldu. Yüzümü hissetmiyorum bile. Burnum dondu."

"Rüzgârdandır. Ben demedim mi size, fırtına geliyor bu akşam. Başınızı örtün dedim kaç kere. Ama yok, hayır. Sakalım yok ki dinleteyim."

"Rüzgârdan değil, senin yüzünden" dedi Zeynep122, kamyonetin arkasından zar zor inerken. Boyu yetmediğinden, dikkatle kenarlara tutunup sarkması gerekmişti. "Ne biçim araba kullanmak bu ya?"

"Sen buna *araba kullanmak* mı diyorsun?" dedi Sabotaj Sinan. Aşağı atlayıp, sonra da Cemile'ye inmesi için yardım etti. "Araç mı kullanıyor, harp meydanında cenge mi çıkmış belli değil valla."

Sabotaj'ın seyrek saçları telek gibi dik dik olmuştu. Bir şapka takmadığına nasıl da pişmandı ama gecenin köründe bu berbat yere gelmeye razı olduğu için duyduğu pişmanlığın yanında hiçbir şey değildi bu.

"Ya, sen nasıl ehliyet aldın sahi?" diye sordu Zeynep122.

"Kesin hocayla flört etmiştir" diye homurdandı Hümeyra, ağzının içinden.

"Yav bi susun, ya. Amma çene var hepinizde" dedi Nalan, suratını astı. "Yolu görmediniz mi? Çukur dolu. Sayemde sağ salim vardık, bi teşekkür edin."

"Sağ!" dedi Hümeyra.

"Salim!" dedi Sabotaj.

"Hay ben sizi!.." Ne yapacağını bilen birinin seri adımlarıyla kamyonetin arkasına doğru gitti Nalan.

Zeynep122 içini çekti. "Şey, konuşmana dikkat eder misin? Unutma, bir anlaşma yaptık. Mezarlıkta bağırmak yok, küfretmek yok, ileri geri konuşmak yok. Çarpılırız hepimiz."

Tespihini cebinden çıkarıp çekmeye başladı. İçinden bir ses, bu gece macerasının kolay olmayacağını söylüyordu; iyi ruhlardan gelecek bütün yardıma ihtiyacı olacaktı.

Bu arada Nalan arka taraftan aletleri almaya başlamıştı – bir el arabası, bir çapa, bir kazma, bir bel, bir kürek, bir fener, bir kangal ip. Aletleri yere koyup başını kaşıdı. "Kazmalardan biri yok."

"Ha, o mu?" dedi Hümeyra mahcup. "Ben... ben onu düşürmüş olabilirim."

"Ne demek *düşürmüş* olabilirim? Kazma bu yahu, mendil değil ki."

"Tutamadım, ne yapayım. Suç sende. Manyak gibi kullanıyordun arabayı."

Nalan soğuk bir bakış attı ona ama karanlıkta fark edilmedi.

Uzaklarda bir yerde deniz aniden kükredi ve müthiş bir güçle kıyıya vurdu. Rüzgâr yeniden şiddetlenmişti ve dalgaların tuzlu kokusunu taşıyordu yanı sıra.

Arka planda tarihi kale, asırlardır yaptığı gibi sabırla bekliyordu. Bir hayvanın gölgesi kale kapısının önünden süratle geçti – fırtına patlamadan sığınacak bir yer bulmaya çalışan bir sıçan ya da kirpiydi belki.

Sessizce mezarlık kapısını iterek açıp, içeri girdiler.

Beş gölge, beş kadim dost ilerlediler yol bilmeden, kaybettikleri canın peşinde.

Ay, sanki işaret verilmiş gibi, bir bulutun arkasında kayboluverince bütün arazi bir anda siyahın çeşitli tonlarına gömüldü ve o kısacık an boyunca, Kilyos'taki bu yalnız ve ıssız kabristan dünyanın herhangi bir yerinde olabilirdi sanki ya da hiçbir yerinde.

Gece

Mezarlıkta gece, şehirdeki geceye benzemiyordu. Karanlık, ışığın yokluğu demek değildi burada, kendisi başlı başına bir varlıktı adeta – yaşayan, soluk alıp veren bir varlık. Meraklı bir yaratık gibi peşlerinde dolaşıyordu karanlık. Belki onları önlerindeki bir tehlikeye karşı uyarmak istiyordu. Belki de zamanı geldiğinde o tehlikeye doğru itiverecekti – orası belli değildi.

Şiddetli rüzgâra karşı yürümeye devam ettiler. Başta hızlı hareket ediyorlardı, düpedüz korkudan değilse en azından rahatsızlıktan kaynaklanan bir acelecilik vardı üzerlerinde. En önde, bir elinde küreği, bir elinde feneriyle Nostalji Nalan olmak üzere, tek sıra halinde ilerliyorlardı. Nalan'ın hemen arkasında ellerinde birer aletle Cemile ve Sabotaj, onların gerisinde de el arabasıyla Hümeyra vardı. Zeynep122 ise en arkadaydı – sadece bacakları daha kısa olduğundan değil, bir yandan da kötü ruhları uzak tutmak için etrafa kaya tuzu ve haşhaş tohumu serpmekle meşgul olduğu için.

Yerden tuhaf, ekşimsi bir koku yükseliyordu – nemli toprak, ıslak taşlar, yabani devedikenleri, çürüyen yapraklar ve düşünmek dahi istemedikleri birtakım başka şeyler. Miskimsi, ağır bir koku. Yeşil liken kaplı kayalar ve ağaç gövdeleri gördüler etrafta; likenlerin yapraksı kabukları karanlıkta hayalet elleri gibi parlıyordu. Kâh orada kâh burada, fildişi rengi bir sis asılıydı havada. Öylece duruyordu gözlerinin

önünde. Derken biraz sonra, sanki toprağın altından yükseliyormuş gibi gelen bir hışırtı duydular. Nalan durup feneri etrafta gezdirdi. Mezarlığın büyüklüğünü ve üstlendikleri vazifenin ne kadar müşkül olduğunu ancak o zaman kavradılar.

Gidebildikleri sürece, darlığına ve kaygan yüzeyine aldırmadan tek bir patika üstünde ilerlediler; zira onları doğru yönde götürüyor gibi geliyordu yol. Ama kısa süre sonra patika silgiyle silinmişçesine ortadan kayboldu ve kendilerini mezarların arasında yolsuz izsiz bir yamaca tırmanırken buldular. Yüzlerce hatta binlerce mezar vardı, çoğu numaralı plakalarla işaretliydi ama bazılarının numaraları bile yitip gitmiş gibiydi. Ayın ölgün ışığında tüm bu mezarlar başka bir dünyaya, bir hayal âlemine ait gibiydiler.

Arada, mezar taşı olan ayrıcalıklı mezarlara rastladıkları da oluyordu, hatta bir tanesinde bir yazı bile vardı:

Sanma ki sen hayattasın, bense yokum bu âlemde,
Öyle hakikatler vardır ki bilsen korkarsın,
Nefes alan mı ölü, mevta mı hayatta bilemezsin, görünenin aksine.

YV

"Tamamdır, ben geri dönüyorum" dedi Sabotaj, eli küreğine sımsıkı yapışmıştı.

'Nereye gidiyorsun?" Nalan giysisinin koluna saplanan iri bir dikeni çıkardı.

"Okumadın mı? Adam resmen tehdit ediyor bizi yahu."

"Saçmalama, gel buraya. Şiirden mi korkuyorsun?"

"Şiir mi bu?"

"Hem erkek olduğunu nereden biliyorsun? Adının baş harfleri var sadece."

Sabotaj başını iki yana salladı. "Hiç fark etmez. Burada her kim gömülüyse daha ileri gitmememiz konusunda uyarıyor bizi."

"Tıpkı filmlerde olduğu gibi" diye mırıldandı Hollywood Hümeyra.

Sabotaj başını salladı. "Evet, filmin başında bir grup şapşal insan hayaletli bir eve girer ve gecenin sonunda hepsi ölmüş olur! Ve seyirciler de ne düşünürler biliyor musun? Eee, ne işleri vardı öyle tuhaf yerde, onlar da arandılar ama! – yarın sabah gazeteler aynen bunu diyecek bizim hakkımızda."

"Yarın sabahın gazeteleri baskıya girdi bile, merak etme" dedi Nalan muzipçe.

"Aman neyse, iyi o zaman bari." Sabotaj gülümsemeye çalıştı. Ve kısacık bir müddet için de olsa, zaman bir gül gibi katmer katmer açıldı adeta. Tekila Leyla'nın Kaftanlı Kafka Sokağı'ndaki evindeymişler gibi hissettiler kendilerini. Sanki altısı bir arada, çene çalıp birbirlerine takılıyorlardı. Sanki ne ölüm vardı, ne yas, ne de omuzlarında taşıdıkları bu kesif hüzün.

Bir şimşek daha çaktı, bu seferki o kadar yakındaydı ki önleri sıra uzanan toprak sanki aşağıdan aydınlatılmış gibi oldu. Neredeyse hemen arkasından da gök gürültüsü geldi. Kulakları sağır edercesine. Sabotaj durup, hafiften titreyen elleriyle cebinden bir tütün kesesi çıkarttı. Kendisine bir cigaralık sardı ama kibriti bir türlü yakamadı. Rüzgâr fazla sert esiyordu. Nihayet yakmayı başardığında derin bir nefes çekti.

"Hoppala! Ne yapıyorsun?" diye sordu Nalan.

"Sinirlerimi yatıştırmak için. Tel tel olmuş, zavallı sinirlerimi. Yüreğime inecek valla. Kalp krizi geçireceğim şuracıkta. Baba tarafımdaki bütün erkekler kırk üçlerini görmeden ölmüşler zaten. Rahmetli pederim kırk ikisinde kalp krizi geçirmişti. Bil bakalım ben kaç yaşındayım! Yemin ediyorum, buraya gelmeyi kabul etmekle hayatımın hatasını yaptım, sabaha çıkmayabilirim."

"Bi sakin ol. Kendine gel. Kafan güzel olursa ne işe yarayacaksın?" Nalan tek kaşını kaldırdı. "Ayrıca sigara dediğin kilometrelerce uzaktan bile görülebilir, bilmiyor musun? Savaş alanında askerlere neden sigara içme izni verilmez sanıyorsun?"

"Hey Allahım, savaşta mıyız yahu! Hem senin elindeki fenere ne demeli! *Düşman kuvvetleri* benim cigaralığımın ucunu görebiliyor da senin o parlak ışığını göremiyor mu?"

"Bir kere ben yere doğru tutuyorum" dedi Nalan, ne dediğini daha iyi anlatmak için feneri yakınlardaki bir mezara doğru tutarak. Rahatı kaçan bir yarasa havalanıp başlarının üstünden kanat çırparak uzaklaştı.

Sabotaj bir fiskeyle kenara attı cigaralığını. "Peki. Mutlu musun şimdi?"

Tahta plakaların ve yamru yumru ağaçların arasından zikzaklar çizerek ilerlediler; istenmeyen misafirler olduklarını bilmenin huzursuzluğuyla, soğuk havaya rağmen ter içinde kalmışlardı. Eğreltiotları ve devedikenleri bacaklarına sürünüyordu; sonbahar yaprakları ayaklarının altında çıtırdıyordu.

Nalan'ın çizmesinin topuğu bir ağaç köküne sıkıştı. Sendeleyerek dengesini yeniden sağlamaya çalıştı. "Hay ben seni!.."

"Küfür yok" diye uyardı hemen Zeynep122. "Cinlerin kulağına gidebilir. Mezarlıklar en sevdikleri yerler."

"Bunu söylemenin sırası mı şimdi?" dedi Hümeyra etrafa gergin bir bakış fırlatarak.

"Ya sizi korkutmak filan değil niyetim." Zeynep122 kederli bir ifadeyle baktı arkadaşının yüzüne. "Ama bilmenizde fayda var. Dinimizde yeri var cin taifesinin. Şimdi pat diye bir tanesi çıksa karşınıza ne yapacağınızı biliyor musunuz?"

Kimse cevap vermedi bu soruya.

"Paniğe kapılmayacaksın, bu birinci kural. Kaçmaya kalkmayacaksın, bu iki – çünkü onlar bizden hızlı koşarlar. Üçün-

cüsü de, katiyen hiçbir cini küçük görmeyeceksin, ne dişisini ne erkeğini – bilhassa dişisini kızdırmaya gelmez."

"Bak bunu anlarım işte" dedi Nalan. "Beni de kızdırmaya gelmez, hadi hızlanın."

"Eee, şey... Başka kural var mı?" diye sordu Cemile, merakına mani olamadı.

"Var, dördüncü ve son kural: Asla cazibelerine kapılmayacaksın. Asla tatlı dillerine aldanmayacaksın. Cin taifesi kılıktan kılığa girmekte mahirdir."

Nalan alaycı bir ses çıkardı ama baktı ki kimse katılmıyor, topladı hemen. "Pardon."

"İnanmıyorsun ama hepsi doğru bu dediklerimin" diye devam etti Zeynep122. "Kuran'ı okumuş olsaydın bilirdin. Cinler istedikleri her şekle girebilirler: insan, hayvan, bitki, mineral... Şu ağacı görüyor musun? Sen ağaç olduğunu *sanıyorsun* ama olmayabilir pekâlâ."

Hümeyra, Cemile ve Sabotaj çaktırmadan yan gözle baktılar kayın ağacına. Düğüm düğüm olmuş gövdesi ve yerin altındaki cesetler kadar cansız görünen dallarıyla yaşlı ve sıradan bir ağaç gibi görünüyordu. Ama biraz dikkatli bakınca, gerçekten de tekinsiz bir enerjisi, esrarengiz bir havası da var gibiydi hani.

O ana dek istifini bozmadan yürümeye devam etmiş olan Nostalji Nalan yavaşlayıp omzunun üstünden arkaya baktı. "Yahu yeter Zeynep! Korkutma artık şunları. Zaten ödleri boklarına karışmış vaziyette."

"Yardımcı olmaya çalışıyorum ben" dedi Zeynep122. "Hem ne olur güzel konuş."

İçini çekti Nalan. 'Bütün bu dediklerin doğru bile olsa, insanları ne yapacaklarını bilmedikleri bilgilere boğmanın ne âlemi var?' diye sormak geldi içinden ama kendisini tuttu. Onun gözünde, insanlar doğanlara benzerlerdi: Göklere çıkacak, özgürce ve zarafetle ve sınırsızca uçacak güç ve beceriye sahiptiler ama öte yandan, nedense, esarete de razıydılar.

Eskiden, memleketinde yaşarken, doğanların nasıl sahiplerinin omuzlarına konup bir sonraki ödül ya da emri uysalca beklediklerini yakından görmüştü Nalan. Doğancının ıslığı özgürlüğü bitiren çağrıydı. Ayrıca bu asil yırtıcı kuşlara paniğe kapılmasınlar diye nasıl başlık takıldığına da tanıklık etmişti. Görmek bilmek demekti ve bilmek korkutucuydu. Her doğancı bilirdi ki bir kuş karada ne kadar az görürse, yani etrafında ne olduğunu ne kadar az bilirse, o kadar uysal olurdu.

Şimdi, yıllar sonra, Nalan'a öyle geliyordu ki insanlar da, yani Âdemoğulları Havvakızları da biraz bu yırtıcı kuşlar gibiydi. Güç ve para ve ideoloji ve politika da, görmelerini engelleyen bir başlık görevi görüyordu üzerlerinde. Tüm bu batıl inançlar, kehanetler ve hurafeler insanları önlerini görmekten alıkoyuyor ve onları kontrol altında tutuyordu ama bir yandan da özgüvenlerini içten içe öyle zayıflatıyordu ki bir noktadan sonra her şeyden korkar hale geliyorlardı.

O böyle değildi ama. O farklıydı. Bakışlarını fenerin ışığında parıldayan bir örümcek ağına sabitleyip, bir kez daha hiçbir şeye inanmamanın en iyisi olduğunu tekrarladı kendi kendine. Ne din ne siyaset ne de ideoloji. Hiçbir şey Nalan'ın gözünü bağlayamayacaktı. Onun hiçbir kolektif inanışa ya da görüşe ihtiyacı yoktu. Nostalji Nalan sadece bir insan, asi ruhlu bir birey olarak görüyordu kendini ve inanıyordu ki hep öyle kalacaktı.

Votka

Karşılarına çıkan yeni bir patikayı izlediler bir müddet. Yolun çatallandığı bir köşeye geldiklerinde durdular. Burada mezar numaraları karmakarışık görünüyordu, sıralı değildi. Fenerin ışığını üstlerinden geçirerek okudu Nalan: "7040, 7024, 7048..."

Belli belirsiz kaşlarını çattı, sanki birisi onunla dalga geçiyor gibiydi. Matematikle arası hiçbir zaman iyi olmamıştı. Ne matematikle ne de başka bir dersle aslına bakılırsa. Bugün hâlâ döne döne gördüğü kâbuslardan biri, yeniden okula gitmekle ilgiliydi. Kendini çirkin bir önlük giydirilmiş ve saçları kıpkısa kesilmiş küçük bir oğlan çocuğu olarak, imla ve dilbilgisi hataları yüzünden bütün sınıfın önünde öğretmenden dayak yerken görürdü rüyasında.

O zamanlar kimse bilmezdi *disleksi* ne demek. Köyün Günlük Hayat Sözlüğü'nde yerini almış bir kelime değildi ki. Ne sınıf öğretmeni ne de okul müdürü Nalan'ın halinden anlardı. Öğrencilik yılları öyle kötü geçmişti ki bugün bile hatırladıkça irkiliyor, beti benzi atıyordu.

"İyi misin?" diye sordu Zeynep122.

"Hımmm, yok bi şey." Nalan hemen toparlandı.

"Bu işaret plakaları çok tuhaf" diye homurdandı Hümeyra. "Ne yöne gideceğiz şimdi?"

"En iyisi siz hepiniz burada durun. Ben bir gidip bakayım" dedi Nalan.

"Birimiz seninle gelsek daha iyi olmaz mı?" Cemile endişeli görünüyordu.

Nalan elini salladı. Azıcık yalnız kalıp kafasını toplamaya ihtiyacı vardı. Ceketinin iç cebinden bir matara çıkarıp koca bir yudum içti güç versin diye. Sonra da matarayı, grupta kendisi dışında alkol kullanan tek kişi olan Hümeyra'ya uzattı: "Denesene ama dikkatli ol."

Böyle dedi ve yollardan birinde gözden kayboldu.

Şimdi fenersiz kalan dörtlü, ayın da bir anda bulutların arkasına girmesiyle tamamen karanlığa bürünmüştü. Milim milim birbirlerine yanaştılar.

"Filmlerde kritik an hep böyle başlar, farkındasınız, değil mi?" diye mırıldandı Hümeyra. "İçlerinden biri diğerlerinden ayrılır ve vahşice öldürülür. Grubun sadece birkaç metre ilerisinde hem de... ama diğerlerinin ruhu bile duymaz tabii. Sonra biri daha gider ona bakmaya, onun da sonu aynı olur..."

"Sakin ol, kimseye bir şey olmayacak" dedi Zeynep122.

Hümeyra içtiği bütün o sakinleştiricilere rağmen geriliyorsa, Sabotaj'ın kendini daha da kötü hissetmesi normaldi. Bir adım attı Hümeyra'ya doğru Sabotaj Sinan. "Şu Nalan'ın sana verdiği içki..." dedi. "Birer yudum alsa mıydık?"

Hümeyra tereddüt etti. "Sen mi? Hayatta olmaz. İçki içince fena oluyorsun, biliyorsun."

"Ama o normal günlerde. Bu gece acil durum söz konusu. Şu halimize bak, gecenin bir yarısı mezarlıktayız. Bugün bir yudum içmeyeceğim de ne zaman içeceğim? Ailemdeki erkeklerin başına gelenleri anlattım. *Bu yer* benim en büyük korkum hayatta. Van'da evimizin arka bahçesinde vardı bir mezarlık. Hep o geliyor aklıma. Ölüm kanımı donduruyor."

"Cigaralığını içsen?" diye bir öneride bulundu Cemile, yardımcı olmaya çalışarak.

"Kalmadı ki. Nasıl yürüyeceğim ben bu halde? Vallahi dizlerim titriyor."

Hümeyra'yla Zeynep122 birbirlerine baktılar. Cemile omuz silkti.

"Peki" dedi Hümeyra. "Benim de bir yudum içmeye ihtiyacım var doğrusu."

Matarayı Hümeyra'dan alarak sağlam bir yudum içti Sabotaj. Sonra bir büyük yudum daha.

"Tamam, yeter" dedi Hümeyra. O da dikti matarayı kafasına. Boğazından aşağı ateşten bir ok atılmış gibi oldu. Yüzünü buruşturup iki büklüm oldu. "Neydi... aaahh... neydi bu be?"

"Bilmiyorum ama ben sevdim" dedi Sabotaj ve matarayı kaparak bir yudum daha aldı hızlıca. Çok iyi gelmişti, kaşla göz arasında bir fırt daha götürdü.

"Hop, dur artık." Hümeyra matarayı geri alıp kapağını kapattı. "Bayağı kuvvetli bir şey bu. Ben hiç..."

"Tamam, hadi gidelim! Buldum yolu" diye bir ses yükseldi gölgelerin arasından. Nalan geri geliyordu.

"Şu senin içki" dedi Hümeyra Nalan'a doğru yürürken. "Ne biçim bir zehirmiş ya o?"

"Haa, denedin mi? Özel bir şey. Adı Spiritus Magnanimus. Polonya votkası – ya da Ukrayna, Rus veya Slovak. Biz nasıl Türkler, Lübnanlılar, Suriyeliler ve Yunanlar kendi aramızda baklavayı kim buldu diye kavga ediyorsak... Slavların da votka savaşları var."

"Haa, votkaydı yani o?" dedi Hümeyra, inanmazlıkla.

Nalan'ın yüzü bir gülümsemeyle aydınlandı. "Ne sandın! Başka hiçbir votkaya benzemez ama. Yüzde doksan yedi alkol. Fonksiyonel, pratik. Dişçiler hastalarına içirir dişlerini çekmeden önce. Doktorlar ameliyatlarda kullanır. Hatta parfüm bile yapıyorlar bundan. Ama Polonya'da cenazelerde içerlermiş – ölünün şerefine. O nedenle uygun olur dedim ben de."

"Votka mı getirdin yani mezarlığa?" dedi Zeynep122 ve başını iki yana salladı. 'Günah, hiç aklına gelmedi mi?"

"Yahu içen benim içiren benim, kime günah?"

"Ölülere saygısızlık."

"Ne saygısızlığımı gördün be kadın?" dedi Nalan, alınmış gibiydi. "Senin beğenmeni beklemiyordum zaten."

"Eee şey, Leyla'nın mezarını bulabildin mi peki?" diye sordu Cemile, gerilimi dağıtmak için konuyu değiştirerek.

"Evet, evet! Diğer tarafta. Hazır mıyız millet?"

Yanıt vermelerini beklemeden, Nostalji Nalan feneri sol taraflarındaki patikaya doğrultarak yürümeye başladı. Sabotaj'ın yüzüne yerleşen tuhaf tebessümü ve gözlerinin cam gibi olmaya başladığını fark edememişti.

Kusur insana mahsustur

Nihayet vardılar. Birbirlerine yaslanıp sanki çözmeleri gereken bir bulmacaymış gibi baktılar söz konusu mezara. Diğer mezarların çoğu gibi bunun da üstünde yalnızca bir numara vardı. Ne Tekila yazıyordu mezar taşında ne de Leyla. Zaten ortada bir mezar taşı da yoktu. Kenarları çiçeklerle düzgünce çevrilmiş, iyi bakılmış bir mezar yeri de. Var olan tek şey, birilerinin alelacele üstüne bir rakam karaladığı tahta bir plakaydı.

Varlıklarından rahatsız olan bir kertenkele bir kayanın altından fırlayıp ilerideki çalıların arasına girerek gözden kayboldu. Sesini bir fısıltı düzeyine indirerek, "Leylacığım burada mı şimdi?" diye sordu Hümeyra.

Nalan sessiz bir gerginlikle dikildi bir an. Yutkundu. Kelimeler boğazında düğümlendi. "Evet, hadi kazalım."

"Yahu durun, Allah rızası için" Zeynep122 elini kaldırdı. "Önce dua etmek lazım. Usul yordam bilmeden atlamayın hemen."

"İyi peki" dedi Nalan. "Ama kısa kes lütfen. Acelemiz var."

Zeynep122 çantasından bir kavanoz çıkardı ve önceden hazırladığı karışımı etrafa serpmeye başladı: kaya tuzu, gülsuyu, sandal ağacı macunu, kakule tohumları ve kâfuru. Gözlerini kapatıp avuçlarını göğe doğru açarak Fatiha suresini okudu. Hümeyra da katıldı ona. Başı dönen Sabotaj'ın duaya başlamadan önce bir kenara oturması gerekti. Cemile ise sessizce üç kez haç çıkardı.

Sonra derin bir sessizlik oldu. Keder dolu bir sessizlik.

"Tamamdır, başlayabilir miyiz artık?" dedi Nalan.

Bütün ağırlığını kullanarak elindeki küreği toprağa sapladı ve çizmesiyle kenarına bastırdı. Toprağın soğuktan sertleşmiş olacağından endişe etmişti ama gayet yumuşak ve ıslaktı; hızla işe girişerek bir tempo tutturdu. Toprağın insana huzur veren o tanıdık kokusu ve hissi sarmıştı her yanını.

Nalan'ın gözünün önüne bir görüntü geldi birden. Leyla'yı ilk gördüğü zamanı hatırlıyordu – uzun seneler önce, genelevin pencerelerinde gördüğü, soluğuyla camı buğulandıran yüzlerden biriydi sadece Leyla. Omuzlarına düşen saçları ve koyu renkli, iri, anlamlı gözleriyle, Nalan'ın tarla sürerken bulduğu bir madeni paranın üstündeki kadını andırıyordu. Tıpkı bir Bizans imparatoriçesi gibi, zamana ve mekâna meydan okuyan, yakalaması güç bir şeyler vardı çehresinde, ifadesinde.

"Ona ne olduğunu hiç merak etmedin mi?" diye sormuştu Leyla, bir gün durup dururken.

"Kime yahu?"

"Şu senin genç geline... hani odada bir başına bırakıp çıktığın kızcağız?"

"Aman, ne bileyim. Herhalde bir başkasıyla evlenmiştir. Bir araba dolusu çocuğu vardır şimdiye."

"Konu o değil. Sen onu o odada yalnız bıraktın, çıktın gittin. Kim bilir ne kötü hissetti kendini."

"Yahu geçmiş zaman be Leyla. Ne demeye kurcalıyorsun, ne olduysa oldu."

"Olmaz öyle. Bak ne diyeceğim? Bana kartpostal yolluyorsun ya? Ona da bir mektup yazsana, ne güzel olur. Hiç olmazsa neden böyle davrandığını açıklayıp özür dilemelisin."

"Yahu kafayı mı yedin? Ciddi misin sen? Düzmece bir evliliğe zorlanmıştım. Baskı üstüne baskı. Israr üstüne ısrar. Kaçmasaydım ölürdüm herhalde. Kendimi, ruhumu, aklımı

kurtarmak için kaçtım oradan. Kalsaydım, bütün ömrümce bir yalanı yaşasaydım daha mı iyi olurdu?"

"Tabii ki olmazdı. Hayatlarımızı tamir etmek için ne gerekiyorsa yapmalıyız, evvela kendimize borçluyuz bunu – ama bunu yaparken başkalarını kırmamaya da dikkat etmeliyiz, özen göstermeliyiz."

"Hey Allahım, çıldırtacak beni bu kadın."

Leyla o sabırlı ve bilge bakışıyla bakmıştı ona.

Nalan pes eder gibi ellerini havaya kaldırmıştı. "Peki, tamam... Bir mektup yazarım. Ne diyeceksem bunca sene sonra."

"Doğruyu söyle yeter. Söz mü?"

"Aman peki söz!"

Şimdi, bunca zaman sonra Nalan, Leyla'nın mezarını kazmaya devam ederken, düşünceleri o çoktan unutulmuş konuşmaya gitti istemsizce. Leyla'nın sesini kafasının içinde duydu bir an ve o söz verdiği mektubu da hiçbir zaman yazmadığını hatırladı acı acı.

Sabotaj mezarın kenarında durmuş Nalan'ı hayranlıkla karışık bir hayretle seyrediyordu. Bedensel güç gerektiren işlerde hiçbir zaman iyi olmamıştı kendisi; evde ne zaman bir musluk tamir etmek ya da bir raf takmak filan gibi işler çıksa komşuyu çağırırlardı. Ailedeki herkes onu matematik hesapları, formüller, rakamlar gibi sıkıcı konuların içinde kaybolmuş bir adam olarak görürdü. Oysa Sabotaj inanıyordu ki yaratıcı bir zihne sahipti, keşfedilmemiş yeteneklere. Henüz keşfedilmemiş bir sanatçı olduğuna inanıyordu içten içe. Ya da kıymeti bilinmemiş bir bilim adamı. Ziyan olmuş bir yetenek. D/Ali'ye nasıl gıpta ettiğini hiç itiraf etmemişti Leyla'ya. Başka neleri söylememişti ona? Anılar zihninin içinden hızla geçmeye başladı. Çocukluğundan beri tanıyordu Leyla'yı. La-

kin aralarındaki arkadaşlık bir yapboz gibiydi. Parçalar yerine otursa da çatlaklarla parçalanmıştı resim.

Vücudunda gezinen votkanın etkisiyle kanı hızlanmış, şakaklarında zonkluyordu. Neredeyse kulaklarını kapatacaktı bu sesi duymamak için. Bekledi. Geçmeyince, başını sanki gökyüzünde bir teselli bulmak ister gibi arkaya attı. Orada, yukarıda çok garip bir şey fark etti; yüz ifadesi gevşedi birden. Ayın yüzeyinden bir surat bakıyordu ona. Şaşırtıcı derecede tanıdık bir yüzdü bu. Birer çentik gibi olana dek kıstı gözlerini. Kendi yüzüydü bu! Birisi ayın üstüne onun resmini yapmıştı! Afallayan Sabotaj, hırıltılı bir hayret nidası çıkardı. Kendini kontrol etmek için dudaklarını ısırdıysa da pek bir işe yaramadı.

"Ayı gördünüz mü? Ben varım ayın üstünde!" dedi Sabotaj, yanakları alev alev.

Nalan kazmayı bıraktı. "Nesi var bunun? Kafayı mı üşüttü?"

Sabotaj gözlerini devirdi. "Neyim mi var? Hiçbir şeyim yok alimallah. Neden hep benim bir sorunum olduğunu varsayıyorsun ki? Gayet iyiyim ben. Turp gibiyim!"

Nalan sertçe bir soluk alıp küreği elinden bıraktı ve Sabotaj'a doğru yürüdü. Omuzlarından tutup gözbebeklerine baktı ve genişlemiş olduklarını fark etti.

Hızla diğerlerine döndü. "İçki mi içti bu yoksa?"

Hümeyra pişmanlıkla yutkundu. "Ya, şey... birazcık... Kendisini iyi hissetmiyordu."

Nalan dişlerini sıktı. "Anladım zaten bakar bakmaz. Tam olarak ne içti peki?"

"Senin... votkan var ya, ondan" dedi Zeynep122.

"Ne? Kafayı mı yediniz? Ben bile dikkatli içiyorum onu. Sabotaj kaldırır mı sandınız? Kim ilgilenecek şimdi onunla?"

"Ben! Ben ilgilenirim kendimle" dedi Sabotaj, kelimeleri tam telaffuz edemeden.

Nalan yeniden küreği eline aldı. "Uzak tutun şunu benden. Ciddiyim! Hepiniz sorumlusunuz bu halden."

"Gel canım, benim yanımda dur sen" dedi Hümeyra, Sabotaj'ı nazikçe kendisine doğru çekerken.

Sabotaj bitkinlikle karışık bir heyecanla iç geçirdi. En yakınındaki insanlarca yanlış anlaşılmanın verdiği o çok bildik his dolmuştu içine bir kez daha. Kelimelerle arası hiçbir zaman iyi olmamıştı, duygularını ifade etmekte de hiçbir zaman iyi değildi. Sevdiklerinden onun suskunluklarını okuyabilmelerini beklemişti hep. Konuşması gerektiği zamanlarda sıklıkla ima yoluna giderdi; hislerini açması gerektiğinde daha da beter örterdi üstlerini. Ölüm herkes için ürkütücüydü belki ama başkalarının ihtiyaç ve taleplerinin yön verdiği, kandırmaca ve mecburiyetlerle dolu bir hayat yaşadığını içten içe bilen biri için galiba daha da ürkütücüydü. Artık babasının –annesiyle onu Van'daki o dar kafalı, dedikoducu mahallede bir başlarına bırakarak– ölüp gittiği yaşa da geldiği için, kendisi de öldüğünde arkasında ne kalacağını sorgulamaya hakkı olduğunu düşünüyordu.

"Ayın üstünde benim yüzümü görmedi mi hiç kimse? Ne yani, bir tek ben mi gördüm?" diye mırıldandı Sabotaj, topuklarının üstünde ileri geri giderek; dalgalı sulardaki bir sal gibi sallanıyordu bütün vücudu.

"Şşş, tamam canım, gördük hepimiz" dedi Hümeyra yatıştırmak için.

"Yemin et, gördün mü sahi?"

Zeynep122, yemin etmeye yanaşmasa da, başını salladı, "Evet, evet" dedi. "Gördük."

"Gitti şimdi" dedi Sabotaj, gözlerini yere indirerek; morali bozulmuş gibi düştü suratı. "Puf! Yok artık. Ölüm dediğin de böyle bir şey işte. Bir varmışım bir yokmuş..."

"Bir yere gittiğin yok. Burada, yanımızdasın." Hümeyra termosunu açıp biraz kahve ikram etti ona.

Birkaç yudum aldı Sabotaj ama pek teselli bulmuş gibi görünmüyordu. "Kabristanda ne işim var ki? Tüylerimi diken diken ediyor burası."

"Benim de" dedi Hümeyra alçak sesle. "Yola çıktığımızda cesur hissediyordum kendimi ama artık öyle değil. Bu gece uzun zaman kâbuslarıma girecek, eminim."

Nalan'a yardım etmedikleri için kendilerini mahcup hissetseler de, dördü yan yana durmuş, bekliyorlardı şimdi Leyla'nın mezarının kazılmasını. Bu tuhaf yerde azıcık bir düzen ve huzur varsa onu da bozuyor olmaktan endişe ediyorlardı. Ama bunu Nalan'a söylemeye hiçbirinin cesareti yoktu.

Mezar açılınca, Sabotaj'la kızlar toprak yığınının etrafına toplandılar; o karanlık çukura bakmaya niyetleri yoktu. Henüz yoktu en azından.

Nalan kazdığı delikten dışarı tırmandı, soluk soluğa ve çamur içindeydi. Eliyle terini sildi ve bunu yaparken bütün alnını çamur yaptığını fark etmedi. "Yardımınız için teşekkürler pis tembeller" dedi.

Diğerleri yanıt vermedi. Konuşmaya korkuyorlardı. Bu çılgınca plana razı olmak ve o kamyonete atlamak hem bir macera hem de Leyla için yapılması gereken şey gibi görünmüştü başta. Ama şimdi, çıplak, ilkel bir korku sarmıştı içlerini birdenbire; gecenin bir yarısı bir cesetle karşı karşıya gelince, daha önceden verdikleri sözlerin pek bir etkisi kalmıyordu.

"Hadi. Çıkaralım onu." Nalan fenerini mezarın içinde gezdirdi.

Birkaç ağaç kökü çarptı gözlerine ışıkta, yılan gibi kıvrılıyorlardı. Çukurun dibinde, üzerine yer yer toprak parçaları düşmüş kefen görünüyordu.

"Niye tabut yok?" diye sordu Cemile, biraz yaklaşıp aşağıya bakmayı başardığında.

Zeynep122 başını iki yana salladı. "Hıristiyanlar öyle gömülür. Biz Müslümanlar ölülerimizi basit bir kefen içinde gömeriz. Başka hiçbir şey olmaz. Böylece hepimiz eşit oluruz ölünce. Sizinkiler nasıl yapıyordu memlekette?"

"Hiç ölü birini görmedim ben daha önce" dedi Cemile, sesi çatlayarak. "Annem hariç. Annem Hıristiyan'dı ama evlenince Müslüman olmuştu... ama tam olarak da kopmamıştı... cenazesiyle ilgili bazı anlaşmazlıklar çıktı. Babam Müslüman cenazesi istedi; teyzemse Hıristiyan cenazesi. Büyük kavga çıktı aralarında. İşler çirkinleşti."

Üzüntü bir pelerin gibi tüm bedenini sararken, başını salladı Zeynep122. Din onun için her zaman bir umut, dayanak ve sevgi kaynağı olmuştu – onu karanlığın mahzeninden alıp ruhani ışığın katına çıkaran bir efsun adeta. Ama onun yüreğini ısıtan ve onu inanç, renk ya da milliyet farkı gözetmeksizin tüm insanlığa yakınlaştıran öğretiler, bazılarınca öyle bir yorumlanıyordu ki insanları kutulara bölebiliyor, kafalarını karıştırabiliyor ve birbirlerinden ayırabiliyor, düşmanlığın ve kinin ve hatta katliamların tohumlarını ekebiliyorlardı. Bir asansör gibiydi belki de din. Onu yukarıya çıkarıyor ama bazılarını da yerin dibine indiriyordu. Bir gün Allah'ın huzuruna varacak olsa O'na bunu danışmak isterdi. Dinin bu asansör yanını. Ve şu basit soruyu sormak isterdi Zeynep122: "Neden Sen'i bu kadar yanlış anlamalarına göz yumdun benim güzel ve merhametli Allahım?"

Ağır ağır aşağı indirdi bakışlarını. Orada gördüğü şey karşısında bir anda unutuverdi düşüncelerini. "Leyla'nın kefeninin üstünde tahta plakalar olmalıydı" dedi. "Neden korumamışlar vücudunu?"

"Mezar kazıcılarının umurunda değilmiş herhalde." Nalan ellerinin tozunu silkeledi ve Zeynep122'ye döndü. "Hadi bakalım, atla!"

"Ne? Ben mi?"

"Benim burada kalıp ipi çekmem gerekiyor. Birisi de aşağıya inmeli. En küçük sensin."

"Aynen. Zaten bu yüzden ben inemem. İnersem bir daha çıkamam."

Nalan bir düşündü bunu. Hümeyra'ya baktı –fazla şişman–, sonra Sabotaj'a baktı –fazla sarhoş– ve son olarak Cemile'ye döndü – ama o da fazla güçsüzdü. İç geçirdi. "Peki, ben yaparım. Yeterince kaldım zaten orada ne de olsa."

Küreği bir tarafa bırakıp kenara biraz daha yaklaştı ve aşağıya baktı. Bir keder dalgası yükseldi göğsünde. Orada, aşağıda en iyi arkadaşı, hayatının yirmiden fazla yılını –iyi zamanları, kötü zamanları ve berbat zamanları– paylaştığı kadın yatıyordu.

"Pekâlâ, şöyle yapacağız" dedi Nalan. "Ben aşağıya ineceğim, siz bana ipi atacaksınız, ben de onu Leyla'nın etrafına dolayıp bağlayacağım. Üçe kadar sayacağız ve ben 'tamam' deyince yukarıya çekeceksiniz, anlaştık mı?"

"Anlaştık!" dedi Hümeyra, hırıltılı bir sesle.

"Nasıl çekeceğiz? Bir bakayım" dedi Sabotaj ve kimsenin onu durdurmasına fırsat bırakmadan ileri atıldı.

Normalde soluk olan benzi, adam deviren votkanın etkisiyle kasabın kesme tahtasını andıran bir kırmızı tonuna bürünmüştü. Ceketini çıkarmış olduğu halde şakır şakır terliyordu. Boynunu uzatabildiğince uzatarak gözlerini kısıp mezarın içine baktı. Rengi attı.

Birkaç dakika önce kendi yüzünü ayın üstünde görmüştü. Bir şok yaşamıştı. Ama şimdi yüzünün hayalete benzeyen bir yansıması aşağıdaki kefenin üstündeydi. Ölüm'den gelen bir işaretti bu. Arkadaşları anlamayabilirlerdi ama Azrail sıranın onda olduğunu söylüyordu ona, biliyordu Sabotaj. Başı dönmeye başladı. Midesi bulanarak, yarı kör bir halde öne sendeledi ve dengesini kaybetti. Yer sanki bir anda altından kaydı ve kendisini doğruca mezarın içinde buldu.

Her şey o kadar hızlı olmuştu ki diğerleri tepki vermeye fırsat bile bulamamıştı – çığlık atan Cemile hariç.

"Şu haline bak!" Nalan bacakları açık durmuş, elleri kalçalarında, Sabotaj'ın durumunu inceliyordu. "Nasıl bu kadar dikkatsiz olabilirsin?"

"Ay eyvah! İyi misin?" Hümeyra kenardan dikkatlice baktı.

Sabotaj, titreyen çenesi dışında tamamen hareketsiz, öylece duruyordu çukurun içinde.

"Hayatta mısın oğlum, ses versene?" diye sordu Nalan.

Dile gelen Sabotaj, "Galiba..." dedi. "... bir mezarın içindeyim."

"Evet, farkındayız" dedi Nalan.

"Paniğe kapılma" dedi Zeynep122. "Şöyle düşün. Şu an en büyük korkunla yüzleşiyorsun; bu aslında senin için hayırlı bir şey."

"Çıkarın beni. Lütfen!" Hiç tavsiye dinleyecek durumda değildi Sabotaj. Kefene basmamaya dikkat ederek kenara geçti ama anında geri kaydı; mezarın zifiri karanlığında göremediği birtakım yaratıklardan ödü kopuyordu.

"Hadi Nalan, yardım et, korkudan ölecek" dedi Hümeyra.

Nostalji Nalan omuz silkti. "Neden ki? Belki de orada biraz kalıp dersini alsa daha iyi olur."

"Ne diyor? Ne diyor?" diye seslendi bulunduğu çukurdan Sabotaj. Sanki boğazına katı bir madde takılmış gibi bir acayip geliyordu sesi.

Cemile araya girdi. "Şaka yapıyor. Kurtaracağız seni, merak etme."

"Tabii ya. Hiç endişelenme sen" dedi Zeynep122. "Dur sana bir dua öğreteyim, faydası ol..."

Sabotaj'ın soluk alıp verişleri hızlandı. Dua filan düşünecek halde değildi. Mezarın yan duvarlarından sızan kesif karanlıkta yüzü hayaletimsi bir renge bürünmüştü. Elini kalbinin üstüne koydu.

"Aman Allahım! Kalp krizi geçiriyor galiba – tıpkı babası gibi" dedi Hümeyra. "Bir şey yapın, çabuk!"

Nostalji Nalan iç geçirdi. "Peki, tamam."

Nalan çukurun içine atlayıp yanına gelir gelmez Sabotaj kollarını onun boynuna doladı. Hayatında hiç bu kadar sevinmemişti onu gördüğüne.

"Yahu dur, sakin ol. Hareket edemiyorum."

Sabotaj istemeye istemeye gevşetti kollarını. Hayatı boyunca durmaksızın azarlanıp hizaya getirilmişti: çocukluğunda evde güçlü, sevgi dolu ama katı disiplinli annesi, okulda öğretmenleri, askerlikte ve ofiste üstleri tarafından. Yıllarca sürekli sindirilmekten ruhu ezilmiş, başka koşullar altında cesaretin çiçekleneceği yerde bir posa kalmıştı geriye.

Ses tonundan pişman olan Nalan öne eğilerek parmaklarını birbirine geçirdi. "Hadi. Çık bakalım!"

"Yok olmaz, basamam ellerine."

"Sen takma onu kafana. Hadi işine, çık tırman."

Israrlar sonucu Sabotaj bir ayağını Nalan'ın ellerine, bir dizini omzuna koydu ve diğer ayağını da kafasından aşırıp yukarıya tırmandı. Hümeyra, Zeynep122 ile Cemile'den de biraz yardım alarak aşağıya uzanıp, Sabotaj'ı dışarıya çekti.

"Allahım, sana şükürler olsun!" dedi Sabotaj, yeryüzü seviyesine ulaşır ulaşmaz. "Teşekkürler Allahım."

"Hah, bütün zor işi ben yapayım ama teşekkürü Allah kapsın" diye homurdandı Nalan, çukurun içinden.

"Sana da teşekkür ederim Nalan" dedi Sabotaj.

"Bir şey değil. Şimdi birisi bana ipi atabilir mi *lütfen*?"

Attılar. Nalan ipi alıp cesede doladı. "Çekin!"

Ceset yerinden kıpırdamayı reddetti başta; olduğu yerde kalmaya kararlı görünüyordu. Sonra milim milim kaldırmayı başardılar. Yeterince yükseldiğinde, dikkatlice tutup yukarı çekerek olabilecek en nazik şekilde yere koydular.

Nihayet, Nalan da elleri çizikler ve kesiklerle kaplı halde tırmanıp çıktı. "Aman ya. Canım çıktı."

Ama kimse duymadı onu. Onun dışındaki herkes hayretten kocaman açılmış gözlerle kefene bakıyorlardı. Yukarı çekerlerken kumaşın bir kısmı yırtılıp açılmıştı ve içerideki yüz kısmen görünüyordu şimdi.

"Bu merhumun sakalı var" dedi Sabotaj.

İşin aslının ne olduğunu o an anlayan Zeynep122 dehşet içinde Nalan'a döndü. "Tövbe tövbe. Yanlış mezarı açmışız!"

"Nasıl yaparız böyle bir hatayı?" diye sordu Cemile, sakallı adamı yeniden gömüp mezarının üstünü düzeltmelerinden sonra.

"Hastanedeki yaşlı amca yüzünden." Nalan, sesinde minik bir mahcubiyet tınısıyla, cebinden kâğıt parçasını çıkardı. "Elyazısı çok fenaydı. 7052 mi, 7053 mü emin olamamış, 7052 bu herhalde demiştim. Nereden bilebilirdim ki? Benim suçum değil."

"Olsun, sıkma canını" dedi Zeynep122 sevecenlikle.

"Hadi." Hümeyra da kendisini toparladı. "Doğru mezarı kazalım. Bu sefer biz de yardım ederiz sana."

"Yardım gerekmez." Kendinden emin haline geri dönen Nalan, küreği eline aldı. "Siz şuna mukayyet olun yeter." Parmağıyla Sabotaj'ı işaret etti.

Sabotaj'ın yüzü asıldı. Aşırı hassas biri olarak görülmekten nefret ediyordu. Pek çok çekingen insan gibi o da, içinde, bir gün dışarı çıkıp aslında nasıl biri olduğunu bütün dünyaya göstermek için yanıp tutuşan bir kahraman olduğuna inanıyordu.

Bu arada, Nalan, kürekkemiklerinin arasındaki yakıcı ağrıya rağmen çoktan kazmaya başlamıştı. Kolları, omuzları sızlıyordu. Çaktırmadan avuçlarına baktı, nasır tutacaklar diye endişeleniyordu. Dışındaki erkek görünümün-

den içindeki kadına doğru geçirdiği o uzun ve zahmetli dönüşüm sırasında en çok canını sıkan konu elleri olmuştu. Ayaklar ve eller insan vücudunda değiştirmesi en zor yerlerdi. Öyle demişti cerrah. Saç nakledilebilir, buruna şekil verilebilir, memeler büyütülebilir ve yağ herhangi bir yerden alınıp başka bir yere enjekte edilebilirdi –insanın nasıl da bambaşka biri haline gelebileceği inanılır gibi değildi gerçekten–; bir tek ellerin boyutu ve şekliyle ilgili yapılacak fazla bir şey yoktu. İstediğin kadar manikür yaptır, telafisi yoktu bunun. Ve Nalan da bir çiftçinin güçlü, sağlam ellerine sahip olmaktan bunca yıldır utanç duymuştu hep. Ama bu gece ilk defa minnettardı ellerine. Leyla görse onunla gurur duyardı.

Bu kez yavaş yavaş ve dikkatlice kazıyordu. Hümeyra, Cemile, Zeynep122 ve hatta Sabotaj bile sessiz sessiz çalışıyordu yanında. Bir kez daha mezar açıldı, Nalan içeri atladı ve yine ip atıldı aşağıya.

İlk denemelerine kıyasla bu kez ceset daha hafif geldi yukarı çekerken. Nazikçe yere koydular. Bu sefer ne göreceklerinden korka korka kefenin kıyısını temkinlice kaldırdılar.

"Leyla bu" dedi Hümeyra, titreyen bir sesle.

Zeynep122 gözlüğünü çıkarıp avuç içleriyle gözlerini sildi.

Nalan terli alnına yapışan saç tellerini kenara çekti. "Tamam o zaman. Hadi gidiyoruz."

Dikkatlice, arkadaşlarının cesedini el arabasına yerleştirdiler. Nalan gövdeyi bacaklarıyla dengeleyerek yerinde durmasını sağladı. Yola koyulmadan önce votkayı açıp sağlam bir yudum çekti. Sıvı, yolunun üstündeki her şeyi yakarak boğazından geçip midesine indi; dostane bir kamp ateşi gibi hoş ve sıcaktı.

Bir şimşek daha göğü yırtarak çaktı, yaklaşık otuz metre ötelerine yıldırım düşerken bir anlığına bütün mezarlığı aydınlattı. Tam hıçkırığının orta yerinde yakalanan Sabotaj geriye sıçradı. Tuhaf bir ses çıktı ağzından. Derken bir hırlamaya dönüştü ses.

"Kes şu sesi" dedi Nalan.

"Ben yapmıyorum ki!"

Doğru söylüyordu. Nereden çıktığı belli olmayan bir köpek sürüsü belirivermişti bir anda. On tane kadardılar, hatta belki daha fazla. Kocaman, siyah bir kırma, yassılttığı kulakları ve ışıldayan sarı gözleriyle, dişlerini göstererek grubun başını çekiyordu. Yaklaşıyorlardı.

"Köpekler!" Sabotaj yutkundu; âdemelması gırtlağında bir aşağı bir yukarı oynadı.

Zeynep122 fısıldadı: "Ya da cinler."

"Kıçını ısırdıklarında anlarsın hangisi olduğunu" dedi Nalan. Yavaşça Cemile'ye doğru yaklaşarak onu korumaya aldı.

"Ya kuduzlarsa?" dedi Hümeyra.

Nalan başını iki yana salladı. "Kulaklarını görüyor musun? Uçları kesik. Yabani değil bu köpekler. Kısırlaştırılmışlar. Ve muhtemelen aşılıdırlar da. Sakin olun millet. Hareket etmezseniz saldırmazlar." Duraksadı, aklına yeni bir fikir gelmişti. "Yanında hiç yiyecek bir şey var mı Hümeyra?"

"Neden bana soruyorsun?"

"Aç hadi şu çantayı. Söyle, ne var içinde?"

"Sadece kahve" dedi Hümeyra önce ama sonra içini çekti. "Tamam, biraz da yiyecek var."

Sırt çantasının içinden, akşam yemeğinden kalanlar çıktı.

"Bütün bunları yanında getirdiğine inanamıyorum" dedi Zeynep122. "Ne düşündün de yaptın bunu?"

Nalan, "Ne olabilir ki?" dedi. "Mezarlıkta hoş bir gece yarısı pikniği yapmayı tabii ki."

"Karnımız acıkabilir diye düşündüm sadece." Hümeyra

dudaklarını büktü. "Uzun bir gece olacağa benziyordu."

Yemekleri köpeklere attılar. Hepsi otuz saniyede bitti – ama sürüde bir iç çekişme yaratmak için o otuz saniye yetti de arttı bile. Yemek bütün köpeklere yetmeyince kavgalar patlak verdi. Daha bir dakika önce bir takımdılar halbuki. Şimdi rakip olmuşlardı. Nalan bir dal parçası alıp lahmacun kalıntılarına buladı ve atabildiği kadar uzak bir yere attı. Köpekler birbirlerine hırlayarak dalın arkasından fırladılar.

"Gittiler!" dedi Cemile.

"Şimdilik" diye uyardı Nalan. "Acele etmemiz lazım. Sakın birbirinizden ayrılmayın. Hızlı ve seri yürüyün ama sakın ani hareketler yapmayın. Köpekleri kışkırtacak şeyler yapmak yok, anlaşıldı mı?"

Yeni bir hedef bilincinin verdiği güçle el arabasını itmeye başladı. Yorgun ayaklarını sürüyerek ve aletlerini taşıyarak, geldikleri yönde, kamyonete doğru ilerliyordu grup. Rüzgâra rağmen cesetten yükselen çok hafif bir koku vardı. Hafif değil ağır olsaydı bile gene de hiçbiri tek kelime etmezdi bu konuda.

Tekila Leyla, sevgili arkadaşları, parfümlerine düşkün kadındı. İstemezdi asla kötü kokmak.

Dönüş

Yağmurun nihayet başlamasıyla sağanak halinde inmesi bir oldu. Nalan zar zor yön verdiği el arabasını derin tekerlek izlerinden çıkartmaya çalışarak güçlükle ilerliyordu çamurun içinde. Sabotaj, ellerindeki tek şemsiyeyi Cemile'nin başının üstünde tutmuş, yorgun argın yürüyordu kadıncağızın yanında. İliklerine kadar ıslanınca biraz daha ayılmış gibiydi şimdi. Hemen onların arkasından gelen Hümeyra, bu kadar fiziksel yorgunluğa alışık olmadığından soluk soluğa kalmıştı ve astım spreyi avucunun içinde hazır bekliyordu. Başını eğip bakmamıştı ama naylon çoraplarının delik deşik olduğunun ve çizik içinde kalan bileklerinin kanadığının farkındaydı. En arkadan yalpalayarak gelen Zeynep122 ıslanıp vıcık vıcık olan ayakkabılarıyla sağa sola kayarak kendisinden daha uzun ve daha güçlü bir grup insana ayak uydurmaya çalışıyordu.

Nalan çenesini kaldırıp ileri uzatarak, nedensizce birden durdu. Feneri söndürdü.

"Neden söndürdün yahu?" dedi Hümeyra. "Hiçbir şey göremiyoruz."

Tam doğru sayılmazdı bu – her ne kadar soluk olsa da ay ışığı önlerindeki dar patikayı aydınlatıyordu.

"Sessiz ol." Bir kaygı ifadesi geçti Nalan'ın yüzünden. Bütün vücudu kaskatı kesilmişti.

"Ne oluyor?" diye mırıldandı Cemile.

Nalan başını tuhaf bir açıyla eğerek uzaklardaki bir sese kulak verdi. "Şuradaki mavi ışıkları görüyor musunuz? Şu çalıların arkasında bir polis arabası var."

"Ah, yapma! Bittik yani. Yakalandık" dedi Hümeyra.

"Ne yapacağız şimdi?" Zeynep122 ancak yetişmişti onlara.

Nalan'ın hiçbir fikri yoktu. Ama inanıyordu ki liderliğin yarısı, lider gibi davranmaktan ibaretti. Bilmese bile biliyor gibi yapacaktı. "Ne yapacağız biliyor musunuz?" dedi bir an bile tereddüt etmeden. "El arabasını burada bırakacağız; çok gürültü yapıyor – bu feci yağmurda bile duyuluyor. Leyla'yı ben taşıyacağım ve yürümeye devam edeceğiz. Kamyonete varınca benimle beraber öne oturun hepiniz. Leyla'yı arkaya koyacağız. Üstüne bir battaniye örteriz. Buradan yavaş yavaş ve sessizce çıkacağız. Anayola vardık mı da gazı kökleyeceğim, işte bu. Ondan sonra kuşlar kadar özgür olacağız!"

"Görmeyecekler mi bizi?" diye sordu Sabotaj.

"Başta görmezler, çok karanlık etraf. Sonra görürler ama o zaman da çok geç olacak. Basıp gideceğiz yanlarından. Bu saatte trafik filan da yoktur."

Daha iyi bir seçenek de olmayınca, bir kez daha delice bir plana hep birlikte razı oldular.

İşte o noktada Nalan Leyla'nın cesedini kucaklayıp omzuna attı.

"Şimdi ödeştik" diye düşündü buruk bir tebessümle – serserilerin saldırısına uğradıkları o geceyi hatırlamıştı.

D/Ali öldükten uzun zaman sonra olmuştu bu olay. Onunla evliyken, gün gelip sokaklara geri dönmesi gerekeceği hiç aklına gelmemişti Leyla'nın. Hayatının o sayfasının tamamen kapandığını söylüyordu herkese, en başta da kendisine. Bir daha asla. Gençti o zamanlar, umudu vardı. Sanki geçmiş in-

sanın canı istediğinde çekip çıkarabileceği bir yüzüktü, öyle algılıyordu; bilmiyordu ki etinden et koparmak demekti geçmişi silmeye çalışmak. Ama o zamanlar her şey mümkün görünüyordu. Leyla mutluydu, ömründe ilk defa sevgiyi, huzuru bulmuştu. Derken, hayatına girdiği gibi beklenmedik bir şekilde çıkıp gitti D/Ali; hem de Leyla'yı yüreğinde asla kapanmayacak bir yara ve giderek büyüyen öbek öbek borçla baş başa bırakarak. D/Ali'nin Beter Ana'ya vermek zorunda kaldığı parayı bir zamanlar söylediği gibi yoldaşlarından değil tefecilerden borç aldığı ortaya çıkmıştı. Ve aynı tefeciler Leyla'nın yakasını bırakmayacaktı.

Nalan bir zamanlar üçünün sık sık gittiği o Asmalımescit meyhanesindeki bir akşamı hatırlıyordu şimdi. Yaprak sarma ve midye tava (D/Ali bunları ortaya söylemişti ama asıl Leyla içindi), fıstıklı baklava ve ayva tatlısı (Leyla bunları ortaya söylemişti ama asıl D/Ali içindi), bir şişe rakı (Nalan da bunu ortaya söylemişti ama asıl kendisi içindi). Gecenin sonunda D/Ali güzelce kafayı bulmuştu; bu nadiren olan bir şeydi, çünkü kendi tabiriyle *devrimci disiplini* vardı onda, asla dağıtmazdı.

Nalan, D/Ali'nin yoldaşlarının hiçbiriyle tanışmamıştı henüz. Leyla da öyle, ki o noktada bir yıldan fazladır evli oldukları düşünülürse biraz tuhaftı bu aslında. D/Ali bunu hiçbir zaman açık olarak dile getirmemişti ve sorsalar muhtemelen inkâr ederdi ama yoldaşlarının, karısını ve onun arkadaşlarını tasvip edip etmeyeceklerinden endişelendiği her halinden belliydi.

Nalan ne zaman lafı buraya getirmeye çalışsa Leyla ona ters ters bakar ve konuyu değiştirmenin bir yolunu bulurdu. "Bunlar zor zamanlar" diye hatırlatırdı Leyla sonradan Nalan'a. Masum siviller öldürülüyordu sokaklarda, her gün bir yerlerde bir bomba patlıyordu, üniversiteler savaş alanına dönmüştü, faşist milisler sokaklardaydı ve karakollarda

sistematik işkence vardı. Devrim, belki bazıları için yalnızca bir kelimeden ibaretti ama ona inananlar için ölüm kalım meselesiydi. Her şey bu kadar ağır ve ciddiyken ve milyonlarca insan bu kadar büyük acılar çekerken bir grup genç insan onlarla hâlâ yüz yüze tanışmadı diye alınganlık etmek, bencillikti doğrusu. Öyle diyordu Leyla. Nalan arkadaşının görüşüne saygı duymakla beraber hiç katılmıyordu bu görüşe. O ısrarla tanışmak istiyordu D/Ali'nin yoldaşlarıyla. Nalan'a göre devrim dediğin herkesi kucaklayabilmeliydi; onu ve yeni büyüttürdüğü memelerini de!

O gece Nalan bu konuyu D/Ali'ye sormaya kesin kararlıydı.

Camın kenarındaki bir masada oturuyorlardı, bir esintiyle içeri taşınan hanımeli ve yasemin kokuları tütün, kızartma ve anason kokularına karışıyordu.

"Sana bir şey sorabilir miyim?" dedi Nalan, gözlerini Leyla'nın gözlerinden kaçırmaya çalışarak.

D/Ali ilgiyle baktı. "Tabii ki, bak kalp kalbe karşıymış, benim de sana bir sorum var."

"Hadi ya? O zaman önce sen sor."

"Olmaz, önce sen."

"Israr ediyorum."

"Peki. Sana Batı Avrupa şehirleriyle canım İstanbul arasındaki en büyük farkın ne olduğunu sorsam ne derdin?"

Nalan yanıt vermeden önce rakısından bir yudum aldı. "Vallahi, Batı Avrupa şehirlerini bilmem, hiç gitmişliğim yok. Ama şunu biliyorum ki burada kadın olmak zor. Sokağa mı çıktın aman sağa sola dikkat. Bir yere mi gideceksin, yanında çengelliiğne taşıman gerek. Otobüste taciz eden biri olursa pisliğe saplamak için. Batı Avrupa şehirlerinde böyle mi, sanmam. Her zaman istisnalar olur elbette ama kural olarak, 'orası' ile 'burası' arasındaki en belirgin fark belediye otobüslerinde kullanılan çengelliiğne sayısıdır."

D/Ali gülümsedi. "Hiç aklıma gelmemişti böyle bakmak, ilahi Nalan."

"Sence ne peki?"

"Bence kültürler arasındaki en önemli fark mezarlıklarımızda."

Leyla meraklı bir bakış attı ona. "Mezarlıklar mı?"

"Evet aşkım." D/Ali Leyla'nın önündeki dokunulmamış baklavayı işaret etti. "Yemiyor musun?"

Sevgilisinin tatlıya nasıl da düşkün olduğunu bilen Leyla tabağı ona doğru itti usulca.

D/Ali, Avrupa'nın büyük şehirlerinde mezarlıkların dikkatlice planlanıp özenle bakılan yerler olduğunu anlattı ardından; üstelik o kadar yeşildiler ki gören saray bahçesi sanabilirdi. İstanbul'da öyle değildi, malum. Burada mezarlıklar da toprağın üstünde yaşanan hayatlar kadar karman çormandı. Ama mesele yalnızca düzen tertip meselesi de değildi. D/Ali dedi ki, tarihin bir noktasında, Avrupalıların aklına ölülerini şehrin kenar mahallelerine göndermek gibi parlak bir fikir gelmişti. Tam olarak "gözden ırak, gönülden ırak" olmasa da kesinlikle bir "gözden ırak, şehir hayatından ırak" durumu söz konusuydu. O tarihten sonra mezarlar şehir surlarının dışına yapılmış, hayaletler yaşayanlardan ayrılmıştı. Bunların hepsi, sanki yumurtanın sarısını beyazından ayırır gibi, gayet hızlı ve etkin bir şekilde yapılmıştı. Yeni düzenleme çok faydalı olmuştu. Artık mezar taşları –hayatın kısalığını, dünyanın faniliğini, Tanrı'nın celal halini hatırlatan tüm o şeyler– gözlerinin önünde olmayınca, Avrupalılar da kendilerine daha çok güven duymuşlardı. Ölümü günlük rutinlerinin dışına çıkardıkları için başka şeylere odaklanabilmişlerdi: mesela aryalar bestelemeye, giyotini ve ardından da buharlı lokomotifi icat etmeye, dünyanın geri kalanını sömürgeleştirmeye ve koskoca Ortadoğu coğrafyasını bölük pörçük parçalamaya... Basit bir fani olduğunu unutursan tüm bunları yapabilirdin hayatta.

"Peki ya İstanbul?" diye sordu Leyla.

Baklavanın son parçasını da tabaktan alırken yanıtladı D/Ali: "Burası farklı. Bu şehir bizden çok ölülere ait. Sadece bizim değil İstanbul, geçmiş de her köşede, her taşın altında."

İstanbul sakinlerine tuhaf bir geçicilik duygusu veriyordu daima. Sanki davetsiz misafirlerdi onlar, bugün burada yarın yoklardı; içten içe hemen herkes hissederdi bunu. Ne tarafa dönse beyaz mezar taşları çıkardı insanın karşısına –otoyol kenarlarında, alışveriş merkezlerinin yakınında, otoparklarda ya da futbol sahalarında–, kopmuş bir kolyenin incileri gibi her köşe bucağa saçılmışlardı. Şayet milyonlarca İstanbullu potansiyellerinin yalnızca az bir kısmını gerçekleştirebiliyorlarsa, bunun nedeni belki de mezarların yakınlığı, yani "fanilik" kavramının yakınlığıydı D/Ali'ye göre. Azrail'in hemen şu köşede, elinde batan güneşte kızıl kızıl parlayan orağıyla beklediği bir insana sürekli hatırlatılırsa, o insanda yepyeni bir şeyler geliştirme hevesi de azalıyordu haliyle. Sürekli korku, sürekli öte dünya vurgusu insanın dışa açılma arzusunu baltalıyordu. Hatta belki de bu yüzden Batı atılımlar yaparken, Doğu içe kapanmıştı. Hatta yine belki de bu yüzden restorasyon projelerinde bu kadar beceriksizdik, altyapı bu nedenle çalışmıyordu ve ortak hafıza bu nedenle pelür kâğıdı gibi incecik ve eften püftendi. Madem hepimiz o nihai çıkışa doğru düşe kalka ilerliyorduk, kendimi dünyaya ispatlayacağım ya da geleceği zapt edeceğim diye hırslanmanın ne anlamı olabilirdi? Demokrasi, insan hakları, ifade özgürlüğü – ne gerek vardı bunlar için uğraşmaya, hepimiz nasılsa faniysek şu âlemde?

Mezarlıkların düzenlenme ve ölümün algılanma biçimi, aslında hayli politiktir, diyordu D/Ali. Hatta bunun medeniyetler arasındaki en çarpıcı fark olduğunu söylüyordu.

Üçü de sessizliğe gömülmüşlerdi o noktada, fondaki çatal kaşık tıngırtılarına ve birbirine çarpan tabakların seslerine kulak vermişlerdi.

Nalan birdenbire bunu neden söylediğini tam da bilmeden atılmıştı. Sözcükler sanki kendi iradeleri varmışçasına dökülüvermişlerdi ağzından.

"İlk ben mortoyu çekeceğim, göreceksiniz."

"O ne biçim laf öyle!" demişti Leyla.

"Basbayağı laf işte. İkinizin mezarının etrafında dans etmenizi istiyorum. Gözyaşı dökmek de yok. Bi cigara sarın, bir kadeh kaldırın bana, öpüşün, sevişin, şarkı söyleyin, dans edin – vasiyetim bu."

Leyla'nın yüzü asılmıştı, böyle şeyler söylediği için kızmıştı Nalan'a. Üstlerinde yanıp sönen floresan lambaya doğru kaldırmıştı yüzünü, güzel gözleri yağmurun rengine bürünmüştü şimdi. D/Ali yalnızca gülümsemişti halbuki – sanki Nalan ne derse desin asıl kendisinin ilk giden olacağını içten içe biliyormuş gibi nazik, kederli bir tebessümle.

"Ee, *sen* ne diyecektin?" demişti D/Ali.

Ve Nalan birdenbire fikir değiştirmişti: D/Ali'nin yoldaşlarıyla neden tanışmadıklarının ve gelip gelmeyeceği belli olmayan o parlak gelecekte devrimin nasıl bir şey olacağının bir önemi yoktu o an. Hiçbir şeyin yerinde durmadığı, her şeyin sürekli eriyip çözüldüğü, varlığına güvenebilecekleri tek hakikatin şimdi, şu an olduğu ve bu an'ın bile zaten yaşanıp buharlaştığı bir şehirde hiçbir şeyi kendine fazla dert etmeye değmezdi belki de.

Sucuk gibi ıslanmış ve bitap düşmüş halde Chevrolet'ye ulaştılar. Hepsi –sürücü hariç– ön koltuğa doluştular. Nalan arkada, Leyla'nın cesedini sabitlemekle uğraşıyordu; sağa sola yuvarlanmasın diye etrafına doladığı ipleri kamyonetin kenarlarına bağlamıştı. Yeterli olduğuna kanaat getirince o da diğerlerine katıldı, kapıyı yavaşça kapattı ve deminden beri tuttuğu nefesini bıraktı.

"Pekâlâ. Herkes hazır mı?"

"Hazırız" diye fısıldadı Hümeyra, uzayıp giden sessizliğin içine.

"Şimdi süper sessiz olalım. İşin en zor kısmını hallettik. Gerisi kolay."

Nalan anahtarı kontağa yerleştirip, dikkatlice çevirdi. Motorun canlanmasıyla bangır bangır müzik çalması bir oldu. Kırık kalplerin nereye gittiğini soran Whitney Houston'ın sesi gecenin içine akıverdi.

"Hay ben senin..." dedi Nalan ama tamamlamadı küfrünü.

Eliyle kasetçalara vurdu – ama geç kalmıştı. Arabadan inmiş bacaklarını esneten iki polis memuru şaşkın şaşkın onların bulunduğu tarafa bakıyordu.

Nalan dikiz aynasına göz attı, polislerin araçlarına koşturduklarını gördü. Bundan sonra ne olacaksa olsundu artık. Geri dönüş yoktu.

Omuzlarını geri atarak seslendi, "Tamam, dostlar. Sıkı tutunun!"

İstanbul'a dönüş

Yağmurun kayganlaştırdığı yolda patinaj yapıp dört bir yana çamur sıçratarak, ağaçların arasından yokuş aşağı hızlandı eski püskü Chevrolet. Yolun her iki yanında, açık havanın eskittiği posterler ve reklam panoları vardı. Kenarlardan soyulmaya başlamış, zar zor okunan bir tanesinde şöyle yazıyordu: *Kilyos'a gel... hayalindeki tatil... hemen yakınında.*

Nalan gaza dibine kadar bastı. Polis arabasının sirenlerini duyabiliyordu ama ses hâlâ uzaktan geliyordu, zira arkadaki Toros çamurlu yolda kaymadan ve kontrolden çıkmadan hızlanmakta zorlanıyordu. Ve Nalan birden çamura, yağmura, fırtınaya ve hatta, evet, altlarındaki şu eski Chevrolet'ye bile şükretti. Şehre vardıklarında polisle arayı açmaları muhtemelen daha zor olacaktı; o zaman da kendi içgüdülerine güvenmek zorundaydı. Arka sokakları iyi bilirdi.

Sağ tarafta, yolun çatal yaptığı ve büyük köknar ağaçlarının ortada bir koruluk oluşturduğu yerde bir geyik farların ışığında donup kalmıştı. Hayvana bakarken aniden bir fikir geldi Nalan'ın aklına. Direksiyonu aksın bordüre paralel olacağı şekilde kırdı, kamyonetin altının yeterince yüksek olduğunu umarak dosdoğru korunun içine doğru sürdü ve hemen farları kapattı. Her şey o kadar çabuk olmuştu ki, aracın içinde kimse tek kelime edememişti. Kadere, Tanrı'ya ya da kendi kontrollerinin dışındaki güçlere güvenerek, öylece durup beklediler – gergin, korku içinde. Bir dakika sonra, po-

lis arabası onları görmeden yanlarından hızla geçip gitti ve on beş kilometre ötedeki İstanbul'a doğru ilerledi.

Yeniden yola çıktıklarında onlarınkinden başka araç yoktu etrafta artık. İlk kavşakta, rüzgârda sallanan bir trafik lambası yeşilden kırmızıya döndü. Kamyonet son sürat basıp geçti. İleride şehir yükseliyordu ve portakal rengi bir ışık huzmesi şehri, şehrin siluetinin üstünden karanlık gökyüzünü yırtıyordu. Yakında şafak sökecekti.

"Umarım ne yaptığını biliyorsundur" dedi Zeynep122, edecek duası kalmamıştı artık. Yeterince yer olmadığı için kısmen Hümeyra'nın kucağında oturuyordu.

"Merak etme" dedi Nalan, direksiyonu daha bir sıkı kavrayarak.

"Evet, niye meraklanıyorsun ki?" dedi Hümeyra. "Şayet böyle kullanmaya devam ederse bu dünyada pek de uzun kalmayacağız nasılsa."

Nalan başını iki yana salladı. "Hadi ama, stres yapmayın artık millet. Şehre bir vardık mı bu kadar göz önünde olmayacağız. Bir yan sokağa daldım mı tamamdır iş, görünmez olacağız!"

Onların konuşmalarına katılmak istemeyen Sabotaj camdan dışarıya baktı. Votka dört aşamalı olarak çarpmıştı onu: önce heyecan, sonra panik ve kaygı, en sonunda da melankoli. Pencereyi açtı. Sıkış tepiş alanı hızla doldurdu rüzgâr. Sakin kalmaya ne kadar uğraşsa da polisten nasıl kurtulacaklarını tahayyül bile edemiyordu doğrusu. Başları beladaydı. Ve eğer yanında bir ceset ve bir alay şüpheli görünümlü kadınla yakalanacak olursa, karısına ne diyecekti? Ya onun aşırı tutucu ailesine?

Arkasına yaslanıp gözlerini kapattı. Önünde uzanan karanlıkta aniden Leyla belirdi – yetişkin bir kadın olarak değil, genç kız olarak. Üzerinde okul forması vardı, ayağında beyaz çoraplar ve kırmızı ayakkabılar, burunları hafifçe yıp-

ranmış, topukları örselenmiş. Hızla bahçedeki bir ağaca doğru koştu Leyla, diz çöktü, bir avuç toprak alarak ağzına attı ve çiğnedi.

Sabotaj bu ana tanıklık ettiğini hiç söylememişti Leyla'ya. Onu o halde gördüğü zaman şoke olmuştu: Bir insan neden toprak yerdi ki? Çok geçmeden, arkadaşının kollarının içindeki kesikleri fark etmiş, bacaklarında ve uyluklarında daha fazlasının da olduğunu tahmin etmişti. Endişelenip Leyla'yı bu konuda sıkıştırmıştı birkaç kez ama o her seferinde omuz silkip geçiştirmişti. *Dert etme, nerede duracağımı biliyorum ben.* Bu bir itiraftı bir bakıma ve yalnızca Sabotaj'ın endişesini daha da derinleştirmeye yaramıştı. Leyla'nın çektiği acıyı herkesten önce ve herkesten daha çok fark eden, Sabotaj Sinan olmuştu. İçine ağır ve koyu bir keder yerleşmiş, sanki bir el yüreğini tutup sıkmıştı. O kederi herkesten saklayıp göğüs kafesinde beslemişti bunca yıldır, çünkü eğer bir başkasının hüznünü, kederini adeta kendi acınmış gibi saklayıp korumak değilse ya neydi aşk? Sabotaj elini uzattı ve gözlerinin önündeki kız bir hayal gibi kaybolup gitti.

Sabotaj Sinan'ın bir sürü pişmanlığı vardı hayatta. Yapamadığı şeyler, edinemediği başarılar... Ama hayattaki en büyük pişmanlığı, ta çocukluğundan beri, Van'da başlarının üstündeki gökyüzü ağarıp maviye dönerken beraber okula yürüdükleri, teneffüslerde koşa koşa birbirlerini buldukları, yazın büyük gölün kenarında taş sektirdikleri, kışın dumanı tüten salep fincanlarını avuçlarının içinde tutarak bahçe duvarına oturup Amerikan sanatçılarının resimlerini inceledikleri o çok eski günlerden beri, bir türlü Leyla'ya ona sırılsıklam âşık olduğunu söylememiş olmasıydı.

Bir insan nasıl olur da gözünün önündeki sevdiceğine açılamazdı bir türlü, senebesene?

Bir erkek nasıl olur da kaybederdi sevdiği tek kadını kendi korkaklıkları yüzünden?

Kilyos yolunun aksine, İstanbul sokakları, sabahın bu saatinde bile hiç boş değildi. Chevrolet, eksik dişler ya da oyulmuş gözler gibi karanlık ve boş görünen pencereleriyle yan yana dizilmiş apartman bloklarının önünden geçti bir bir. Arada sırada beklenmedik bir şey çıkıyordu kamyonetin önüne: bir sokak kedisi; gece vardiyasından dönen bir fabrika işçisi; şık bir restoranın önünde sigara izmariti arayan evsiz barksız bir gariban; rüzgârda sağa sola uçan yalnız bir şemsiye; yolun ortasında durmuş, sadece kendisinin görebildiği bir hayale sırıtan bir keş. İyice dikkat kesilen Nalan öne eğilmişti, her an direksiyonu bir tarafa çevirmeye hazırdı. "Ne olmuş bu insanlara yahu?" diye homurdandı kendi kendine. "Kardeşim gidin evinize. Bunların hepsinin yatakta olması gerekirdi bu saatte."

"Bahse girerim, onlar da bizim hakkımızda aynı şeyi düşünüyorlardır" dedi Hümeyra.

"Bizim mühim bir görevimiz var ama." Nalan dikiz aynasına göz attı.

Nalan sadece dislektik değildi. Hafif bir dispraksisi de vardı. Ehliyet alması kolay olmamıştı; Hümeyra'nın daha evvel ettiği kinayeli söz kaba olmakla birlikte çok da yanlış sayılmazdı yani. Direksiyon hocasıyla az biraz flört etmişti Nalan. Azıcık. Ama bunca yıldır da tek bir kaza yapmamıştı. Metrekare başına Bizans gömüsünden daha fazla kötü şoför düşen bir şehirde az maharet sayılmazdı bu. Nalan araba kullanmanın biraz da sevişmeye benzediğini düşünürdü. Değerini anlayabilmek için insanın acele etmemesi, bencil olmaması ve her zaman karşısındakine öncelik vermesi lazımdı. *Yolculuğa saygı göster, kendini akışa bırak, kimseyle yarışma ve asla hâkimiyet kurmaya kalkma.* Ama bu şehir, sanki canına susamış gibi kırmızı ışıkta basıp geçen ya da emniyet şe-

ritlerine dalan manyaklarla doluydu. Nalan bazen sırf muziplik olsun diye arabaları tamponlarına değecekmiş gibi yakından takip eder, farlarını yakıp söndürür, kornaya asılırdı. Hatta o kadar yaklaşırdı ki öndeki sürücünün gözlerini dikiz aynasında –sallanan araba kokularının, futbol flamalarının ve tespihlerin hemen üstünde– görebilirdi. En sevdiği şey kovaladığı sürücülerin, peşlerine takılanın bir kadın –hem de muhtemelen bir *travesti*– olduğunu fark ettiklerinde yüzlerine yerleşen hayret ve dehşeti seyretmekti. Bu kadarcık muziplik yapmaya hakkı olduğunu düşünüyordu.

Önceleri nereye gittiklerini tam da bilmeden kontrolsüzce sürdüler arabayı.

"Nereye götüreceğiz Leyla'yı?" dedi Cemile.

Fikir Sabotaj'dan geldi. "Sevdiğinin yanına tabii ki" dedi. Oysa ne kadar zordu onun için bunu söylemesi. "D/Ali'nin yanına gömelim bence."

"Hay sen bin yaşa!" Sevmişti bu fikri Nalan. "Bebekteki o güzel mezarlık. Denize nazır. Bir sürü sanatçı var orada, şair, müzisyen, tiyatrocu... onların arasında mutlu olur Leylam."

"Ya kafayı mı yediniz?" dedi Zeynep122. "Gidip ne yapacağız? Kazmaya mı başlayacağız? İzinsiz yaptırırlar mı?"

"Her şey için izin alsaydım var olamazdım şu hayatta" dedi Nalan ve yeniden bastı gaza.

Bebek'e yaklaşırken, o eski Osmanlı mezarlığına ve ilerisindeki Boğaziçi Üniversitesi'ne çıkan dik yokuşun köşesinde bir polis arabasının park etmiş olduğunu gördüler. Onları mı bekliyordu acaba, yoksa sadece kenara çekip mola vermiş bir

devriye aracı mıydı? Her halükârda görülme riskini alamazlardı. Nalan vites değiştirip hızlı bir U-dönüşü yaptı ve gaza basıp kilometre saatinin ibresini kırmızı bölgeye yolladı.

"Ne yapacağız şimdi?" diye sordu Cemile. Alnı boncuk boncuk terlemişti. Gündüzün travması üstüne gecenin yorgunluğu, bitkin bedenine fazla gelmişti.

"Başka bir mezarlık bulacağız" dedi Nalan, her zamanki buyurgan tınısını yitirmiş gibiydi sesi.

Çok zaman kaybetmişlerdi. Çok geçmeden sabah olacaktı ve kamyonetin arkasında nereye koyacaklarını bilmedikleri bir cesetle baş başa kalacaklardı.

"Ama yakında gün ağaracak" diye itiraz etti Hümeyra.

Sonunda kontrolü yitirmiş gibi görünen Nalan'ın söyleyecek söz bulamadığını gören Zeynep122 gözlerini indirdi. Mezarlıktan ayrıldıklarından beri vicdan azabıyla kıvranıyordu. Leyla'nın ölüsünü mezardan çıkardıkları için kendisini çok kötü hissediyor, Allah'ın gözünde günaha girmiş olmaktan endişeleniyordu. Ama şimdi, hiç de görmeye alışık olmadıkları bir kafa karışıklığı içindeki Nalan'a bakarken aklına bambaşka bir düşünce gelmiş, üstelik de sanki vahiy inmiş gibi çarpmıştı onu. Belki de beşi, tıpkı bir minyatürdeki insan figürleri gibi, birbirlerini tamamladıkları zaman daha güçlü, daha parlak ve çok daha canlı oluyorlardı. Belki de Zeynep122'nin biraz rahatlayıp, işleri kendi bildiği gibi yapma çabasından vazgeçmesi gerekiyordu, çünkü ne de olsa Leyla'nın defniydi söz konusu olan.

"Bu saatte nereden bulacağız başka mezarlığı?" diye sordu Sabotaj, bıyıklarını çekiştirerek.

"Belki de gerek yok" dedi Zeynep122, sesi o kadar alçaktı ki duymak için hepsi kulak kesildiler. "Belki de onu gömmesek de olur."

Nalan kaşlarını çatıp yüzünü buruşturdu, hiçbir şey anlamamıştı. "Bir daha söyle bakayım!"

"Leyla gömülmek istemiyordu" dedi Zeynep122. "Geneylevdeyken bir iki kez konuşmuştuk bu konuyu. Ona bu şehri koruyan dört evliyadan bahsettiğimi hatırlıyorum. 'Umarım bir gün bir evliyanın türbesinin yanına gömülürüm' demiştim ben ona. Ve Leyla da, 'İnşallah sen dilediğin gibi gömülürsün demişti. Ama ben kendim için istemem evliya yanı filan. Seçme şansım olsa asla metrelerce toprağın altına girmek istemezdim' demişti. O zaman biraz rahatsız olmuştum bundan, çünkü dinimiz bu konuda gayet sarihtir. Ona, böyle şeyler söyleme, demiştim hatta. Ama Leyla ısrar etmişti."

"Ne demek istiyorsun?" dedi Sabotaj. "Toprağa gömülmek istemiyorsa ne istiyordu peki?" Birden durdu. Suratı dondu. "Yakılmak mı istiyormuş yani?"

"Aman Allahım, hayır." Zeynep122 gözlüğünü geriye itti. "Denizi kastediyordu galiba. Ben öyle anladım."

"Ya bi tam anlatsana şunu" dedi Nalan sabırsızlıkla.

"Leyla'nın doğduğu gün, evlerinde akvaryumda bir balık varmış, onu serbest bırakmışlar. Birileri de anlatmış bunu Leyla'ya o çocukken. Bu fikir çok hoşuna gitmişti. Yüzme bilmese de, öldüğünde gidip o balığı bulacağını söylerdi."

"Leyla'nın denize bırakılmak istediğini mi söylüyorsun şimdi sen bize?" diye sordu Hümeyra.

"Yani tam olarak *bırakılmak* mıydı istediği, ondan emin değilim, hem bu konuda bir vasiyet filan yazmış da değil tamam mı? Üstüme gelmeyin, zaten kendimi kötü hissediyorum."

"Sen bize bildiğin kadarını tam söyle" diye ısrar etti Sabotaj Sinan.

"Yani, evet, toprağın altındansa suyun içinde olmayı tercih ediyordu."

Nalan gözlerini yoldan ayırmadan kaşlarını çattı. "Neden daha önce söylemedin bunu?"

"Neden söyleyeyim ki? İnsanın çok da ciddiye almadan dinlediği konuşmalardan biriydi bu. Ayrıca günah da."

Nalan Zeynep122'ye döndü. "O zaman şimdi neden söylüyorsun?"

"Çünkü... vicdanım elvermedi. Burada arabanın içinde dört dönüyoruz. Birden doğrusu bu gibi geldi" dedi Zeynep122. "Leyla'nın tercihleri ile benimkiler örtüşmek zorunda değil. Bana kalsa kimseyi denize bırakmam ama madem o öyle istiyordu, saygı duymam lazım."

Şimdi hepsi düşünüyorlardı.

"Ee? Ne yapacağız peki?" diye sordu Hümeyra.

"Leyla'yı denize götüreceğiz tabii ki" dedi Cemile ve bunu söylerken sesinde öyle bir hafiflik ve kesinlik vardı ki, diğerleri bunun en başından beri asıl yapmaları gereken şey olduğuna ikna oluverdiler.

Ve Chevrolet Silverado bir anda hızlanarak Boğaz Köprüsü'ne doğru seğirtti. Leyla'nın bir zamanlar binlerce İstanbulluyla birlikte açılışını kutladığı köprüye doğru.

Üçüncü bölüm

Ruh

Köprü

"Hümeyra?"

"Hımmm?"

"İyi misin tatlım?" diye sordu Nalan, elleri direksiyonu sımsıkı kavramıştı.

Yarı kapalı gözkapaklarının arasından yanıtladı Hümeyra: "Biraz uykuluyum, affedersin."

"Bu akşam bir şey içtin mi sen?"

"Belki ufacık bir şey içmiş olabilirim." Hümeyra hafifçe gülümsedi. Başı yuvarlanıp Cemile'nin omzuna düştü ve öylece uyuyakaldı.

Nalan iç geçirdi. "Hah, şahane!"

Cemile Hümeyra'ya yaklaşarak onu daha rahat ettirmek için pozisyonunu değiştirdi.

Gözleri kapanır kapanmaz kadife gibi bir uykunun kollarına yuvarlanıverdi Hümeyra. Mardin'de bir çocuk olarak gördü kendisini; en büyük ablasının kollarındaydı. En sevdiği ablasının. Sonra diğer kardeşleri de onlara katıldı ve hep birlikte daire olup gülümseyerek dönmeye başladılar. Gülümsemeleri kahkahalara dönüştü. Nasıl da özlemişti ailesini, kan bağlarını? Ne kadar zaman olmuştu görmeyeli ablalarını. O kadar korkmuştu ki koca elinde töre cinayetine kurban gitmekten, ailesini de arayıp sormaya çekinmişti.

Uzakta, yarı biçilmiş tarlalar dümdüz uzanıyor ve Mor Gabriel Manastırı'nın pencereleri güneşte parlıyordu. Kar-

deşlerini arkada bırakmış, rüzgârın taşlardaki gediklerden geçerken çıkardığı uğultuyu dinleyerek kadim binaya doğru yürüyordu şimdi Hümeyra. Bina farklı görünüyordu nedense. Yaklaşınca neden öyle olduğunu anladı: Manastır tuğlalar yerine haplardan yapılmıştı. Bugüne kadar –suyla, viskiyle, kolayla, çayla ya da kuru kuru– yuttuğu bütün haplardan. Suratı altüst oldu Hümeyra'nın. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

"Şşş, yalnızca rüya görüyorsun" dedi Cemile.

Hümeyra'nın sesi kesildi. Kamyonetin patırtısından hiç etkilenmeyen, huzurlu bir ifade yerleşti yüzüne. Saçı açıldı; o yoğun sarı rengin altında inadına simsiyahtı saç dipleri.

Cemile anadilinde bir ninni söylemeye başladı; Afrika semaları kadar berrak ve insanın içine işleyen bir sesi vardı. Onu dinlerken, Nalan, Sabotaj ve Zeynep122 tek kelimesini bile anlamadıkları şarkının sıcaklığını içlerinde hissettiler. Farklı kültürlerin aynı geleneklere ve melodilere ulaşmış olmasında ve dünyanın her yanında insanların zor zamanlarında sevdiklerinin kollarında sallanarak teselli edilmelerinde insana tuhaf bir şekilde huzur veren bir yan vardı.

Chevrolet hızla Boğaziçi Köprüsü'ne çıkarken, şafak bütün görkemiyle söktü. Leyla'nın cesedinin metal bir çöp kutusunda bulunmasının üstünden tam bir gün geçmişti.

Sadece bir gün.

Nemli saçları ensesine yapışan Nalan motorun devrini yükseltti. Kamyonet öksürür gibi bir ses çıkarıp sarsıldı ve Nalan bir an onları yüzüstü bırakacağından korksa da külüstür homurdanarak yola devam etti. Nalan bir eliyle sımsıkı tuttuğu direksiyonu diğer eliyle okşadı ve "Biliyorum aşkım" dedi. "Yoruldun, anlıyorum."

"Arabalarla mı konuşuyorsun artık?" diye sordu Zeynep122 gülümseyerek. "Bakıyorum da her şeyle konuşuyorsun, kasetçalar, araba, sokak serserileri. Bir konuşmadığın Allah."

Nalan gülümsedi. "Biliyor musun? Eğer bu işten sağ salim sıyrılırsak, her şey rast giderse sana söz, bir selam gönderirim Tanrı'ya."

"Bak." Zeynep122 pencerenin dışını işaret etti. "Sanırım O da sana merhaba diyor."

Dışarıda, ufuk çizgisinin üzerinde uzanan incecik bir gökyüzü hattı istiridyenin iç kabuğunun mor rengine bürünmüştü – ışıl ışıl, zarif ve yanardönerli. Denizin uçsuz bucaksız yüzeyi gemiler ve balıkçı tekneleriyle benek benekti. Şehir, sanki hiç sınırı yokmuş gibi ipeksi ve yumuşak görünüyordu.

Asya yakasına doğru giderlerken önce lüks yalılar girdi görüntüye, onların arkasında orta sınıfın sağlam yapılı villaları ve tepelerin daha üstlerinde de sıra sıra dizilmiş derme çatma gecekondular. Binaların arasına serpiştirilmiş mezarlıklarla evliya türbelerinin solgun, eski taşları sanki yüzüp gidiverecekmiş gibi görünen beyaz yelkenlilere benziyordu.

Nalan yan gözle Hümeyra'ya bakarak bir sigara yaktı; sanki astım derin uykuda olanları etkilemeyen bir durummuş gibi, normalde hissedeceği kadar suçlu hissetmiyordu kendisini. Dumanını açık pencereden dışarı üflemeye çalıştı yine de ama rüzgâr hepsini içeri geri getirdi.

Tam sigarasını dışarı atacakken Sabotaj köşesinden atıldı: "Dur. Ben de bir fırt alayım atmadan."

Sabotaj Sinan düşüncelere gömülerek sessizce içti sigarayı. Çocuklarının o sırada ne yaptıklarını merak ediyordu. Leyla'yla tanışmamış olmaları içini burkuyordu. Bir gün güzel bir kahvaltı ya da öğle yemeği sofrasının etrafında hep beraber toplanacaklarını hayal etmişti hep; çocuklar da onun gibi anında bayılacaklardı Leyla'ya. Artık çok geçti. Sanki her za-

man her şeye geç kalmış gibi hissediyordu kendisini. Saklanmaktan, –mış gibi yapmaktan ve hayatını bölümlere ayırmaktan vazgeçip çoklu gerçekliklerini bir araya getirmenin bir yolunu bulmalıydı. Arkadaşlarını ailesine, ailesini de arkadaşlarına tanıştırmalıydı ve eğer ailesi arkadaşlarını kabul etmezse onların anlamasını sağlamak için elinden geleni yapmalıydı. Bir de bu kadar zor olmasaydı bunu yapmak.

Sigarayı attı, pencereyi kapattı ve alnını cama dayadı. İçinde bir şeyler kıpırdanıyor, güç topluyordu. En ürkek insanların bile değiştiği bir an vardır. En korkak olanların bile korkmaktan bıktıkları bir eşik vardır. O eşik geçilmeyegörsün bir kez, korku kaybolur.

Nalan dikiz aynasında iki polis arabası gördü; epeyce geride bir yerden köprü yoluna çıkıyorlardı. Gözleri irileşti. Onları bu kadar çabuk yakalayacaklarını beklemiyordu. "İki polis arabası! Arkamızdalar."

"Birimiz çıkıp dikkatlerini dağıtsa?" dedi Sabotaj.

"Ben yaparım" dedi Zeynep122. "Yaralanmış filan gibi yaparım. Durup benimle ilgilenmeleri gerekir. Acındırırım kendime."

"Emin misin?" diye sordu Nalan. Arkadaşının başkalarının acıma dolu bakışlarından ne kadar rahatsız olduğunu iyi bilirdi.

"Evet" dedi Zeynep122 kararlılıkla. "Eminim."

Nalan ani bir frenle kamyoneti durdurup Zeynep122'nin inmesine yardım etti ve sonra hemen yeniden bindi. Patırtıdan rahatsız olan Hümeyra gözlerini hafifçe açtı, koltukta biraz kıpırdandı ve yeniden uykuya daldı.

"Hadi bol şans Zeynocum. Dikkatli ol" dedi Nalan, açık pencereden.

Sonra Zeynep122'yi yolun ortasında bırakarak hızla uzaklaştılar.

O koskoca yolda, cüce bir kadının küçük gölgesi uzadı, şehrin geri kalanıyla polis arabası arasında bir şerit çizdi adeta.

Köprünün ortasına geldiklerinde Nalan frene bastı ve direksiyonu sertçe sola çevirdi. Patinaj yapan kamyoneti kenara çekip durdurdu.

"Pekâlâ, yardım lazım bana" dedi Nalan, nadiren kabul ettiği bir şeydi bu.

Sabotaj başını sallayıp omuzlarını dikleştirdi. "Ben hazırım."

İkisi hızla kamyonetin arkasına dolandılar ve Leyla'yı tutan ipleri çözdüler. Sabotaj seri hareketlerle cebindeki fuları çıkarıp kefenin katlarının arasında bir yere sıkıştırdı. "Hediyesini unutamazdım."

İkisi beraber, Leyla'nın cesedini omuzladılar ve ağırlığını aralarında paylaşarak dizlerine kadar gelen bariyere doğru yürüdüler. Bacaklarını dikkatle bariyerin üstünden atıp yürümeye devam ettiler. Dış taraftaki korkuluklara gelince cesedi indirip metal yüzeye dayadılar. Bir an durup soluklanırken, başlarının üstünden zikzaklar yaparak geçen devasa çelik halatların altında kendilerini çok küçük hissettiler, sonra birbirlerine baktılar.

"Hadi" dedi Sabotaj, yüzündeki çizgiler sertleşmişti.

Okulun ilk günü sınıfa girmekte tereddüt eden bir çocuğu cesaretlendirir gibi, cesedi korkuluğun üstünde biraz daha ileri ittiler.

"Hey! Siz ikiniz! Ne yapıyorsunuz? Durun!"

Nalan ve Sabotaj bir anda donup kaldılar – bir adamın havayı delip geçen sesi, fren yapan tekerleklerden gelen ses, yanık lastik kokusu.

"Durun, yoksa ateş açarım!"

"Kıpırdamayın!"

Önce bir memur fırladı polis arabasından emirler yağdırarak, ardından diğeri.

"Birini öldürmüş bunlar. Cesetten kurtulmaya çalışıyorlar!"

Sabotaj'ın beti benzi attı. "Hayır, hayır! O zaten ölüydü."

"Kes sesini!"

"Yere koyun adamın cesedini. Yavaşça."

"*Kadının*" diye düzeltmeden duramadı Nalan.

Polis memurlarında bir anlık bir şaşkınlık oldu.

"Bakın, lütfen izin verin izah edelim..." dedi Nalan.

"Susun! Tek bir hareket daha istemiyorum. İkaz ediyorum bak. Ateş ederim!"

Bir polis arabası daha geldi. Arka koltuğunda oturan Zeynep122'nin gözleri korku dolu, benzi kül gibiydi. Çok da fazla oyalayamamıştı polisleri. Hiçbir şey plana uygun ilerlemiyordu.

Araçtan iki polis daha indi.

Köprünün karşı yönünde trafik artmaya başlamıştı. Arabalar yavaş yavaş geçiyor, meraklı yüzler pencerelerden bakıyordu: arkada yığılı bavullarıyla tatilden dönen bir aile, erkenci kalabalıkla daha şimdiden yarı yarıya dolmuş belediye otobüsü –temizlikçi kadınlar, tezgâhtarlar, sokak satıcıları–, hepsi aval aval onlara bakıyordu şimdi.

"Cesedi yere indirin dedim size!" diye tekrarladı polislerden biri.

Nalan gözlerini yola dikti, olacakları düşününce yüzü hüsrandan, hayal kırıklığından kıpkırmızı olmuştu. Leyla'nın cesedine yetkililerce el konacak ve biricik dostları bir kez daha Kimsesizler Mezarlığı'na gömülecekti. Yapabilecekleri hiçbir şey yoktu. Denemişlerdi. Ellerinden geleni yapmışlardı. Başaramamışlardı.

"Üzgünüm" diye fısıldadı Nalan, hafifçe Sabotaj'a doğru dönerek. "Hepsi benim suçum. Her şeyi yüzüme gözüme bulaştırdım."

Sabotaj Sinan'ın dudakları kıpırdadı ama bir ses çıkmadı.

"Ani hareket yok. Eller yukarı!"

Cesedi bir koluyla tutmaya devam ederken polislere doğru küçük bir adım atarak boştaki elini teslimiyetle havaya kaldırdı Nalan.

"Cesedi yere bırakın!"

Nalan dizlerini kırdı, cesedi nazikçe yere bırakmaya hazırlanırken bir an duraksadı; Sabotaj'ın aynı şeyi yapmadığını fark etmişti. Şaşkın gözlerle baktı arkadaşına.

Bütün bunlar olurken, sanki polislerin dediklerinin tek kelimesini bile duymamış gibi kıpırdamadan duruyordu Sabotaj. Gözlerini neredeyse kapatırken, gökyüzünün, denizin ve şehrin bütün renkleri çekildi ve bir an için her şey Leyla'nın en sevdiği filmlerdeki gibi siyah-beyaz oldu; bir tek, parlak ve iddialı bir turuncuyla çemberler çizerek dönüp duran o hayat dolu hulahupun rengi kaldı geriye. Zamanı şak diye geriye çevirebilmeyi ne kadar isterdi Sabotaj.

Geçmişten bir anı hatırladı. Leyla ile Van'da otobüs garında bekleyişlerini anımsadı. Ona, otobüs yolculuğu için para vermek yerine, uzaklara gitmesine seyirci kalmak yerine, Van'da kalmasını, kalıp da onunla evlenmesini teklif etmiş olsaydı hayatları ne kadar başka olurdu, olabilirdi. Teklif etseydi kabul eder miydi acaba Leyla? Hiçbir zaman bilemeyecekti cevabı. Sırf reddedilmekten korktuğu için cesaretini de yitirmişti. Neden öyle korkaklık etmişti? Neden "gitme" diyememişti. Ve şu hayatta doğru sözleri doğru zamanda söyleyememenin bedeli neden bu kadar yüksekti?

Ama senelerdir korkmaktan bıkmıştı Sabotaj. Kendinde ani bir güç buldu. Ve bu güçle ileri atıldı, kimseye bakmadan, hiçbir şeyden tasalanmadan, tüm kuvvetiyle cesedi bariyerin üstünden tek başına itiverdi.

Yüzüne tuzlu bir esinti vurdu, tadı gözyaşlarına benzeyen.

"Dur! Ne yapıyorsun?!"

O kadar beklenmedik bir şey yapmıştı ki Sabotaj, kimse kavrayamamıştı bir an.

Sesler çözülüp havaya karıştı. Bir martının çığlığı. Çekilen bir tetik. Bir mermi Sabotaj'ın omzuna saplandı. Canını çok yakmıştı ama tuhaf bir şekilde dayanılmaz değildi acı. Gözü gökyüzüne takıldı. Sonsuz, korkusuz, affedici.

Arkada, Cemile kamyonetin içinde çığlık attı.

Özgürlük çağrısı

Leyla birdenbire kendini boşlukta buldu. Metrelerce yükseklikten düşüyordu, hızla ve dümdüz. Altında, olimpik bir havuz gibi ışıldıyordu deniz – masmavi, pırıl pırıl. Düşerken, kefeninin katmanları açıldı, bez parçaları etrafında ve üzerinde uçuşmaya başladı; annesinin çatıda beslediği güvercinlere benziyorlardı.

Ama o güvercinlerin aksine bunlar özgürdü. Hareketlerini sınırlayan kafesler yoktu.

Suya daldı Leyla.

Geride kaldı insanlar ve onların bitmek bilmeyen yanlış anlamaları, dedikoduları, kem dilleri, hırçın bakışları... Geride kaldı bu şehrin hoyratlıkları, zorlukları...

Tüm bu delilikten uzaktaydı artık.

Mavi beta balığı

Sandalında tek başına oturan bir balıkçının tepesine düşmekten korkmuştu Leyla. Ya da gemisi köprünün altından süzülerek geçerken dalgın dalgın manzarayı seyreden, evini özlemiş bir denizcinin. Ya da lüks bir yatın güvertesinde işverenlerine kahvaltı sofrası hazırlayan ve her daim gülümsemek zorunda olan bir garsonun... Onda bu şans varken herhangi biri olabilirdi! Ama hiçbiri olmadı. Kimse yoktu etrafta. Martıların gevezelikleriyle rüzgârın çaldığı ıslık dışında ne bir kıpırtı ne bir ses seda. Güneş ufukta yükseliyordu; karşı kıyıdaki kutu kutu evler ve sokaklar alev almış gibi görünüyordu.

Yukarıda berrak bir gök vardı, sanki dün geceki fırtına için özür diler gibi ışıl ışıldı gökyüzü. Aşağıdaysa, bir ressamın fırçasından sıçramış beyaz lekeler gibi duran dalgaların tepeleri. Ve uzaklarda, dört bir yanda, sıkışık ve karmakarışık, kırgın ve kırıcı ama her zamanki gibi güzel, o kadim şehir vardı.

Leyla hafif hissediyordu kendisini.

Memnundu. Düştüğü her metreyle beraber bir başka can yakan duyguyu da atıyordu üstünden: öfkeyi, üzüntüyü, özlemi, acıyı, pişmanlığı, burukluğu ve onun kuzeni olan kıskançlığı. Hepsini birer birer fırlatıp attı. Sonra, tüm varlığını titreten bir sarsıntıyla suyun yüzeyini kırdı. Su yarıldı etrafında ve dünya canlandı. Daha önce deneyimlediği hiçbir şe-

ye benzemiyordu bu. Sessiz. Sınırsız. Leyla etrafına bakındı, bütün uçsuz bucaksızlığıyla hepsini görmek istiyordu. Az ileride küçük bir gölge çarptı gözüne.

Mavi beta balığıydı bu. Leyla'nın doğduğu gün Van'daki dereye salıverilen balığın ta kendisiydi.

"Sonunda seni görmek ne güzel" dedi balık. "Nerelerde kaldın?"

Leyla ne diyeceğini bilemedi. Suyun altında konuşabiliyor muydu?

Leyla'nın şaşkın haline gülümseyerek, "Gel benimle" dedi mavi balık.

Nihayet sesini bulan Leyla gizleyemediği bir mahcubiyetle, "Yüzme bilmiyorum ben" dedi. "Hiç öğrenmedim."

"Dert etme onu. Bilmen gereken her şeyi biliyorsun. Gel benimle."

Yüzdü Leyla – başta hareketleri yavaş ve beceriksizceydi, sonra hızlandı, zamanla daha da artırdı temposunu. Ama hiçbir yere gitmeye çalışmıyordu. Acele etmesi için bir neden ya da kaçacağı bir şey yoktu artık. Bir çipura sürüsü saçlarının etrafında ve arasında dolandı. Palamutlarla uskumrular ayaklarını gıdıkladı. Yunuslar, dalgalara dalıp çıkarak eşlik ettiler ona.

Leyla manzarayı inceliyordu, rengârenk bir evrendi bu; suyun içinde her bir yön yeni bir ışık havuzuydu ve sanki hepsi birbirinin içine akıyor gibi görünüyordu. Batmış yolcu gemilerinin paslanan iskeletlerini gördü. Kayıp hazineler, keşif gemileri, savaş topları, suya uçup öylece kalmış arabalar, tarihi gemi batıkları, sarayın pencerelerinden çuval içinde maviliklere atılmış cariyeler – mücevherlerine yosunlar dolanmış, gözleri onlara bu kadar zalim bir sonu uygun gören bir dünyada hâlâ bir anlam arayan. Osmanlı ve Bizans devirlerinden şairler, yazarlar, dervişler ve asiler buldu oralarda, hainlik sayılan sözleri ya da tartışmalı inançları ne-

deniyle derinlere atılmıştı her biri. En dehşet verici olan da oradaydı, en zarif olan da – her şey vardı etrafında, hem de gani gani.

Bir tek acı yoktu.

Acıdan azadeydi burası.

Zihni tamamen durmuş, bedeni çoktan çürümeye başlamıştı ve ruhu da bir mavi balığın peşindeydi. Kimsesizler Mezarlığı'ndan çıktığına memnundu. Bu capcanlı dünyanın, mümkün olabileceğini asla düşünmediği bu huzurlu ahengin ve bu yeni bir alevin doğuşu kadar parlak, engin maviliğin bir parçası olmaktan çok mutluydu.

Özgürdü sonunda.

Leyla'nın doğum günü

Kaftanlı Kafka Sokağı'ndaki daire balonlar, renkli şeritler ve pankartlarla süslenmişti. Bugün Leyla'nın doğum günüydü.

"Nerede kaldı bizim Sabotaj?" diye sordu Nalan.

Sonunda hayatını bütünüyle sabote ettiği için onu bu isimle çağırmak için yepyeni bir bahaneleri vardı artık. Yanında birtakım şüpheli arkadaşlarla beraber, bir fahişenin ölü bedenini Boğaziçi Köprüsü'nden aşağı atarken polis tarafından vurulunca, resminin basılmadığı gazete kalmamıştı. Aynı hafta içinde işini, evliliğini, itibarını ve evini kaybetmişti.

Aynı günlerde karısının bir başkasıyla uzun süredir bir ilişki yaşadığını ve bu nedenle onun her gece evde olmamasına gayet memnun olduğunu geç de olsa öğrenmişti. Boşanma davası sırasında bir parça avantaj sağlamıştı bu ona. Karısının ailesine gelince, onunla konuşmuyorlardı tabii ki artık, selam bile vermiyorlardı yolda bunca senedir "akrabam" dediği insanlar. Ama neyse ki çocukları konuşuyordu Sabotaj Sinan'la; çocukları sevgi doluydu ve onları her hafta sonu görme hakkı vardı, ki asıl önemli olan da buydu. Kapalıçarşı yakınlarında küçük bir tezgâhta taklit mallar satıyordu şimdi. Eskiden kazandığının ancak yarısını kazansa da şikâyetçi değildi, geçinip gidiyordu. Meğer insan azla da yetinebiliyordu.

"Trafiğe takılmıştır" dedi Hümeyra.

Nalan yeni manikür yaptırdığı elini salladı. Parmaklarının arasında yakılmamış bir sigara ile D/Ali'nin Zippo'su var-

dı. "Artık arabası yok sanıyordum. Bu sefer neymiş mazereti?"

"Arabasının olmaması. Otobüsle gelmek zorunda."

"Birazdan burada olur. Zaman ver adamcağıza" dedi Cemile, teskin edici bir sesle.

Başını tamam der gibi sallayarak balkona çıktı Nalan, bir sandalye çekip oturdu. Aşağıya bakınca elinde plastik bir poşetle bakkaldan çıkmış, zorlanarak yürüyen Zeynep122'yi gördü.

Hüzün duydu Nalan, derin bir nefes almaya kalksa da bir ağrı saplandı yan tarafına. Ani bir öksürük tutmuştu, tiryaki öksürüğü. Göğsü acıyordu. Yaşlanıyordu. Ne emekliliği ne bir birikimi ne de kendisini geçindirmesine yarayacak başka bir dayanağı vardı. Beşinin birleşip hep beraber Leyla'nın dairesinde oturmaya ve masrafları paylaşmaya başlamaları verdikleri en akıllıca karar olmuştu. Kendi başlarınayken daha korumasızdılar, birlikteyken çok daha güçlü.

Uzaklarda, çatıların ve kubbelerin ötesinde, deniz cam gibi ışıldıyordu ve Leyla suyun derinliklerinde bir yerde ve her yerdeydi – balık yüzgeçlerine ve yosunlara takılmış, istiridye kabuklarının içlerinden kahkahalar atan binlerce küçük Leyla.

Sıvı bir şehirdi İstanbul. Nehir gibi, deniz gibi, okyanus gibi sudan müteşekkil.

Hiçbir şey daimi değildi burada. Hiçbir şey sabit gelmezdi insana. Binlerce yıl önce, buz örtüsü eriyip deniz seviyeleri yükseldiğinde, dalga dalga gelen sel suları bilinen tüm hayat biçimlerini yok ettiğinde başlamış olmalıydı şehrin bu değişken ve delişmen tabiatı. Kötümserler bölgeden ilk kaçanlar olmuşlardı muhtemelen; iyimserlerse bekleyip hadisele-

rin nasıl gelişeceğini görmeyi tercih etmişlerdi. Nalan inanıyordu ki, insanlık tarihinin sonu gelmez trajedilerinden biri, kötümserlerin hayatta kalma konusunda iyimserlerden daha başarılı olmasıydı. Eğer bu doğruysa zaten insanlık, insanlığa inancı olmayanların genlerini taşıyordu.

Seller geldiğinde, dört bir yandan birden bastıran su, önüne çıkan her şeyi boğmuştu –hayvanları, bitkileri, insanları. Karadeniz bu şekilde oluşmuştu; Haliç, İstanbul Boğazı ve Marmara Denizi de. Her yana akıp giden sular hep birlikte bir avuç kuru toprak parçası yaratmışlardı – günün birinde orada muhteşem bir metropol kurulacaktı.

Memleket dedikleri bu topraklar işte böyle oluşmuştu ve hâlâ, bunca yüzyıllar sonra bile katılaşmış, oturmuş değildi. Gözlerini kapattığında suyun ayaklarının altında kaynaştığını duyabiliyordu Nalan. Kıpır kıpırdı, dönüp duruyordu, bir şeyler arıyordu.

Kendini arıyordu. Hikâyesini.

Her gün, her an değişiyordu İstanbul, göz açıp kapayıncaya kadar...

Değişmeyen tek şey insanın insana duyduğu bağlılıktı.

Okuyucuya Not

Bu kitaptaki birçok olay gerçek hadiselerden etkilenerek kaleme alındı ama son tahlilde elbette ki her şey kurmaca.

Kilyos'ta, birçoğunuzun bildiği üzere, gerçekten bir Kimsesizler Mezarlığı var. Hızla genişlemekte. Son zamanlarda, Avrupa'ya geçmeye çalışırken Ege Denizi'nde boğulan sığınmacılardan buraya gömülenlerin sayısı giderek arttı. Bütün diğer mezarlar gibi onlarınkilerde de yalnızca sayılar var. Nadiren isimler yazılı bu mezarlıkta.

Kitapta sözü geçen pek çok mezarlık sakini, –Nepal'den New York'a seyahat eden Zen Budisti büyükanne dahil– burada gömülü olan insanlarla ilgili gazete kupürlerinden ve gerçek hikâyelerden esinlenilerek yaratılmıştır.

Genelevler Sokağı da gerçek, malum.

Hikâyede sözü geçen tarihi olaylar da öyle –1968'de Vietnam'da gerçekleşen My Lai katliamı ile 1977'deki İşçi Bayramı'nda İstanbul'da yaşanan katliam da buna dahil. Keskin nişancıların kalabalıklara ateş açtığı Intercontinental Oteli şimdi The Marmara Oteli oldu.

Romanın 1990 senesinde bitmesinin sembolik bir önemi var: 1990 yılına dek, Türk Ceza Kanunu'nun 438. maddesi, tecavüz sanıkları eğer kurbanın fahişe olduğunu ispatlayabilirlerse cezalarının üçte bir oranında azaltılmasına izin veriyordu. "Bir fahişenin ruhsal ya da bedensel sağlığı tecavüzden olumsuz etkilenemez" diyerek savundular bu maddeyi kimileri.

1990'da, seks işçilerine karşı saldırılarda korkunç bir artış yaşandığında, kadınlar birlikte eylem yaptılar. Her zaman inanıyorum ki kadınların birbirleriyle dayanışma içinde oldukları ülkelerde ataerkillik geriler. Kadınlar bölündüklerinde ataerkillik pekişir.

O protesto eylemlerinin de etkisiyle 438. madde kaldırıldı.

Ve son olarak, kitaptaki beş arkadaş tümüyle benim hayal gücümün ürünü olmakla beraber, ilhamlarını İstanbul'da karşılaştığım gerçek insanlardan aldılar elbette. İstanbul'un yerlileri, yabancıları, 'sonradan gelenleri', sürgünleri... hepsini severek düşündüm, hayal ettim.

Leyla ve beş kadim dostu tamamen kurmaca karakterler olsalar da, bu romanda anlatılan arkadaşlıklar ve vefakâr dostluklar, en azından benim nazarımda, tıpkı bu can ve canan şehir kadar gerçektir, derindir.

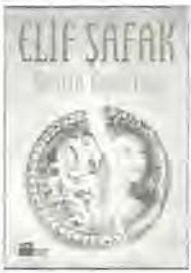
DK'da yayımlanmış kitapları

Pinhan

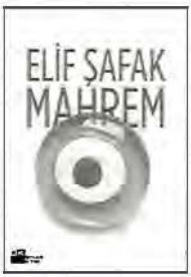
Elif Şafak'ın en ayırt edici özelliği kullandığı dil. Çok eski zamanlardan çıkıp gelmiş, günlük dile ya da eski edebi yapıtlara hapis kaldığını düşündüğümüz sözcükleri kullanarak yoğun, kendi metaforlarını üreten, her biri birer anlam yumağı cümlelerle örülü bir dil kullanır. Vereceği lezzet garantilidir.

Cem Erciyes

Şehrin Aynaları

Aynalar şehrine geldim çünkü benim hikâyemin önünü, benden evvel kaleme alınmış bir başka hikâye tıkıyor. Aynalar şehrindeyim çünkü bir kez şu bendi yıkabilsem sular çatlayacak, deli deli akacak; hissediyorum. Aynalar şehrindeyim çünkü ben bir korkağım; ve ne olduğunu bilen her korkak gibi, bu sırrı kendime saklıyorum.

Mahrem

Öyle güzel ki uçmak... Öyle güzel ki tüyden hafif, uçurtmadan serseri, buhardan oynak, toz zerresinden kıvrak, kar tanesinden savruk olabilmek gökkubbede. Niyetim daha, daha da yükseklere çıkmak. (...)

Mahrem 2000 yılında Türkiye Yazarlar Birliği Ödülü'nü aldı.

Araf

İyi de bir insana neden ömür boyu geçerli olacak şekilde tek bir isim veriliyordu başka bir isim de verilebilecekken, hatta isminin harfleri karıştırılıp aynı isimden yenileri türetilebilecekken? Kendimiz de dahil etrafımızdaki her şeyi yeniden adlandırma şansı ne zaman alınmıştı elimizden?

Med-Cezir

"Elif Şafak'ı yalnız romanlarından tanıyanlara, kafalarındaki fotoğrafın eksik karelerini tamamlamak için *Med-Cezir*'deki yazıları okumalarını salık veririm. Burada kanlı canlı, öfkesiyle, inadıyla, kırılganlığıyla, tutkularıyla velhasıl renginin bütün tonlarıyla Elif Şafak var."

Ali Çolak

Bit Palas

Edebi ve yazınsal başarısı, Türk kimliğini ve ülkenin tarihine yaklaşımını edebiyat yoluyla yeniden tanımlayan genç kuşak yazarlar arasında Şafak'ı temsilci olarak öne çıkarıyor... Bu roman enerji dolu ve gizemli bir yolculuğa davet ediyor insanı; tutkuyla, gülmeceyle ve Türkiye'ye dair bir dolu fotoğraf karesiyle...

The Independent

Baba ve Piç

Türk edebiyatçılarının şimdiye kadar görmezden geldikleri bir konuyu, Ermeni meselesini işliyor yazar Elif Şafak son romanı *Baba ve Piç*'te. 1915'te ne oldu, sorusunun cevabından çok, Diaspora Ermenilerinin ve Türklerin bugün bu olaya nasıl baktıklarını, hatırlamak ve hafızasızlık kavramları üzerinden anlatıyor yazar.

İhsan Yılmaz

Siyah Süt

Bu kitap okunur okunmaz unutulmak için yazıldı. Suya yazı yazar gibi...

Siyah Süt kadınlığın, kadınların hayatının kasvetli ve karanlık ama son tahlilde geçici bir dönemiyle ilgili. Birdenbire gelen ve geldiği gibi hızla dalgalar halinde çekile çekile giden bir haletiruhiye burada incelenen. Bu kitap bir nevi tanıklık. Otobiyografik bir roman.

Aşk

"Cümlelerin güzelliği, dili inanılmaz bir yaratıcılıkla kullanıyor olması ve bunu şimdiye kadar yazdığı her şeyden üstün bir şekilde becermiş olması, bu romanı tek kelimeyle olağanüstü yapıyor. Yazarın kişiliğini en saf biçimiyle görebileceğimiz bir yapıt çıkarmış ortaya."

Asuman Kafaoğlu Büke

Kâğıt Helva

(...) Derken o yolculukta bir an geliyor, durup geriye bakma gereği duyuyorum. Geçtiğim yolları, uğradığım durakları, güzergâh boyu karşılaştıklarımı anımsıyorum. Bu kitap dünden bugüne yazdıklarımdan ufacık bir seçkidir. Bir alıntılar kitabı. Karın doyursun diye değil, tadımlık niyetine.

Firarperest

İnsan ki eşrefi mahlukattır, içindeki semavi özü keşfetmekle yükümlüdür. Çıkacaksın yollara, kendine doğru git gidebildiğin kadar.

Keşif boynumuzun borcudur. Kendimizi keşfetmek, aşkı keşfetmek, dünyayı keşfetmek, ötekini keşfetmek...

İskender

Aşkı aramadan evvel düşün bir, ya benden nasıl bir âşık olur? İnsanın sevdası karakterinin yansımasıdır. Sen kavgacı isen, ha bire öfkeli, aşkı da bir cenk gibi yaşarsın. Gönlü pak olanın sevgisi de saf olur.

Şu hayatta insan en çok sevdiklerini acıtır. En derin yaralar ailede açılır. Kabuk tutsa bile kanar hikâye içten içe...

Şemspare

Kararır gökyüzü bazen; kasvetli bulutlar kaplar semayı. Hayatın ritmi durağanlaşır, sohbetler bildikleşir, içimizde birikir yalnızlık hissi. Nasıl özleriz güneşi o zaman, griler içinde aradığımız bir tutam renk demeti. Peri tozu gibi, inceden.
Gönülden yazılmış her roman, her hikâye, her kelime bir şemsparedir... Güneş parçası...

Ustam ve Ben

Elif Şafak'ın tüm külliyatını okumuş biri olarak diyebilirim ki, bu roman yazarın "ustalık" dönemi işlerinden biri. Öncelikle, büyük bir işçilik var içinde. 16. yy İstanbul'unu seslerinden, kokusuna, iktidar kavgalarından, hareminden Hürrem'ine, çok kültürlülüğünden, salgın hastalıklarına, yangınlarına kadar dev bir sahnede, müthiş bir koreografi içinde izliyoruz.

Filiz Aygündüz

Sakız Sardunya

Eğlenceli, eğitici ve öğretici bir kitap. Elif Şafak imzalı bir çocuk romanı. Her zamanki Elif Şafak romanlarından farklı bir dili var. Ama çocuksu bir dille yazmamış. Karmaşık cümlelerden kaçınmış, ama basitleştirmemiş. Çocukların zekâsına ve yaratıcılığına saygı göstererek kaleme almış. Sadece çocuklar değil büyükler de okumalı. Hatta çocuklarla büyükler birlikte okumalı.

Ayşe Arman

Havva'nın Üç Kızı

Ben ne annem gibi dindarım, ne babam gibi kâinatın, beş duyumla kavradığım şeylerden ibaret olduğuna kaniyim. Öyleyse ben neredeyim? Ne mutlak dindarlığa, ne de mutlak akılcılığa dahil olmak isteyenler için bir başka yaklaşım, yeni bir varoluş şekli yok mu acaba? Bir üçüncü yol mesela? Kim bilir?

Sanma ki Yalnızsın

Sana kelimelerden kaleler yaptım. Hendekli, balkonlu, eflatun bayraklı, girişi saklı kocaman kaleler. Bir odasında bıraktım yüreğimi. Merasimsiz, habersiz, tantanasız ve beklentisiz usulca düşürüverdim elimden, olur da bulursan belki sevinirsin diye, öylesine.

Aşkın Kırk Kuralı

Elif Şafak'ın yayıncılığımızda bir fenomen olan, 1 milyona yakın satan romanı Aşk'ın en çok sevilen, en çok paylaşılan bölümü *Aşkın Kırk Kuralı* kitap oldu... Bu kitap için özel olarak yazdığı Sunuş yazısında Elif Şafak "Uçsuz bucaksız bir deryadır tasavvuf" diyor... "kiminin elinde bir kepçe, kiminin elinde bir çay kaşığı... herkes kendi yüreğinin kabı kadar çeker o denizden... hoşça bakın zatınıza..."

@shafakelif

elifshafak

@Elif_Safak

On Dakika Otuz Sekiz Saniye
Elif Şafak

Adı Leyla'ydı. İstanbul'un en eski genelevlerini barındıran o meşum sokakta yer alan gülkurusu renkli evde bilinen adıyla Tekila Leyla. Öyle derdi ona arkadaşları, ahbapları ve müşterileri. Öyle derdi ona beş kadim dostu. Hiç istemezdi Leyla kendisinden geçmiş zaman diliminde söz edilmesini. Ama işte kalbi daha az evvel susmuş, soluk alış verişi ise hepten kesilmişti. Şehrin kenarlarında bir çöp kutusuna bırakılmıştı cansız bedeni. Gene de henüz durmamıştı beyni. Çalışıyordu hâlâ. Tastamam on dakika otuz sekiz saniye boyunca…

TN-dBooks 2019